

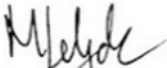

Strateška studija utjecaja na okoliš Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020.

Zagreb, prosinac 2016.

Naziv dokumentacije:	Strateška studija utjecaja na okoliš Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020.
Nositelj izrade:	Jedinstveni upravni odjel Općine Ružić Gradac, Put kroz Gradac 25 22322 Ružić
Predstavnik nositelja izrade:	Katarina Drezga, dipl. oec.
Izrađivač studije:	IRES EKOLOGIJA d.o.o. za zaštitu prirode i okoliša, Prilaz baruna Filipovića 21 10000 Zagreb
Voditelj izrade studije:	Mirko Mesarić, dipl. ing. biol.
Koordinator izrade studije:	Igor Ivanek, prof. biol.

STRUČNI TIM IRES EKOLOGIJE d.o.o.

Autor/ica		Sastavnica
Dunja Delić, mag. oecol.		Gospodarske značajke
Boris Božić, mag. oecol. et prot. nat.		
Igor Ivanek, prof. biol.		Odnos Programa s drugim nacionalnim planovima, programima i strategijama; Metodologija procjene utjecaja; Priroda
Petra Peleš, mag. oecol. et prot. nat. mag. ing. agr.		
Mateja Leljak, mag. ing. prosp. arch.		
Martina Matijević, mag. geogr.		Stanovništvo
Mario Mesarić, mag. ing. agr.		Korištenje zemljišta
Edin Lugić, dipl. ing. biol.		
Ivana Šimunović, mag. oecol. et prot. nat.		Kvaliteta zraka i klimatske značajke
Ivana Gudac, mag. ing. geol.		Geološke značajke; Površinske i podzemne vode
Danijel Stanić, mag. ing. geol.		
Mirko Mesarić, dipl. ing. biol.		Kontrola kvalitete

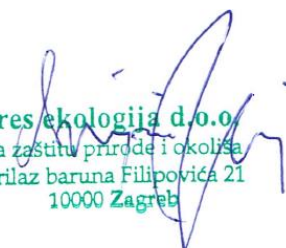
VANJSKI SURADNICI

Autor/ica	Sastavnica
Amelio Vekić, dipl. arheolog	Kulturna baština

ODGOVORNA OSOBA IZRAĐIVAČA

IRES EKOLOGIJA d.o.o. za zaštitu prirode i okoliša

mr. sc. Marijan Gredelj

 ires ekologija d.o.o.
 za zaštitu prirode i okoliša
 Prilaz baruna Filipovića 21
 10000 Zagreb

Ovaj proizvod izrađen je pod nadzorom BUREAU VERITAS CROATIA odobrenog sustava upravljanja kvalitetom koji je sukladan:

- normi ISO 9001 - broj certifikata: CRO20168Q
- normi ISO 14001- broj certifikata: CRO19455E

Sadržaj

1	Uvod	1
1.1	Strateška procjena utjecaja na okoliš	1
1.1.1	Utvrđivanje sadržaja Studije	2
1.1.2	Provedene konzultacije tijekom izrade Studije	3
1.2	Svrha i ciljevi izrade Programa	3
2	Odnos Programa s drugim nacionalnim planovima, programima i strategijama	10
3	Podaci o postojećem stanju okoliša i mogućí razvoj okoliša bez provedbe Programa	15
3.1	Geološke značajke	15
3.2	Površinske i podzemne vode	16
3.2.1	Stanje vodnih tijela	17
3.2.2	Podzemne vode	17
3.2.3	Zone sanitarne zaštite	18
3.3	Priroda	19
3.3.1	Bioraznolikost	19
3.3.2	Zaštićena područja	25
3.3.3	Ekološka mreža	25
3.3.4	Krajobraz	27
3.4	Korištenje zemljišta	28
3.4.1	Tlo	28
3.4.2	Poljoprivreda	30
3.4.3	Šumsko područje	32
3.5	Kvaliteta zraka i klimatske značajke	34
3.5.1	Kvaliteta zraka	34
3.5.2	Klimatske značajke	35
3.6	Kulturna baština	36
3.7	Gospodarske značajke	42
3.7.1	Turizam i ugostiteljstvo	42
3.7.2	Poduzetništvo	43
3.7.3	Lovstvo	43
3.8	Infrastruktura	44
3.8.1	Promet	44
3.8.2	Telekomunikacije	45
3.8.3	Energetski sustavi	45
3.8.4	Vodoopskrbni sustav	45
3.8.5	Kanalizacijski sustav	46
3.8.6	Otpad	46

3.9	Stanovništvo	47
3.9.1	Odgoj i školstvo	48
3.9.2	Zdravlje ljudi i socijalna skrb.....	49
3.10	Mogući razvoj okoliša bez provedbe Programa	49
4	Okolišne značajke područja na koja provedba Programa može utjecati	51
5	Postojeći okolišni problemi koji su važni za Program	52
6	Ciljevi zaštite okoliša uspostavljeni po zaključivanju međunarodnih ugovora i sporazuma, koji se odnose na Program 54	
7	Utjecaji Programa na okoliš.....	56
7.1	Procjena utjecaja Programa na okoliš	57
7.2	Opis utjecaja na okoliš.....	80
7.2.1	Površinske i podzemne vode.....	80
7.2.2	Priroda.....	82
7.2.3	Korištenje zemljišta	85
7.2.4	Kvaliteta zraka i klimatske značajke	86
7.2.5	Kulturna baština	86
7.2.6	Gospodarske značajke	88
7.2.7	Stanovništvo.....	90
7.3	Procjena utjecaja na strateški cilj.....	92
8	Mjere zaštite okoliša	93
9	Zaključak	97
10	Varijantna rješenja.....	100
11	Praćenje stanja okoliša.....	101
12	Izvori podataka	102
12.1	Znanstveni i stručni radovi	102
12.2	Internetske baze podataka	103
12.3	Zakoni, pravilnici, uredbe, direktive	103
12.4	Konvencije, protokoli, sporazumi	105
12.5	Planovi, programi, strategije	106
12.6	Izvješća i publikacije	107
13	Sažetak	108
13.1	Uvod	108
13.2	Okolišne značajke područja na koja provedba Programa može utjecati.....	109
13.3	Utjecaji Programa na okoliš	110
13.3.1	Procjena utjecaja Programa na okoliš.....	111
13.3.2	Opis utjecaja na okoliš	134
13.3.3	Procjena utjecaja na strateški cilj	146

13.4	Mjere zaštite okoliša	147
13.5	Zaključak	151
14	Prilozi.....	154
14.1	Prilog 1 - Odluka o sadržaju Strateške studije utjecaja na okoliš.....	154
14.2	Prilog 2 – Odluka o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020.	161
14.3	Prilog 3 - Rješenje MZOIP-a o prihvatljivosti za ekološku mrežu.....	167
14.4	Prilog 4 - Suglasnost za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša	170

Popis kratica

ATC	Automatska telefonska centrala
CLC	CORINE Land Cover (baza podataka o stanju i promjenama zemljišnog pokrova i namjeni korištenja zemljišta)
CORINE	Coordination of Information on the Environment (koordinacija informacija o okolišu i prirodnim resursima)
DV	Dalekovod
EU	Europska unija
GJ	Gospodarska jedinica
GTPV	Grupirano tijelo podzemne vode
HAOP	Hrvatska agencija za okoliš i prirodu
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
KV	Kvalificirani (radnik)
MZOIP	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode
NN	Narodne novine
NP	Nacionalni park
OIE	Obnovljivi izvori energije
OTB	Ostala tvrda bjelogorica
PP	Prostorni plan
PPUO	Prostorni plan uređenja Općine
RH	Republika Hrvatska
TS	Trafostanica
TZ	Turistička zajednica
VKV	Visokokvalificirani (radnik)

Popis slika

Slika 3.1 Isječak iz Osnovne geološke karte SFRJ, list Drniš (Ivanović, A. i dr. 1967-1972) s prikazom granice Općine Ružić	16
Slika 3.2 Kemijsko i ekološko stanje vodotoka na području Općine Ružić (Izrađivač: IRES EKOLOGIJA d.o.o.)	17
Slika 3.3 Zone sanitarne zaštite izvorišta na području Općine Ružić (Izvor: Hrvatske vode)	19
Slika 3.4 Staništa na području Općine Ružić (Izrađivač: IRES EKOLOGIJA d.o.o.)	23
Slika 3.5 Udio ugroženih i rijetkih stanišnih tipova u ukupnoj površini područja Općine Ružić (Izrađivač: IRES EKOLOGIJA d.o.o.)	24
Slika 3.6 Izvadak iz Prostornog plana uređenja Općine Ružić, Kartografski prikaz 3. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora (Službeni vjesnik Šibensko-kninske županije 7/12).	25
Slika 3.7 Područja ekološke mreže u Općini Ružić (Izrađivač: IRES EKOLOGIJA d.o.o.)	26
Slika 3.8 Pokrov zemljišta na području Općine Ružić (Izrađivač: IRES EKOLOGIJA d.o.o.)	28
Slika 3.9 Zastupljenost različitih kategorija zemljišta na području Općine Ružić (Izrađivač: IRES EKOLOGIJA d.o.o.)	29
Slika 3.10 Minski sumnjiva područja na području Općine Ružić (Podaci ustupljeni od Hrvatskog centra za razminiranje; Izrađivač: IRES EKOLOGIJA d.o.o.)	30
Slika 3.11 Površine pokrivene šumama na području Općine Ružić (Izrađivač: IRES EKOLOGIJA d.o.o.)	33
Slika 3.12 Klimadijagram Drniša za razdoblje 1978.-2008. (Izvor: Plan upravljanja razvojem i marketingom turizma drniškog područja)	35
Slika 3.13 Lovišta na području Općine Ružić (Izrađivač: IRES EKOLOGIJA d.o.o.)	44
Slika 7.1 Omjer pozitivnih/neutralnih i negativnih utjecaja Programa na okoliš i prirodu	92
Slika 13.1 Omjer pozitivnih i negativnih utjecaja Programa na okoliš i prirodu	146

Popis tablica

Tablica 1.1 Koraci postupka strateške procjene utjecaja na okoliš	1
Tablica 1.2 Opis ciljeva, prioriteta i mjera Programa	4
Tablica 3.1 Tip poroznosti GTPV i njegova prirodna ranjivost (Izvor: Plan upravljanja vodnim područjima 2016. - 2021.)	18
Tablica 3.2 Stanje podzemnih voda na području GTPV (Izvor: Hrvatske vode)	18
Tablica 3.3 Popis faune potencijalno rasprostranjene na području Općine Ružić (Podaci ustupljeni od HAOP-a)	19
Tablica 3.4 Popis biljnih vrsta potencijalno rasprostranjenih na području Općine Ružić (Podaci ustupljeni od HAOP-a)	21
Tablica 3.5 Popis stanišnih tipova zastupljenih na području Općine Ružić	22
Tablica 3.6 Kategorije zemljišta na području Općine Ružić (Izvor: baza podataka CLC)	29
Tablica 3.7 Vrsta uporabe zemljišta u Općini Ružić (Izvor: Strateški razvojni program Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020.)	31
Tablica 3.8 Broj gospodarstava i grla stoke u općini Ružić u razdoblju 2011. - 2015. godine (Izvor: Strateški razvojni program Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020.)	32
Tablica 3.9 Podaci o gospodarskim jedinicama na području Općine Ružić (Izvor: http://javni-podaci-karta.hrsume.hr)	33
Tablica 3.10 Popis svih arheoloških lokaliteta i zona Općine Ružić (Izvor: http://data.gov.hr/dataset/registar-kulturnih-dobara , PPUO Ružić i PP Županije)	36
Tablica 3.11 Popis potencijalnih arheoloških nalazišta (Izvor: http://mapire.eu/en/ , http://www.dgu.hr/)	38
Tablica 3.12 Popis evidentiranih i registriranih kulturnih dobara Općine Ružić (Izvor: http://data.gov.hr/dataset/registar-kulturnih-dobara , PPUO Ružić i PP Županije)	38
Tablica 3.13 Popis skupina pastirskih stanova – staja i zaselaka podno Svilaje (nevalorizirana skupina etnološke nepokretne baštine) (Izvor: http://mapire.eu/en/ , http://www.dgu.hr/)	40
Tablica 3.14 Popis poduzeća s najvećim brojem zaposlenih na području Općine Ružić (http://www.bisnode.hr/proizvod/bonitetihr/)	43
Tablica 3.15 Popis lovišta na području Općine Ružić (Izvor: www.lovistarh.mps.hr)	43
Tablica 3.16 Popis divljih odlagališta na području Općine Ružić (Izvešće o provedbi Plana gospodarenja otpadom Općine Ružić za 2015. godinu)	47
Tablica 3.17 Prirodno kretanje stanovništva Općine Ružić u periodu 2012. - 2015. godine (Izvor: www.dzs.hr)	47
Tablica 3.18 Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi i spolu (Izvor: www.dzs.hr)	48

Tablica 4.1 Potencijalni očekivani utjecaji na okolišne teme	51
Tablica 6.1 Popis analiziranih međunarodnih ugovora i sporazuma s ciljevima koji se odnose na Program	54
Tablica 13.1 Potencijalni očekivani utjecaji na okolišne teme	109

1 Uvod

1.1 Strateška procjena utjecaja na okoliš

Strateška procjena utjecaja na okoliš je postupak kojim se procjenjuju vjerojatno značajni utjecaji na okoliš koji mogu nastati provedbom strategije, plana ili programa. Strateškom procjenom stvara se osnova za promicanje održivog razvitka kroz objedinjavanje uvjeta za zaštitu okoliša u strategije, planove i programe pojedinog područja. Time se omogućava da se mjerodavne odluke o prihvaćanju strategija, plana i programa donose uz poznavanje mogućih značajnih utjecaja koje bi strategija, plan i program svojom provedbom mogao imati na okoliš, a nositeljima zahvata pružaju se okviri djelovanja i daje se mogućnost uključivanja bitnih elemenata zaštite okoliša u donošenju odluka (Zakon o zaštiti okoliša NN 80/13, 78/15).

Izrađivač Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020. (u daljnjem tekstu: Program) je UHY savjetovanje d.o.o., Hrvatske mornarice 1H, 21 000 Split. Postupak strateške procjene prema Odluci o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020. provodi Jedinstveni upravni odjel Općine Ružić. Postupak strateške procjene utjecaja na okoliš za Program provodi se temeljem odredbi Zakona o zaštiti okoliša, Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (NN 64/08), Pravilnika o povjerenstvu za stratešku procjenu (NN 70/08) i Uredbe o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša (NN 64/08). Ovim postupkom se procjenjuju vjerojatno značajni utjecaji na okoliš i zdravlje ljudi koji mogu nastati provedbom Programa.

Postupak strateške procjene utjecaja na okoliš sastoji se od koraka navedenih u tablici u nastavku (Tablica 1.1).

Tablica 1.1 Koraci postupka strateške procjene utjecaja na okoliš

Korak	Svrha
Analitički pregled	Odrediti je li strateška procjena obvezna prema odredbama Zakona o zaštiti okoliša.
Mišljenje tijela nadležnog za prirodu	Provođenje prethodne ocjene prihvatljivosti Programa za ekološku mrežu.
Mišljenje tijela	Ishođenje mišljenja nadležnog tijela za zaštitu okoliša o strateškoj procjeni.
Određivanje sadržaja Studije	Definiranje opsega i razine detalja koji će se obraditi u procjeni.
Izrada Studije i ocjena njezine cjelovitosti i stručne utemeljenosti	Procjena vjerojatno značajnih utjecaja na okoliš kao rezultata provedbe Programa.
Javna rasprava	Rasprava o nacrtu Programa i Studiji.
Ocjena dobivenih primjedbi o Nacrtu Programa i Studiji	Razmatranje pristiglih komentara i primjedbi te ugrađivanje prihvaćenih dijelova u konačni tekst Studije.
Izvješće o provedenoj strateškoj procjeni utjecaja na okoliš	Prikaz načina na koji su u konačni prijedlog Programa integrirane sljedeće stavke: uvjeti zaštite okoliša utvrđeni strateškom procjenom, način praćenja stanja okoliša vezano za provedbu Programa te način provjere provedbe mjera zaštite okoliša koje su postale sadržajem Programa.

Strateška studija utjecaja na okoliš Programa (u daljnjem tekstu: Studija) je stručna podloga koja se prilaže uz Program te obuhvaća sve potrebne podatke, obrazloženja i opise u tekstualnom i grafičkom obliku. Studijom se opisuju i procjenjuju utjecaji na okoliš i zdravlje koji mogu nastati provedbom Programa te se za procijenjene moguće značajne utjecaje propisuju mjere njihovog ublažavanja. Namjera je osigurati da posljedice po okoliš i zdravlje budu ocijenjene za vrijeme pripreme Programa, prije utvrđivanja konačnog prijedloga i upućivanja u postupak donošenja.

Postupak provedbe strateške procjene utjecaja na okoliš također pruža priliku dionicima da sudjeluju u postupku, a osigurava se i informiranje i sudjelovanje javnosti za vrijeme postupka donošenja odluka. Nositeljima zahvata pružaju se

okviri djelovanja i daje se mogućnost uključivanja bitnih elemenata zaštite okoliša u donošenje odluka prilikom izrade projektne dokumentacije.

Direktiva 2001/42/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća o procjeni učinaka određenih planova i programa na okoliš (SEA direktiva) je na snazi od 2001. godine. U Republici Hrvatskoj zakonski okvir za izradu strateških studija usklađen sa SEA direktivom čini sljedeća legislativa: Zakon o zaštiti okoliša, Uredba o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (u daljnjem tekstu: Uredba) i Pravilnik o povjerenstvu za stratešku procjenu. Navedeni propisi su u skladu i s Konvencijom o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica (Espoo, 1991), koja obvezuje države da obavještavaju i konzultiraju se u svim velikim projektima koji bi mogli imati utjecaj na okoliš preko državnih granica te s Protokolom o strateškoj procjeni okoliša (Kijev, 2003). Konvencija o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica usvojena je Odlukom o proglašenju Zakona o potvrđivanju Konvencije o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica (NN 06/96), a Protokol o strateškoj procjeni okoliša usvojen je Odlukom o proglašenju Zakona o potvrđivanju Protokola o strateškoj procjeni okoliša uz Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica (NN 07/09).

U slučaju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš za Program, za njegovu je provedbu, prema Zakonu o zaštiti okoliša, nadležan Jedinstveni upravni odjel Općine Ružić. Načelnik Općine Ružić 2. svibnja. 2016 donio je Odluku o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020. (KLASA: 351-01/16-01/6; URBROJ: 2182/08-16-1). Odluka se nalazi u poglavlju Prilozi (Prilog 2 – Odluka o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš).

1.1.1 Utvrđivanje sadržaja Studije

Za Program je proveden postupak prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13) za koji je Ministarstvo zaštite okoliša i prirode (u daljnjem tekstu: MZOIP) donijelo Rješenje (KLASA: UP/I 612-07/16-71/169, URBROJ: 517-07-2-1-16-4) 22. travnja 2016. godine da je Program prihvatljiv za ekološku mrežu te stoga nije potrebno provesti glavnu ocjenu prihvatljivosti. Iz tog razloga Studija ne uključuje poglavlje Glavna ocjena. Rješenje MZOIP-a nalazi se u poglavlju Prilozi (Prilog 3 - Rješenje MZOIP-a o prihvatljivosti za ekološku mrežu).

Jedinstveni upravni odjel Općine Ružić proveo postupak određivanja sadržaja Studije, sukladno članku 7. Uredbe, na način da je pribavio mišljenja tijela određenih posebnim propisima o sadržaju Studije i razini obuhvata podataka koji se moraju obraditi u Studiji, vezano na područje iz djelokruga toga tijela. Pristigla su mišljenja sljedećih tijela:

- Ministarstvo zdravlja od 28.06.2016.
- Državna uprava za zaštitu i spašavanje, Područni ured za zaštitu i spašavanje Šibenik od 01.07.2016.
- Ministarstvo poljoprivrede od 01.07.2016.
- Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Uprava za zaštitu prirode od 01.07.2016.
- HŽ Infrastruktura d.o.o. od 04.07.2016.
- Ministarstvo obrane, Uprava za materijalne resurse, Sektor za nekretnine, graditeljstvo i zaštitu okoliša, služba za graditeljstvo i zaštitu okoliša od 04.07.2016.
- Gradska čistoća Drniš d.o.o. od 05.07.2016.
- Javna ustanova za upravljanje zaštićenim područjima i drugim zaštićenim dijelovima prirode Šibensko-kninske županije – PRIRODA od 07.07.2016.
- Ministarstvo poljoprivrede, Uprava ribarstva od 07.07.2016.
- Hrvatski operator prijenosnog sustava d.o.o., Sektor za razvoj, investicije i izgradnju od 11.07.2016.
- Hrvatska agencija za okoliš i prirodu od 12.07.2016.
- Ministarstvo zaštite okoliša i prirode od 12.07.2016.
- Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Šibeniku od 13.07.2016.
- Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja, Uprava za dozvole državnog značaja, Sektor lokacijskih dozvola i investicija od 14.07.2016.
- Ministarstvo unutarnjih poslova, Policijska uprava Šibensko-kninska, Služba upravnih i inspeksijskih poslova, Inspektorat unutarnjih poslova od 14.07.2016.

- Ministarstvo gospodarstva, Uprava za energetiku i rudarstvo od 18.07.2016.
- Ministarstvo poljoprivrede, Uprava šumarstva, lovstva i drvne industrije od 18.07.2016.
- HEP Operator distribucijskog sustava d.o.o., Elektra Šibenik od 18.07.2016.
- Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Uprava za procjenu utjecaja na okoliš i održivo gospodarenje otpadom, Sektor za procjenu utjecaja na okoliš i industrijsko onečišćenje od 22.07.2016.
- Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine od 28.07.2016.

U svrhu informiranja javnosti, informacija o provedbi postupka određivanja sadržaja Studije objavljena je na internetskoj stranici Općine Ružić (www.opcina-ruzic.hr). Odluka o sadržaju Strateške studije procjene utjecaja na okoliš Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020 donesena je 12. listopada 2016. godine (KLASA: 351-01/16-01/6, URBROJ: 2182/08-16-78), a nalazi se u poglavlju Prilozi (Prilog 1 - Odluka o sadržaju Strateške studije utjecaja na okoliš).

Sukladno navedenoj Odluci o sadržaju Studije i odredbama Zakona o zaštiti okoliša, obrađene su sastavnice okoliša na koje provedba Programa može imati utjecaj:

- Geološke značajke
- Površinske i podzemne vode
- Priroda (bioraznolikost, zaštićena područja, ekološka mreža, krajobraz)
- Korištenje zemljišta (tlo, poljoprivreda, šumsko područje)
- Kvaliteta zraka i klimatske značajke
- Kulturna baština
- Gospodarske značajke (turizam i ugostiteljstvo, poduzetništvo, lovstvo)
- Infrastruktura (promet, telekomunikacije, energetske sustavi, vodoopskrbni sustav, sustav odvodnje, otpad)
- Stanovništvo (zdravlje ljudi i socio-ekonomske značajke).

1.1.2 Provedene konzultacije tijekom izrade Studije

S ciljem što preciznije i kvalitetnije izrade Studije u više navrata su provedene konzultacije s predstavnicima Jedinstvenog upravnog odjela Općine Ružić te predstavnicima izrađivača Programa iz tvrtke UHY savjetovanje d.o.o.

1.2 Svrha i ciljevi izrade Programa

Program je temeljni dokument razvoja Općine Ružić, formiran u svrhu planiranja, provedbe, kontrole i ocjenjivanja ukupnog razvitka u periodu 2015. – 2020. godine. Sadrži sažeti prikaz realno ostvarivih preferencija zajednice kao rezultat zajedničkog angažmana na rješavanju problema i potreba jedinice lokalne samouprave. Služi kao vodič i okvir lokalnoj samoupravi u procesu razvoja. Osim toga, potencijalnim investitorima daje uvid u strategiju zajednice u koju žele ulagati, dok je za donatore osnovni dokument na temelju kojega odlučuju o raspodjeli bespovratnih sredstava. Njegova je svrha sveobuhvatni održivi razvoj zajednice, optimalno korištenje resursa, postizanje zadanih ciljeva razvoja te zadovoljstvo stanovnika zajednice.

Ključni dio Programa je definiranje ciljeva, prioriteta i mjera koje postavljaju temelje za budući razvoji i koje predstavljaju komponente čijim će se ostvarenjem postići željeno društveno-gospodarsko stanje. Isto će se ostvariti putem provedbe projekata, koji su definirani u odnosu na svaku pojedinu mjeru unutar svakog prioriteta i cilja. Podloga za definiranje ciljeva, prioriteta i mjera Programa su, uz ciljeve EU, vizija i misija Općine Ružić. Vizija je poželjna slika budućnosti koja se može ostvariti uspješnim provođenjem Programa dok misija predstavlja način na koji se planira ostvariti vizija.

Vizija Općine Ružić je postati općina poželjnog mjesta za život u kojoj se održivi razvoj temelji na razvoju gospodarstva, uređenoj infrastrukturi i zajedničkom djelovanju svih stanovnika.

Misija Općine Ružić je kontinuirano osiguravanje uvjeta za održivi razvoj kroz poticanje gospodarskog okruženja, provedbu infrastrukturnih projekata te podupiranje društvenih aktivnosti temeljenih na tradicionalnim vrijednostima.

Sukladno viziji i misiji te ciljevima EU, postavljena su sljedeća četiri strateška cilja Općine Ružić do 2020. godine:

- CILJ 1: Sveobuhvatna obnova i razvoj infrastrukturnog sustava općine
- CILJ 2: Razvoj održivog i konkurentnog gospodarskog okruženja
- CILJ 3: Poboljšanje kvalitete društvenog života i razvoj ljudskih potencijala općine
- CILJ 4: Održivo upravljanje kulturnim i prirodnim dobrima

Za svaki definirani strateški cilj određeni su prioriteti koji predstavljaju određene komponente pri ispunjenju ciljeva. Pojednostavljeno, prioriteti su specifični ciljevi na koje se strateški ciljevi dijele, od kojih je svaki jednako važan bez obzira na redoslijed pojavljivanja. Za svaki prioritet određene su mjere preko kojih će se prioriteti ostvariti.

Tablica 1.2 Opis ciljeva, prioriteta i mjera Programa

CILJ 1: Sveobuhvatna obnova i razvoj infrastrukturnog sustava općine

PRIORITET 1.1: Razvoj i obnova prometne infrastrukture

Mjera 1.1.1: Izgradnja i održavanje prometne infrastrukture (lokalnih i nerazvrstanih cesta te šumskih i poljskih putova)

- PROJEKT 1.1.1.1: Nerazvrstana cesta br. 1 Gornji put
- PROJEKT 1.1.1.2: Nerazvrstana cesta br. 27 Put Dolaca
- PROJEKT 1.1.1.3: Nerazvrstana cesta br. 154 Put Selina
- PROJEKT 1.1.1.4: Nerazvrstana cesta br. 123 Put Drvara
- PROJEKT 1.1.1.5: Nerazvrstana cesta br. 053 Put Stražbenice
- PROJEKT 1.1.1.6: Nerazvrstana cesta br. 095 Put kroz Gornji Gradac
- PROJEKT 1.1.1.7: Ostale nerazvrstane ceste na području Općine

Mjera 1.1.2: Poboljšanje kvalitete prometnica i prometne povezanosti

Mjera 1.1.3: Osmišljavanje, izgradnja i označavanje tematskih putova i staza

- PROJEKT 1.1.3.1: Tematski put (Rimski grad *Municipium Magnum*)
- PROJEKT 1.1.3.2: Tematski put (Meštrovićev znak u Hrvatskoj)

Mjera 1.1.4: Razvoj i uređenje biciklističkih i pješačkih staza

- PROJEKT 1.1.4.1: Biciklističke staze (Meštrovićev znak u Hrvatskoj + Rimski grad)

Mjera 1.1.5: Integracija i poboljšanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže kao i unaprjeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometom

- PROJEKT 1.1.5.1: Izgradnja parkinga kod Mauzoleja Meštrović

PRIORITET 1.2: Unaprjeđenje i razvoj sustava vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda

Mjera 1.2.1: Izgradnja, sanacija i održavanje vodoopskrbne infrastrukture

- PROJEKT 1.2.1.1: Akumulacija Čikole za navodnjavanje
- PROJEKT 1.2.1.2: Izgradnja vodovoda
- PROJEKT 1.2.1.3: Izgradnja vodovoda
- PROJEKT 1.2.1.4: Izgradnja vodovoda

Mjera 1.2.2: Izgradnja, renovacija i održavanje sustava za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda

- PROJEKT 1.2.2.1: Kolektor i pročišćivač

PRIORITET 1.3: Razvoj i unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom

Mjera 1.3.1: Sanacija divljih deponija i odlagališta

- PROJEKT 1.3.1.1: Sanacija ilegalnih odlagališta otpada

Mjera 1.3.2. Organizirano prikupljanje te poticanje aktivnosti za porast iskorištavanja i prerade otpada

PROJEKT 1.3.2.1: Izgradnja reciklažnog dvorišta za građevinski otpad

Mjera 1.3.3. Poticanje aktivnosti čišćenja javnih površina

Mjera 1.3.4. Provođenje edukativne kampanje u vrtićima, školama i prema građanima o primarnoj selekciji otpada i važnosti održivog upravljanja otpadom

PRIORITET 1.4: Održivo upravljanje energijom uz promicanje korištenja i povećanje udjela obnovljivih izvora energije

Mjera 1.4.1. Unaprijediti sustav elektroopskrbe na području općine

PROJEKT 1.4.1.1: Unapređenje elektroopskrbe

Mjera 1.4.2. Poticati korištenje i izgradnju infrastrukture obnovljivih izvora energije

PROJEKT 1.4.2.1: Vjetropark Svilaja

PROJEKT 1.4.2.2: Izgradnja Male hidrocentrale

PROJEKT 1.4.2.3 Izgradnja energetske učinkovite javne rasvjete

Mjera 1.4.3. Poticanje korištenja energetske učinkovitih oblika prijevoza

Mjera 1.4.4. Poticanje energetske učinkovite gradnje te uporabe energetske učinkovitih kućanskih aparata

PRIORITET 1.5: Unapređenje IKT infrastrukture

Mjera 1.5.1. Rekonstrukcija, nadogradnja elektroničke komunikacijske infrastrukture u skladu s potrebama i tehnološkim dostignućima

Mjera 1.5.2. Razvoj širokopojasnog Interneta u područjima bez dovoljno komercijalnog interesa

PROJEKT 1.5.2.1: Poboljšanje Internet veze i širokopojasnog Interneta

PROJEKT 1.5.2.2: Hot spot

PRIORITET 1.6: Izgradnja sustava za upravljanje elementarnim nepogodama i prirodnim katastrofama

Mjera 1.6.1. Podizanje svijesti stanovništva i educiranje o upravljanju elementarnim nepogodama i prirodnim katastrofama

Mjera 1.6.2. Rekonstrukcija i izgradnja infrastrukture za prevenciju i ublažavanje elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa

CILJ 2: Razvoj održivog i konkurentnog gospodarskog okruženja

PRIORITET 2.1: Razvoj gospodarske infrastrukture

Mjera 2.1.1. Izgradnja poslovne zone

PROJEKT 2.1.1.1: Poslovna zona Čavoglave

PROJEKT 2.1.1.2: Poslovna zona Kljaci

PROJEKT 2.1.1.3: Poslovna zona Mirlović Polje/Vriska glava

PROJEKT 2.1.1.4: Poslovna zona Ružić

PROJEKT 2.1.1.5: Poslovna zona Kljaci

PROJEKT 2.1.1.6: Poslovna i komunalna zona Umljanović

Mjera 2.1.2. Stavljanje u funkciju poduzetništva objekte i zemljišta u općinskom i državnom vlasništvu

PROJEKT 2.1.2.1: Izgradnja zatvorene tržnice

Mjera 2.1.3. Potpora razvoju i djelovanju poduzetničkih centara i inkubatora

PROJEKT 2.1.3.1: Izgradnja poduzetničkog poljoprivrednog inkubatora

Mjera 2.1.4. Usklađenje katastarskih izmjera

PRIORITET 2.2: Stvaranje poticajnog poduzetničkog okruženja

Mjera 2.2.1. Potpora razvoju i djelovanju poduzetnika na području općine

Mjera 2.2.2. Provođenje edukacija o mogućnostima financiranja poduzetništva iz eksternih izvora (nacionalni i EU fondovi)

Mjera 2.2.3. Promoviranje samozapošljavanja na području općine s osobitim naglaskom na poljoprivredu i turizam

Mjera 2.2.4. Poticanje primjene znanja, inovacija i novih tehnologija u gospodarstvu

PRIORITET 2.3: Revitalizacija i razvoj poljoprivrednih i prerađivačkih djelatnosti

Mjera 2.3.1. Izgradnja, obnova i razvoj poljoprivredne infrastrukture

PROJEKT 2.3.1.1: Podizanje dugogodišnjih nasada autohtonih sorti

PROJEKT 2.3.1.2: Plasterici za egzotično voće

PROJEKT 2.3.1.3: Plasterici za sadnice i uzgoj povrća

PROJEKT 2.3.1.4: Izgradnja destilerije za aromatično bilje

PROJEKT 2.3.1.5: Izgradnja sustava navodnjavanja

PROJEKT 2.3.1.6: Izgradnja farmi za proizvodnju mlijeka

PROJEKT 2.3.1.7: Izgradnja farmi za uzgoj ovaca i koza

PROJEKT 2.3.1.8: Izgradnja farmi za uzgoj svinja

PROJEKT 2.3.1.9: Izgradnja mini sirane

PROJEKT 2.3.1.10: Izgradnja mini klaonice

PROJEKT 2.3.1.11: Izgradnja mini pršutane s tradicionalnim načinom prerade

PROJEKT 2.3.1.12: Izgradnja pogona za sušenje i preradu mesnih proizvoda

PROJEKT 2.3.1.13: Izgradnja hladnjača za skladištenje poljoprivrednih proizvoda

PROJEKT 2.3.1.14: Izgradnja pogona za preradu poljoprivrednih proizvoda

PROJEKT 2.3.1.15: Izgradnja kušaonica za poljoprivredne proizvode

Mjera 2.3.2. Poticanje proizvodnje, prerade, trženja i promocije poljoprivrednih proizvoda

PROJEKT 2.3.2.1: Uzgoj bobičastog voća

PROJEKT 2.3.2.2: Uzgoj voća i povrća

PROJEKT 2.3.2.3: Uzgoj mente

PROJEKT 2.3.2.4: Uzgoj aromatičnog bilja

PROJEKT 2.3.2.5: Razvoj pčelarstva

PROJEKT 2.3.2.6: Izgradnja veletržnice za otkup poljoprivrednih proizvoda

Mjera 2.3.3. Razvoj i promocija ekološki i okolišno održive poljoprivrede (stočarstvo, voćarstvo, povrtlarstvo, ljekovito bilje, proizvodnja i prerada hrane i pića)

PROJEKT 2.3.3.1: Stočni sajam

PROJEKT 2.3.3.2: Razvoj eko brenda

PROJEKT 2.3.3.3: Ulo-hladnjače za voće i povrće

PROJEKT 2.3.3.4: Hidroponski uzgoj

Mjera 2.3.4. Potpora certificiranju, zaštiti i standardizaciji autohtonih poljoprivrednih proizvoda

PROJEKT 2.3.4.1: Zaštita autohtonih proizvoda

Mjera 2.3.5. Poticanje zajedničkog nastupa poljoprivrednika i njihovog povezivanja s akterima u turizmu radi stvaranja jedinstvene gastronomsko-turističke ponude

PROJEKT 2.3.6.1: Edukacija za stočare

PROJEKT 2.3.6.2: Edukacija za pčelare

PROJEKT 2.3.6.3: Edukacija za proizvođače voća i povrća

PROJEKT 2.3.6.4: Edukacija poljoprivrednika o ekološkoj proizvodnji

PROJEKT 2.3.6.5: Edukacija poljoprivrednika o uzgoju ljekovitog bilja

PRIORITET 2.4: Razvoj ponude ruralnog turizma temeljenog na tradicionalnim proizvodima i prirodnoj i kulturnoj baštini

Mjera 2.4.1. Formiranje, izgradnja, renovacija te unaprjeđenje turističke infrastrukture te infrastrukture u turističkim zonama

PROJEKT 2.4.1.1: Izgradnja turističko-ugostiteljske zone

PROJEKT 2.4.1.2: Uređenje hostela i centra za posjetitelje

Mjera 2.4.2. Postavljanje dodatne turističke signalizacije

Mjera 2.4.3. Unaprjeđenje i diversifikacija turističke ponude popratnim turističkim i ugostiteljskim sadržajima i događajima

Mjera 2.4.4. Stvaranje i promoviranje turističkog identiteta

Mjera 2.4.5. Ulaganje u razvoj i unaprjeđenje agro, gastro, ciklo, sportskog, zdravstvenog, avanturističkog, robinzonskog, vjerskog, kulturnog i drugih selektivnih oblika turizma

PROJEKT 2.4.5.1: Izgradnja eko i etno sela

Mjera 2.4.6. Poticanje stvaranja i plasmana izvornih suvenira i ostalih tradicionalnih proizvoda

PRIORITET 2.5: Povećanje konkurentnosti poduzetništva i obrtništva

Mjera 2.5.1. Razvoj poduzetništva i obrtništva, s naglaskom na malo i srednje poduzetništvo

Mjera 2.5.2. Razvoj start-up-ova

Mjera 2.5.3. Razvoj inovativnog poduzetništva i obrtništva

CILJ 3: Pобоljšanje kvalitete društvenog života i razvoj ljudskih potencijala općine

PRIORITET 3.1: Izgradnja, nadogradnja i modernizacija sveukupne društvene infrastrukture

Mjera 3.1.1. Izgradnja, dogradnja i renovacija objekata za obrazovanje, kulturu, zdravstvo, sport, rekreaciju te ostale društvene aktivnosti

PROJEKT 3.1.1.1: Multimedijalni centar

PROJEKT 3.1.1.2: Opremanje škole u Umljanovićima

PROJEKT 3.1.1.3: Obnova ambulante

PROJEKT 3.1.1.4: Izgradnja centra za rekreaciju Umljanovići

PROJEKT 3.1.1.5: Izgradnja centra za rekreaciju Kljaci

PROJEKT 3.1.1.6: Izgradnja sportsko rekreacijske zone Ružić

PROJEKT 3.1.1.7: Izgradnja centra za rekreaciju Mirlović polje

PROJEKT 3.1.1.8: Izgradnja centra za rekreaciju Otavice

PROJEKT 3.1.1.9: Streljana na otvorenom

PROJEKT 3.1.1.10: Izgradnja centra za hodočasnike

PROJEKT 3.1.1.11: Izgradnja planinarskog doma

PROJEKT 3.1.1.12: Izgradnja planinarskog doma

PROJEKT 3.1.1.13: Integrirani projekt obnova Mauzoleja obitelji Meštrović

Mjera 3.1.2. Izgradnja dječjeg vrtića

PROJEKT 3.1.2.1: Izgradnja dječjeg vrtića

Mjera 3.1.3. Rekonstrukcija vatrogasnog doma

PROJEKT 3.1.3.1: Rekonstrukcija vatrogasnog doma

Mjera 3.1.4. Izgradnja doma za starije i nemoćne

PROJEKT 3.1.4.1: Izgradnja doma za starije i nemoćne

Mjera 3.1.5. Poticanje razvoja kulturnih, sportskih, rekreativnih i zabavnih programa

PROJEKT 3.1.5.1: Razvoj programa kiparske kolonije

Mjera 3.1.6. Izgradnja i uređenje ostalih javnih površina (trgova, parkova i sl.)

PROJEKT 3.1.6.1: Ulaganje u javne površine

PROJEKT 3.1.6.2: Uređenje i proširenje groblja u Kljacima

PROJEKT 3.1.6.3: Uređenje i proširenje groblja u Gradcu

Mjera 3.1.7. Poboljšanje stanja javnog, linijskog prijevoza

PROJEKT 3.1.7.1: Sufinanciranje autobusnih linija

Mjera 3.1.8. Donošenje programa sufinanciranja studenata i učenika

PRIORITET 3.2: Jačanje organizacija civilnog društva i aktivno provođenje mjera socijalne politike

Mjera 3.2.1. Razvoj partnerstva između javnog, civilnog i gospodarskog sektora

PROJEKT 3.2.1.1: Unapređenje komunikacije i suradnje sa susjednim JLS-ovima

Mjera 3.2.2. Donošenje i provedba programa zaštite i društvene uključenosti marginaliziranih društvenih skupina

PROJEKT 3.2.2.1: Kućna njega starih i nemoćnih osoba

Mjera 3.2.3. Podupiranje djelovanja, osposobljavanja i transparentnosti rada lokalnih udruga

PRIORITET 3.3: Usklađivanje razvoja ljudskih potencijala s potrebama gospodarstva te omogućavanje cjeloživotnog stjecanja znanja i vještina

Mjera 3.3.1. Provedba programa obrazovanja za bolju zapošljivost i uključenost u tržište rada

Mjera 3.3.2. Poticanje razvoja cjeloživotnog obrazovanja i osposobljavanja

Mjera 3.3.3. Zaustavljanje odljeva radno aktivnog stanovništva provođenjem mjera aktivne politike zapošljavanja

PRIORITET 3.4: Osnažiti kapacitete Općine te izgraditi prepoznatljivost na tržištu

Mjera 3.4.1. Jačanje ljudskih potencijala Općine

PROJEKT 3.4.1.1: Stvaranje tima za pripremu i provedbu projekta

Mjera 3.4.2. Kontinuirano informiranje stanovnika općine o provedbi i rezultatima rada Općine

PROJEKT 3.4.2.1: Modernizacija web stranice Općine

Mjera 3.4.3. Izrada relevantnih strateških dokumenata, studija i dokumentacije

PROJEKT 3.4.3.1: Strategija razvoja poljoprivrede Općine Ružić do 2020.

PROJEKT 3.4.3.2: Strategija razvoja turizma Općine Ružić do 2020.

PROJEKT 3.4.3.3: Izrada koncepta/studije za definiranje namjene poslovnih zona

PROJEKT 3.4.3.4: Projektna dokumentacija za poslovne zone

PROJEKT 3.4.3.5: Izmjena prostornog plana

Mjera 3.4.4. Razvoj identiteta općine

Mjera 3.4.5. Promidžba općine pomoću stvorenih brendova koji zajedno stvaraju jedinstveni identitet područja

Mjera 3.4.6. Jačanje sudjelovanja i angažmana svih građana u pripremi i provedbi Strategije razvoja

Mjera 3.4.7. Uređivanje imovinsko-pravnih odnosa nad nekretninama u posjedu/suvlasništvu Općine te podrška rješavanju imovinsko-pravnih odnosa na području cijele općine

Mjera 3.4.8. Osnivanje ustanova sa ciljem osnaživanja kapaciteta Općine

PROJEKT 3.4.8.1: Osnivanje turističke zajednice/Info centra

PROJEKT 3.4.8.2: Osnivanje Javne Ustanove

PRIORITET 3.5: Pronatalitetna politika i zadržavanje lokalnog stanovništva

Mjera 3.5.1. Donošenje programa i aktivnosti pronatalitetne i migracijske politike

Mjera 3.5.2. Aktivnosti zadržavanja lokalnog stanovništva

PROJEKT 3.5.2.1: Izgradnja infrastrukture u stambenoj zoni Kljaci

PROJEKT 3.5.2.2: Izgradnja infrastrukture u stambenoj zoni Ružić

CILJ 4: Održivo upravljanje kulturnim i prirodnim dobrima

PRIORITET 4.1: Sustavno očuvanje i unapređivanje stanja okoliša te valorizacija prirodnih vrednota

Mjera 4.1.1. Obnova, uređenje i zaštita prirodne baštine i okoliša

Mjera 4.1.2. Očuvanje i održivo korištenje prirodne baštine i biološke raznolikosti

PROJEKT 4.1.2.1: Zaštita riječnih rakova

Mjera 4.1.3. Podizanje svijesti stanovništva o potrebi održivog korištenja prirodne baštine putem organiziranih edukacija

PRIORITET 4.2: Obnova i zaštita kulturno-povijesne baštine kako bi se ista stavila u funkciju razvoja turizma i promociju Općine

Mjera 4.2.1. Izgradnja i uređenje infrastrukture u kulturi, kulturnih programa i poboljšanje koordinacije između kulturnih institucija

PROJEKT 4.2.1.1: Izgradnja Vezovića mosta (Rimski grad *Municipium Magnum*)

PROJEKT 4.2.1.2: Turistička valorizacija Antimalarične stanice

Mjera 4.2.2. Očuvanje i revitalizacija kulturnih programa te tradicijskih zanata i običaja

Mjera 4.2.3. Objedinjavanje kulturne baštine i gastronomske ponude općine Ružić i susjednih općina kako bi se promovirao identitet i autohtonost područja

2 Odnos Programa s drugim nacionalnim planovima, programima i strategijama

U ovom poglavlju navodi se pregled dokumentacije strategija, planova i programa Republike Hrvatske, Šibensko-kninske županije (u daljnjem tekstu: Županija) i Općine Ružić koji su povezani s provedbom Programa. Prikazani su ciljevi navedenih dokumenata koji su vezani za sadržaj Programa te njihov međusobni odnos s Programom. Na kraju poglavlja zaključno je dana ocjena usuglašenosti Programa s navedenim dokumentima.

Opći cilj **Strategije prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2014. - 2030. godine** je postizanje učinkovitog i održivog prometnog sustava na teritoriju Republike Hrvatske, uzimajući u obzir novu ulogu nakon njezina pristupanja Europskoj uniji u srpnju 2013. godine. Strategija prometnog razvoja RH koja se odnosi na razvoj infrastrukture u gradskom, prigradskom i regionalnom prometu između ostalog navodi da će se odgovarajućom analizom postojeće situacije i očekivanog razvoja prometnog sustava i socijalno-ekonomskog konteksta u gradskim i regionalnim područjima u perspektivi Održivih planova gradske mobilnosti/integriranih prometnih planova identificirati potrebe rekonstrukcije postojeće infrastrukture ili izgradnje nove tamo gdje razina mobilnosti to dozvoljava. To se podudara s mjerama sadržanim u Prioritetu 1.1: „*Razvoj i obnova prometne infrastrukture*“ Programa.

Mjera 1.1.4. „*Razvoj i uređenje biciklističkih i pješačkih staza*“ u skladu je, osim sa Strategijom prometnog razvoja, i s **Akcijskim planom razvoja cikloturizma** čiji ciljevi uključuju i uređenje cikloturističkih ruta u koridorima Nacionalnih biciklističkih ruta, opremanje biciklističkih ruta ujednačenom prometnom i turističkom signalizacijom, uređenje turističke infrastrukture za potrebe cikloturizma te umrežavanje svih dionika relevantnih za turističko korištenje bicikala.

Strategija upravljanja vodama je dokument kojim se utvrđuju vizija, misija, ciljevi i zadaće državne politike u upravljanju vodama. Prema navedenom dokumentu temeljni cilj upravljanja vodama je postizanje cjelovitog i usklađenog vodnog režima na teritoriju Republike Hrvatske te osiguravanje dovoljne količine kvalitetne pitke vode za javnu vodoopskrbu stanovništva, osiguravanje potrebne količine vode odgovarajuće kakvoće za gospodarske namjene, zaštita ljudi i materijalnih dobara od štetnoga djelovanja voda te postizanje i očuvanje dobrog stanja voda zbog zaštite vodnih i o vodi ovisnih ekosustava. Postizanje navedenih ciljeva je u Programu predviđeno mjerama Prioriteta 1.2: „*Unaprjeđenje i razvoj sustava vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda*“.

Programom ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020. postavljeni su opći ciljevi koji se odnose na restrukturiranje i modernizaciju poljoprivrednog i prehrambenog sektora, promicanje okolišno učinkovitog poljoprivrednog sustava, poboljšanu učinkovitost resursa te pomak ka klimatski elastičnoj poljoprivredi, prehrambenoj industriji i šumarstvu, smanjenje ruralne depopulacije i povećanje kvalitete života te gospodarski oporavak i doprinos prioritetima EU za ruralni razvoj. Programom ruralnog razvoja RH predviđene su mjere za poboljšanje gospodarske učinkovitosti i konkurentnosti, koje među ostalim, uključuju i izgradnju infrastrukture za navodnjavanje što je u Programu predviđeno u okviru Mjere 1.2.1. Prioriteta 1.2., točnije projektom izgradnje akumulacije Čikola za navodnjavanje.

Osim s prethodno navedenim dokumentom višeg reda, Mjera 1.2.1. podudara se i s postavljenim ciljem **Nacionalnog projekta navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama u Republici Hrvatskoj**, kojim je zadano da se do kraja 2020. godine organiziranom navodnjavanju privede 65 000 ha dajući prioritet poljoprivrednom zemljištu s visokom ili vrlo visokom pogodnošću za navodnjavanje. Time bi se udio navodnjavanih površina od ukupno obradivih povećao sa sadašnjih 0,86 % na 6 %, a dugoročni cilj ovog nacionalnog projekta je izgradnja infrastrukture za sustavnu primjenu navodnjavanja.

Zavod za melioracije Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Fakultet građevinarstva, arhitekture i geodezije Sveučilišta u Splitu 2006. godine izradili su **Plan navodnjavanja za područje Šibensko-kninske županije** u kojem se navodi da je izostanak navodnjavanja na predmetnom području za gotovo sve intenzivno uzgajane biljne kulture jedno od glavnih proizvodnih ograničenja. Najkvalitetnije površine s racionalnim rješenjem navodnjavanja nalaze se u Petrovom polju.

Navodnjavanje bi se omogućilo izgradnjom akumulacije na rijeci Čikoli čime bi se osigurala potrebna količina vode za navodnjavanje planiranih površina.

Ciljevi **Strategije gospodarenja otpadom Republike Hrvatske** su razvitak infrastrukture za cjeloviti sustav gospodarenja otpadom i smanjivanje rizika od otpada. Prioritetom 1.3: „*Razvoj i unapređenje sustava gospodarenja otpadom*“ propisane su mjere koje predviđaju sanaciju divljih deponija i odlagališta unutar Općine Ružić, organizirano prikupljanje otpada, poticanje aktivnosti boljeg iskorištavanja i prerade otpada i čišćenja javnih površina uz provođenje edukativne kampanje o primarnoj selekciji otpada i važnosti održivog upravljanja otpadom.

Kako bi se postigle glavne zadaće za unapređivanje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom u Strategiji gospodarenja otpadom RH se navodi potreba za organiziranjem mreže sabirnih mjesta za odvojeno skupljanje otpada (zeleni otoci i mreža oporabišta/reciklažnih dvorišta). Sanacija odlagališta sastavni je dio unapređivanja sustava gospodarenja otpadom u okviru kojega se:

- uspostavljaju kontrolirana i uređena odlagališta kao dio mreže postrojenja i građevina nužnih za funkcioniranje sustava gospodarenja otpadom
- postupno zatvaraju druga odlagališta, uz prethodno saniranje njihova utjecaja na okoliš, ljudsko zdravlje i krajobraz
- saniraju lokacije onečišćene otpadom (»crne točke«, »divlja« odlagališta).

U sklopu Mjere 1.3.1. sadržan je i projekt izgradnje reciklažnog dvorišta za građevinski otpad što je također u skladu sa Strategijom gospodarenja otpadom RH.

Cilj **Strategije energetskega razvoja Republike Hrvatske do 2020. godine** je izgradnja sustava uravnoteženog razvoja odnosa između sigurnosti opskrbe energijom, konkurentnosti i očuvanja okoliša, koji će hrvatskim građanima i hrvatskom gospodarstvu omogućiti kvalitetnu, sigurnu, dostupnu i dostatnu opskrbu energijom.

Neke od razvojnih smjernica elektroenergetskog sustava su: iskorištavanje obnovljivih izvora energije u proizvodnji električne energije te smanjenje gubitaka u prijenosnoj i distribucijskoj mreži, lokacijski povoljna izgradnja i poticanje distribuirane proizvodnje električne energije, što se podudara s mjerama Prioriteta 1.4: „*Održivo upravljanje energijom uz promicanje korištenja i povećanje udjela obnovljivih izvora energije*“ Programa. Prema Strategiji energetskega razvoja RH, Republika Hrvatska će poticati povećanje energetske učinkovitosti u svim segmentima energetskega sektora, posebice u neposrednoj potrošnji energije. Energetska učinkovitost promatra se kao dodatni izvor energije i kao temeljno trajno načelo u skladu s kojim će raditi i razvijati se energetskega sustav.

Postavljeni cilj na državnoj razini je da se u razdoblju do 2020. godine udio proizvodnje električne energije iz velikih hidroelektrana i obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji električne energije održava na postojećoj razini te da u 2020. godini iznosi 35 %.

Prema **Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. - 2020.** jedan od investicijskih prioriteta je daljnji razvoj širokopojsnog pristupa i iskorak prema mrežama velikih brzina i podrška prihvaćanju novih tehnologija i mreža za digitalno gospodarstvo. Europa 2020. ističe važnost korištenja širokopojsnog pristupa u svrhu promicanja socijalne uključenosti i konkurentnosti u EU. Jedan od glavnih prioriteta koji promiče Digitalna agenda za Europu je smanjenje digitalnog jaza. Kako je navedeno u Prijedlogu Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata, Hrvatska zaostaje za prosjekom Europske unije s obzirom na razinu širokopojsnog pristupa, a hrvatsko gospodarstvo imalo bi korist od poboljšanog pristupa mrežama sljedeće generacije. Ostvarenju ovog cilja doprinijet će mjere Prioriteta 1.5. kojima se planira unapređenje elektroničke komunikacijske infrastrukture i razvoj širokopojsnog interneta.

Prema **Strategiji razvoja širokopojsnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2016. do 2020. godine**, suvremeno gospodarstvo sve više se oslanja na poslovanje putem elektroničkih komunikacijskih usluga i usluga informacijskog društva. Uvođenje novih informacijsko-komunikacijskih tehnologija te usluga za koje su potrebne velike brzina pristupa nezamislive su bez razvijenog širokopojsnog pristupa internetu i izgrađene širokopojsne infrastrukture koje omogućuju uvođenje mnogobrojnih elektroničkih komunikacijskih usluga javnog i privatnog sektora, na dobrobit potrošača i društva općenito. Isključenost Republike Hrvatske kao cjeline, odnosno pojedinih regija unutar nje, iz procesa razvoja digitalnog gospodarstva, dugoročno ugrožava ravnomjerni gospodarski razvoj Hrvatske. Temeljni ciljevi istaknuti u ovom dokumentu su: *pokrivenost pristupnim mrežama sljedeće generacije (NGA – Next Generation Access Networks)*, koje

omogućuju pristup internetu brzinama većim od 30 Mbit/s za sve stanovnike RH te da najmanje 50% kućanstava u RH budu korisnici usluge pristupa internetu brzinom od 100 Mbit/s ili većom. Mjera 1.5.2. koja se odnosi na razvoj širokopojasnog interneta je u skladu s ovim dokumentom jer će doprinijeti ostvarenju zadanih ciljeva.

Strateški Prioritet 1.6. je „Izgradnja sustava za upravljanje elementarnim nepogodama i prirodnim katastrofama“ koji je usuglašen sa **Nacionalnom strategijom zaštite od požara za razdoblje od 2013. do 2022. godine** prema kojoj su glavni ciljevi razvoja sustava zaštite od požara i prioriteti kroz preventivno i operativno djelovanje:

- smanjiti broj nastalih požara
- smanjiti broj stradalih osoba
- smanjiti materijalnu štetu nastalu uslijed posrednog i neposrednog djelovanja požara
- unaprijediti sustav vatrogastva te redefinirati status vatrogasaca.

Glavna zadaća mjera sadržanih u Prioritetima 2.1., 2.2. i 2.5. Programa je razvoj poslovnih zona uz stvaranje poticajnog poslovnog okruženja i povećanje konkurentnosti poduzetništva i obrtništva što u konačnici doprinosi ispunjenju glavnog cilja **Strategije razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013. - 2020.** koji je osigurati povećanje konkurentnosti hrvatskoga maloga gospodarstva tijekom razdoblja od 2013. do 2020. godine. Strateški ciljevi važni za razvoj poduzetništva u Hrvatskoj su:

- unapređenje ekonomske uspješnosti maloga gospodarstva u sektorima prerađivačke industrije i usluga većim ulaganjem u istraživanje i razvoj, višim stupnjem inovacija, rastom izvoza te daljnjim razvojem poslovnih mreža i povezanosti
- razvijanje različitih financijskih mogućnosti za subjekte maloga gospodarstva te uklanjanje financijskog jaza za malo gospodarstvo
- pružanje potpore osnivanju novih poduzeća, povećanje broja aktivnih poduzeća i jačanje institucija koje pružaju potporu poduzetnicima kako bi se na taj način pridonijelo ravnomjernijem i uravnoteženom razvoju hrvatskih regija
- pružanje potpore većem razvoju subjekata maloga gospodarstva jačanjem njihove uprave, uvođenjem i djelovanjem većeg broja visokokvalificiranih zaposlenika te pružanjem potpore cjeloživotnom učenju zaposlenih u subjektima maloga gospodarstva
- nadgradnja ostvarenog napretka uklanjanjem administrativnih opterećenja i olakšavanjem poslovanja u Hrvatskoj.

Akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2011. - 2016. za osnovni cilj ima povećati udio površina pod ekološkom poljoprivredom u ukupnim poljoprivrednim površinama u Hrvatskoj do 2016. godine na 8 %. Plan postavlja niz akcija odnosno mjera kojima će odgovorni sudionici poticati razvoj ekološke poljoprivrede, a što će imati za cilj:

- educiranje i informiranje ekoloških proizvođača za stjecanje potrebnih znanja i informacija nužnih za uspješno poslovanje na gospodarstvima
- potaknuti sve sudionike u lancu ekološke proizvodnje u stvaranju partnerskog odnosa (privatno–javno partnerstvo, lokalna uprava - škole, vrtići-)
- održati i potaknuti povjerenje i svijest potrošača o ekološkim proizvodima, točnim informacijama o načinima i ciljevima ekološke proizvodnje, značaju i kvaliteti ekološkog proizvoda te njihovom označavanju
- potaknuti preradu ekološke hrane uključivanjem velikih gospodarskih subjekata u cilju dobivanja visokovrijednih proizvoda s dodanom vrijednošću te povećanja konkurentnosti ekoloških proizvoda
- uspostaviti sinergiju s turističkim sektorom osobito u plasmanu ekoloških proizvoda
- potaknuti stručnu i znanstvenu javnost da istraživačkim i znanstvenim radom verificiraju značaj i prednosti ekološke poljoprivrede.

U okviru Programa Mjerom 2.3.3. „Razvoj i promocija ekološki i okolišno održive poljoprivrede“ Prioriteta 2.3. doprinijet će se ostvarenju osnovnog cilja Akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede u RH.

Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine kao glavni cilj razvoja turizma postavila je povećanje njegove atraktivnosti i konkurentnosti, što bi trebalo rezultirati ulaskom u vodećih 20 turističkih destinacija u svijetu po kriteriju konkurentnosti. Strateški ciljevi turističkog razvoja su orijentirani k ostvarenju glavnog cilja i oni uključuju poboljšavanje strukture i kvalitete smještaja, novo zapošljavanje, investicije i povećanje turističke ponude. Prioritet 2.4. Programa za cilj ima razvoj ruralnog turizma u Općini Ružić temeljenog na tradicionalnim proizvodima te prirodnoj i kulturnoj baštini što je u suglasnosti s glavnim ciljem razvoja hrvatskog turizma i s načelom razvoja kontinentalnog turizma. Također, predviđeno razvijanje i komercijaliziranje međunarodno konkurentnih sustava turističkih doživljaja (kulturni turizam, cikloturizam, pustolovni i sportski turizam, ekoturizam, golf turizam te zdravstveni i ruralni turizam) i *rebranding* Hrvatske koji valja temeljiti na interpretiranju središnjeg identiteta Hrvatske kao „zemlje ljepote i ispunjenosti“, se podudaraju s mjerama Prioriteta 2.4.

Načelo razvoja hrvatskog turizma koje se odnosi na stvaranje partnerstva na međuresornom i nacionalno-regionalno-lokalnom nivou, ostvarivanje suradnje nositelja javne vlasti s privatnim i civilni sektorom te institucijama u sferi zaštite okoliša, kulture, prometa i sl. te povezivanje hrvatskih proizvođača s turističkim sektorom kako bi se kvalitetni domaći proizvodi predstavili međunarodnoj potražnji sukladno je s Prioritetom 4.2. „*Obnova i zaštita kulturno-povijesne baštine kako bi se ista stavila u funkciju razvoja turizma i promociju općine*“.

2016. godine donesen je **Plan upravljanja razvojem i marketingom turizma drniškog područja** prema kojem je osnovni cilj definiranje turističkih proizvoda i operativnih strategija drniškog područja te kreiranje novih turističkih projekata temeljenih na konkurentnosti i segmentaciji tržišta na osnovi postojećih resursa. Sam uspjeh realizacije projekata uvelike će ovisiti o aktivnoj sinergiji javnog i privatnog sektora te njihovim zajedničkim djelovanjem u realizaciji investicija u nove turističke proizvode (koristeći inovativni pristup), kako bi se u konačnici organizirala moderna, proizvodno različita turistička destinacija. Planom upravljanja razvojem i marketingom turizma drniškog područja predloženo je više operativnih strategija:

- razvoj turističke ponude – turistički proizvodi
- razvoj smještajnih kapaciteta
- razvoj infrastrukture i investicije
- razvoj ljudskih i organizacijskih potencijala
- organizacija upravljačke strukture

Razvoj turističkih proizvoda planiran je Mjerom 2.4.6. Programa koja za cilj ima poticanje stvaranja i plasmana izvornih suvenira i ostalih tradicionalnih proizvoda.

Razvoj smještajnih kapaciteta i turističke infrastrukture Općine Ružić, u Programu predviđen je Mjerom 2.4.1. kojom je predviđena izgradnja turističko-ugostiteljske zone i hostela te centra za posjetitelje.

Hrvatska prepoznaje obrazovanje i znanost kao razvojne prioritete koji jedini mogu donijeti dugoročnu društvenu stabilnost, ekonomski napredak i osiguranje kulturnog identiteta. Mjerom 3.1.1. Prioriteta 3.1. predviđeno je, među ostalim, opremanje škole u Umljanovićima, dok je Mjerom 3.1.8. planirano donošenje programa sufinanciranja studenata i učenika. Ove mjere će doprinijeti ostvarenju ciljeva **Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije** koji su vezani za rani i predškolski, osnovnoškolski i srednjoškolski odgoj i obrazovanje, obrazovanje odraslih i cjeloživotno učenje. Također, mjere sadržane u Prioritetu 3.3. će doprinijeti ostvarivanju ciljeva Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije.

Jedan od općih ciljeva **Strateškog plana ministarstva kulture 2015. – 2017.** je zaštititi i očuvati kulturnu baštinu, a poseban cilj je osiguravanje optimalnog modela zaštite i upravljanja kulturnim dobrima Republike Hrvatske. Kao pokazatelj učinka ovog posebnog cilja navedeno je povećanje postotka zaštićenih i obnovljenih kulturnih dobara stavljenih u funkciju, što se planira ostvariti kroz aktivnosti koje uključuju zaštitne radove na nepokretnim spomenicima kulture. Postizanje ovog cilja unutar Programa predviđeno je Prioritetima 2.4., 3.1. i 4.2.

Prioriteti 3.1. i 3.5. se odnose na unapređenje cjelokupne društvene infrastrukture, razvoj pronatalitetne politike i zadržavanje lokalnog stanovništva. Ciljevi ovih prioriteta se podudaraju s općim ciljem prostornog razvoja navedenim u **Strategiji prostornog razvoja Republike Hrvatske**. Kako bi se ostvario opći cilj potrebno je: osnažiti gradove subregionalnog i lokalnog značaja u područjima ugroženim depopulacijom, poticati prirodno obnavljanje stanovništva i stvarati preduvjete privlačnosti za mlađu populaciju, očuvati identitet hrvatskog prostora, koristiti prednosti geoprometnog

položaja, jačati razvoj sustava željezničkog, pomorskog, riječnog i zračnog prometa, poboljšati mreže cestovnih prometnih poveznica te jačati kapacitete hrvatskog prostora i sustava prostornog uređenja.

Stvaranje okruženja poticajnog za razvoj civilnog društva jedna je od pretpostavki i mjerila demokracije i stabilnosti političkoga sustava svake zemlje. Koncept zajedništva i suradnje državne vlasti s civilnim društvom u stvaranju, provedbi i nadzoru politika koje su od neposredna interesa za opće dobro među temeljnim je obilježjima suvremene države koja služi svojim građanima. Cilj **Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2012. do 2016. godine** je stvaranje uvjeta za razvoj zajednice u kojoj građani i organizacije civilnoga društva u sinergiji s drugim sektorima, aktivno, ravnopravno i odgovorno, u skladu s načelima održivog razvoja i djelovanja za opće dobro, sudjeluju u ostvarivanju društva blagostanja i jednakih mogućnosti za sve. Prioriteti 3.2. i 3.4. Programa će svojim mjerama, koje su u skladu s Nacionalnom strategijom stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva, doprinijeti ostvarenju tog cilja.

Prioritet 4.1. Programa je zaštita i adekvatno vrednovanje prirode i okoliša što je sadržano i u općim strateški ciljevima **Strategije i akcijskog plana zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske:**

- očuvati sveukupnu biološku, krajobraznu i geološku raznolikost kao temeljnu vrijednost i potencijal za daljnji razvitak Republike Hrvatske
- ispuniti sve obveze koje proizlaze iz procesa pridruživanja Europskoj uniji i usklađivanja zakonodavstva s relevantnim direktivama i uredbama EU (Direktivom o staništima, Direktivom o pticama, CITES uredbama)
- ispuniti obveze koje proizlaze iz međunarodnih ugovora na području zaštite prirode, biološke sigurnosti, pristupa informacijama i dr.
- osigurati integralnu zaštitu prirode kroz suradnju s drugim sektorima
- utvrditi i ocijeniti stanje biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti, uspostaviti informacijski sustav zaštite prirode s bazom podataka povezanom u informacijski sustav države
- poticati unaprjeđivanje institucionalnih i izvaninstitucionalnih načina obrazovanja o biološkoj raznolikosti i sudjelovanje javnosti u postupcima odlučivanja
- razvijati mehanizme provedbe propisa kroz jačanje zakonodavnih i institucionalnih kapaciteta, obrazovanjem, razvojem znanstvenih resursa, obavješćivanjem, razvojem mehanizama financiranja.

Održivi razvitak je razvitak koji zadovoljava potrebe današnjice, a pritom ne ugrožava potrebe budućih generacija. Održivi razvitak ostvaruje ravnotežu između zahtjeva za unaprjeđivanjem kvalitete života (ekonomska sastavnica), za ostvarivanjem socijalne dobrobiti i mira za sve (socijalna sastavnica) te zahtjeva za očuvanjem sastavnica okoliša kao prirodnog dobra o kojima ovise i sadašnja i buduće generacije.

Uvidom u **Prostorni plan Šibensko-kninske županije** (u daljnjem tekstu: PP Županije) i **Prostorni plan uređenja Općine Ružić** (u daljnjem tekstu: PPUO Ružić) zajedno s važećim izmjenama i dopunama, utvrđeno je da se ovi dokumenti slažu s Programom izuzev Mjere 2.1.1., čije poslovne zone u Čavoglavama, Mirlović polju/Vriskoj glavi i Umljanovićima nisu predviđene važećim PP Županije.

U ovome poglavlju obrađen je odnos Programa s relevantnim planovima, programima i strategijama višeg reda. Uzimajući u obzir navedeno, može se zaključiti da se Program slaže sa svim planovima, programima i planskim dokumentima navedenim u poglavlju uz iznimku Mjere 2.1.1. kojom se predviđa izgradnja šest poslovnih zona, a od kojih tri nisu predviđene važećim PP Županije.

3 Podaci o postojećem stanju okoliša i mogući razvoj okoliša bez provedbe Programa

Teritorijalno-administrativno područje Općine Ružić prostire se na površini od 16 028 ha. Nalazi se na krajnjem istočnom dijelu Županije. Na zapadu i jugu graniči s Gradom Drnišom i Općinom Unešić, dok na sjeveru i istoku graniči s Gradom Vrlikom i Općinom Muć, koji pripadaju Splitsko-dalmatinskoj županiji. Općina Ružić omeđena s jedne strane Svilajom, a s druge Mosećom. Središnji dio čini Petrovo polje kojim teče rijeka Čikola. Na administrativnom prostoru Općine Ružić nalazi se 9 naselja: Ružić, Otavice, Gradac, Baljci, Moseć, Umljanovići, Kljaci, Čavoglave i Mirlović polje. Sjedište Općine Ružić smješteno je u naselju Gradac, najvećem naselju u Petrovu polju.

3.1 Geološke značajke

Područje Općine Ružić najvećim dijelom izgrađeno je od karbonatnih naslaga jurske do pliocenske starosti, te aluvijalnih, proluvijalnih i deluvijalnih nanosa kvartarne starosti (Slika 3.1).

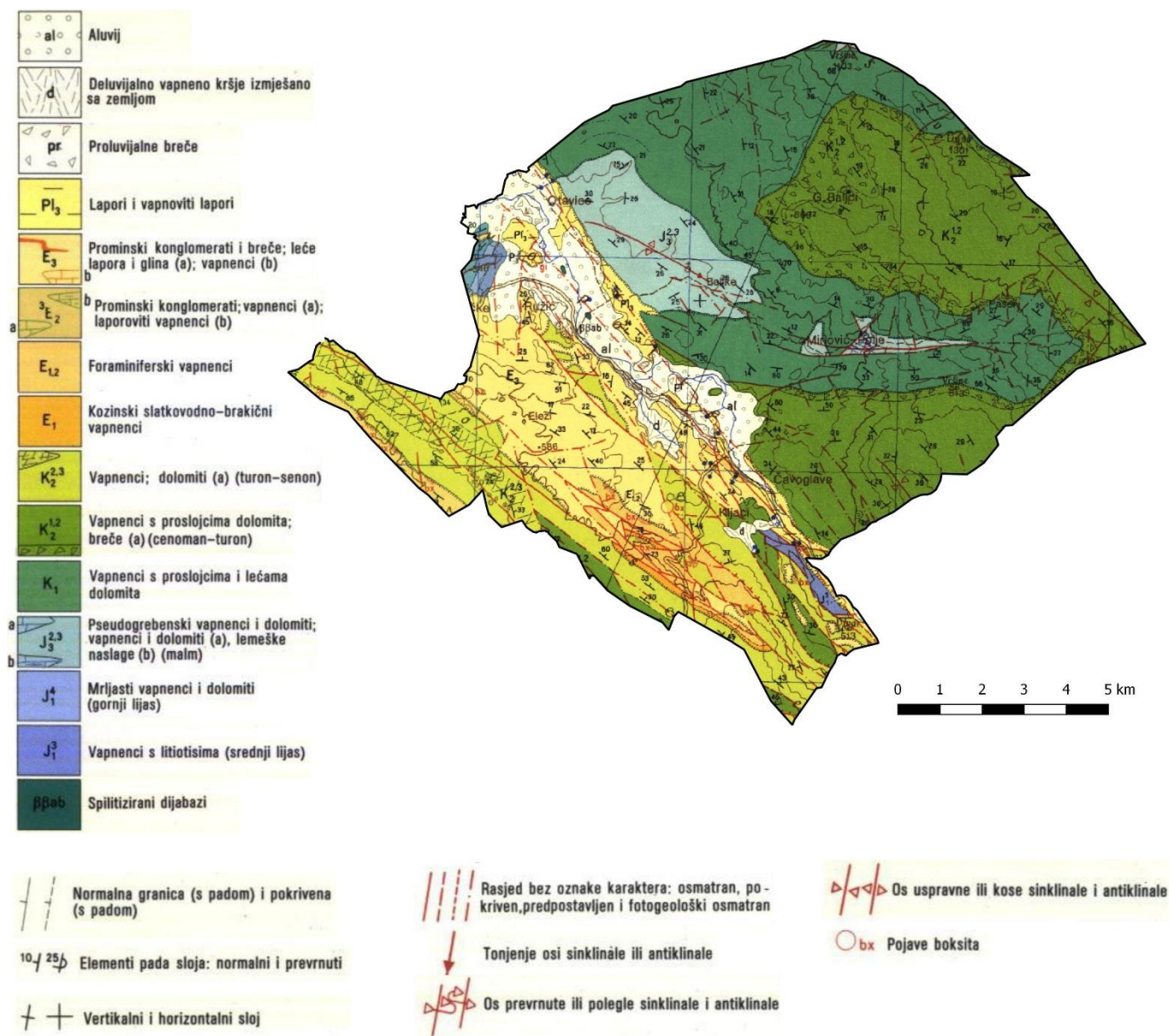
Najstarije stijene na području Općine Ružić predstavljaju eruptivne stijene spilitiziranog dijabaza. Otkrivene su u Petrovom polju, a njihovi lokaliteti okruženi su kvartarnim nanosima. Radi se o dosta trošnim, zelenim i zelenosmeđim albitiziranim i prenitiziranim dijabazima.

Više od polovice površine općine Ružić izgrađeno je od vapnenaca i dolomita jurske i kredne starosti koji su raspodijeljeni u šest stratigrafskih jedinica. Navedene jedinice zauzimaju sjeveroistočni i jugozapadni dio općine Ružić, a radi se o jedinicama vapnenaca s litiotisima, mrljastih vapnenaca i dolomita, pseudogrebenskih vapnenaca i dolomita, vapnenaca s proslojcima i lećama dolomita, vapnenaca s proslojcima dolomita i brečama i jedinici vapnenaca i dolomita.

Naslage tercijarne starosti predstavljene su vapnencima, prominskim konglomeratima te laporima i vapnovitim laporima. Podijeljene su u pet stratigrafskih jedinica, od kojih četiri pripadaju paleogenu, a jedna neogenu. Stariji dio paleogena podijeljen je na kozinske vapnence i foraminiferske vapnence dok je mlađi dio, tzv. „Promina naslage“, odvojen prekidom sedimentacije od starijeg dijela paleogena i transgresivan je na njemu. Naslage neogena predstavljene su laporima i vapnenim laporima gornjeg pliocena koji ispunjavaju recentne depresije, a rasprostranjene su uz istočni rub Petrova polja.

U središnjem dijelu općine Ružić pojavljuju se aluvijalni, proluvijalni i deluvijalni nanosi kvartarne starosti. Proluvijalne breče čine blaga uzvišenja i humke u Petrovom polju dok su deluvijalne tvorevine rasprostranjene uz rubove polja. Aluvijalni nanosi dolaze uz vodotoke u Petrovom polju, a predstavljeni su naplavnim materijalom.

Slika 3.1 Isječak iz Osnovne geološke karte SFRJ, list Dmiš (Ivanović, A. i dr. 1967-1972) s prikazom granice Općine Ružić

3.2 Površinske i podzemne vode

Dniški kraj prima znatno više padalina od priobalnog dijela Županije. Posljedica toga su brojniji izvori vode i površinski tokovi, od kojih su najvažniji rijeke Krka i Čikola. Rijeka Krka izvire kod sela Topolja na sjeveroistočnom dijelu Kninskog polja podno planine Dinare. Njezino glavno vrelo nalazi se pod 22 m visokom i 40 m dugom sedrenom barijerom Topoljskog buka. Rijeka Čikola, duljine toka 46 km, izvire podno planine Svilaje kod Mirlović Polja.

Na području Općine Ružić nalaze se četiri vodotoka: Čikola, Vrba, Umljanović i Gradac potok. Od navedenih, najznačajnija je rijeka Čikola koja i izvire na području Općine Ružić. Rijeka protječe Petrovim poljem te je posljednja pritoka u slatkovodnom toku rijeke Krke.

Nakon mirnog, ravničarskog toka kroz Petrovo polje, rijeka Čikola kod Dniša ulazi u duboko usječen kanjon dugačak 14 km te se kod jezera Torak ulijeva u rijeku Krku. Iako ljeti gotovo potpuno presuši, u zimskim mjesecima, posebice nakon obilnih kiša, teče cijelom duljinom svog toka.

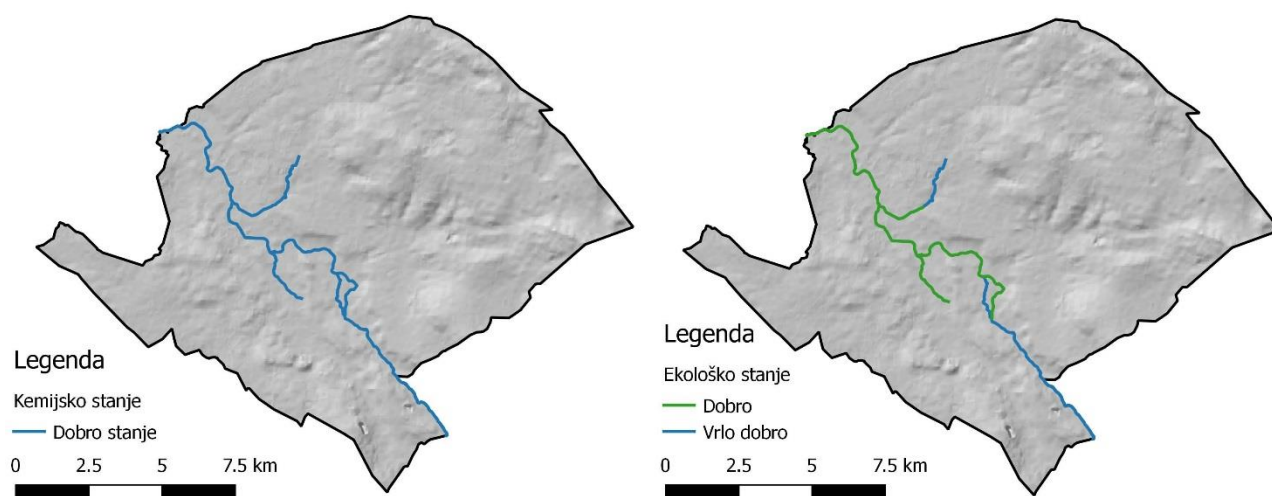
3.2.1 Stanje vodnih tijela

Prema Uredbi o standardu kakvoće voda (NN 73/13, 151/14, 78/15) stanje površinskih voda određuje se na temelju ekološkog i kemijskog stanja tijela ili skupine tijela površinskih voda. Ekološko stanje površinskih voda ocjenjuje se biološkim, hidromorfološkim, osnovnim fizikalno-kemijskim elementima i kemijskim koji prate biološke elemente. Kemijsko stanje površinskih voda ocjenjuje se u odnosu na prioritetne i onečišćujuće tvari i to posebno za tekućice, a posebno za stajaćice. S obzirom na ekološko i kemijsko stanje daje se ukupna ocjena stanja tijela površinskih voda na način da se uzima lošija od dviju ocjena stanja.

Ekološko stanje površinskih voda razvrstava se na temelju rezultata ocjene elemenata kakvoće u pet kategorija ekološkog stanja: *vrlo dobro*, *dobro*, *umjereno*, *loše* i *vrlo loše*. Za svrstavanje u vrlo dobro ekološko stanje, pored bioloških moraju biti zadovoljeni i svi osnovni fizikalno-kemijski i kemijski te hidromorfološki standardi propisani za vrlo dobro stanje. O pripadnosti dobrom ekološkom stanju odlučuje se na temelju bioloških i osnovnih fizikalno-kemijskih i kemijskih elemenata kakvoće.

Kemijsko stanje tijela površinske vode izražava prisutnost prioritetnih tvari u površinskoj vodi, sedimentu i bioti te se razvrstava na temelju rezultata ocjene elemenata kakvoće u dvije kategorije kemijskog stanja – dobro stanje i nije postignuto dobro stanje. Površinsko vodno tijelo je u dobrom kemijskom stanju ako prosječna i maksimalna godišnja koncentracija svake prioritetne tvari ne prekoračuje propisane standarde kakvoće vodnoga okoliša.

Prema podacima ustupljenim od Hrvatskih voda, svi vodotoci su duž cijelih svojih dionica unutar granica Općine Ružić dobrog kemijskog stanja, dok ekološko stanje varira između dobrog i vrlo dobrog, ovisno o vodotoku. Na slici niže prikazano je kemijsko i ekološko stanje vodotoka u Općini Ružić (Slika 3.2).

Slika 3.2 Kemijsko i ekološko stanje vodotoka na području Općine Ružić (Izrađivač: IRES EKOLOGIJA d.o.o.)

3.2.2 Podzemne vode

Općina Ružić nalazi se na jadranskom vodnom području te se u potpunosti nalazi unutar granica GTPV Krka (u daljnjem tekstu: GTPV).

U tablici u nastavku (Tablica 3.1) prikazan je tip poroznosti na području GTPV te njegova prirodna ranjivost. Poroznost može biti međuzrnska ili pukotinsko-kavernozna, dok se prirodna ranjivost, na temelju sedam hidrogeoloških parametara, dijeli na šest kategorija ranjivosti, u rasponu od vrlo niske do vrlo visoke.

Tablica 3.1 Tip poroznosti GTPV i njegova prirodna ranjivost (Izvor: Plan upravljanja vodnim područjima 2016. - 2021.)

Kod	Ime grupiranog vodnog tijela podzemne vode	Poroznost	Prirodna ranjivost
JKGI-10	Krka	Pukotinsko-kavernozna međuzrska	Srednja 45,2 %, visoka 4,6 %, vrlo visoka 0,2 %

Ocjena stanja grupiranog vodnog tijela podzemne vode određena je njegovim količinskim i kemijskim stanjem. Na osnovu ova dva stanja daje se ukupna ocjena stanja grupiranog vodnog tijela podzemne vode na način da se uzima lošija ocjena između količinskog i kemijskog stanja.

Prema podacima Hrvatskih voda i na temelju Plana upravljanja vodnim područjima 2016. – 2021. prikazano je kemijsko, količinsko i ukupno stanje GTPV (Tablica 3.2).

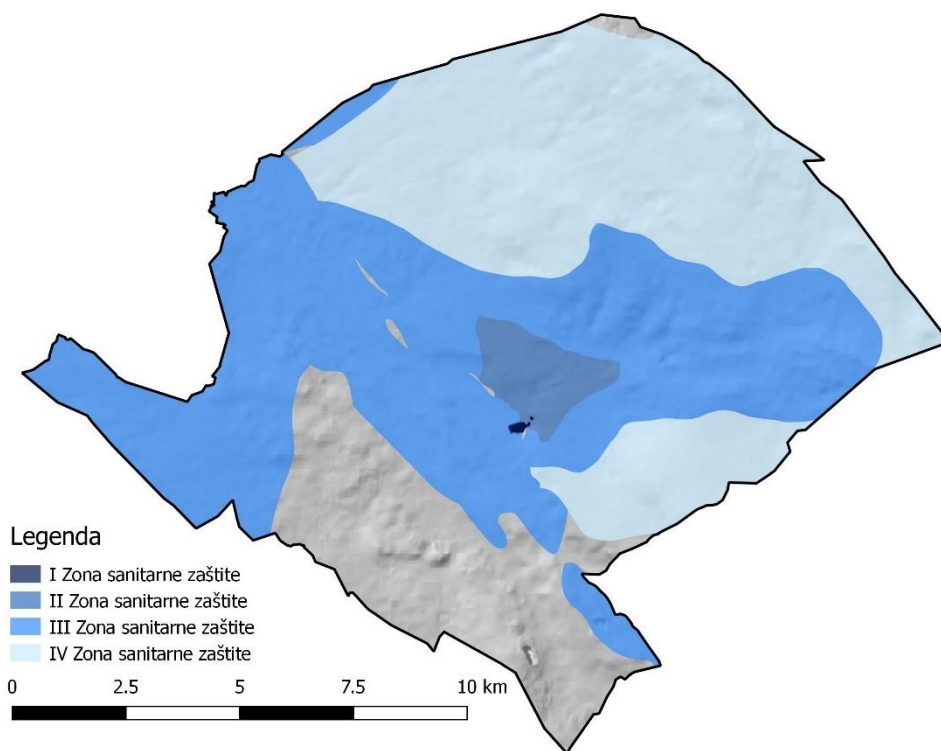
Tablica 3.2 Stanje podzemnih voda na području GTPV (Izvor: Hrvatske vode)

Stanje	Procjena stanja
Kemijsko stanje	dobro
Količinsko stanje	dobro
Ukupno stanje	dobro

Prema podacima Hrvatskih voda i na temelju Plana upravljanja vodnim područjima 2016. – 2021. dan je prikaz dostupnih podataka o stanju podzemnih voda na području GTPV.

3.2.3 Zone sanitarne zaštite

Pravilnikom o utvrđivanju zona sanitarne zaštite izvorišta (NN 66/11, 47/13) propisani su uvjeti za utvrđivanje zona sanitarne zaštite izvorišta koja se koriste za javnu vodoopskrbu te mjere i ograničenja koja se u njima provode, rokovi i postupak donošenja odluka o zaštiti izvorišta. Zone sanitarne zaštite, na području izvorišta, utvrđene su kako bi se održala dobra kvalitete vode za ljudsku potrošnju. Za izvorišta sa zahvaćanjem vode iz vodonosnika s pukotinskom i pukotinsko-kavernoznom poroznošću, kao što je slučaj na području Općine Ružić, Pravilnikom se utvrđuju četiri zone.

Slika 3.3 Zone sanitarne zaštite izvorišta na području Općine Ružić (Izvor: Hrvatske vode)

Kao što je vidljivo na prethodnoj slici, zone sanitarne zaštite prekrivaju 83 % površine općine Ružić. Proglašene su u svrhu zaštite izvorišta „Izvor Čikole“ koji se koristi za vodoopskrbu općine Ružić. Lokacija izvorišta „Izvor Čikole“, koje se nalazi u I zoni sanitarne zaštite, smještena je neposredno ispod stambenih objekata naselja Čavoglave za koje nije riješen sustav odvodnje otpadnih voda, što predstavlja ugrozu za navedeno izvorište.

3.3 Priroda

3.3.1 Bioraznolikost

Zahvaljujući biogeografskom položaju, reljefnoj i klimatskoj varijabilnosti, krškoj geomorfologiji i hidrologiji, područje Općine Ružić bogato je biljnim i životinjskim svojstama, uključujući rijetke i ugrožene vrste.

Općina Ružić odlikuje se raznolikošću stanišnih tipova tipičnih za submediteransko podneblje Dalmatinske zagore. U ovom području nalaze se rijetki stanišni tipovi primorske, termofilne šume i šikare međunca te stanišni tip submediteranskih i epimediteranskih suhih travnjaka.

Fauna je izrazito bogata rijetkim i ugroženim vrstama, uključujući endemične divlje vrste. U tablici u nastavku (Tablica 3.3) prikazuju se životinjske vrste potencijalno rasprostranjene na području Općine Ružić.

Tablica 3.3 Popis faune potencijalno rasprostranjene na području Općine Ružić (Podaci ustupljeni od HAOP-a)

Skupina	Latinsko ime	Hrvatsko ime	Kategorija ugroženosti*
Kopneni puževi	<i>Troglagopsis mosorensis</i>	mosorski špiljski pasjak	VU - osjetljive
Leptiri	<i>Euphydryas aurinia</i>	močvarna riđa	NT - gotovo ugrožene
	<i>Glauropsyche alexis</i>	zelenokrili plavac	NT - gotovo ugrožene
	<i>Proterebia afra dalmata</i>	dalmatinski okaš	NT - gotovo ugrožene
	<i>Phengaris alcon rebeli</i>	gorski plavac	VU - osjetljive

Skupina	Latinsko ime	Hrvatsko ime	Kategorija ugroženosti*
	<i>Parnassius apollo</i>	apolon	VU - osjetljive
	<i>Pieris brassicae</i>	kupusov bijelac	DD - nedovoljno poznate
	<i>Papilio machaon</i>	lastin rep	NT - gotovo ugrožene
	<i>Polyommatus thersites</i>	grahorkin plavac	NT - gotovo ugrožene
	<i>Pseudophilotes vicrama</i>	istočni plavac	NT - gotovo ugrožene
	<i>Scolitantides orion</i>	žednjakov plavac	NT - gotovo ugrožene
	<i>Thymelicus acteon</i>	Rottemburgov debeloglavac	DD - nedovoljno poznate
	<i>Zerynthia polyxena</i>	uskršnji leptir	NT - gotovo ugrožene
	<i>Parnassius mnemosyne</i>	crni apolon	NT - gotovo ugrožene
Rakovi	<i>Austropotamobius pallipes</i>	bjelonogi rak	EN - ugrožene
Vretenca	<i>Anax imperator</i>	veliki car	
	<i>Chalcolestes parvidens</i>	istočna djevica	DD - nedovoljno poznate
	<i>Chalcolestes viridis</i>	vrbova djevica	
	<i>Coenagrion puella</i>	modra vodendjevojčica	
	<i>Erythronia lindenii</i>		
	<i>Ischnura elegans</i>	velika mora	
	<i>Orthetrum coerulescens</i>	zapadni vilenjak	DD - nedovoljno poznate
	<i>Platycnemis pennipes</i>	bjelonoga potočnica	
	<i>Sympecma fusca</i>	zimski djeva	
Slatkovodne ribe	<i>Aulopyge huegellii</i>	oštrulja	EN - ugrožene
	<i>Ameiurus melas</i>	crni somić**	
	<i>Chondrostoma toxostoma</i>	podbila	CR - kritično ugrožene
	<i>Cobitis dalmatina</i>	četinski vijun	VU - osjetljive
	<i>Gambusia holbrooki</i>	gambuzija**	
	<i>Gasterosteus aculeatus</i>	koljuška	EN - ugrožene
	<i>Telestes uklaiva (syn. Leuciscus uklaiva)</i>	četinska uklaiva	CR - kritično ugrožene
	<i>Phoxinellus dalmaticus</i>	dalmatinska gaovica	VU - osjetljive
	<i>Salaria fluviatilis</i>	riječna babica	VU - osjetljive
	<i>Salmo dentex</i>	riječni zubatak	CR - kritično ugrožene
	<i>Salmo farioides</i>	primorska pastrva	EN - ugrožene
	<i>Salmo marmoratus</i>	glavatica	CR - kritično ugrožene
	<i>Salmo trutta</i>	potočna pastrva	VU - osjetljive
	<i>Squalius illyricus</i>	ilirski klen	VU - osjetljive
	<i>Telestes turskyi (syn. Squalius turskyi)</i>	turski klen	CR - kritično ugrožene
	<i>Telestes muticellus</i>		EN - ugrožene
Vodozemci	<i>Proteus anguinus</i>	Čovječka ribica	EN - ugrožene
	<i>Bombina variegata kolombatovici</i>	Dalmatinski žuti mukač	NT - gotovo ugrožene
Gmazovi	<i>Emys orbicularis</i>	barska kornjača	NT - gotovo ugrožene
	<i>Elaphe quatuorlineata</i>	četveroprugi kravosas	NT - gotovo ugrožene
	<i>Platycephalus najadum</i>	šilac	NT - gotovo ugrožene
	<i>Telescopus fallax</i>	ljuta crnokrpica	NT - gotovo ugrožene
	<i>Testudo hermanni</i>	kopnena kornjača	NT - gotovo ugrožene
	<i>Zamenis situla</i>	piegava crvenokrpica	NT - gotovo ugrožene
Ptice	<i>Actitis hypoleucos</i>	mala prutka (gnijezdeća)	VU - osjetljive
	<i>Aquila chrysaetos</i>	suri orao (gnijezdeća)	EN - ugrožene
	<i>Circus gallicus</i>	zmijar (gnijezdeća)	EN - ugrožene
	<i>Circus pygargus</i>	eja livadarka (gnijezdeća)	EN - ugrožene
	<i>Clamator glandarius</i>	afrička kukavica (gnijezdeća)	NA - neprikladna za procjenu
	<i>Falco columbarius</i>	mali sokol (zimujuća)	VU - osjetljive

Skupina	Latinsko ime	Hrvatsko ime	Kategorija ugroženosti*
	<i>Falco peregrinus</i>	sivi sokol (zimujuća)	VU - osjetljive
	<i>Hieraetus fasciatus</i>	prugasti orao (gnijezdeća)	CR - kritično ugrožene
	<i>Hipolais olivetorum</i>	voljić maslinar (gnijezdeća)	NT - gotovo ugrožene
	<i>Melanocorypha calandra</i>	velika ševa (gnijezdeća)	VU - osjetljive
Sisavci	<i>Canis lupus</i>	vuk	NT - gotovo ugrožene
	<i>Eliomys quercinus</i>	vrtni puh	NT - gotovo ugrožene
	<i>Lepus europaeus</i>	zec	NT - gotovo ugrožene
	<i>Lutra lutra</i>	vidra	DD - nedovoljno poznate
	<i>Miniopterus schreibersii</i>	dugokrili pršnjak	EN - ugrožene
	<i>Myotis bechsteinii</i>	velikouhi šišmiš	VU - osjetljive
	<i>Myotis capaccinii</i>	dugonogi šišmiš	EN - ugrožene
	<i>Myotis emarginatus</i>	riđi šišmiš	NT - gotovo ugrožene
	<i>Myotis myotis</i>	veliki šišmiš	NT - gotovo ugrožene
	<i>Plecotus kolombatovici</i>	Kolombatovićevo dugoušano	DD - nedovoljno poznate
	<i>Rhinolophus blasii</i>	Blazijev potkovnjak	VU - osjetljive
	<i>Rhinolophus euryale</i>	južni potkovnjak	VU - osjetljive
	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	veliki potkovnjak	NT - gotovo ugrožene
	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	mali potkovnjak	NT - gotovo ugrožene
	<i>Rupicapra rupicapra</i>	divokoza	NT - gotovo ugrožene
	<i>Sciurus vulgaris</i>	vjeverica	NT - gotovo ugrožene

* Kategorije ugroženosti sukladno IUCN-u (Međunarodna unija za očuvanje prirode i prirodnih resursa)

** invazivna vrsta

Florna bogatstvo čine biljne svojte koje tipično pridolaze u sklopu suhih submediteranskih travnjaka, dračika, submediteranskih šikara medunca i bijelog graba te na obrađenim površinama, uz suhozide i slična staništa. U sljedećoj tablici (Tablica 3.4) daje se popis biljnih vrsta potencijalno rasprostranjenih na području Općine Ružić.

Tablica 3.4 Popis biljnih vrsta potencijalno rasprostranjenih na području Općine Ružić (Podaci ustupljeni od HAOP-a)

Latinsko ime	Hrvatsko ime	Kategorija zaštite
<i>Agrostemma githago</i> L.	poljski kukolj	
<i>Allium horvatii</i> Lovric	Horvatov luk	NT - gotovo ugrožene
<i>Anacamptis pyramidalis</i> (L.) Rich.	crvena vratizelja	NT - gotovo ugrožene
<i>Anemone nemorosa</i> L.	bijela šumarica	
<i>Anemone ranunculoides</i> L.	žuta šumarica	
<i>Arabis collina</i> Ten.	zidna gušarka	
<i>Artemisia verlotiorum</i> Lamotte		
<i>Arum maculatum</i> L.	pjegasti kozlac	
<i>Asperula purpurea</i> (L.) Ehrend.	crvena bročika	
<i>Astragalus muelleri</i> Steud. et Hochst.	krčki kozlinac	NT - gotovo ugrožene
<i>Bifora radians</i> M.Bieb.	zrakasta smrdulja	
<i>Campanula glomerata</i> L.	livadna zvončika	
<i>Campanula sibirica</i> L.	sibirska zvončika	
<i>Carpinus betulus</i> L.	obični grab	
<i>Centaurea tuberosa</i> Vis.	gomoljasta zečina	
<i>Cirsium acaule</i> Scop.	prizemni osjak	
<i>Cnidium silaifolium</i> (Jacq.) Simonk.	bijeli ošak	
<i>Corallorhiza trifida</i> Châtel.	šumska koraljuša	
<i>Cruciata glabra</i> (L.) Ehrend.	proljetna bročika	
<i>Cruciata pedemontana</i> (Belliard) Ehrend.	brdska bročika	

Latinsko ime	Hrvatsko ime	Kategorija zaštite
<i>Fagus sylvatica</i> L.	bukva	
<i>Fraxinus excelsior</i> L.	bijeli jasen	
<i>Fritillaria orientalis</i> Adams	nježna kockavica	
<i>Galium tricornutum</i> Dandy	troroga bročika	
<i>Globularia cordifolia</i> L.	srcolika glavulja	
<i>Iris adriatica</i> Trinajstić ex Mitic	jadranska perunika	
<i>Lamium bifidum</i> Cirillo	dvocijepni medić	
<i>Lamium galeobdolon</i> (L.) L.	žuta mrtva kopriva	
<i>Lilium martagon</i> L.	zlatan	VU - osjetljive
<i>Linaria angustissima</i> (Loisel.) Borbás	uski lanilist	
<i>Lonicera xylosteum</i> L.	crvena kozja krv	
<i>Melittis melissophyllum</i> L.	medenika	
<i>Myagrurn perfoliatum</i> L.	proraštena šupljica	
<i>Narcissus poeticus</i> L.	bijeli sunovrat	
<i>Ophrys bertolonii</i> Moretti	Bertolonijeva kokica	VU - osjetljive
<i>Orchis purpurea</i> Huds.	grimizni kačun	VU - osjetljive
<i>Orchis quadripunctata</i> Cirillo ex Ten.	četverotočkasti kačun	VU - osjetljive
<i>Orchis tridentata</i> Scop.	trozubi kačun	VU - osjetljive
<i>Ornithogalum comosum</i> L.	kitnjasto ptičje mlijeko	
<i>Paliurus spina-christi</i> Mill.	drača	
<i>Papaver dubium</i> L.	sjetveni mak	
<i>Pedicularis friderici-augusti</i> Tomm.	Fridrik-Augustov ušljivac	DD - nedovoljno poznate
<i>Peucedanum longifolium</i> Waldst. et Kit.	dugolisna pukovica	
<i>Physospermum verticillatum</i> (Waldst. et Kit.) Vis.	pršljenasti doljan	
<i>Plantago argentea</i> Chaix	srebrnolisni trputac	
<i>Polygonatum latifolium</i> (Jacq.) Desf.	širokolisni Salamunov pečat	VU - osjetljive
<i>Polygonatum multiflorum</i> (L.) All.	mnogocvjetni Salamunov pečat	
<i>Polygonatum odoratum</i> (Mill.) Druce	ljekoviti Salamunov pečat	
<i>Rapistrum perenne</i> (L.) All.	povezka trajna	
<i>Serratula radiata</i> (Waldst. et Kit.) M.Bieb.	gorčik	
<i>Symphytum tuberosum</i> L.	čvorasti gavez	
<i>Tanacetum corymbosum</i> (L.) Sch.Bip.	gronjasti vratić	
<i>Thalictrum minus</i> L.	mala metiljka	
<i>Thymus bracteosus</i> Vis. ex Benth.	mekolisna majčina dušica	
<i>Trinia glauca</i> (L.) Dumort.	modrozeleni središica	
<i>Tulipa sylvestris</i> L.	divlji tulipan	NT - gotovo ugrožene
<i>Vaccaria hispanica</i> (Miller) Rauschert	sapunika crljena	CR - kritično ugrožene
<i>Veratrum nigrum</i> L.	crna čemerika	
<i>Verbascum chaixii</i> Vill. ssp. <i>austriacum</i> (Schott ex Roem. et Schult.) Hayek	austrijska divizma	DD - nedovoljno poznate
<i>Veronica officinalis</i> L.	puzava čestoslavica	

* Kategorije ugroženosti sukladno IUCN-u (Međunarodna unija za očuvanje prirode i prirodnih resursa)

Analizom Karte staništa RH pomoću programa QGIS 2.14.0 – Essen, na području Općine Ružić evidentirano je više stanišnih tipova koji su navedeni u tablici niže (Tablica 3.5) te na grafičkom prikazu (Slika 3.4).

Tablica 3.5 Popis stanišnih tipova zastupljenih na području Općine Ružić

NKS kod	Stanište	Površina (ha)
B.1.3.	Alpsko-karpatkobalkanske vapnenačke stijene*	76,56

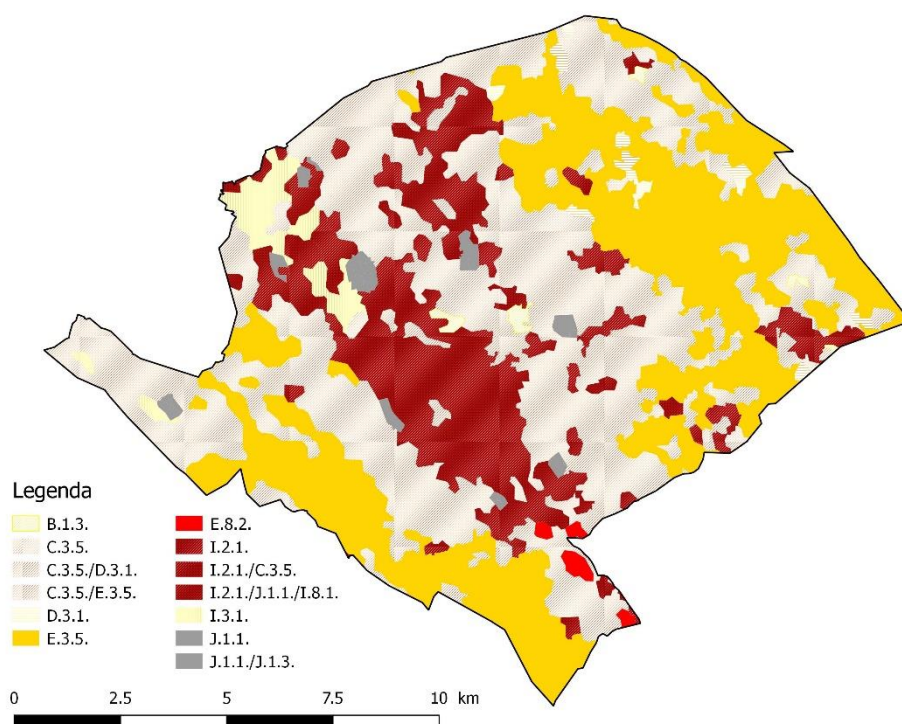

NKS kod	Stanište	Površina (ha)
C.3.5.	Submediteranski i epimediteranski suhi travnjaci*	1711,18
C.3.5./D.3.1.	Submediteranski i epimediteranski suhi travnjaci / Dračici* **	4787,10
C.3.5./E.3.5.	Submediteranski i epimediteranski suhi travnjaci / Primorske, termofilne šume i šikare medunca*	601,89
D.3.1.	Dračici	144,10
E.3.5.	Primorske, termofilne šume i šikare medunca*	4929,59
E.8.2.	Stenomediterranske čiste vazdazelene šume i makija crnike*	74,24
I.2.1.	Mozaici kultiviranih površina	2722,64
I.2.1./C.3.5.	Mozaici kultiviranih površina / Submediteranski i epimediteranski suhi travnjaci* **	361,88
I.3.1.	Intenzivno obrađivane oranice na komasiranim površinama	383,15
I.2.1./J.1.1./I.8.1.	Mozaici kultiviranih površina / Aktivna seoska područja / Javne neproizvodne kultivirane zelene površine	25,15
J.1.1.	Aktivna seoska područja	129,51
J.1.1./J.1.3.	Aktivna seoska područja / Urbanizirana seoska područja	87,59

*ugroženi i rijetki stanišni tipovi od nacionalnog i europskog značaja prema Prilogu II Pravilnika o popisu stanišnih tipova, karti staništa te ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima (NN 88/14)

**ukoliko se unutar mozaičnog staništa nalazi stanišni tip naveden u Prilogu II Pravilnika o popisu stanišnih tipova, karti staništa te ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima (NN 88/14), cijelo mozaično stanište je okarakterizirano kao ugroženi i rijetki stanišni tip

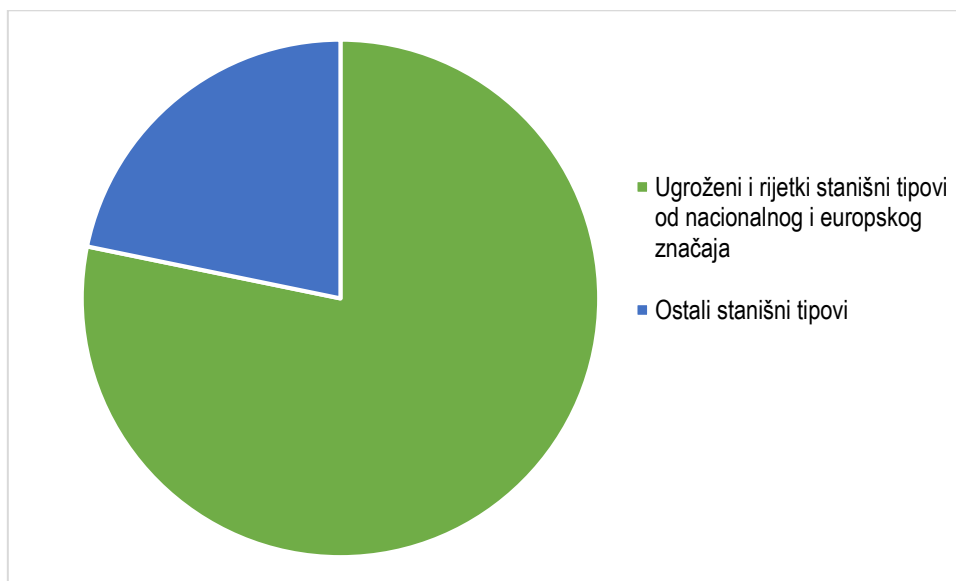
Općina Ružić nalazi se pod utjecajem submediteranske klime te na tom području posljedično dominira i submediteranska vegetacija. Od stanišnih tipova dominiraju primorske, termofilne šume i šikare medunca i mozaična staništa submediteranskih i epimediteranskih suhih travnjaka i dračika. Iz prikaza na slici niže jasno je vidljivo da je najzastupljeniji stanišni tip ovog područja, primorske, termofilne šume i šikare medunca, smješten na sjeveroistoku i jugozapadnu općine Ružić, što se podudara s obroncima Svilaje i Moseća (Slika 3.4).

Slika 3.4 Staništa na području Općine Ružić (Izrađivač: IRES EKOLOGIJA d.o.o.)

Prema članku 52. st. 2. Zakona o zaštiti prirode stanišni tip je u povoljnom stanju ako je njegovo prirodno područje rasprostranjenosti i površina koju pokriva stabilna ili se povećava, ako postoji, i u doglednoj budućnosti će se vjerojatno

održati, specifična struktura i funkcije nužne za njegov dugoročni opstanak te ako je zajamčeno povoljno stanje njegovih značajnih bioloških vrsta. Na području Općine Ružić ugroženi i rijetki stanišni tipovi prostiru se na oko 12 542 ha, što čini oko 78 % ukupne površine općine Ružić (Slika 3.5).

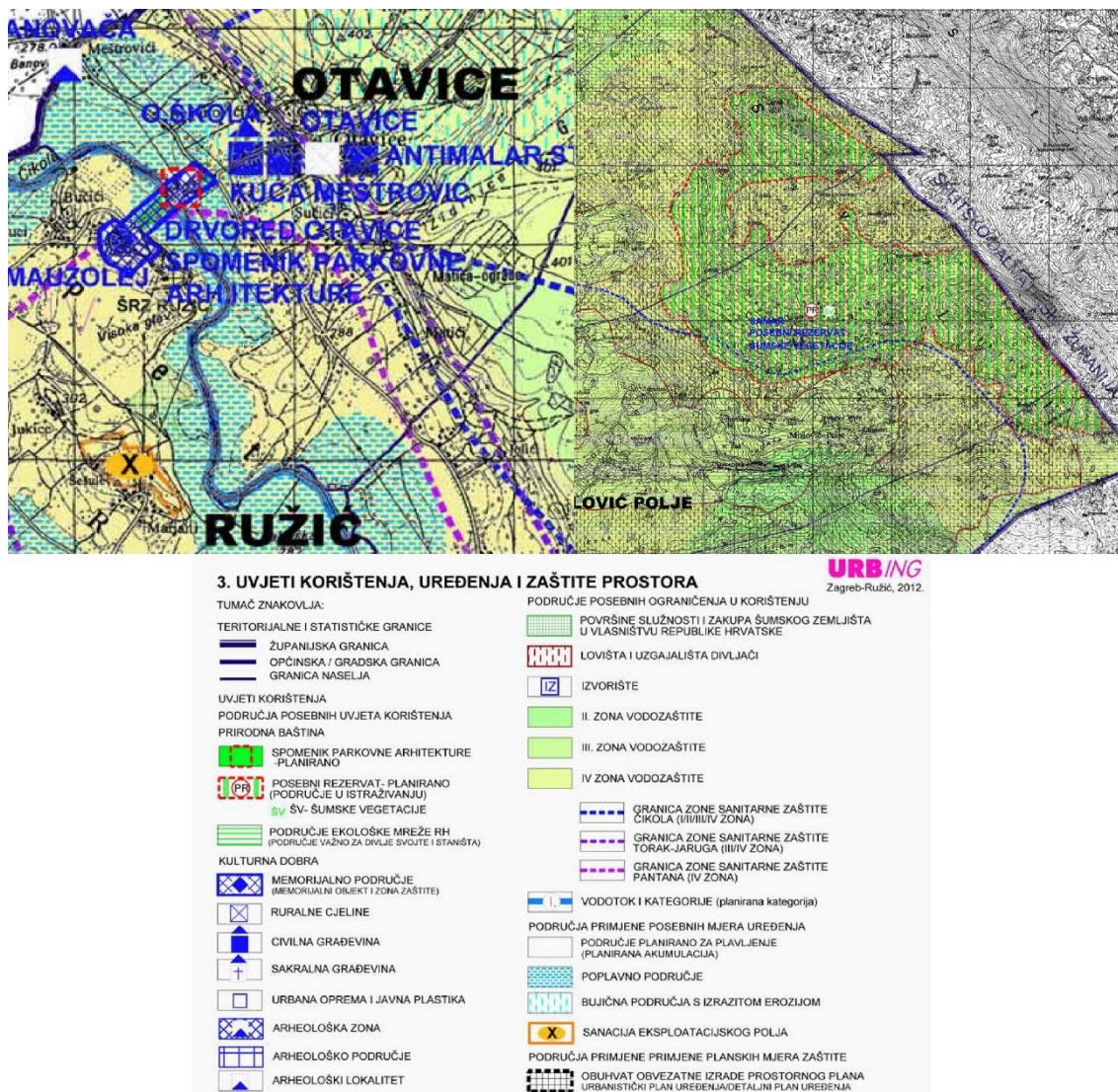

Slika 3.5 Udio ugroženih i rijetkih stanišnih tipova u ukupnoj površini područja Općine Ružić (Izrađivač: IRES EKOLOGIJA d.o.o.)

3.3.2 Zaštićena područja

Na području Općine Ružić niti jedno područje nije zaštićeno prema Zakonu o zaštiti prirode. Prema podacima iz PPUO Ružić, za zaštitu su predložena sljedeća područja za koja su izrađene stručne podloge (Slika 3.6):

- Posebni rezervat šumske vegetacije – Svilaja (Baljci, Mirlović polje i Čavoglave)
- Spomenik parkovne arhitekture Otavice – drvored (Ružić)

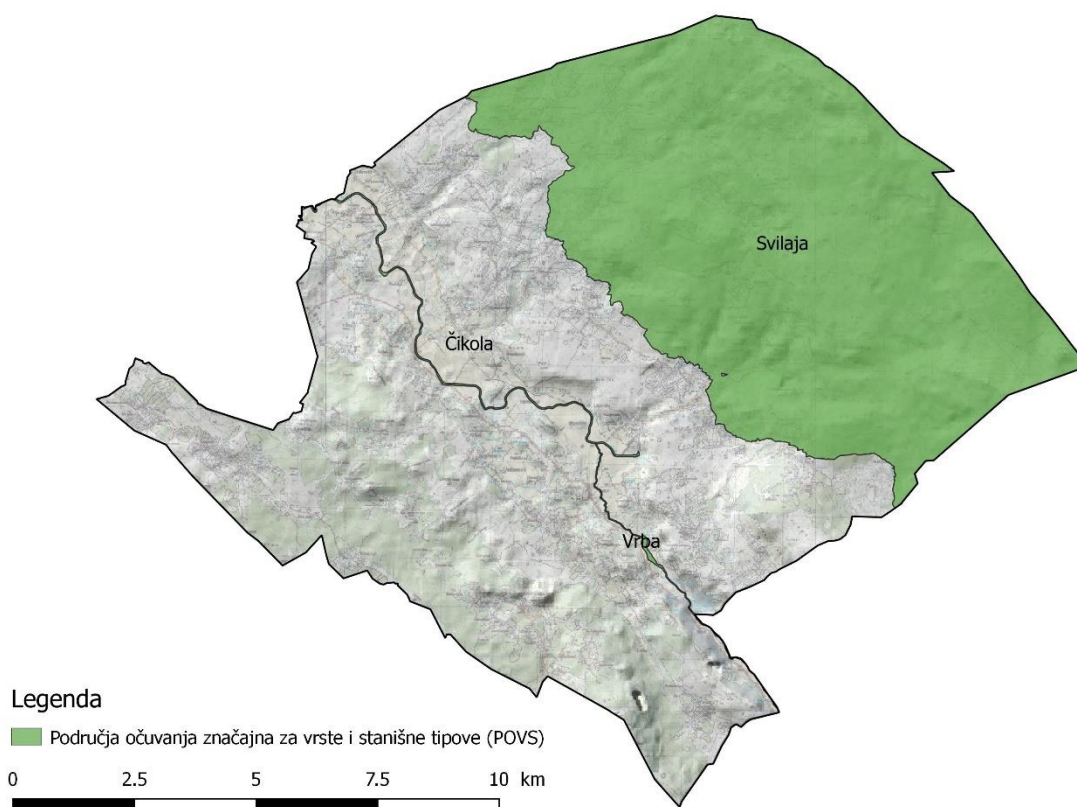

Slika 3.6 Izvadak iz Prostornog plana uređenja Općine Ružić, Kartografski prikaz 3. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora (Službeni vjesnik Šibensko-kninske županije 7/12)

3.3.3 Ekološka mreža

Na teritoriju Općine Ružić nalaze se područja zaštićena unutar sustava Ekološke mreže Republike Hrvatske i to područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS): HR2000922 Svilaja, HR2000919 Čikola i HR2001266 Vrba (Slika 3.7).

Slika 3.7 Područja ekološke mreže u Općini Ružić (Izrađivač: IRES EKOLOGIJA d.o.o.)

HR2000922 Svilaja

Područje uključuje dalmatinsku planinu Svilaju koja je dio Dinarida, a proteže se u dužini od oko 30 km s najvišim vrhom od 1508 m. Planina je prekrivena mozaicima submediteranskih travnjaka i šuma, od kojih se za neke pretpostavlja da su prašume. Područje je najjužnija poznata lokacija modre sase (*Pulsatilla grandis*). Suhe, travnate površine djelomično obrasle borovicama (*Juniperus spp.*) važna su staništa dalmatinskog okaša (*Protoerebia afra dalmata*). Ciljna staništa ovog područja su: istočno submediteranski suhi travnjaci (*Scorzoneretalia villosae*) (62A0), špilje i jame zatvorene za javnost (8310) i ilirske bukove šume (*Armenio-Fagion*) (91K0). Ciljne vrste područja ekološke mreže HR2000922 Svilaja su *Protoerebia afra dalmata* (dalmatinski okaš), *Canis lupus* (vuk) i *Pulsatilla grandis* (modra sasa).

HR2000919 Čikola

Područje ekološke mreže HR2000919 Čikola predstavlja duboki kanjon rijeke Čikole, koji doseže dubinu i do 170 m. Rijeka Čikola je najveća pritoka rijeke Krke. Izvire kod sela Čavoglave u Dalmatinskoj zagori, a u Krku se ulijeva iznad Skradinskog buka. Dužina toka iznosi 46 km. Na svome putu kao nizinska rijeka protječe krškim poljem, dok iza Drniša počinje kanjonski dio toka usječen u vapnenačku podlogu visine od 150 do 170 m. Ciljne vrste područja ekološke mreže HR2000919 Čikola su *Aulopyge huegelii* (oštrulja) i *Phoxinellus spp.* Vodotok Čikole stanište je i endemične vrste *Telestes tursky* (turski klen). Glavni razlozi ugroženosti područja su intenziviranje poljoprivrednog uzgoja, urbanizacija, onečišćenje površinskih i podzemnih voda te kanaliziranje i reguliranje vodotoka.

HR2001266 Vrba

Područje ekološke mreže HR2001266 Vrba obuhvaća područje od 36,7 ha oko sliva rijeke Vrbe. Vrba je pritoka rijeke Čikole s vodotokom karakterističnim za krško područje. Ima izražene sezonske fluktuacije vode, a tijekom ljeta dijelovi korita u potpunosti presuše. Važno je stanište za 2 riblje vrste, *Phoxinellus dalmaticus* (dalmatinska gaovica) i *Telestes tursky* (turski klen), dok je kao ciljna vrsta za ekološku mrežu naveden cijeli rod *Phoxinellus* bez točne naznake vrste. Glavni razlozi ugroženosti ovog područja ekološke mreže su regulacije vodotoka, intenziviranje poljoprivrede i unos invazivnih vrsta u stanište.

3.3.4 Krajobraz

Prema Krajobraznoj regionalizaciji Hrvatske s obzirom na prirodna obilježja, područje Općine Ružić nalazi se unutar krajobrazne jedinica Dalmatinska Zagora (Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske, NN 76/13).

Krajobraz Općine Ružić može se podijeliti na dvije krajobrazne cjeline: Krajobraz doline rijeke Čikole i Petrovog polja te Krajobraz planina Moseć i Svilaje. Svaka krajobrazna cjelina karakteristična je po reljefu, vegetacijskom pokrovu, uzorcima naselja, uzorcima poljoprivrednog zemljišta, te njihovom međuodnosu. Unutar krajobraznih cjelina nalaze se različiti krajobrazni tipovi.

Krajobraz doline rijeke Čikole i Petrovog polja smjestio se unutar velikog krškog polja i riječne doline do oko 360 m n.m., koje okružuju planine Svilaja i Moseć. Vegetacijski pokrov čine mozaici različitih poljoprivrednih korištenja, uz koje su zastupljene i poljoprivredne površine u zarastanju, te prirodni travnjaci. Naselja Ružić, Gradac, Umljanovići, Čavoglave i Kljaci smještena su uz državnu cestu D59, te se linearno razvijaju uzduž nje. Na državnu se cestu nadovezuju prometnice manjeg značaja iz okolnih zaseoka i naselja Otavice. Jezgra starog naselja vidljiva je u naselju Umljanovići, dok je za ostala naselja specifična nova izgradnja samostojećih kuća s okućnicom. U ovom području izvire rijeka Čikola koja stvara jak linearni element u krajobrazu. Uz nju su smještene velike obradive površine, od kojih se ističe Petrovo polje. Karakteristične su duge vizure unutar obradivih površina sa i prema naseljima smještenim u nizinskom dijelu.

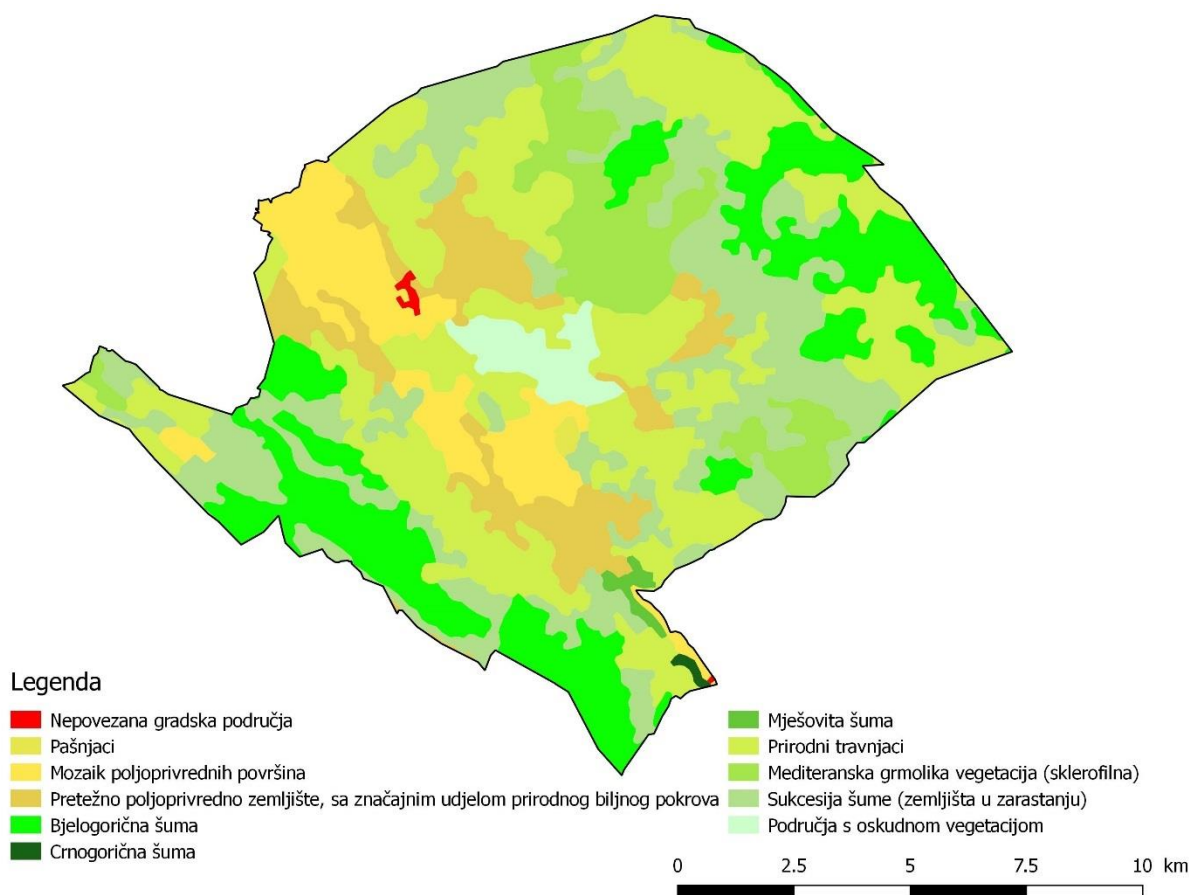
Krajobraz planina Moseć i Svilaje obuhvaća područje iznad 360 m n.m., kojeg karakteriziraju raštrkani zaseoci planinskih predjela, te brdski pašnjaci omeđeni šumom. Ovim područjem dominiraju visoki planinski vrhovi, sa smjerom pružanja sjeverozapad-jugoistok, a ističu se Vršine (1103 m n.m.), Lisina (1301,1 m n.m.), Ivova glavica (1220,5 m n.m.), te Jelinjak (1282,6 m n.m.). Vegetacijski pokrov čini bjelogorična šuma u višim predjelima, u kombinaciji s prirodnim travnjacima i zemljištem u zarastanju. Naselja Mirlović polje, Moseć i Baljci nalaze se u nižim dijelovima padina planina, od kojih je naselje Baljci gotovo napušteno. Zaseoci na vrhovima planina raštrkanog su karaktera s tradicijskom izgradnjom, čiji su objekti većim dijelom bili u službi stočarstva. Zbog ograničenosti resursa pašnjaci su najčešće ograđivani i to kombinacijom suhozida i živice, uz koje su prolazili poljski putovi. Nekadašnji stambeni objekti u planinskom dijelu uglavnom su pretvoreni u izletnička odredišta, a poneki od njih su još i u službi stočarstva. Prevladava nepreglednost i zatvorenost uz otvaranje čistine pašnjaka prvenstveno oko zaseoka, lokvi i ponikvi. Panoramske vizure moguće su s viših dijelova gdje je niži vegetacijski pokrov i to prema Petrovom polju kao vizualnom atraktu u prostoru.

3.4 Korištenje zemljišta

3.4.1 Tlo

Općina Ružić smještena je na prostoru između padina Svilaje i Moseća, a obuhvaća istočne dijelove Petrovog polja koje je heterogenog pedološkog sastava. Uz korito rijeke Čikole nalaze se aluvijalna tla, obodni dijelovi polja prekriveni su deluvijalnim nanosima, a prisutna su i antropogena tla na kojima su se dugi niz godina uzgajale različite poljoprivredne kulture. Osim već navedenih, postoje različiti tipovi hidromorfni tala koja su nastala zabarivanjem i trulenjem biljnih ostataka. Bitan utjecaj na ovakav sastav tala ima rijeka Čikola sa svojim pritocima. Zbog velikih količina glinenih naslaga u donjim slojevima tla i time male propusne moći tla za vodu, u Petrovom polju česte su poplave (Aralica, 2008).

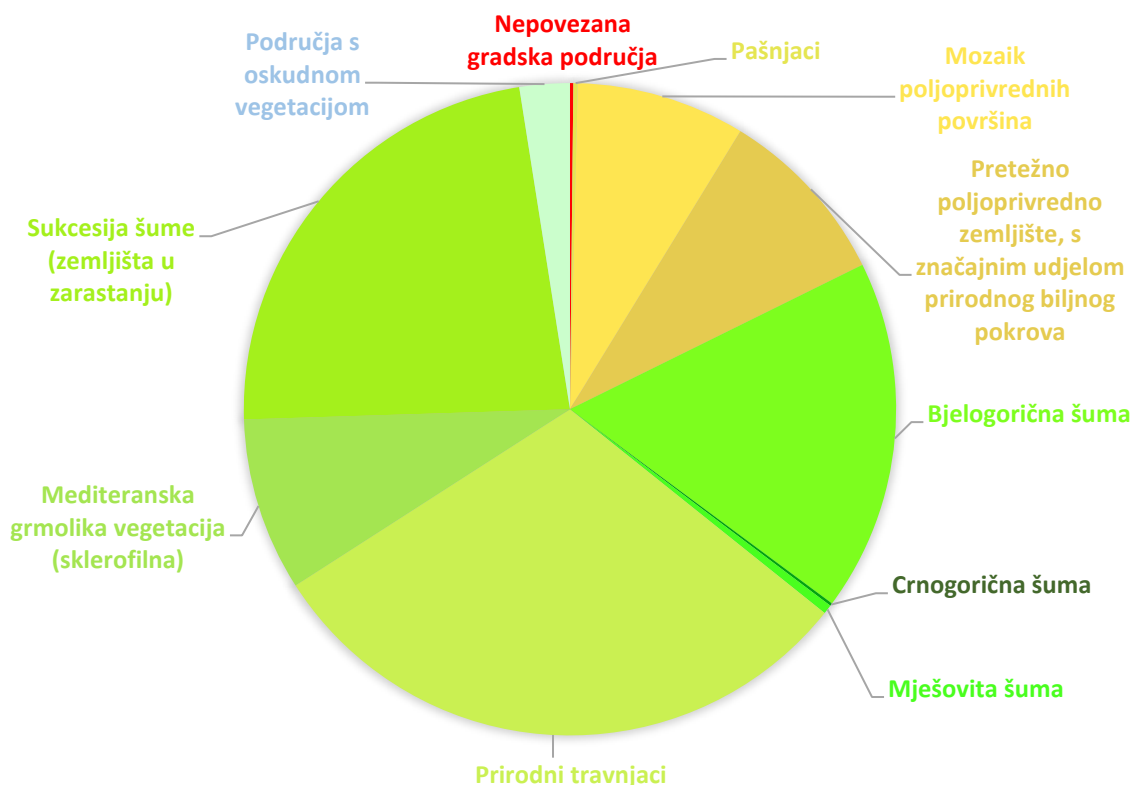
Pregled pokrovnosti zemljišta na području Općine Ružić prikazan je na slici ispod (Slika 3.8). Prostorna zastupljenost poljoprivrednih i šumskih površina predočena je putem podataka iz baze podataka CORINE Land Cover (CLC). CLC predstavlja digitalnu bazu podataka o stanju i promjenama zemljišnog pokrova i namjeni korištenja zemljišta RH. Baza CLC je konzistentna i homogenizirana s podacima pokrova zemljišta cijele EU koja je izrađena prema programu za koordinaciju informacija o okolišu i prirodnim resursima pod nazivom CORINE (COOrdination of INformation on the Environment), prihvaćenom od strane EU i na razini EU ocijenjena je kao temeljni referentni set podataka za prostorne i teritorijalne analize. Ažurira se svakih šest godina, a trenutno su najnoviji podaci iz 2012. godine.

Slika 3.8 Pokrov zemljišta na području Općine Ružić (Izrađivač: IRES EKOLOGIJA d.o.o.)

Prema CLC-u, najzastupljenije kategorije zemljišta na području Općine Ružić su: prirodni travnjaci (30,17 %) i sukcesija šume (zemljišta u zarastanju) (23,00 %) (Slika 3.9).

Slika 3.9 Zastupljenost različitih kategorija zemljišta na području Općine Ružić (Izrađivač: IRES EKOLOGIJA d.o.o.)

U tablici niže (Tablica 3.6) navedene su sve kategorije zemljišta s pripadajućom površinom i udjelom u ukupnoj površini Općine Ružić.

Tablica 3.6 Kategorije zemljišta na području Općine Ružić (Izvor: baza podataka CLC)

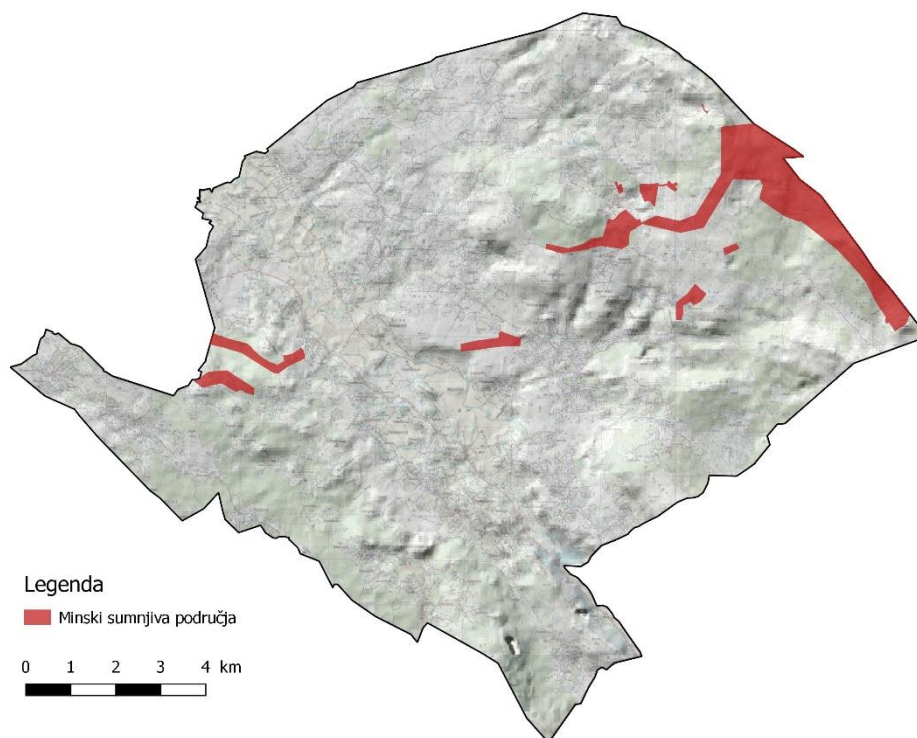
Kategorija zemljišta	Površina (ha)	Udio (%)
Nepovezana gradska područja	26,74	0,17
Pašnjaci	34,69	0,22
Mozaik poljoprivrednih površina	1341,91	8,37
Pretežno poljoprivredno zemljište, s značajnim udjelom prirodnog biljnog pokrova	1435	8,95
Bjelogorična šuma	2798,43	17,45
Crnogorična šuma	21,56	0,13
Mješovita šuma	72,78	0,45
Prirodni travnjaci	4838,56	30,17
Mediteranska grmolika vegetacija (sklerofilna)	1376,8	8,59
Sukcesija šume (zemljišta u zarastanju)	3689,69	23,01
Područja s oskudnom vegetacijom	399,16	2,49

Prema podacima Izvješća o stanju okoliša Šibensko-kninske županije iz 2009. godine najveći evidentirani pritisci na tlo su:

- erozija tla vodom
- dehumizacija

- trajni gubitak zemljišta (i tla na njemu) prenamjenom
- onečišćenje tala štetnim tvarima
- onečišćenje minama.

Na drniškom području poseban problem predstavlja onečišćenje tla minama. U općini Ružić prostori oko naselja u koja se stanovništvo vratilo očišćeni su od mina i neeksploziviranih ubojnih sredstava, kao i površine u blizini prometnica. Međutim prostor nije u potpunosti razminiran pa površina tla koje je još uvijek onečišćeno minama iznosi 660 ha. Stanje minski sumnjivih područja u općini Ružić koje je prikazano na slici ispod (Slika 3.10) ustupljeno je za potrebe izrade Studije od Hrvatskog centra za razminiranje.

Slika 3.10 Minski sumnjiva područja na području Općine Ružić (Podaci ustupljeni od Hrvatskog centra za razminiranje; Izrađivač: IRES EKOLOGIJA d.o.o.)

3.4.2 Poljoprivreda

Zahvaljujući klimatskim i pedološkim karakteristikama, drniško područje zajedno s Općinom Ružić ima veliki potencijal za razvoj poljoprivredne proizvodnje. Mikroklimatski uvjeti i tlo su pogodni za vinogradarstvo i tradicionalno stočarstvo pa je područje poznato po svojim tradicionalnim specijalitetima: drniškom pršutu, sirevima i vinu. Kvalitetna agrarna površina pogodna za intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju je Petrovo polje kroz koje protječe rijeka Čikola. Petrovo polje ima 5700 ha od kojih se obrađuje tek oko 15 – 20 %. U poglavlju 3.4.1 Tlo navedeno je da su zbog pedološkog sastava česte poplave u Petrovom polju. Osim poplava, ovo područje okarakterizirano je i čestim sušama koje se vremenski podudaraju s vegetacijskim periodom biljaka, što predstavlja veliki problem poljoprivrednoj proizvodnji. Stoga se danas veliki dio Petrovog polja ne obrađuje niti iskorištava. Osim nedostatka vode raseljavanje stanovništva nakon rata, osobito mladih, predstavlja problem razvoju poljoprivrede.

Međutim, jedna od ključnih prepreka bavljenja domicilnog stanovništva poljoprivredom je loša poljoprivredna infrastruktura, usitnjenost zemljišta, neriješeni imovinsko-pravni odnosi, nepostojanje prerađivačkih i otkupnih kapaciteta, slaba organiziranost proizvođača, kao i njihova needuciranosti. Prema dostupnim podacima iz 2011. godine, od ukupno

363 zaposlenih u Općini Ružić, 85 osoba je u sektoru poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, od kojih se većina nalazi u dobnoj skupini 45 i više godina (53 %), a kao glavni izvor prihoda poljoprivreda zauzima 6. mjesto u Općini Ružić s udjelom od 3,9 % ukupnih prihoda (www.dzs.hr).

U Programu se navodi da su u Općini Ružić evidentirana 204 poljoprivredna gospodarstva, od čega za 172 poljoprivredna gospodarstva postoji zabilježena vrsta uporabe zemljišta što je navedeno u tablici niže (Tablica 3.7).

Tablica 3.7 Vrsta uporabe zemljišta u Općini Ružić (Izvor: Strateški razvojni program Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020.)

Vrsta uporabe zemljišta	Površina (ha)	Broj poljoprivrednih gospodarstava*
Oranica	126,28	122
Staklenici na oranici	0,09	3
Livada	242,64	93
Pašnjak	1297,89	74
Vinograd	12,97	47
Maslinik	0,55	4
Voćnjak	11,14	34
Mješoviti višegodišnji nasadi	2,05	7
Ostale vrste uporabe zemljišta	0,05	1

* jedno poljoprivredno gospodarstvo može imati više vrsta uporabe zemljišta

Prema Popisu ekoloških proizvođača 2015. s potvrđnicama, na području Općine Ružić registrirana su 4 ekološka proizvođača (www.mps.hr).

2011. godine je osnovana Lokalna akcijska grupa (LAG) „Krka“ sa sjedištem u Drnišu koja obuhvaća gradove Drniš, Skradin i Šibenik te općine Promina, Ružić, Unešić i Bilice.

Osnovne grane biljne proizvodnje su:

- vinogradarstvo
- voćarstvo
- ratarstvo
- povrtlarstvo i krmne kulture
- ljekovito i aromatično bilje.

Najpogodnija biljna kultura za uzgoj na drniškom području, pa tako i u Općini Ružić, je vinova loza. Na području Općine Ružić u periodu od 2011. do 2013. godine evidentirana su 3 proizvođača vina, što se odnosi samo na 2013. godinu jer u prijašnjim godinama niti jedan proizvođač nije evidentiran. Stvarni je broj proizvođača vina veći ali većina domicilnog stanovništva vino proizvodi samo za vlastite potrebe. Najzastupljenije sorte vinove loze koje se uzgajaju u Dalmatinskoj zagori su: Debit, Kujundžusa, Trebbiano toscano, Maraština, Plavina, Merlot, Syrah, Grenache noir, Cabernet sauvignon i Babić.

Od voćarstva, na drniškom području najviše se uzgajaju jabuke, kruške i trešnje, koje proizvođači ne prerađuju nego ih kao završni proizvod prodaju na vlastitim domaćinstvima ili tržnicama. Jedan od najvećih proizvođača jabuka drniškog područja se nalazi u Općini Ružić. Maslinarstvo je također zastupljeno, kako je navedeno u tablici iznad (Tablica 3.7), površine pokrivene maslinicima iznose 0,55 ha. Obzirom na ratarstvo, povrtlarstvo i krmne kulture, veća proizvodnja namijenjena tržištu ne postoji i uglavnom se zasniva na zadovoljavanju vlastitih kućanskih potreba te eventualnoj prodaji na gospodarstvu.

Sve veći broj poljoprivrednika se okreće sadnji i uzgoju aromatičnog i ljekovitog bilja, osobito smilja, ali zbog nedostatka znanja poljoprivrednika i kvalitete ulja uzgojenog smilja ovaj poljoprivredni uzgoj još nije u potpunosti zaživio. Na području Općine Ružić postoji 19 evidentiranih proizvođača meda, a 2009. godine osnovana je pčelarska udruga „Čikola“ Ružić koja okuplja pčelare drniškog područja te kroz svoj rad potiče razvoj pčelarstva. Trenutno broji oko 40 članova s preko 1000 košnica.

Stočarstvo je na cijelom drniškom području prisutno dugi niz godina, a prema dostupnim podacima, u općini Ružić, obzirom na broj grla, najzastupljenija grana stočarstva je ovčarstvo, međutim broj gospodarstava koja se bave uzgojem goveda je daleko najveći. U tablici niže nalazi se broj evidentiranih gospodarstava i stočnih grla na području Općine Ružić (Tablica 3.8).

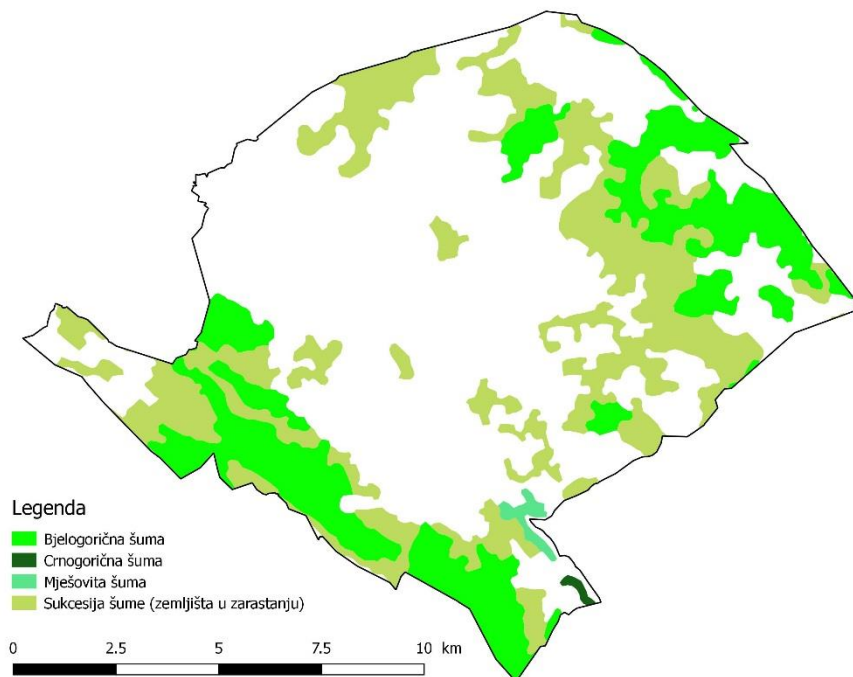
Tablica 3.8 Broj gospodarstava i grla stoke u općini Ružić u razdoblju 2011. - 2015. godine (Izvor: Strateški razvojni program Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020.)

Godina	Goveda		Koze		Ovce		Svinje		Ukupan broj grla
	Broj grla	Broj gospodarstva	Broj grla	Broj gospodarstva	Broj grla	Broj gospodarstva	Broj grla	Broj gospodarstva	
2011.	848	118	639	35	2.379	33	0	0	3.866
2012.	813	111	598	35	2.797	36	46	2	4.254
2013.	735	106	660	41	2.725	39	22	2	4.142
2014.	751	101	647	45	2.307	34	0	0	3.705
2015.	790	103	792	54	3.453	39	73	66	5.173

Najpoznatiji proizvodi ovog područja su drniški pršut, sir iz mišine te vino. Pršut s ovih prostora specifičnih je karakteristika zbog čistog zraka, bure, miješanja kontinentalne i mediteranske klime te primjene tradicionalne tehnologije prerade i čuvanja mesa. Zbog tradicije i specifične mikroklimе u dijelu Dalmatinske zagore, pršut je jedan od proizvoda koji je cijenjen od davnina. Problemi u proizvodnji pršuta najviše se odnose na sirovinu, koja se većinom uvozi pa nije adekvatna za dobivanje proizvoda s oznakom zaštite podrijetla. Prema podacima iz Programa, vrijednost pršuta kao izvornog turističkog proizvoda gotovo je u potpunosti neiskorištena. Kao što je navedeno u prethodnoj tablici, na području Općine Ružić najzastupljeniji je uzgoj ovaca, međutim registrirana proizvodnja sira ne postoji. Prema Programu to je posljedica neinformiranosti i needuciranosti stanovništva, ali i nedovoljne valorizacije ovog tradicionalnog proizvoda.

3.4.3 Šumsko područje

Analizom zastupljenosti šumskih površina, koje su predočene putem podataka iz baze podataka CORINE Land Cover (CLC) na slici ispod (Slika 3.11), utvrđeno je da najveću površinu zauzimaju sukcesije šume (3689,69 ha) i bjelogorična šuma (2798,43 ha) koje se najvećim svojim dijelom nalaze na obroncima Svilaje i Moseća, dok su mješovitom (72,78 ha) i crnogoričnom šumom (21,56 ha) obrasli manji jugoistočni dijelovi općine Ružić.

Slika 3.11 Površine pokrivene šumama na području Općine Ružić (Izrađivač: IRES EKOLOGIJA d.o.o.)

Na prostoru Općine Ružić kao i na cijelom drniškom području šume su kroz povijest iskorištavane, izlagane sječi, krčenju i paleži od strane stanovništva koje je moralo zadovoljiti svoje potrebe za drvom te za obradivim i pašnjačkim površinama. Iskorištavanje šuma se dodatno pojačalo s povećanjem broja stanovnika od 18. stoljeća do početka druge polovice 20. stoljeća. Od sedamdesetih godina 20. stoljeća, smanjenjem broja stanovnika, elektrifikacijom i korištenjem plina, a time i smanjenjem sječe i ispaše, šumsko raslinje naglo se obnavlja, a procesi reforestacije zahvaćaju sve veće površine, što se može zaključiti iz gore navedenih podataka. Analizom dostupnih podataka utvrđeno je da je 448,20 ha šumskih površina zagađeno minama i neeksploziranim ubojnim sredstvima, što čini oko 6,81 % ukupne šumske površine općine Ružić.

Područje Općine Ružić nalazi se u obuhvatu Uprave šuma Podružnice Split, Šumarije Drniš, a obuhvaća 4 gospodarske jedinice:

- GJ Svilaja I,
- GJ Moseć,
- GJ Drvenjak – Kamensko,
- GJ Moseć – Srnabor.

Osnovni podaci gospodarskih jedinica navedeni su u tablici niže (Tablica 3.9).

Tablica 3.9 Podaci o gospodarskim jedinicama na području Općine Ružić (Izvor: <http://javni-podaci-karta.hr/sume.hr>)

Gospodarska jedinica	Vrste drveća	Ukupna površina (ha)	Obraslo (ha)	Neobraslo (ha)	Neplodno (ha)	Ukupna drvena zaliha (m ³)
Svilaja I*	<i>Quercus cerris</i> <i>Q. pubescens</i> <i>Fagus sylvatica</i> <i>Ostrya carpinifolia</i> , <i>Pinus nigra</i> OTB	3692,65	1347,43	2338,04	7,18	768

Gospodarska jedinica	Vrste drveća	Ukupna površina (ha)	Obraslo (ha)	Neobraslo (ha)	Neplodno (ha)	Ukupna drvena zaliha (m³)
Gospodarska jedinica je razdijeljena na 73 odjela s prosječnom površinom od 50,58 ha i 127 odsjeka s prosječnom površinom od 29,08 ha. Šume ove gospodarske jedinice svrstane su u gospodarske šume .						
Moseć	<i>P. nigra</i> <i>P. halepensis</i> ostala crnogorica	6628,78	4785,35	1827,99	15,44	481
Gospodarska jedinica je razdijeljena na 124 odjela s prosječnom površinom od 53,46 ha i 221 odsjek s prosječnom površinom od 29,99 ha. Šume ove gospodarske jedinice svrstane su u gospodarske šume .						
Propisani radovi biološke reprodukcije šuma do 31.12.2016. su: <ul style="list-style-type: none"> pošumljavanje (35,8 ha) njega (35,8 ha) popunjavanje (5 ha) izrada protupožarne prosjeke (10,1 km) 						
Drvenjak–Kamensko	<i>Q. pubescens</i> <i>F. sylvatica</i> <i>O. carpinifolia</i> <i>P. nigra</i> <i>Acer obtusatum</i> OTB	5688,58	2971,16	2709,82	7,60	43 258
Gospodarska jedinica je razdijeljena na 107 odjela s prosječnom površinom od 53,16 ha i 155 odsjeka s prosječnom površinom od 36,70 ha. Šume ove gospodarske jedinice svrstane su u gospodarske i zaštitne šume .						
Propisani radovi jednostavne i proširene biološke reprodukcije do 31.12.2016. su: <ul style="list-style-type: none"> čišćenje sastojina (11,13) pošumljavanje neobraslog šumskog zemljišta (337,07 ha) popunjavanje (66,5 ha) njega sastojina do 1/5 ophodnje (337,07 ha) 						
Moseć–Srnbobor	<i>Q. cerris</i> <i>Q. pubescens</i> <i>P. nigra</i> <i>P. halepensis</i>	2683,23	2572,60	105,31	5,32	18 774
Šume ove gospodarske jedinice svrstane su u gospodarske šume . Propisani radovi biološke obnove šuma do 31.12.2021. su projektiranje, izgradnja i održavanje šumske infrastrukture, koji uključuju održavanje šumske infrastrukture.						

*zbog nedostupnosti novih javnih podataka za gospodarsku jedinicu Svilaja I, navedeni podaci su preuzeti iz Programa gospodarenja za G.J. Svilaja I koji je bio valjan do 31.12.2014.

3.5 Kvaliteta zraka i klimatske značajke

3.5.1 Kvaliteta zraka

Uredbom o razinama onečišćujućih tvari u zraku (NN 117/12) određene su granične i ciljne vrijednosti s obzirom na zaštitu zdravlja ljudi.

Prema analizama kakvoće zraka u 2014. godini za zonu HR 5, kojoj pripada Općina Ružić, nisu prekoračene granične vrijednosti za SO₂ i NO₂, odnosno s obzirom na ta dva parametra zrak je bio **I. kategorije** (Agencija za zaštitu okoliša, 2015.).

3.5.2 Klimatske značajke

Blizina Jadranskog mora i planine Dinare uzrokuju miješanje kontinentalnih i maritimnih klimatskih prilika te drniškom području daju obilježja submediteranske klime. Njezina obilježja visoke su ljetne temperature sa sušnim razdobljima, a zime su u prosječno relativno blage, s mnogo kiše zbog jakih ciklona aktivnosti.

Zimi je vrijeme promjenljivo jer se češće smjenjuju zračne mase, smjer vjetrova, temperature, vlaga i naoblaka nego u ljetnim mjesecima, kad je vrijeme mnogo stabilnije. Najviše je oborina u jesen i zimi, što je karakteristika maritimnog oborinskog režima.

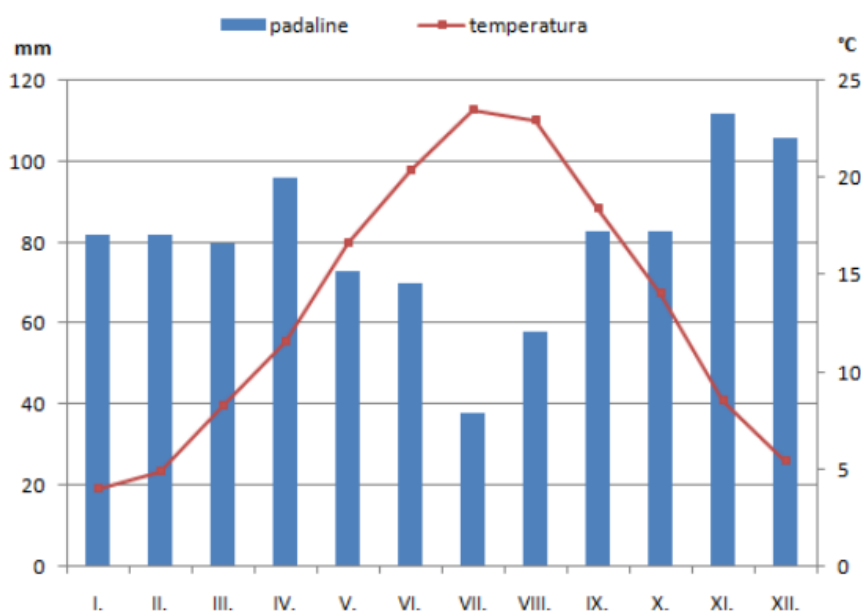
Srednja godišnja temperatura zraka iznosi 12,9 °C, temperaturni je minimum u siječnju, a maksimum u lipnju. Prosječna godišnja količina oborine iznosi 1262 mm, što ovom području daje humidna obilježja.

Mjesec s najvećom količinom oborina u svih pet postaja je studeni, a tijekom hladnijeg dijela godine (od listopada do ožujka) padne oko 60 % ukupne količine oborina. Najmanje količine oborina zabilježene su tijekom srpnja i kolovoza, kad su temperature zraka najviše, što bitno povećava isparavanje.

Takav odnos temperature zraka i količine oborina nepovoljno djeluje na brojne ekonomske djelatnosti. Zbog neadekvatnog sustava navodnjavanja, u ljetnim mjesecima dolazi do znatnih šteta na agrarnim kulturama, prouzrokovanih sušom. Negativne posljedice suše izravno se odražavaju i na razvoj turizma.

Najveći udio oborina čini kiša, a manji se dio odnosi na snijeg i tuču, čiji je vodeni ekvivalent malen, ali njihov mehanički utjecaj može također prouzrokovati štete u pojedinim gospodarskim sektorima. Snijeg redovito pada zimi od prosinca do ožujka, a katkad padne i u travnju. U području iznad 800 metara snijeg je znatno češći (Svilaja), snježni pokrov dulje se zadržava, nerijetko i do mjesec dana dulje.

U općini Ružić u naselju Otavice se nalazi kišomjerna postaja, dok je najbliža klimatološka postaja smještena u gradu Drnišu pa je na slici niže (Slika 3.12) prikazano kretanje temperature i oborina kroz mjesece u gradu Drnišu za razdoblje 1978. – 2008. godine.

Slika 3.12 Klimadijagram Drniša za razdoblje 1978.-2008. (Izvor: Plan upravljanja razvojem i marketingom turizma drniškog područja)

Značenje insolacije i naoblake bilo je važno tijekom prošlosti u poljoprivrednoj proizvodnji, posebice za uzgoj vinove loze, pojedinih povrtnih kultura i žitarica. Insolacija je, uz geološku podlogu, također imala značajan utjecaj na nastanak i razmještaj naselja i gradnju stambenih objekata na prisojnim padinama, a predstavlja temeljni preduvjet za ugodan boravak turista i razvoj turističke djelatnosti na širem drniškom području.

Vjetar je, uz temperaturu zraka i količinu oborina, najvažniji klimatski element koji utječe na organizaciju svakodnevnih društveno-gospodarskih aktivnosti. Lokalni čimbenici koji određuju smjer i brzinu vjetra su reljefni oblici te ekspozicija padina.

3.5.2.1 Djelovanje klimatskih promjena na okoliš i prirodu

Promjene u kvaliteti okoliša postaju sve dinamičnije, između ostalog i zbog klimatskih promjena koje se očituju u porastu srednje godišnje temperature zraka, promjenama u količini oborina (u nekim dijelovima do razmjera poplave, a u drugim dijelovima kao smanjenje količina oborina), a ekstremne vremenske prilike postaju sve učestalije. Ove promjene utječu na usluge ekosustava, ali i na nacionalnu i globalnu ekonomiju.

S obzirom na to da klimatske promjene utječu na energetiku i industriju, hidrologiju i vodne resurse, poljoprivredu i ribarstvo, šumarstvo, bioraznolikost, obalu i obalno područje, turizam i ljudsko zdravlje, nužno je procijeniti njihov utjecaj i donijeti mjere prilagodbe.

U Hrvatskoj, kao i u Europi, primjećuje se utjecaj klimatskih promjena na biljne i životinjske vrste. Uslijed ekstremnih klimatskih prilika evidentan je porast trenda oštećenja drvene mase, ali i skraćivanje vegetacijskog razdoblja određenih gospodarski važnih biljaka. Također, bilježe se vrste koje nisu autohtone, a neke od njih su i invazivne te pojava bolesti. Povišene temperature i toplinski valovi također mogu utjecati na produljenje turističke sezone. Konkretni financijski i drugi gubici u gospodarskom sektoru te zdravstveni problemi izazvani klimatskim promjenama za sada se ne prate.

3.6 Kulturna baština

Prema arheološkim nalazima, prostor današnje Općine Ružić naseljen je još od mlađeg kamenog doba, iako neki nalazi stari oko 16 000 godina pr. n. e. iz kanjona Čikole svjedoče o prisutnosti ljudi na ovom području već u starijem kamenom dobu (paleolitik). Kroz povijest su se na ovom prostoru mijenjale brojne kulture i civilizacije koje su ostavile svoj trag, koji je danas poznat tek jednim svojim dijelom. Arheološki je potvrđeno da je na ovom prostoru postojalo jedno neolitičko naselje o čemu svjedoče i ulomci keramike iz tog vremena. Bilo je smješteno na sjeverozapadnom dijelu sela Gradac na današnjim Podvornicama. O vremenu nakon neolitika, tj. kasnom brončanom dobu, svjedoče tumuli, umjetno nasuti humci od kamenja, podignuti nad grobom jednog ili više pokojnika. Iz doba antike je i najpoznatije arheološko nalazište ovoga kraja. Na Balinoj glavici i okolo nje rasprostirao se ilirski Sinotij, odnosno rimski Municipium Magnum. Mirnu vladavinu rimskog carstva od 4. st zamjenjuju turbulentna vremena seobe naroda. Mirnija razdoblja nastupaju nakon slavenskog naseljavanja ovih prostora i njihovog pokršćavanja. Od tada je ovaj kraj pod vlašću hrvatskih kneževa i kraljeva. U razvijenom srednjem vijeku ovaj kraj je u vlasništvu hrvatskih kneževa od kojih je najpoznatiji knez Nelipić (Nelipčić). Pod turskom okupacijom ovaj prostor pod Svilajom je do Kandijskih ratova. Za vrijeme Mletačke vlasti, a poslije Francuske i Austrougarske, ovaj kraj, premda pod tuđinskom vlašću nije doživljavao ozbiljnije turbulencije, a uspostavljena je i primjerena administrativna i druga vlast. U kasnijim razdobljima vladavine Jugoslavije, Ružić je zapostavljan i održava ga jedino prometnica Drniš – Sinj, odnosno Knin – Split. U Domovinskom ratu dio općine Ružić je okupiran i pretrpio je znatne gubitke i štete. Danas se polako oporavlja.

Na području Općine Ružić nalazi se velik broj arheoloških nalazišta od pretpovijesti do srednjeg vijeka, a u tablici niže (Tablica 3.10) navedeni su svi poznati arheološki lokaliteti i zone s vremenskim periodom njihova nastanka.

Tablica 3.10 Popis svih arheoloških lokaliteta i zona Općine Ružić (Izvor: <http://data.gov.hr/dataset/register-kulturnih-dobara>, PPUO Ružić i PP Županije)

Mjesto	Naziv arheološkog lokaliteta	Period
Baljci	Bajina gradina (Svilaja)	prapovijest

Mjesto	Naziv arheološkog lokaliteta	Period
	Baljačka glavica	antika
	Beševića ograda (gradina)	antika
	Gradina Sinjal	pretpovijest i srednji vijek
	Mjesno groblje	antika, srednji vijek
Čavoglave	Rotina gomila	pretpovijest
Gradac	Lalića glavica	pretpovijest
	Gradina	pretpovijest
	Podvornice	pretpovijest
	Podvornice 2	antika
	Točak	antika
	Mjesno groblje	antika, srednji vijek
	Dolci	antika, srednji vijek
	Gradac	antika, srednji vijek
	crkva sv. Marije	rani srednji vijek
	Podstrana	srednji vijek
	Mikelića gradina	pretpovijest
Kljaci	crkva sv. Ilije i groblje	rani srednji vijek
	Jablanovo	srednji vijek
Otavice	Banovača	antika
	Otavice-Bori	srednji vijek
Ružić	Buvač	pretpovijest
	Ružić gradina	pretpovijest
	Rust	pretpovijest
	Gabrića glavica	antika
Umljanović	Bačića gradina	pretpovijest
	Balina glavica	pretpovijest, antika, srednji vijek
	Šematorij	antika
	Greblje	srednji vijek
Križine	Sučića groblje	srednji vijek
	Gabrića glavica	antika
Mirlović Polje	Bačića ograda	srednji vijek
	Bliznice	srednji vijek
	Careve	srednji vijek
	Crkvina	srednji vijek
	Debeli zid	rani srednji vijek
	Lastve	srednji vijek
	Livade	srednji vijek
	Podvoda	srednji vijek
Mjesto	Naziv arheološke zone	Period
Umljanović	Balina glavica	pretpovijest i antika

Prema PPUO Ružić, preventivno je zaštićena arheološka zona Umljanović, a zaštita se odnosi na područje unutar prostornih granica koje idu tokom rijeke Čikole ispod Male Baljačke glavice dalje prema sjeveru i istoku Čikolom pa sjeveroistočnom i istočnom padinom Baline glavice prema jugu na cestu Driš – Split i dalje istom cestom do križanja s putom koji vodi prema Čikoli i dalje tim putom ponovo na Čikolu. Izvan ove zone, područje Miškove glavice određeno je kao arheološko područje za istraživanje. Arheološka zona Umljanović obuhvaća lokalitet nekadašnjeg antičkog naselja municipium Magnum koji se nalazio na prostoru današnjeg naselja Umljanovića i Baline Glavice. Nalazi arheološkog materijala s Baline glavice sežu od brončanog doba sve do kasne antike (osobito je vrijedan nalaz osam keltskih novčića na Balinoj glavici). Municipij Magnum objedinjava rimsko naselje u podnožju Baline glavice i naselje peregrinske zajednice na glavici koji najvjerojatnije funkcioniraju zajedno pod tim imenom (<http://svmihovil.sibenik.hr>). Ubikacija Magna u Balinu glavicu potvrđena je epigrafskim nalazima i položajem putne postaje *Magnum* na trasi ceste *Salona – Burnum* iz *Tabule Peutingeriane* (*Andetrio XIV – Magno VIII – Promona XVI – Burno*) (*Tab. Peut.*).

Pregledom dokumentacije i karata utvrđeno je još postojanje više desetaka lokaliteta koji svojim imenom i položajem ukazuju na to da su potencijalna arheološka nalazišta (Tablica 3.11). Većinom su to pretpovijesna gradinska naselja, ali također i srednjovjekovna selišta i zbjegovi, te groblja. Međutim, do pomnijeg istraživanja bolje ih je vremenski ne određivati, tj. voditi ih kao vremenski nedeterminirana potencijalna arheološka nalazišta.

Tablica 3.11 Popis potencijalnih arheoloških nalazišta (Izvor: <http://mapire.eu/en/>, <http://www.dgu.hr/>)

Mjesto	Naziv arheološkog nalazišta	Period
Baljci	Gegina gradina	nedetreminirano
	Gradina iznad Baljaca	nedetreminirano
	Jošića greda (gradina)	nedetreminirano
	Mala Baljačka glavica	nedetreminirano
	Ušina gradina (Jankovići)	nedetreminirano
Čavoglave	Gradina (Ograda) iznad izvora Čikole	nedetreminirano
Gradac	Đurina glavica	nedetreminirano
Kljaci	Bikića gradina	nedetreminirano
	Gradina, Dabro	nedetreminirano
	Krsataš (groblje?) ispod Čajine staje	nedetreminirano
	Prnjakova glavica	nedetreminirano
	Mala Gradina, Drežnica	nedetreminirano
Mirlović Polje	Pišina glavica	nedetreminirano
	Samograd, iznad Kuline staje	nedetreminirano
	Velika Gradina, Zagradinje	nedetreminirano
	Elezova gomila (Milakovići)	nedetreminirano
	Medovača (gradina, zaselak Bunardiće)	nedetreminirano
Moseć	Krstače (groblje?)	nedetreminirano
	Zidanice – između Matića ograde i Sučića	nedetreminirano
Otavice	Perakova ili Lusina glavica (Elezi)	nedetreminirano
Ružić	Gabelin brig	nedetreminirano
Umljanović	Ošljari	nedetreminirano

U tablici niže (Tablica 3.12) navedena su evidentirana i registrirana nepokretna kulturna dobra koja se nalaze na području Općine Ružić.

Tablica 3.12 Popis evidentiranih i registriranih kulturnih dobara Općine Ružić (Izvor: <http://data.gov.hr/dataset/registar-kulturnih-dobara>, PPUO Ružić i PP Županije)

Povijesne graditeljske cjeline			
Klasifikacija	Naziv	Mjesto smještaja	Status
Ruralne cjeline; seosko naselje	Stari Gradac	Gradac	evidentirano
	Stare Otavice	Otavice	evidentirano
	Moseć	Vukašini	evidentirano
Povijesni sklop i građevina			
Klasifikacija	Naziv	Mjesto smještaja	Status
Sakralne građevine	Crkva Preobraženja Gospodinova	Baljci	registrirano
	Crkva sv. Jovana	Baljci	evidentirano
	Crkva Male Gospe	Gradac	registrirano
	Crkva Presvetog Otkupitelja (Mauzolej obitelji Meštrović)	Ružić	registrirano
	Crkva sv. Ilije	Kljaci	registrirano

Povijesne graditeljske cjeline			
Klasifikacija	Naziv	Mjesto smještaja	Status
Civilne građevine	Kapela sv. Kate	Gradac	evidentirano
	Crkva sv. Martina	Moseć	evidentirano
	Kuća obitelji Meštrović	Otavice	registrirano
	Zgrada antimalarične stanice	Otavice	registrirano
	Zgrada Osnovne škole "Ivan Meštrović"	Otavice	registrirano
Urbana oprema i javna plastika	Vezovića most, povijesni prijelaz preko Čikole	Baljci-Umljanovići	evidentirano
	Drvoređ koji vodi od Otavica prema Mauzoleju obitelji Meštrović i most preko Čikole	Otavice	evidentirano
	Kasnobarokna česma	Gradac	registrirano

Crkva Preobraženja Gospodinova

Grkokatolička crkva Preobraženja Gospodinova u mjestu Baljci podignuta je prema projektu poznatog friulanskog klasicističkog graditelja Valentina Presanija, vjerojatno u prvoj polovini 19. stoljeća. Do danas su joj uglavnom sačuvani vanjski zidovi i zvonici kojima su se urušile kupole. Unutrašnjost crkve gotovo je u cijelosti urušena u Drugom svjetskom ratu, tako da crkva danas nije u funkciji. Longitudinalna je trobrodna građevina s polukružnom apsidom na istočnom zidu glavnog broda. Na glavnom zapadnom pročelju dominira središnji zabatni rizalit, koji je bio raščlanjen s četiri plitka toskanska pilastra (krajnji sjeverni pilastar se u cijelosti srušio). Iznad glavnog ulaza je posvetna ploča (Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske).

Crkva Male Gospe

Crkva Male Gospe jednobrodna je kamena građevina pravilne orijentacije s kvadratnom apsidom i sakristijom. Građena je u baroknom stilu na mjestu srednjovjekovne crkvice sv. Petra. Na glavnom portalu glatkih kamenih okvira dvije su stilizirane konzole s ukrasom lišća. Iznad je plitka polukružna luneta s rustičnim kipom Madone i pločom s natpisom koji spominje godinu restauracije crkve. Sakristija je uz sjevernu stranu svetišta dodana sredinom 19. stoljeća. Crkva Male Gospe je uništena u Domovinskom ratu pa je obnovljena metodom faksimila (Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske).

Crkva Presvetog Otkupitelja (Mauzolej obitelji Meštrović)

Mauzolej obitelji Meštrović je sagrađen na brežuljku južno od sela Otavice. S vanjske strane mauzolej ima jednostavni kubni oblik, četverokutnog tlocrta s četiri pravokutna istaka, od kojih je onaj zapadni glavni ulaz. Osvjetljenje unutrašnjosti postignuto je četirima prozorima u bazi kupole i prozorima na istacima. Unutrašnjost mauzoleja ima tlocrt osmerokuta s plitkim nišama na četiri strane. Ulaz – portik je sa zapadne strane s brončanim vratnicama ukrašenim reljefnim prikazima roditelja, žena, braće i djece Ivana Meštrovića. U podnožju brežuljak je ograđen zidom, a do mauzoleja se dolazi 121 stepenicom. Prostor mauzoleja služio je i kao crkvice Presvetog Otkupitelja. Mauzolej je sagrađen oko 1930. godine i djelo je Ivana Meštrovića (Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske).

Prema PPUO Ružić, drvoređ koji vodi od Otavica prema glavici na kojoj je crkva Presvetog Otkupitelja (Mauzolej obitelji Meštrović) i most preko Čikole zajedno s arhitekturom crkve na glavici cjelovito su kulturno dobro.

Kuća obitelji Meštrović

Kuća Meštrović se sastoji od dvije zgrade. Starije, manje jednokatnice s trijemom s lukovima u prizemlju i terasom na prvom katu s kamenim stupovima. Ovaj objekt ima dvostrešno krovništvo s pokrovom od kupe kanalice. Sa zapadne strane nalazi se dogradnja veće dvokatne zgrade s prizemljem i prvim katom kvadratnog a drugim katom osmerokutnog tlocrta i krovštem na osam voda s pokrovom od kupe kanalice. Zgrade su građene velikim fugiranim klesancima u stilu pučke arhitekture. Kuća Meštrović je ograđena kamenim zidom sa željeznom ogradom. Dogradnja obiteljske kuće Meštrović je izvedena 1913. prema ideji Ivana Meštrovića u stilu retardirane secesije (Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske).

Zgrada antimalarične stanice

Bivša antimalarična stanica je građena finim klesanim fugiranim kamenom, a podanak je izveden u bunjatu. Sastoji se od dva spojena dijela: južnog prizemnog pravokutnog tlocrta pokrivenog trovodnim krovom i sjevernog jednokatnog kvadratnog tlocrta pokrivenog četverovodnim krovom. Na južnom pročelju prizemnog krila zgrade su vrata zasvedena lukom, a istog oblika su i dva manja prozora sa strane. Vrata u prizemlju veće zgrade su četverokutna, a na katu je dvojni prozor zasvedenih lukova s malim balkonom sa željeznom ogradom. Na zapadnom pročelju su polukružna vrata za balkon i prozor. Građena je od 1930.- 1932. prema ideji Ivana Meštrovića i projektu riječkog arhitekta Davida Benette (Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske).

Zgrada Osnovne škole "Ivan Meštrović"

Zgrada Osnovne škole "Ivan Meštrović" u Otavicama je građena od fino klesanog fugiranog kamena, a podanak je izveden u bunjatu. Tlocrtno je u obliku slova L. Od glavnog pročelja objekta koje gleda prema jugu i ima prizemlje i kat, šire se prizemni prostori učionica prema zapadu i sjeveru. Učionice imaju po tri jednostavna pravokutna prozora. Na glavnom pročelju, iznad glavnog ulaza lučno zasvedenog nalazi se bifora na katu i desno od nje balkonska vrata s lučnim nadvratnikom, kamenim balkonom i željeznom ogradom. Građena je prema ideji Ivana Meštrovića od 1930. do 1932. godine i prema projektu riječkog arhitekta Davida Benette (Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske).

Kasnobarokna česma

Česma ima javni karakter i nalazi se u središtu naselja Gradac. Česma je sagrađena 1792. godine u obliku duguljastog kamenog zida s trokutastim povišenjem na sredini u kojem su dva otvora kroz koje protječe voda. Iznad je kamena ploča s urezanim natpisom i godinom gradnje, oivičena reljefnim stupićima s bazama i kapitelima, lišćem i stiliziranim šiljastim završecima, a pri dnu svinutim reljefnim ukrasima. S lijeve strane točila u zidu je kamena ploča za odlaganje, a nešto podalje šest željeznih prstenova za vezivanje stoke (Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske).

Kompleks ruralne arhitekture Gradac

Kompleks čine četiri starije kuće i jedna novija. Pred kućom je otvoreno, popločano dvorište ogradoeno kamenim zidom sve kuće imaju pravokutni tlocrt, građene su od nepravilnog kamena i pokrivene kamenim pločama.

Također smatramo potrebnim u Studiju uvrstiti jednu nevaloriziranu skupinu etnološke nepokretne baštine -Skupine pastirskih stanova – staja i zaselaka podno Svilaje (Tablica 3.13). Primjer su vanrednog umijeća tradicijske gradnje i ogroman potencijal budućeg razvoja, posebice turističkog.

Tablica 3.13 Popis skupina pastirskih stanova – staja i zaselaka podno Svilaje (nevalorizirana skupina etnološke nepokretne baštine) (Izvor: <http://mapire.eu/en/>, <http://www.dgu.hr/>)

Mjesto	Naziv etnološkog objekta	evidencija
Baljci	Bašića staje	Zaselak s 6 bunara
	Bešovića kolibe	
	Gubavci	
	Markišića staje	
	Milinkovića staje	
Čavoglave	Dabrina mlinica na Vrbi	
	Janjića dolac	
	Lukavac	
	Kamensko	
	Matića kolibe	
	Perkovića staje	
	Pranjakov dolac	
	Švabića mlinica na izvoru Čikole	
Gradac	Beraći, zaselak	
	Blaževića staje	
	Čajića staje	
	Gugića staje	

Mjesto	Naziv etnološkog objekta	evidencija
	Marjanovića staje	
	Pastuovića staje	
	Vidovića staje	
	Vulića staje	
Kljaci	Blaževića staje	
	Čajine staje	
	Čuline staje	
	Koprtline staje	
	Mikelića staje	
	Miljakove staje	
	Prnjatove staje	
	Torlakove staje	
Mirlović Polje	Adžića staje	
	Buzova staja	
	Jarčište zaselak	
	Milankovića staje	
	Rukoljevci staje	
	Stankovića staje	
	Trzinove staje	
	Zukovice – Kuvekova špilja	
Otavice	Gabrića staje	
	Galčeve staje	
	Meštrovića staje	
	Reljanovića staje	
	Sučića staje	
Ružić	Perakova ili Lusina glavica (Elezi)	
Umljanović	Šimundine staje	
	Žeravičine staje	
	Žeravičina mlinica	
	Đerekove staje	
	Lelića staje	
	Mešinove staje	
	Relotine staje	

U gornjem popisu spomenute su neke od mlinica na Čikoli i njejoj pritoci Vrbi. To je skupina vrsnih primjeraka tradicijske arhitekture koji bi svojom obnovom našla svoju važnu ulogu u prvenstvenoj turističkoj ponudi.

Osim toga potrebno je posebno naglasiti potrebu za izradom plana i popisa starih seoskih putova. Oni predstavljaju posebnu vrijednost jer vode do starih i napuštenih sela i stanova, a nerijetko i do arheoloških lokaliteta. Njihovom valorizacijom, te obnovom i uređenjem uz poštivanje svih mjera zaštite prirodne i kulturne baštine dobiti će se vrlo upotrebljiv turistički proizvod.

Pojam **nematerijalna kulturna baština** obuhvaća: prakse, predstave, izraze, znanje, vještine, kao i instrumente, predmete, rukotvorine i kulturne prostore koji su povezani s tim, koje zajednice, skupine i u nekim slučajevima pojedinci, prihvaćaju kao dio svoje kulturne baštine. Nematerijalnu kulturnu baštinu, koja se prenosi iz generacije u generaciju, zajednice i skupine stalno iznova stvaraju kao reakciju na svoje okruženje, svoje uzajamno djelovanje s prirodom i svoju povijest. Ona im pruža osjećaj identiteta i kontinuiteta te tako promiče poštovanje za kulturnu raznolikost i ljudsku kreativnost.

Zaštićena nematerijalna kulturna dobra na području Županije:

- glazbeni izričaj ojkanje
- klapsko pjevanje
- nijemo kolo Dalmatinske zagore
- priprema sira iz mješine s područja Dalmatinske zagore

- tradicijsko umijeće izrade čipke na području Primoštena i Rogoznice
- umijeće izrade šibenske i drniške kape
- umijeće sokolarenja.

Glazbeni izričaj **ojkanje**, pretežno s područja Dalmatinskog zaleđa, upisan je na UNESCO Listu nematerijalne kulturne baštine kojoj je potrebna hitna zaštita. Izvode ga pjevači (muški ili ženski) koristeći različite tehnike potresanja glasa posebnim načinom pjevanja "iz grla". Ojkanje se očuvao zahvaljujući organiziranim grupama lokalnih nositelja koji nastavljaju prenositi vještinu i znanje, predstavljajući svoja sela na hrvatskim festivalima, ali i širom svijeta. Nedavni sukobi i migracije iz sela u grad smanjili su populaciju regije, a promjena načina života uzrokovala je nagli pad broja izvođača, rezultirajući gubitkom mnogih načina i vrsta solo pjevanja (www.min-kulture.hr).

Za područje Dalmatinske zagore karakteristično je i **nijemo kolo** koje je jedinstveno po načinu izvođenja te je uvršteno na UNESCO Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva. Bez glazbene pratnje ili neovisno o njoj, kad ona postoji, jedino se na području Dalmatinske zagore izvodi u kolu koje se povremeno razbija u parove ili se tijekom cijeloga plesa izvodi u parovima koji se kreću po krugu ili slobodno po plesnom prostoru. Zbog međusobnih razlika u izvedbi strukture i koraka kola u pojedinim selima, ovo je kolo osnovni marker lokalnoga identiteta prema kojem se stanovnici pojedinih sela, uz ostale elemente kulturne baštine, međusobno razlikuju (www.min-kulture.hr).

Kulturno–umjetnička društva koja djeluju na području Općine Ružić:

- KUD Sv. Ilija – Kljaci
- KUD „Naši korjeni“
- Etno udruga „Petrovo polje“

3.7 Gospodarske značajke

3.7.1 Turizam i ugostiteljstvo

Prema Programu, na području Općine Ružić najveći potencijal ima razvoj ruralnog, seoskog ili agro-turizma, iako je mogući razvoj ostalih oblika kao što su: gastro-turizam, robinzonski, sportski, avanturistički, ciklo-turizam i mnogi drugi. Trenutno su registrirane 2 kuće za odmor u domaćinstvu za ukupno 10 osoba i 2 apartmana u domaćinstvu za 8 osoba. Na području Općine Ružić ne postoji turistička zajednica niti je Općina Ružić u nadležnosti susjednih turističkih zajednica. Najbliže središte koje ima turističku zajednicu je Grad Driš.

Prema dostupnim podacima, na drniškom području je evidentirano 20 ugostiteljskih objekata od koji se u općini Ružić nalazi samo jedan, a najveći broj ih je smješten na području Grada Driša (14) (Plan upravljanja razvojem i marketingom turizma drniškog područja, 2016). Prema PPUO Ružić na području naselja Mirlović polje planirana je ugostiteljsko-turistička zona koja je smještena uz obalu planirane akumulacije Čikola s ciljem iskorištavanja potencijala planirane akumulacije u turističke svrhe.

U suvremenom konceptu održivog turizma, zaštićena područja čine specifičan turistički proizvod koji je kombinacija različitih sadržaja, uključujući geomorfološke, klimatske i krajobrazne značajke prostora, lokalitete posebnih atrakcija, biološke resurse, ali i vrste transporta, vrste smještaja, specifičnu turističku infrastrukturu i specifične aktivnosti.

Prema podacima iz PPUO Općine Ružić, za zaštitu su predložena sljedeća područja za koja su izrađene stručne podloge (Slika 3.6):

- Posebni rezervat šumske vegetacije – Svilaja (Baljci, Mirlović polje i Čavoglave)
- Spomenik parkovne arhitekture Otavice – drvored (Ružić)

Spomenik parkovne arhitekture Otavice nudi mogućnost pješaćenja i fotografiranja. U naravi je to drvored u predivnom pastoralnom krajoliku koji se nalazi u sklopu kompleksa Crkve Presvetog Otkupitelja / Grobnice obitelji Meštrović i koji vodi

prema brežuljku na kojem se isti nalazi te kao takav može obogatiti doživljaj posjeta Crkvi, odnosno lokalitetima Meštrovićeve ostavštine (Plan upravljanja razvojem i marketingom turizma drniškog područja, 2016).

3.7.2 Poduzetništvo

Indeks razvijenosti je kompozitni pokazatelj koji se računa kao ponderirani prosjek više osnovnih društveno-gospodarskih pokazatelja radi mjerenja stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te se na temelju odstupanja vrijednosti pokazatelja od državnog prosjeka jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave razvrstavaju u skupine razvijenosti. Prema dostupnim podacima o indeksu razvijenosti jedinica lokalne samouprave RH, Općina Ružić je svrstana u skupinu II, s indeksom razvijenosti 64,94 % (<https://razvoj.gov.hr/>). U II. skupinu razvrstane su jedinice lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 50 % i 75 % prosjeka RH te imaju pravo na status potpomognutih područja.

Na području Općine Ružić registrirano je nekoliko privatnih tvrtki, a u tablici niže navedeno je prvih 5 poduzeća po broju zaposlenih koje su registrirane na području Općine Ružić.

Tablica 3.14 Popis poduzeća s najvećim brojem zaposlenih na području Općine Ružić (<http://www.bisnode.hr/proizvod/bonitetihr/>)

Naziv poduzeća	Djelatnost	Broj zaposlenih
„Kop-Kop“ – usluge prijevoza i iskopa	Cestovni prijevoz robe	20
Krešo Gabrić, obrt za građevinarstvo	Gradnja ostalih građevina niskogradnje	12
Limont - obrt za limarske, izolaterske i mehaničke poslove	Proizvodnja ostalih gotovih proizvoda od metala	5
Elektro-radionica „Frane Bojčić“	Elektroinstalacijski radovi	4
Pučo d.o.o.	Ostali kopnjeni prijevoz putnika	4

Prema PPU Općine Ružić niti jedno gospodarsko područje poslovne ili gospodarske namjene nije izgrađeno.

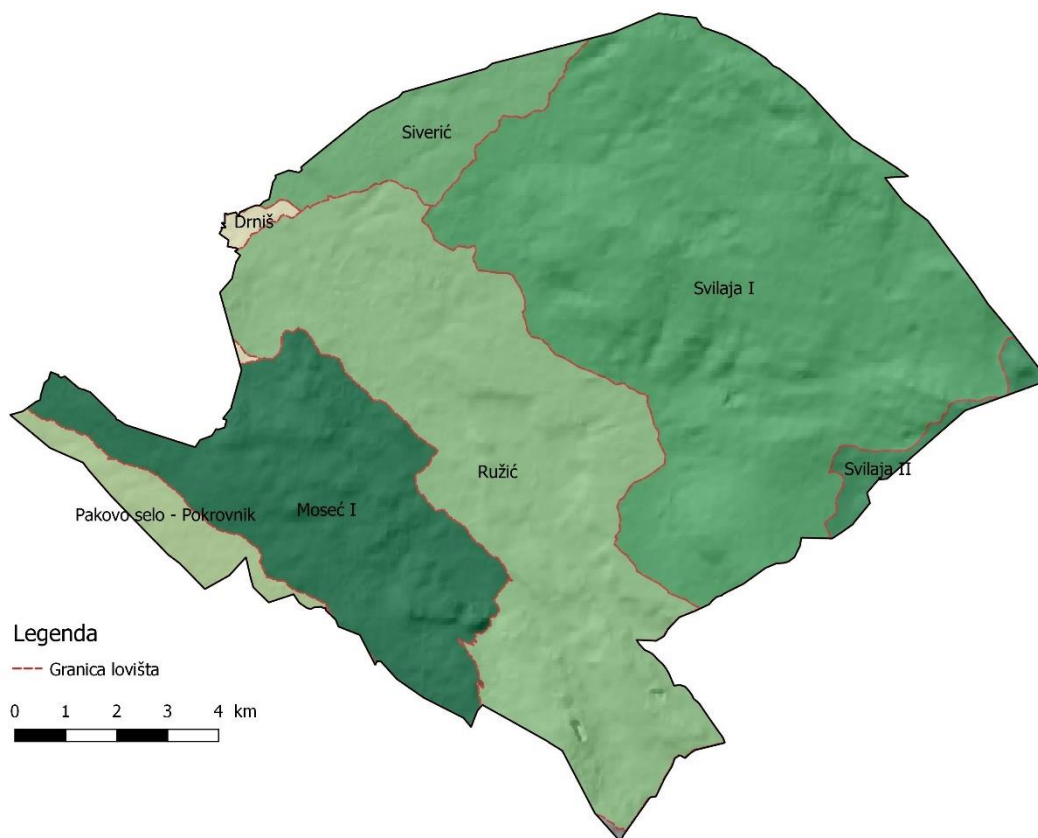
3.7.3 Lovstvo

Prema podacima Izvješća o stanju okoliša Šibensko-kninske županije iz 2009. godine na području Županije ustanovljeno je 9 državnih i 29 zajedničkih lovišta ukupne površine 260 600 ha. Ukupna površina zajedničkih lovišta u Županiji iznosi 187 591 ha, a državnih 73 009 ha. Na području Općine Ružić djeluje lovačka udruga „Sokol“ sa sjedištem u naselju Kljaci. Lovačka udruga „Sokol“ je osnovana s ciljem uzgoja, zaštite i lova divljači, korištenja divljači i njezinih dijelova, poticanja razvoja lovne kinologije, lovnog streljaštva, izobrazbe svih profila kadrova iz oblasti lovstva sukladno posebnim propisima, provođenja znanstvenih radova iz oblasti lovstva i lovne kinologije, te sveukupne zaštite staništa divljači i prirodnog okoliša općenito. Lovačka udruga „Sokol“ Ružić trenutno broji oko 100 članova. U samom obuhvatu granica Općine Ružić nalazi se nekoliko lovišta koja su navedena u tablici niže (Tablica 3.15) i prikazana na slici ispod (Slika 3.13).

Tablica 3.15 Popis lovišta na području Općine Ružić (Izvor: www.lovistarh.mps.hr)

Lovište	Površina (ha)	Glavne vrste divljači	Ovlaštenik prava lova
Drniš	11 376	zec obični, jarebica kamenjarka – grivna i trčka skvržulja	LD Kamenjarka Drniš
Moseć I	4441	svinja divlja, zec obični i jarebica kamenjarka – grivna	
Pakovo Selo – Pokrovnik	9855	zec obični i jarebica kamenjarka – grivna	
Siverić	5294	fazan – gnjetlovi, jarebica kamenjarka – grivna i trčka skvržulja	LD Jarebica Siverić
Ružić	5001	zec obični, jarebica kamenjarka – grivna i trčka skvržulja	LU Sokol Ružić

Lovište	Površina (ha)	Glavne vrste divljači	Ovlaštenik prava lova
Svilaja I	10 337	zec obični, jarebica kamenjarka – grivna i svinja divlja	
Svilaja II	10 499	srna obična, svinja divlja, zec obični i jarebica kamenjarka – grivna	LD Svilaja Ogorje

Slika 3.13 Lovišta na području Općine Ružić (Izrađivač: IRES EKOLOGIJA d.o.o.)

S obzirom da preliminarnom analizom mjera Programa nije utvrđen utjecaj Programa na lovstvo, u poglavlju 7 Utjecaji Programa na okoliš neće se procjenjivati utjecaji na navedenu sastavnicu.

3.8 Infrastruktura

3.8.1 Promet

3.8.1.1 Cestovni promet

Cestovni promet Općine Ružić čini cestovna mreža javnih i nerazvrstanih cesta. Kroz općinu Ružić prolaze:

- državna cesta D56: Drniš (D33) – Muć – čvor Klis – Grlo (D1),
- županijske ceste: Ž6095 (D33 – Kadina Glavica – Gradac – Baljci (L65058)), Ž6096 (Gradac (Ž6095) – D56), Ž6097 (Mirlović Polje (L65056) – D56) i Ž6098 (D56 – Kladnice – A.G. Kaštela),
- lokalne ceste: L65052 (Žitnić (Ž6094) – Mosec), L65055 (Otavice (Ž6095) – Ružić (D56)) i L65056 (Baljci (Ž6095) – Mirlović Polje (Ž6097)).

Prema PPUO Ružić planirane su nove ceste lokalnog značaja kojima se povezuje:

- naselje Moseć (L65052) s državnom cestom D56,
- nova rekreacijska zona u naselju Čavoglave s L65057.

Prema podacima iz Popisa nerazvrstanih cesta na području Općine Ružić, mreža nerazvrstanih cesta se sastoji od 215 prometnica s ukupnom duljinom 224 km.

Općina Ružić nema organiziran redovni autobusni linijski prijevoz, a obzirom na međugradski promet, najbliža redovita linija kojom prometuju autobusi je iz Drniša u smjeru Splita. Učenici imaju organiziran prijevoz unutar naselja i do srednje škole u Drnišu.

3.8.2 Telekomunikacije

Na području Općine Ružić smještene su 2 mjesne centrale i pošta koja se nalazi u naselju Gradac, a prema PPUO Ružić, kroz gotovo sva naselja prolazi svjetlovodni kabel. Područje Općine Ružić u potpunosti je pokriveno nepokretnom telekomunikacijskom mrežom koja se sastoji od ATC Drniš, izdvojenih pretplatničkih stupnjeva i samostalnih ATC montiranih u pojedinim naseljima. Komutacije su svjetlovodnim i radiorelejnim prijenosnim sustavima povezane dijelom na ATC Drniš, a dijelom na ATC Šibenik.

3.8.3 Energetski sustavi

3.8.3.1 Elektroenergetski sustav

U elektroenergetskom sustavu na području Općine Ružić nalazi se DV 220 kV RS Brinje – TS Konjsko, a predviđena je izgradnja slijedećih transformatorskih postrojenja i elektroprijenosnih uređaja:

- TS 35/10(20)kV Ružić nazivne snage transformatora 2x4(8) MVA,
- DV 35kV od DV 35kV TS Drniš ukupne duljine 12,5 km,
- DV 35kV od TS Unešić ukupne duljine 13,5 km.

Na velikom dijelu područja izražena je potreba rekonstrukcije i dogradnje postojeće elektroenergetske mreže.

Prema PP Županije na prostoru Općine Ružić određeno je područje za istraživanje mogućeg smještaja vjetroelektrane Svilaja. Područje za istraživanje mogućeg smještaja vjetroelektrane Svilaja određeno je samo po svom očekivanom vjetroenergetskom potencijalu.

3.8.3.2 Plinovodi

Na području Općine Ružić nije izgrađena plinoopskrbna mreža, međutim PPUO Ružić planirana je izgradnja plinovoda do svih naselja.

3.8.4 Vodoopskrbni sustav

Distribucijsko područje Općine Ružić pokriva vodoopskrbni sustav komunalnog poduzeća Rad d.o.o. Drniš. Vodoopskrba drniškog područja bazira se na vodozahvatu "Čikola", sagrađenom krajem 80-tih godina 20. stoljeća te su sva naselja spojena na vodovodnu mrežu, ali još uvijek postoje kućanstva koja nisu spojena, a nalaze se u niže navedenim naseljima:

- Mirlović polje, zaseok Drvenjak
- Gornji Moseć
- Baljci

- Gornji Gradac
- Gornje Otavice.

Na području Općine Ružić u sklopu vodoopskrbnog sustava se nalazi 5 izgrađenih vodosprema i 2 planirane te 6 izgrađenih crpnih stanica:

- vodosprema Mirlović Polje (izgrađena)
- vodosprema Čikola (izgrađena)
- vodosprema Čavoglave (izgrađena)
- vodosprema Sinobor (izgrađena)
- vodosprema Kljaci (izgrađena)
- vodosprema Gradac (planirana)
- vodosprema Seline (planirana)
- crpna stanica Kljaci
- crpna stanica Kljaci I
- crpna stanica Čavoglave
- crpna stanica Čikola
- crpna stanica Mirlović Polje
- crpna stanica Gradac

3.8.5 Kanalizacijski sustav

Na drniškom području, koje uključuje i općinu Ružić, većina kućanstava i objekata za odvodnju otpadnih voda koristi privatne septičke jame, jer je javna kanalizacija izgrađena samo u gradu Drnišu. Rješenje odvodnje oborinskih i otpadnih voda na području drniške regije je naglašen problem jer se vode većinom disponiraju u tlo preko upojnih jama, dok se samo na nekim mjestima prethodno čiste kroz septičke jame (Plan upravljanja razvojem i marketingom turizma drniškog područja, 2016).

3.8.6 Otpad

Općina Ružić izradila je Plan gospodarenja otpadom za Općinu Ružić za razdoblje od 2012. do 2020. godine. Prema podacima Izvješća o provedbi Plana gospodarenja otpadom za 2015. godinu, na području Općine Ružić organizirano prikupljanje i odvoz komunalnog otpada vrši poduzeće Gradska čistoća d.o.o. Drniš. Obzirom da na području Općine ne postoji odlagalište otpada, otpad se odvozi na odlagalište komunalnog otpada „Moseć“ koje se nalazi na području Grada Drniša. Prema PPUO Ružić, određena je lokacija za izgradnju reciklažnog dvorišta za građevinski otpad.

Komunalni otpad iz kućanstava prikuplja se u 170 kontejnera zapremnine 1100 litara, a koji su zatvorenog tipa te onemogućavaju rasipanje otpada i širenje neugodnih mirisa. Prikupljanje i odvoz komunalnog otpada obavlja se jednom tjedno specijalnim vozilom zatvorenog tipa, zapremnine 14 m³. Prema dostupnim podacima u 2015. godini prikupljeno je i zbrinuto 280 tona miješanog komunalnog otpada.

Uz 3 zelena otoka koji se sastoje od spremnika za plastiku, staklo i papir u naseljima Gradac, Ružić i Kljaci, postavljana su još 2 zelena otoka na lokacijama uz groblje u Gradcu i Kljacima koja imaju i spremnike za metal.

Na području Općine Ružić nalazi se više divljih odlagališta otpada koja su navedena u tablici niže (Tablica 3.16) zajedno s procijenjenom količinom i vrstom otpada te fazom sanacije u kojoj se odlagalište nalazi.

Tablica 3.16 Popis divljih odlagališta na području Općine Ružić (Izvešće o provedbi Plana gospodarenja otpadom Općine Ružić za 2015. godinu)

Naziv divljeg odlagališta	Procijenjena količina otpada (m³)	Najzastupljenija vrste odbačenog otpada	Divlje odlagalište sanirano
Baljci (uz županijsku cestu)	-	Građevinski otpad	Ne
Čavoglave (parking)	1600	Građevinski i komunalni otpad	Ne
Čavoglave - Pauci	3000	Građevinski i komunalni otpad	Ne
Gradac - Križ	1300	Građevinski otpad	Ne
Kljaci - Krstina	600	Građevinski i komunalni otpad	Ne
Kljaci - Rudnik	4500	Građevinski, komunalni i nešto azbesta	Ne
Kljaci - Sokolac	-	Komunalni i glomazni građevinski otpad	Ne
Mirlović Polje (uz rub županijske ceste)	-	Građevinski otpad	Djelomično
Otavice – Zidinice	450	Građevinski i komunalni otpad	Ne
Ružić - Krstače	300	Građevinski i komunalni otpad	Ne
Ružić - Midenjak	10000	Građevinski i komunalni otpad	Ne
Umljanovići – Relote - Šimundže	400	Građevinski i komunalni otpad	Djelomično

U nastavku Studije, odnosno poglavlju 7 Utjecaji Programa na okoliš ne procjenjuje se utjecaj Programa na infrastrukturu, već će se utjecaji mjera koje planiraju infrastrukturne intervencije procijeniti u odnosu na okolišne teme. Jedini utjecaj na infrastrukturu u okviru Programa jest poboljšanje stanja infrastrukture uslijed rekonstrukcije i dogradnje infrastrukturnih elemenata.

3.9 Stanovništvo

U administrativnom prostoru Općine Ružić nalazi 9 naselja: Ružić, Otavice, Gradac, Baljci, Moseć, Umljanovići, Kljaci, Čavoglave i Mirlović polje. Najveće naselje je Gradac. Prema dostupnim podacima Državnog zavoda za statistiku, 2011. godine Općina Ružić imala je 1591 stanovnika. Prosječna gustoća naseljenosti je 9,92 stanovnika po km². Gledajući spolnu strukturu stanovništva, žene čine 50,41 % što je manje od postotka na županijskoj (50,99 %) i na državnoj razini (51,8 % žena). Najveći broj stanovnika nalazi se na području naselja Gradac (19,92 %), a najmanji na području naselja Baljci (0,19 %), gdje žive samo 3 osobe.

Prema dobno-spolnim kategorijama, najbrojnije su žene u dobi 70 – 89 godina, koje čine 13,39 % ukupnog stanovništva na području Općine Ružić, a zatim slijede muškarci u dobi 45 – 59 godina s udjelom 10,87 %. Najmanje osoba pripada dobno-spolnoj kategoriji 90 i više godina, 6 žena što čini 0,25 % ukupnog stanovništva općine Ružić, a muškaraca uopće nema u ovoj kategoriji. Odnos spolova u dobnim kategorijama 0 – 4 (33:32), 5 – 14 (79:79) i 15 – 29 (120:118) gotovo je jednak.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, u općini Ružić je u razdoblju 2012. – 2015. godine rođeno 69 djece, a umrlo je 120 osoba (Tablica 3.17).

Tablica 3.17 Prirodno kretanje stanovništva Općine Ružić u periodu 2012. - 2015. godine (Izvor: www.dzs.hr)

Godina	Živorodeni	Umrli	Prirodni prirast
2015.	15	34	-19
2014.	18	28	-10
2013.	14	28	-14
2012.	22	30	-8

U razdoblju 1971. – 2011. broj stanovnika se smanjio za 3960 stanovnika. Izraženija depopulacija započela je napuštanjem rudarstva i pratećih industrijskih djelatnosti, koje su omogućavale zaradu izvan tradicionalnog agrarnog privređivanja. Dodatno intenziviranje procesa depopulacije izazvala je okupacija drniškog kraja za vrijeme ratnih zbivanja koja su drastično utjecala na demografsku sliku ovog prostora. Veliki dio stanovništva, pogotovo mladog i sposobnog stanovništva emigriralo je prema obalnom prostoru i inozemstvu.

Obzirom na obrazovnu strukturu stanovništva, u općini Ružić najveći udio stanovništva starijeg od 15 godina ima srednjoškolsko obrazovanje (41,89 %), dok visoko obrazovanje ima 2,78 % stanovništva, a udio stanovništva bez škole je 10,67 % (Tablica 3.18).

Tablica 3.18 Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi i spolu (Izvor: www.dzs.hr)

Spol	Bez škole	1 - 3 razreda osnovne škole	4 - 7 razreda osnovne škole	Osnovna škola	Srednja škola	Stručni studij	Sveučilišni studij
m	24	17	99	157	360	13	7
ž	122	40	185	113	213	14	4
ukupno	146	57	284	270	573	27	11

Prema podacima iz 2011. godine, na području Općine Ružić 56,63 % stanovništva pripada dobnoj skupini radno sposobnog stanovništva. Od toga je 54,94 % radno sposobnih muškaraca te 45,06 % radno sposobnih žena, a od ukupnog broja radno sposobnog stanovništva, 40,29 % je radno aktivno, a zaposleni su u niže navedenim djelatnostima:

- Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (85 osoba)
- Rudarstvo i vađenje (2 osobe)
- Prerađivačka industrija (43 osobe)
- Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija (4 osobe)
- Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnost sanacije okoliša (5 osoba)
- Građevinarstvo (33 osobe)
- Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala (59 osoba)
- Prijevoz i skladištenje (22 osobe)
- Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (13 osoba)
- Informacije i komunikacije (4 osobe)
- Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (5 osoba)
- Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (13 osoba)
- Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje (37 osoba)
- Obrazovanje (11 osoba)
- Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi (5 osoba)
- Umjetnost, zabava i rekreacija (4 osobe)
- Ostale uslužne djelatnosti (6 osoba)
- Djelatnosti kućanstava kao poslodavca, djelatnosti kućanstva koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe (1 osoba)
- Nepoznato (11 osoba).

Prema dostupnim podacima, broj nezaposlenih stanovnika u srpnju 2016. godine je iznosio 65, od čega najveći broj nezaposlenih, njih 22, ima završenu trogodišnju srednju školu, školu za KV ili VKV radnike, a prema dobnoj strukturi najveći broj nezaposlenih je u dobi 35 – 39 godina (12) (www.hzz.hr).

3.9.1 Odgoj i školstvo

Na području drniške regije djeluje Dječji vrtić "Drniš" s područnim uredom u Općini Ružić. Dječji vrtić smješten je u 30-ak četvornih metara velikoj prostoriji osnovne škole u Gradcu. Vrtić godišnje pohađa 18 – 20 djece različitih uzrasta. Obzirom na pedagoške standarde za predškolski odgoj, dječji vrtić nije adekvatno opremljen.

Osnovna škola „Ivan Meštrović“ u Gradcu područno je odjeljenje Osnovne škola „Antuna Mihanovića Petropoljskog“ u Drnišu. Škola pokriva sva naselja Općine Ružić, s tim da u naselju Čavoglave egzistira područno odjeljenje od 1. - 4. razreda

s ukupno 5 učenika. Prostor općine u Domovinskom ratu je uvelike opustošen i devastiran, pa tako i prostor Osnovne škole „Ivan Meštrović“ koji još uvijek nije renoviran.

3.9.2 Zdravlje ljudi i socijalna skrb

Na području Općine Ružić nalazi se ambulanta opće medicine u naselju Kljaci, a ostale 3 ambulante drniškog područja nalaze se u naseljima: Miljevci, Unešić i Oklaj. Najbliži Dom zdravlja nalazi se u Drnišu, kao i stomatološke ambulante koje su smještene u Drnišu i Unešiću. Općina Ružić nema niti jednu ljekarnu, najbliže ljekarne se nalaze u Drnišu, Promini i Unešiću. Na drniškom području aktivno djeluje 5 timova hitne medicinske pomoći tijekom 24 sata, uz dežurni noćni tim. Broj timova se povećao krajem 2013. godine. Međutim, prema navodima Plana upravljanja razvojem i marketingom turizma drniškog područja, na ovom području potreban je veći broj zdravstvenih stanica, liječnika i medicinskih sestara te je neophodna dodatna ambulantna oprema.

3.10 Mogući razvoj okoliša bez provedbe Programa

Program predstavlja temeljni dokument razvoja Općine Ružić, formiran u svrhu planiranja, provedbe, kontrole i ocjenjivanja ukupnog razvitka u periodu od 2015. – 2020. godine.

U Programu su opisani negativni trendovi koji se odnose na kapacitete sustava Općine Ružić, resurse i infrastrukturu, društvene djelatnosti te negativni trendovi unutar sektora gospodarstva, s naglaskom na turizam i poljoprivredu. Ukoliko se Program ne bi realizirao ti trendovi bi se nastavili, a navedeni su dalje u tekstu (izvor: SWOT analiza Programa).

Kapaciteti sustava Općine Ružić:

- ne postoji tim za pripremu i upravljanje projektima
- ograničena financijska sredstva općine
- stanje katastra i zemljišnih knjiga
- nema osnovanih mjesnih odbora
- nema općine i gradove prijatelje
- nije izrađen koncept koji definira namjene gospodarskih zona
- promocija općine nije razrađena

Resursi i infrastruktura:

- dobar geografski položaj nedovoljno iskorišten kao resurs za razvoj općine
- nedovoljno iskorišteni povoljni klimatski uvjeti
- stanje katastra i zemljišnih knjiga
- raštrkana - nepovezana naselja
- depopulacija i starenje stanovništva
- niska gustoća naseljenosti
- nepovoljna prometna povezanost
- 60 % radno sposobnog stanovništva nije radno aktivno
- nerazminirana područja
- postojeća internet veza na području općine nije u skladu s potrebama i kapacitetima
- nedovoljno korištenje alternativnih izvora obnovljive energije
- „divlji“ deponiji
- nepotpuna pokrivenost svih naselja vodoopskrbom i odvodnjom
- nepotpuna pokrivenost svih naselja električnom energijom
- nepostojanje sustava sakupljanja i pročišćavanja otpadnih voda

- ostala javna infrastruktura u nezavidnom stanju

Društvene djelatnosti:

- nedovoljno valorizirana kulturna baština
- nezadovoljavajuća zdravstvena i socijalna skrb
- neadekvatnost vrtića (opremljenost, uvjeti...)
- nedovoljno opremljena škola
- nezadovoljavajuća sportska infrastruktura u odnosu na potrebe i interese
- nepovoljna kvalifikacijska struktura stanovnika
- nedostatak društvenih mogućnosti, aktivnosti i događanja za mlade ljude

Gospodarstvo:

- vrijednost indeksa razvijenosti između 50 % i 75 % prosjeka RH
- ne postoji poslovna zona ni poslovna infrastruktura
- nije donesen nikakav program mjera poticanja poduzetništva
- nedostatak investicija
- stanje katastra i zemljišnih knjiga
- ne postoji autonomna i globalna valorizacija resursne osnove
- ne postoje subjekti koji funkcioniraju na poduzetničkoj osnovi (turistički uredi i agencije)
- atrakcije i kulturno-sportska događanja nisu u funkciji poticaja turističkih posjeta
- ne postoji dovoljno smještajnih kapaciteta
- ne postoje poljoprivredne zadruge i proizvodne organizacije
- usitnjenost poljoprivrednog zemljišta, neriješeni imovinsko-pravni odnosi
- ne postojanje sustava navodnjavanja za više proizvođača odjednom
- odumiranje stočarskih i ratarskih djelatnosti
- slabi kapaciteti lokalnih poljoprivrednika za iskorištavanje fondova
- nedovoljno obrazovanog stanovništva u sektoru poljoprivrede i šumarstva
- nepostojanje organiziranog otkupa, kao i plasmana na tržište, kako lokalno, tako i inozemno

4 Okolišne značajke područja na koja provedba Programa može utjecati

Programom su definirani ciljevi i prioriteti razvoja Općine Ružić koji trebaju kroz svoje mjere integrirati načela održivog razvoja, kako bi provedba Programa bila prihvatljiva za sve okolišne teme. Početnom procjenom mjera Programa procijenjeni su potencijalni utjecaji na okolišne teme te su u ovom poglavlju izdvojene one na koje se očekuju utjecaji uslijed provedbe Programa (Tablica 4.1).

Tablica 4.1 Potencijalni očekivani utjecaji na okolišne teme

Okolišne teme	Analiza provedbe Programa na pojedinu okolišnu temu
Površinske i podzemne vode	Poboljšanje komunalne infrastrukture (otpadne vode) doprinijet će smanjenju opterećenja na površinske i podzemne vode, uslijed smanjenja difuznih izvora zagađenja izgradnjom kolektora s pročišćivačem. Sanacijom odlagališta uklonili bi se potencijalno opasni točkasti izvori onečišćenja što bi imalo pozitivan utjecaj na ekološko i kemijsko stanje površinskih voda, kao i na kemijsko stanje podzemnih voda. Međutim, mjere koje se odnose na intenziviranje poljoprivrede, izgradnju male hidrocentrale, izgradnju gospodarskih zona te izgradnju stočarskih farmi i mini klaonice zbog svog karaktera mogu negativno utjecati na ovu okolišnu temu.
Priroda	Provedbom Programa mogu se očekivati negativni utjecaji na prirodu, što se odnosi na pojedine mjere koje definiraju intenziviranje poljoprivrede, potiču razvoj obnovljivih izvora energije, predviđaju izgradnju gospodarskih zona, planinarskog doma i uređenje javnih površina. Također, provedba dijela mjera koje se odnose na izgradnju i rekonstrukciju infrastrukture za prevenciju i ublažavanje elementarnih nepogoda te mjere koje se direktno odnose na zaštitu prirode mogu pozitivno djelovati na ovu okolišnu temu.
Korištenje zemljišta	Provedba Programa može potencijalno djelovati na korištenje zemljišta uslijed poticanja razvoja sektorskih djelatnosti koje koriste zemljište kao resurs te uslijed infrastrukture vezane za unapređenje poljoprivrede i šumskog područja. Sve mjere propisane Programom generirale bi pozitivne utjecaje na ovu okolišnu temu.
Kvaliteta zraka i klimatske značajke	Provedbom Programa očekuju se uglavnom pozitivni utjecaji na kvalitetu zraka i klimatske značajke uslijed predviđenog korištenja energije iz obnovljivih izvora, međutim mjera koja se odnosi na izgradnju stočarskih farmi može negativno utjecati na ovu okolišnu temu.
Kulturna baština	Provedbom Programa očekuju se i pozitivni i negativni utjecaji na kulturnu baštinu na području Općine Ružić. Ulaganja u obnovu kulturnih dobara te uređenje tematskih putova do određenih lokacija kulturnog karaktera doprinose očuvanju kulturne baštine ovog područja. Međutim, provedbom Programa mogu se očekivati i negativni utjecaji na kulturnu baštinu na području Općine Ružić, što se odnosi na pojedine mjere kojima je predviđeno poboljšanje prometa u mirovanju, izgradnja akumulacije za navodnjavanje, izgradnja infrastrukture za obnovljive izvore energije te izgradnja gospodarske zone sportsko-rekreacijske namjene.
Gospodarske značajke	Uslijed provedbe Programa očekuju se pozitivni učinci na gospodarstvo, prvenstveno uslijed ulaganja u turizam i poduzetništvo. Također, izgradnja poslovnih zona doprinijet će boljem razvoju gospodarskog sektora.
Stanovništvo	Provedbom Programa očekuju se pozitivni utjecaji na stanovništvo prvenstveno uslijed unaprjeđenja komunalne infrastrukture, organiziranih edukacija u raznim sektorima, izgradnje i poboljšanja društvene infrastrukture.

5 Postojeći okolišni problemi koji su važni za Program

U ovom poglavlju izdvojeni su osnovni okolišni problemi na koje Program kroz definirane prioritete i mjere nudi adekvatna rješenja. Ukoliko se Studijom identificira problem u okolišu za koji nije definirano rješenje u Programu, daje se prijedlog mjere kojom bi se problem uklonio.

Izdvojeni okolišni problemi u Općini Ružić:

- Glavni pritisci na tlo na području Županije, kako su navedeni u Izvješću o stanju okoliša Šibensko–kninske županije 2009. bili su: erozija tla, dehumizacija tla, trajni gubitak zemljišta prenamjenom uzrokovanom prvenstveno urbanizacijom, izgradnjom infrastrukture i eksploatacijom mineralnih sirovina, zatim iscrpljivanje i degradacija intenzivnom poljoprivredom te onečišćenje tala različitim onečišćujućim tvarima.
- Poseban oblik onečišćenja tla prisutan, kako na području Županije, tako i na području Općine Ružić, je onečišćenje minama.
- Prema podacima Plana gospodarenja otpadom Općine Ružić za razdoblje 2012. – 2020., na području Županije se najčešće radi o nekontroliranom odlaganju građevinskog otpada na divlja odlagališta otpada. Na području Općine Ružić postoji više divljih odlagališta otpada na kojima oko 80 % otpada čini građevinski otpad.
- Ugrožena su izvorišta pitke vode zbog izlivanja kanalizacijskih ispusta bez filtera i pročišćivača u vodotoke.
- Socijalne odlike Općine Ružić su dugogodišnja nepovoljna demografska kretanja i nepovoljna demografska struktura, potom prilično nepovoljna obrazovna struktura stanovništva (visok udio osoba bez škole ili s nezavršenom osnovnom školom, nizak udio visokoobrazovanih osoba).
- Nedovoljno razvijena društvena infrastruktura dodatno otežava uspostavljanje povoljnije demografske slike na području Općine Ružić i cijelog drniškog kraja, čemu doprinosi nepotpuna pokrivenost naselja s vodoopskrbom i električnom energijom.
- Kvaliteta turističke ponude je još uvijek ispod razine potencijala kojom raspolaže. To se ponajprije odnosi na male smještajne kapacitete te kvalitetu izvanpansionske ponude, posebno izvan sezone, kao i nedovoljno razvijene selektivne oblike turizma.
- Područje Općine Ružić bogato je kulturno-povijesnom baštinom, međutim problem predstavlja nedovoljno ulaganje u obnovu i očuvanje spomenika kulture.
- Problemi u gospodarskom sektoru odnose se najčešće na administrativne barijere i nedovoljno razvijene poslovne usluge što dodatno otežava privlačenje novih ulagača.
- Nedovoljna educiranost poljoprivrednih proizvođača i nedostatak osviještenosti o potencijalima u poljoprivredi predstavlja prepreku poljoprivrednom razvoju. Također, neadekvatna vodoopskrbna infrastruktura predstavljaju prepreku poljoprivrednom razvoju.

Zaključak: Analizom najznačajnijih problema Općine Ružić evidentiran je pozitivan pomak u rješavanju okolišnih problema kroz definirane prioritete Programa.

Ono što je izostavljeno iz strateških prioriteta, odnosno mjera jeste razminirati tlo onečišćeno minama, te valorizacija, obnova i uređenje nevalorizirane etnološke nepokretne baštine. Osim toga, javlja se i potreba za izradom plana i popisa starih seoskih putova koji vode do starih i napuštenih sela, stanova i arheoloških lokaliteta te njihova valorizacija, obnova i uređenje čime bi se ostvario preduvjet za upotrebljiv turistički proizvod.

Obzirom na prethodno navedeno, preporuka Studije je da se unutar Strateškog cilja 4: Održivo upravljanje kulturnim i prirodnim dobrima, Prioriteta 4.1. Sustavno očuvanje i unapređivanje stanja okoliša te valorizacija prirodnih vrednota uvrsti mjera kojom

bi bilo predviđeno razminiranje tla onečišćenog minama te da se unutar Prioriteta 4.2. Obnova i zaštita kulturno-povijesne baštine kako bi se ista stavila u funkciju razvoja turizma i promociju Općine, uvrsti mjera koje uključuje valorizaciju, obnovu i uređenje skupina pastirskih stanova i zaselka podno Svilaje te starih mlinica. Izuzev navedenih mjera, preporuka Studije je u Prioritet 4.2. uvrstiti mjeru koja bi predviđala izradu plana i popisa starih seoskih putova koji vode do starih i napuštenih sela, stanova i arheoloških lokaliteta te njihovu valorizaciju, obnovu i uređenje.

6 Ciljevi zaštite okoliša uspostavljeni po zaključivanju međunarodnih ugovora i sporazuma, koji se odnose na Program

U nastavku (Tablica 6.1) je analiziran odnos Programa s ciljevima zaštite okoliša uspostavljenim po zaključivanju međunarodnih ugovora i sporazuma.

Tablica 6.1 Popis analiziranih međunarodnih ugovora i sporazuma s ciljevima koji se odnose na Program

Međunarodna konvencija/strategija	Ciljevi i svrha dokumenta
Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša, Aarhus (1998.)	Cilj konvencije je da: „... radi doprinosa zaštiti prava svake osobe sadašnjega i budućih naraštaja na život u okolišu pogodnom za njegovo ili njezino zdravlje i dobrobit, svaka stranka jamči pravo pristupa informacijama, sudjelovanja javnosti u odlučivanju o okolišu i pristupa pravosuđu u pitanjima okoliša sukladno odredbama ove Konvencije“.
Protokol o strateškoj procjeni okoliša, Kijev (2003.)	Cilj Protokola je osigurati visoku razinu zaštite okoliša, uključujući i zdravlje, kroz: <ul style="list-style-type: none"> • osiguranje da se pitanja okoliša, uključujući i zdravlje, u potpunosti uzimaju u obzir u izradi planova i programa; • pridonosenje razmatranju zahtjeva okoliša, uključujući i zdravlja, u izradi politika i zakonodavstva; • uspostavljanje jasnih, transparentnih i učinkovitih postupaka za stratešku procjenu okoliša; • osiguranje sudjelovanja javnosti u strateškoj procjeni okoliša; i • uključivanje na te načine zahtjeva okoliša, uključujući i zdravlja, u mjere i instrumente čija je namjena poticati održivi razvitak.
Konvencija o biološkoj raznolikosti, Rio de Janeiro (1992.)	Očuvanje sveukupne biološke raznolikosti. Održivo korištenje komponenata biološke raznolikosti. Pravedna i ravnomjerna raspodjela dobrobiti koje proizlaze iz korištenja genetskih izvora. Ugradnja mjera očuvanja biološke raznolikosti u sve sektore, a naročito one koji direktno koriste prirodna dobra. Izrada nacionalnih strategija, programa i planova, ili uvrštavanje mjera očuvanja biološke raznolikosti u postojeće strategije, programe i planove. Identifikacija aktivnosti koje imaju ili mogu imati utjecaj na biološku raznolikost te vršiti monitoring tih aktivnosti.
Stockholmska konvencija o postojanim organskim onečišćujućim tvarima, Stockholm (2001.)	Smanjenje ili uklanjanje proizvodnje, upotrebe, ispuštanja, uvoza i izvoza visoko toksičnih supstanci u svrhu zaštite ljudi i okoliša te odabir alternative za postojeće organske onečišćujuće tvari.
Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija)	Zaštita europske divlje flore i faune i njihovih prirodnih staništa, kao i ugroženih migratornih vrsta. Mjere očuvanja zahtijevaju zabranu svih oblika namjernog hvatanja, zadržavanja i ubijanja, namjernog oštećivanja ili uništavanja lokacija važnih za parenje ili odmaranje kao i bilo kojeg oblika uznemiravanja ili trgovine ovim vrstama.

Međunarodna konvencija/strategija	Ciljevi i svrha dokumenta
Konvencija o močvarama (Ramsarska konvencija), Ramsar (1971)	Misija Konvencije je: „očuvanje i mudro korištenje svih vlažnih staništa kroz aktivnosti na lokalnoj, regionalnoj i državnoj razini, putem međunarodne suradnje, kao doprinos postizanju održivoga razvoja diljem svijeta”.
Tematska strategija za zaštitu tla COM/2006/231	<p>Opći cilj projekta je zaštita i održivo korištenje tla, a temelji se na sljedećim načelima:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sprječavanje daljnjeg propadanja tla i očuvanje njegove funkcije, • Vraćanje degradiranog tla na razinu funkcionalnosti, koja je u skladu sa sadašnjim i namjeranim iskorištavanjem tla. <p>Europska komisija je identificirala najznačajnije prijetnje prema tlu u Europi: erozija, smanjenje organske tvari, onečišćenje tla, zaslanjivanje tla, zbijanje tla, prekrivanje tla i zemljišta, gubitak biološke raznolikosti, prenamjena zemljišta, plavljenja i klizišta.</p>
Konvencija o europskim krajobrazima, Firenze (2000.)	Konvencija ima za cilj promicati zaštitu krajobraza, upravljanje i planiranje te organizirati europsku suradnju o pitanjima krajobraza.
Konvencija Vijeća Europe o zaštiti arhitektonskog blaga Europe, Granada, (1985)	Svrha ove Konvencije jačanje je i promicanje politike usmjerene na konzervaciju i unapređenje europske graditeljske baštine. Konvencija potvrđuje potrebu za europskom solidarnošću glede konzervacije graditeljske baštine i promicanjem praktične suradnje između njezinih stranaka.
Europska konvencija o zaštiti arheološkog nasljedstva Europe, London (1969.)	Cilj konvencije je štititi arheološku baštinu Europe kao izvora kolektivnog sjećanja i kao osnove povijesnog i znanstvenog istraživanja.
Prijedlozi željenih standardiziranih instrumenata za povijesni urbani krajolik, UNESCO (2011)	Zaštita urbane baštine treba biti dio politike planiranja koje obuhvaća širi prostorni kontekst nove funkcije. Sadržaji, posebno turizam, trebaju omogućiti očuvanje baštine.
Europska konvencija o zaštiti arheološke baštine, Valetta (1992)	Cilj Konvencije je zaštita arheološke baštine kao izvora europskoga kolektivnog sjećanja i kao predmeta povijesnog i znanstvenog proučavanja.
Konvencija o vrijednosti kulturne baštine za društvo, Faro (2005)	<p>Neki od ciljeva ove Konvencije su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • priznati javni interes vezan uz dijelove kulturne baštine u skladu njihovim značajem za društvo; • unaprijediti vrijednost kulturne baštine njezinom identifikacijom, proučavanjem, tumačenjem, zaštitom, očuvanjem i predstavljanjem; • poticati gospodarsko i socijalno ozračje koje podupire sudjelovanje u aktivnostima vezanim uz kulturnu baštinu; • unaprjeđivati zaštitu kulturne baštine kao središnjeg čimbenika u uzajamno povezanim ciljevima održivog razvoja, kulturne raznolikosti i suvremenog stvaralaštva; • priznati vrijednost kulturne baštine smještene na područjima pod njihovom jurisdikcijom bez obzira na njezino porijeklo.
Međunarodna povelja o kulturnom turizmu, Mexico (1999)	<p>Prirodna i kulturna baština, raznolikosti životne kulture glavne su turističke atrakcije.</p> <p>Turizam bi trebao donijeti korist ugostiteljskim zajednicama i pružiti motivaciju za bolju brigu i održavanje svoje kulturne baštine.</p>
Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine, UNESCO, (1972)	Cilj uspostavljanja ove konvencije je efikasna zaštita i očuvanje kulturne i prirodne baštine na teritoriji država potpisnica, kao i popularizacija navedene baštine.

7 Utjecaji Programa na okoliš

Prilikom procjene utjecaja polazi se od činjenice da će se prilikom realizacije mjera Programa poštivati sve zakonske odredbe, stoga se Studija oslanja na predmetne zakone i u svojoj procjeni ne analizira utjecaje koji podliježu zakonskim obavezama.

Procjena utjecaja temelji se na strateškoj razini, koja isključuje pojedinačne zahvate i specifičnu projektno vezanu procjenu utjecaja na okoliš. Sukladno metodološkim preporukama za izradu strateških studija koje analiziraju strategije, planove i programe na krovnoj razini, nastalima u okviru projekta „*Jačanje kapaciteta za provedbu strateške procjene utjecaja na okoliš na regionalnoj i lokalnoj razini*“ iz 2014. godine, procjena utjecaja izvršena je putem odabira strateškog cilja Studije. Strateški cilj na koji se procjenjuje utjecaj je „Usuglašenost mjera Programa sa zahtjevima okoliša i prirode“. Iz odabira cilja vidljivo je da glavna metodološka smjernica za procjenu utjecaja predstavlja analizu prihvatljivosti mjera koje predlaže Program u odnosu na relevantne okolišne teme s njihovim sastavnicama.

Uz analizu svih mjera daje se ocjena njihove opravdanosti u odnosu na ekološke zahtjeve po pitanju okoliša i prirode te se procjenjuju mogući neposredni, posredni, kratkoročni, srednjoročni, trajni, kumulativni i prekogranični utjecaji na okoliš.

Kriteriji za procjenu utjecaja

Prilikom procjene utjecaja mjera predloženih Programom, koriste se tri kategorije utjecaja:

Pozitivan utjecaj (+): Utjecaj je pozitivan ako predložena mjera poboljšava postojeće stanje okoliša u odnosu na sadašnje stanje ili trend. Do poboljšanja može doći uslijed rješavanja nekog od postojećih okolišnih problema ili uslijed pozitivne promjene postojećeg negativnog trenda.

Negativan utjecaj (-): Utjecaj se ocjenjuje kao negativan ako se procijeni da se provedbom mjera značajno negativan utjecaj ne može isključiti. Za ovu kategoriju utjecaja definiraju se mjere zaštite okoliša koje mogu isključiti/umanjiti mogućnost značajno negativnog utjecaja.

Neutralan utjecaj (/): Utjecaj je neutralan ukoliko mjere na strateškom nivou ne generiraju pozitivne ili negativne utjecaje na okoliš. Za ovu kategoriju utjecaja također se mogu definirati mjere poboljšanja.

Prilikom opisa utjecaja predloženih mjera na okoliš i prirodu, koriste se sljedeći termini koji služe za detaljnije definiranje vrste i opsega pojedinačnih utjecaja:

Neposredan utjecaj – ako je predložena mjera direktni izvor opisanog utjecaja.

Posredan utjecaj – ako predložena mjera generira promjenu koja je izvor opisanog (budućeg) utjecaja.

Kratkoročan utjecaj – ako djelovanje utjecaja na okoliš/prirodu prestaje unutar 5 godina.

Srednjoročan utjecaj – ako djelovanje utjecaja na okoliš/prirodu prestaje između 5. i 10. godine od početka razvoja utjecaja.

Trajan utjecaj – ako utjecaj ima trajne posljedice po okoliš/prirodu te ne prestaje ni nakon 10 godina.

Kumulativan utjecaj – ako predložena mjera može međudjelovati s drugim predloženim mjerama Programa ili postojećim ili planiranim aktivnostima, trendovima i zahvatima u prostoru, što generira utjecaje čije je zajedničko djelovanje veće od sume djelovanja pojedinačnih utjecaja.

Prekograničan utjecaj – ako predložena mjera može utjecati na okoliš/prirodu drugih država.

7.1 Procjena utjecaja Programa na okoliš

Analiza utjecaja Programa na okoliš podrazumijeva procjenu utjecaja svih mjera koje su definirane unutar strateških ciljeva te prioriteta razvoja Općine Ružić. U prvom koraku je za sve mjere definiran potencijalni utjecaj (+, - ili /) na okoliš, a potom su navedeni utjecaji detaljnije prikazani u poglavlju 7.2 Opis utjecaja na okoliš.

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
CILJ 1: Sveobuhvatna obnova i razvoj infrastrukturnog sustava Općine				
PRIORITET 1.1: Razvoj i obnova prometne infrastrukture				
Mjera 1.1.1. Izgradnja i održavanje prometne infrastrukture (lokalnih i nerazvrstanih cesta te šumskih i poljskih putova)	PROJEKT 1.1.1.1: Nerazvrstana cesta br. 1 Gornji put	Općina Ružić	Realizacijom Mjere 1.1.1. ne predviđaju se novi koridori cesta koji bi povećali fragmentiranost područja te se stoga neće generirati utjecaji na okoliš na strateškoj razini, odnosno utjecaj je neutralnog (/) karaktera.	S obzirom na općeniti karakter Mjere 1.1.2. optimalno je tu mjeru spojiti s Mjerom 1.1.1. u jedinstvenu mjeru
	PROJEKT 1.1.1.2: Nerazvrstana cesta br. 27 Put Dolaca	Općina Ružić		
	PROJEKT 1.1.1.3: Nerazvrstana cesta br. 154 Put Selina	Općina Ružić		
	PROJEKT 1.1.1.4: Nerazvrstana cesta br. 123 Put Drvara	Općina Ružić		
	PROJEKT 1.1.1.5: Nerazvrstana cesta br. 053 Put Stražbenice	Općina Ružić		
	PROJEKT 1.1.1.6: Nerazvrstana cesta br. 095 Put kroz Gornji Gradac	Općina Ružić		
	PROJEKT 1.1.1.7: Ostale nerazvrstane ceste na području Općine	Općina Ružić		

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
Mjera 1.1.2. Poboljšanje kvalitete prometnica i prometne povezanosti	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Obzirom da u mjeri nisu navedene lokacije prometnica, za provođenje ove mjere, poboljšanje kvalitete prometnica i prometne povezanosti na strateškom nivou utjecaj je okarakteriziran kao neutralan (/) .	
Mjera 1.1.3. Osmišljavanje, izgradnja i označavanje tematskih putova i staza	PROJEKT 1.1.3.1: Tematski put (Rimski grad <i>Municipium Magnum</i>)	Umljanovići	Realizacijom Mjere 1.1.3. kojom se planira osmišljavanje, izgradnja i označavanje dvaju tematskih putova s popratnim sadržajima očekuje se pozitivan (+) utjecaj na turizam i posredno pozitivan (+) utjecaj na kulturno-povijesnu baštinu. Provedbom ove mjere ne očekuju se negativni utjecaji na okoliš.	
	PROJEKT 1.1.3.2: Tematski put (Meštrovićev znak u Hrvatskoj)	Općina Ružić		
Mjera 1.1.4. Razvoj i uređenje biciklističkih i pješačkih staza	PROJEKT 1.1.4.1: Biciklističke staze (Meštrovićev znak u Hrvatskoj + Rimski grad)	Općina Ružić	Procjenom na strateškoj razini, realizacijom Mjere 1.1.4. neće se generirati negativni utjecaji na okoliš, međutim mjera će pozitivno (+) utjecati na turizam obzirom da cikloturizam predstavlja jedan od turističkih proizvoda s najvećom perspektivom razvoja.	Obzirom da projektna dokumentacija za Projekt 1.1.4.1. još uvijek ne postoji i nije poznata točna lokacija planiranih biciklističkih staza, na strateškoj razini detaljnija procjena utjecaja na okoliš nije bila moguća.
Mjera 1.1.5. Integracija i poboljšanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže kao i unaprjeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometom	PROJEKT 1.1.5.1: Izgradnja parkinga kod Mauzoleja Meštrović	Otavice	Realizacijom Mjere 1.1.5. moguć je negativan (-) utjecaj na kulturnu baštinu.	Izgradnjom parkinga kod Mauzoleja obitelji Meštrović moguć je neposredan utjecaj na jedinstveno kulturno dobro koje se sastoji od Mauzoleja obitelji Meštrović, drvoreda koji vodi od Otavice prema mauzoleju i mosta preko Čikole.

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
PRIORITET 1.2: Unaprjeđenje i razvoj sustava vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda				
Mjera 1.2.1. Izgradnja, sanacija i održavanje vodoopskrbne infrastrukture	PROJEKT 1.2.1.1: Akumulacija Čikole za navodnjavanje	Općina Ružić	Mjera 1.2.1. uključuje izgradnju akumulacije na rijeci Čikoli koja bi se koristila za navodnjavanje poljoprivrednih površina što će se pozitivno (+) odraziti na razvoj poljoprivrede, ali će potencijalno negativno (-) djelovati na prirodu te površinske i podzemne vode, a intenziviranjem poljoprivrede moguće je i posredno negativan (-) utjecaj na površinske i podzemne vode zbog povećanog unosa hranjivih tvari i pesticida. Mjerom 1.2.1. planirani su projekti izgradnje vodovoda čime se očekuje pozitivan (+) utjecaj na zdravlje i kvalitetu života ljudi zbog povećanja broja kućanstava priključenih na vodovodni sustav. Izgradnjom akumulacije mogući su negativni (-) utjecaji na kulturnu baštinu uslijed potencijalnog potapanja objekata kulturne baštine i arheoloških ili povijesnih lokaliteta.	Planirana akumulacija Čikola nalazi se na gornjem dijelu toka rijeke Čikola, na području katastarskih općina Kljaci, Umljanović, Mirlović polje, Čavoglave i Baljci. Postupak procjene utjecaja zahvata Akumulacija Čikola na okoliš, koji za vrijeme pisanja Studije nije završen, provodi Ministarstvo zaštite okoliša i prirode.
	PROJEKT 1.2.1.2: Izgradnja vodovoda	Mirlović polje (Drvenjak)		
	PROJEKT 1.2.1.3: Izgradnja vodovoda	Gornji Moseć		
	PROJEKT 1.2.1.4: Izgradnja vodovoda	Gornji Gradac, Baljci, Otavice Gornje		
Mjera 1.2.2. Izgradnja, renovacija i održavanje sustava za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda	PROJEKT 1.2.2.1: Kolektor i pročišćivač	Izvor Čikole	Ugradnjom kolektora otpadnih voda s pročišćivačem povećala bi se kakvoća površinskih i podzemnih voda što je pozitivan (+) utjecaj na površinske i podzemne vode.	Uređenje sustava odvodnje otpadnih voda pozitivno će utjecati na površinske i podzemne vode zbog smanjenja pritiska na njihovu kakvoću.

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
PRIORITET 1.3: Razvoj i unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom				
Mjera 1.3.1. Sanacija divljih deponija i odlagališta	PROJEKT 1.3.1.1: Sanacija ilegalnih odlagališta otpada	Općina Ružić	Realizacijom ove mjere očekuju se pozitivni (+) utjecaji na tlo, prirodu te površinske i podzemne vode.	Projektom sanacije divljih odlagališta otpada smanjio bi se pritisak na tlo, divlje vrste, staništa te površinske i podzemne vode.
Mjera 1.3.2. Organizirano prikupljanje te poticanje aktivnosti za porast iskorištavanja i prerade otpada	PROJEKT 1.3.2.1: Izgradnja reciklažnog dvorišta za građevinski otpad	Kljaci	Procjenom na strateškoj razini, realizacijom Mjere 1.3.2. neće se generirati utjecaji na okoliš, odnosno utjecaji su neutralnog (/) karaktera.	PPUO Ružić, na području naselja Kljaci, planirano je smještanje sustava za odlaganje građevinskog otpada. Lokacija je udaljena oko 500 m od prvih stambenih objekata, nalazi se izvan područja ekološke mreže, a u blizini lokacije nisu evidentirani objekti kulturno-povijesne baštine.
Mjera 1.3.3. Poticanje aktivnosti čišćenja javnih površina	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Procjenom na strateškoj razini, provedbom Mjere 1.3.3. ne očekuju se negativni utjecaji na okolišne teme tijekom intervencija u okolišu, a zbog karaktera mjere okarakterizirana je kao mjera neutralnog (/) karaktera.	Iako Mjera 1.3.3. ima tendenciju pozitivnog utjecaja na cjelokupan okoliš, zbog općenitog karaktera mjere nije bilo moguće procijeniti na koje okolišne teme bi se utjecaj neposredno odrazio.
Mjera 1.3.4. Provođenje edukativne kampanje u vrtićima, školama i prema građanima o primarnoj selekciji otpada i važnosti održivog upravljanja otpadom	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Provedbom Mjere 1.3.4. očekuje se neposredno pozitivan (+) utjecaj na stanovništvo, dok će pozitivan utjecaj na okoliš uopće biti rezultat podizanja svijesti stanovnika općine Ružić.	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
PRIORITET 1.4: Održivo upravljanje energijom uz promicanje korištenja i povećanje udjela obnovljivih izvora energije				
Mjera 1.4.1. Unaprijediti sustav elektroopskrbe na području općine	PROJEKT 1.4.1.1: Unapređenje elektroopskrbe	Mirlović polje	Unapređenjem elektroopskrbe na području naselja Mirlović polje, što je propisano ovom mjerom, očekuje se pozitivan (+) utjecaj na stanovništvo uslijed podizanja kvalitete života ljudi. Obzirom na općeniti karakter Projekta 1.4.1.1., na strateškoj razini nisu evidentirani utjecaji na ostale okolišne teme.	
Mjera 1.4.2. Poticati korištenje i izgradnju infrastrukture obnovljivih izvora energije	PROJEKT 1.4.2.1: Vjetropark Svilaja	Svilaja	Ukoliko se realiziraju projekti predviđeni ovom mjerom može se očekivati posredan pozitivan (+) utjecaj na klimu zbog korištenja energije iz obnovljivih izvora. Mjerom 1.4.2. predviđena je izgradnja vjetroparka na Svilaji što može negativno (-) djelovati na prirodu i kulturnu baštinu, dok na površinske i podzemne vode te prirodu može doći do potencijalno negativnog (-) utjecaja realizacijom projekta male hidrocentrale.	Planirana je izgradnja vjetroelektrane na sjeverozapadnom dijelu Svilaje, na granici Šibensko-kninske i Splitsko-dalmatinske županije. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode provodi postupak procjene utjecaja zahvata Vjetroelektrana Svilaja na okoliš, koji nije završen za vrijeme pisanja ove Studije.
	PROJEKT 1.4.2.2: Izgradnja Male hidrocentrale	Općina Ružić		
	PROJEKT 1.4.2.3 Izgradnja energetski učinkovite javne rasvjete	Općina Ružić		
Mjera 1.4.3. Poticanje korištenja energetski učinkovitih oblika prijevoza	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Procjenom na strateškoj razini, realizacijom Mjere 1.4.3. neće doći do intervencija u okolišu koje mogu generirati negativne utjecaje, međutim, korištenje energetski učinkovitih oblika prijevoza utječe na smanjenje potrošnje fosilnih goriva te na smanjenje emisije stakleničkih plinova što će u konačnici generirati pozitivne (+) utjecaje na kvalitetu zraka i klimatske značajke.	Promet u ukupnoj energetskej potrošnji ima udjel od 30%, a u emisijama stakleničkih plinova u EU oko 25%, od čega 71,3% generira cestovni promet.

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
Mjera 1.4.4. Poticanje energetski učinkovite gradnje te uporabe energetski učinkovitih kućanskih aparata	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Kao što je navedeno u prethodno mjeri, na strateškoj razini se ne očekuje generiranje negativnih utjecaja na okoliš provedbom Mjere 1.4.4., dok se pozitivni (+) utjecaji na kvalitetu zraka i klimatske značajke mogu očekivati.	
PRIORITET 1.5: Unapređenje IKT infrastrukture				
Mjera 1.5.1. Rekonstrukcija, nadogradnja elektroničke komunikacijske infrastrukture u skladu s potrebama i tehnološkim dostignućima	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Provedbom Mjere 1.5.1. očekuju se pozitivni (+) utjecaji na stanovništvo zbog podizanja kvalitete života ljudi. Obzirom na općeniti karakter Mjere 1.5.1., na strateškoj razini nisu evidentirani negativni utjecaji na okolišne teme.	
Mjera 1.5.2. Razvoj širokopojsnog Interneta u područjima bez dovoljno komercijalnog interesa	PROJEKT 1.5.2.1: Pобоljšanje internet veze i širokopojsnog Interneta	Općina Ružić	Na strateškoj razini, realizacija Mjere 1.5.2. neće dovesti do negativnih utjecaja na okoliš te su jedini evidentirani utjecaji projekata sadržanih u ovoj mjeri pozitivnog (+) karaktera koji će se prvenstveno odraziti na kvalitetu života ljudi na području Općine Ružić.	Prema Strategiji razvoja širokopojsnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2016. do 2020. godine, ključnu ulogu u uspješnoj provedbi u njezinoj uspješnoj provedbi imaju tijela javne vlasti na regionalnoj (županijskoj) i lokalnoj razini (gradovi i općine), koje treba poticati i pomoći da se aktivno uključe u provedbu Strategije razvoja širokopojsnog pristupa u RH.
	PROJEKT 1.5.2.2: Hot spot	Općina Ružić		
PRIORITET 1.6: Izgradnja sustava za upravljanje elementarnim nepogodama i prirodnim katastrofama				
Mjera 1.6.1. Podizanje svijesti stanovništva i educiranje o upravljanju elementarnim nepogodama i prirodnim katastrofama	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Podizanjem svijesti i edukacijom o upravljanju elementarnim nepogodama doprinijet će se podizanju (+) kvalitete života i zdravlja ljudi zbog mogućnosti pravovremene i ispravne reakcije na pojavu elementarne nepogode, a posredstvom ljudi utjecat će se i na očuvanje okoliša u cjelini.	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
Mjera 1.6.2. Rekonstrukcija i izgradnja infrastrukture za prevenciju i ublažavanje elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Mjera 1.6.2. se odnosi na prevenciju i ublažavanje elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa te se provedbom ove mjere očekuje pozitivan (+) utjecaj na korištenje zemljišta, prirodu i stanovništvo.	Iako mjera ne sadržava konkretne projekte realizacije, njenom provedbom će se prevenirati i ublažiti negativni utjecaji elementarnih nepogoda na šumska područja, poljoprivredna zemljišta, staništa te zdravlje i kvalitetu života ljudi.
CILJ 2: Razvoj održivog i konkurentnog gospodarskog okruženja				
PRIORITET 2.1: Razvoj gospodarske infrastrukture				
Mjera 2.1.1. Izgradnja poslovnih zona	PROJEKT 2.1.1.1: Poslovna zona Čavoglave	Čavoglave	<p>Pozitivni (+) utjecaji na gospodarske značajke proizlaze iz aktivnosti izgradnje poslovnih zona, međutim, izgradnja poslovne zone Mirlović Polje/Vriska glava može potencijalno negativno (-) utjecati na površinske i podzemne vode te prirodu.</p> <p>U Projektu 2.1.1.3. Programa nije specificirana namjena poslovne zone Mirlović Polje/Vriska glava, međutim prema PPUO Ružić, ova poslovna zona predviđena je za smještaj punionice vode. Obzirom da je smještena u blizini područja ekološke mreže HR2000919 Čikola (oko 150 m), u II. zoni sanitarne zaštite, a od I. zone sanitarne zaštite je udaljena oko 100 m te na činjenicu da je poslovna zona prema PPUO Ružić planirana za smještaj punionice vode za sad nepoznatog kapaciteta negativni (-) utjecaji Projekta 2.1.1.3. na okolišne teme priroda te površinske i podzemne vode se ne mogu isključiti.</p>	<p>Programom nije specificirano što se planira smjestiti u određene poslovne zone. Međutim, uvidom u PPUO Ružić, poslovna zona Čavoglave je planirana za smještaj pršutane dok je poslovna zona Ružić planirana za smještaj proizvodnje i prerade poljoprivrednih proizvoda, stočnog sajma, klaonice i sličnih sadržaja. Planirana poslovna zona Čavoglave smještena je uz makadamski put, a poslovna zona Ružić se nalazi uz asfaltirane prometnice (D56 i L65055). Cijelom svojom površinom ove poslovne zone se nalaze u <i>III. zoni sanitarne zaštite</i> i na mozaičnom staništu <i>submediteranski i epimediteranski suhi travnjaci s dračicama</i> (ugroženi i rijetki stanišni tip) zauzimajući oko 0,094 % (PZ Čavoglave) i 0,23 % (PZ Ružić) ukupne površine ovog stanišnog tipa na području Općine Ružić. Međutim, obzirom na karakter poslovnih zona, njihove površine i smještaj uz postojeće ceste, na strateškoj razini, njihovom izgradnjom se ne očekuju negativni utjecaji na okoliš.</p>
	PROJEKT 2.1.1.2: Poslovna zona Kljaci	Kljaci		
	PROJEKT 2.1.1.3: Poslovna zona Mirlović Polje/Vriska glava	Mirlović Polje		
	PROJEKT 2.1.1.4: Poslovna zona Ružić	Ružić		
	PROJEKT 2.1.1.5: Poslovna zona Kljaci	Kljaci		
	PROJEKT 2.1.1.6: Poslovna i komunalna zona Umljanovići	Umljanovići		

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
				<p>Prema PPUO Ružić, poslovne zone u Kljacima su planirane uz županijsku cestu Ž6098, na rubnom dijelu mozaičnog stanišnog tipa <i>submediteranski i epimediteranski suhi travnjaci s dračicama</i> (ugroženi i rijetki stanišni tip) zauzimajući oko 0,42 % ukupne površine ovog stanišnog tipa na području Općine Ružić. Poslovne zone u Kljacima planirane su izvan područja ekološke mreže, zona sanitarne zaštite, područja planiranih za zaštitu te poljoprivrednog tla i šuma isključivo osnovne namjene. Obzirom na sve navedeno, uz poštivanje zakonskih odredbi tijekom planiranja, izgradnje i korištenja, na strateškoj razini se ne očekuje negativan utjecaj ovih zona na okoliš.</p> <p>Planirana poslovna i komunalna zona Umljanović se nalazi u III zoni sanitarne zaštite, uz državnu cestu D56. Programom i PPUO Ružić nije specificirano za smještaj čega je namijenjena ova poslovna zona, ali uz poštivanje zakonskih odredbi tijekom planiranja, izgradnje i korištenja, na strateškoj razini se ne očekuje negativan utjecaj ove zone na okoliš.</p>
Mjera 2.1.2. Stavljanje u funkciju poduzetništva objekte i zemljišta u općinskom i državnom vlasništvu	PROJEKT 2.1.2.1: Izgradnja zatvorene tržnice	Općina Ružić	Pozitivni (+) utjecaji na poljoprivredu izgradnjom tržnice zatvorenog tipa proizlaze iz novih mogućnosti plasmana proizvoda, kvalitetnije pohrane proizvoda i unapređenja higijenskih uvjeta, što će u konačnici pozitivno (+) utjecati i na zdravlje ljudi.	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
			Na strateškoj razini, realizacijom Mjere 2.1.2. ne očekuju se negativni utjecaji na okoliš.	
Mjera 2.1.3. Potpora razvoju i djelovanju poduzetničkih centara i inkubatora	PROJEKT 2.1.3.1: Izgradnja poduzetničkog poljoprivrednog inkubatora	Umljanovići	Pozitivan (+) utjecaj na poljoprivredu i poduzetništvo proizlazi iz realizacije projekta izgradnje poduzetničkog poljoprivrednog inkubatora na području Općine Ružić.	
Mjera 2.1.4. Usklađenje katastarskih izmjera	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Obzirom na karakter Mjere 2.1.4. koji se ne odnosi na intervencije u okolišu, realizacijom mjere se neće generirati negativni utjecaji na okolišne teme te je mjera okarakterizirana kao neutralna (/)	
PRIORITET 2.2: Stvaranje poticajnog poduzetničkog okruženja				
Mjera 2.2.1. Potpora razvoju i djelovanju poduzetnika na području Općine	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Pozitivni (+) utjecaji na gospodarske značajke proizlaze iz aktivnosti potpore razvoja i djelovanja poduzetnika. Obzirom na općeniti karakter mjere za koju nisu predviđeni projekti i ne uključuje intervencije u okolišu ne očekuju se negativni utjecaji na okoliš.	
Mjera 2.2.2. Provođenje edukacija o mogućnostima financiranja poduzetništva iz eksternih izvora (nacionalni i EU fondovi)	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Pozitivni (+) utjecaji na gospodarske značajke proizlaze iz aktivnosti edukacije poduzetnika.	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
Mjera 2.2.3. Promoviranje samozapošljavanja na području općine s osobitim naglaskom na poljoprivredu i turizam	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Provedbom ove mjere očekuje se povećanje broja poduzetnika što bi pozitivno (+) utjecalo na gospodarske značajke Općine Ružić.	
Mjera 2.2.4. Poticanje primjene znanja, inovacija i novih tehnologija u gospodarstvu	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Provedbom Mjere 2.2.4. doprinijet će se razvoju konkurentnijeg gospodarstva što se može okarakterizirati kao pozitivan (+) utjecaj na gospodarske značajke.	Jedan od najbitnijih faktora konkurentnog gospodarstva je primjena novih znanja i tehnologija što je i cilj ove mjere te se njezinom realizacijom mogu očekivati pozitivni utjecaji na razvoj Općine Ružić.
PRIORITET 2.3: Revitalizacija i razvoj poljoprivrednih i prerađivačkih djelatnosti				
Mjera 2.3.1. Izgradnja, obnova i razvoj poljoprivredne infrastrukture	PROJEKT 2.3.1.1: Podizanje dugogodišnjih nasada autohtonih sorti	Općina Ružić	Do pozitivnog (+) utjecaja na poljoprivredu došlo bi realizacijom projekata predviđenih ovom mjerom jer oni direktno doprinose razvoju poljoprivrednog sektora Općine Ružić. Projekt izgradnje sustava navodnjavanja dovesti će do intenziviranja poljoprivrede što će potencijalno rezultirati povećanjem hranjivih tvari i unosa pesticida u tlo. Obzirom na karakter krša koji je prisutan na području Općine Ružić, mogući su negativni (-) utjecaji na podzemne i površinske vode zbog promjene njihove kvalitete, što bi posredno negativno (-) djelovalo na bioraznolikost područja.	
	PROJEKT 2.3.1.2: Platenici za egzotično voće	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.1.3: Platenici za sadnice i uzgoj povrća	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.1.4: Izgradnja destilerije za aromatično bilje	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.1.5: Izgradnja sustava navodnjavanja	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.1.6: Izgradnja farmi za proizvodnju mlijeka	Općina Ružić	Obzirom da u mjeri nisu definirane lokacije realizacije projekata, mogući negativan utjecaj može nastati realizacijom Projekta 2.3.1.5.,	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
	PROJEKT 2.3.1.7: Izgradnja farmi za uzgoj ovaca i koza	Općina Ružić	<p>kao i projekata koji se odnose na izgradnju farmi i mini klaonice. To se prvenstveno odnosi na neodgovarajuće zbrinjavanje gnojovke, otpadnih voda te emisije onečišćujućih tvari u zrak što bi se negativno (-) odrazilo na površinske i podzemne vode te kvalitetu zraka.</p> <p>Za ostale projekte sadržane u ovoj mjeri nisu utvrđeni negativni utjecaji na okoliš.</p>	
	PROJEKT 2.3.1.8: Izgradnja farmi za uzgoj svinja	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.1.9: Izgradnja mini sirane	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.1.10: Izgradnja mini klaonice	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.1.11: Izgradnja mini pršutane s tradicionalnim načinom prerade	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.1.12: Izgradnja pogona za sušenje i preradu mesnih proizvoda	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.1.13: Izgradnja hladnjača za skladištenje poljoprivrednih proizvoda	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.1.14: Izgradnja pogona za preradu poljoprivrednih proizvoda	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.1.15: Izgradnja kušaonica za poljoprivredne proizvode	Općina Ružić		
Mjera 2.3.2. Poticanje proizvodnje, prerade, trženja i	PROJEKT 2.3.2.1: Uzgoj bobičastog voća	Općina Ružić		

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
promocije poljoprivrednih proizvoda	PROJEKT 2.3.2.2: Uzgoj voća i povrća	Općina Ružić	Realizacijom projekata uključenih u Mjeru 2.3.2. očekuju se pozitivni (+) utjecaji na poljoprivredu Općine Ružić. Provedbom Mjere 2.3.2 ne očekuju se negativni utjecaji na okoliš.	
	PROJEKT 2.3.2.3: Uzgoj mente	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.2.4: Uzgoj aromatičnog bilja	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.2.5: Razvoj pčelarstva	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.2.6: Izgradnja veletržnice za otkup poljoprivrednih proizvoda	Općina Ružić		
Mjera 2.3.3. Razvoj i promocija ekološki i okolišno održive poljoprivrede (stočarstvo, voćarstvo, povrtlarstvo, ljekovito bilje, proizvodnja i prerada hrane i pića)	PROJEKT 2.3.3.1: Stočni sajam	Kljaci	Realizacijom projekata uključenih u Mjeru 2.3.3. očekuju se pozitivni (+) utjecaji na poljoprivredu Općine Ružić, ali i cijelog drniškog područja. Na strateškoj razini ova mjera nema negativnih utjecaja na okoliš.	
	PROJEKT 2.3.3.2: Razvoj eko brenda	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.3.3: Ulo-hladnjače za voće i povrće	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.3.4: Hidroponski uzgoj	Općina Ružić		
Mjera 2.3.4. Potpora certificiranju, zaštiti i standardizaciji autohtonih poljoprivrednih proizvoda	PROJEKT 2.3.4.1: Zaštita autohtonih proizvoda	Općina Ružić	Na strateškoj razini Mjera 2.3.4. nema utjecaj na okoliš, odnosno neutralnog (/) je karaktera.	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
Mjera 2.3.5. Poticanje zajedničkog nastupa poljoprivrednika i njihovog povezivanja s akterima u turizmu radi stvaranja jedinstvene gastronomsko-turističke ponude	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Realizacijom ove mjere povećat će se konkurentnost poljoprivrede što će se pozitivno (+) odraziti na poljoprivredu, a povezivanjem poljoprivrednika s akterima u turizmu očekuje se povećanje kvalitete turističke ponude što će pozitivno (+) utjecati na turizam Općine Ružić. Iako Mjera 2.3.5. ne sadržava konkretne projekte, negativni utjecaji na okoliš mogu se isključiti obzirom da se mjerom ne planiraju nikakve intervencije u okolišu.	
Mjera 2.3.6. Edukacija skupina ruralnog područja o poljoprivredi te mogućnostima financiranja iz EU i nacionalnih fondova	PROJEKT 2.3.6.1: Edukacija za stočare	Općina Ružić	Pozitivni (+) utjecaji na poljoprivredu proizlaze iz aktivnosti edukacije skupina ruralnog područja o poljoprivredi.	Edukacijom i savjetovanjem ostvarit će se preduvjet za razvoj konkurentnije poljoprivrede Općine Ružić.
	PROJEKT 2.3.6.2: Edukacija za pčelare	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.6.3: Edukacija za proizvođače voća i povrća	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.6.4: Edukacija poljoprivrednika o ekološkoj proizvodnji	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.6.5: Edukacija poljoprivrednika o uzgoju ljekovitog bilja	Općina Ružić		
PRIORITET 2.4: Razvoj ponude ruralnog turizma temeljenog na tradicionalnim proizvodima i prirodnoj i kulturnoj baštini				
Mjera 2.4.1. Formiranje, izgradnja, renovacija te unaprjeđenje turističke	PROJEKT 2.4.1.1: Izgradnja turističko-ugostiteljske zone	Mirlović Polje-Krakovača	Osim izravnog pozitivnog (+) utjecaja na turizam unaprjeđenjem turističke ponude, Mjera 2.4.1. potencijalno će posredno	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
infrastrukture te infrastrukture u turističkim zonama	PROJEKT 2.4.1.2: Uređenje hostela i centra za posjetitelje	Otavice (bivša škola I. Meštrovića)	<p>pozitivno (+) utjecati na očuvanje kulturne baštine Općine Ružić jer se uređenje odnosi na zgradu Osnovne škole „Ivan Meštrović“ koja je registrirana kao kulturno dobro Općine Ružić.</p> <p>Unutar gospodarske zone Mirlović polje-Krkovača, Projektom 2.4.1.1. planirana je izgradnja turističko-ugostiteljske infrastrukture. Obzirom na prostorni smještaj prethodno spomenute gospodarske zone koja se nalazi u II. i III. zoni sanitarne zaštite i na oko 80 m udaljenosti od područja ekološke mreže, realizacijom Projekta 2.4.1.1. mogući su negativni (-) utjecaji na površinske i podzemne vode koji potencijalno mogu rezultirati posredno negativnim (-) utjecajima na bioraznolikost rijeke Čikole, što se odnosi i na ciljne vrste područja ekološke mreže HR2000919 Čikola.</p>	
Mjera 2.4.2. Postavljanje dodatne turističke signalizacije	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Na strateškoj razini Mjera 2.4.2. nema negativnih utjecaja na okoliš, dok se pozitivni (+) utjecaji na turizam mogu očekivati. Iako postavljanje dodatne turističke signalizacije uključuje intervencije u okolišu, ne očekuju se negativni utjecaj provedbe ove mjere na okoliš.	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
Mjera 2.4.3. Unapređenje i diversifikacija turističke ponude popratnim turističkim i ugostiteljskim sadržajima i događajima	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Unapređenjem turističke ponude Mjera 2.3.5. izravno će pozitivno (+) djelovati na turizam Općine Ružić. Zbog općenitog karaktera mjere, izuzev prethodno navedenog utjecaja, na strateškoj razini nisu evidentirani drugi utjecaji na okoliš.	
Mjera 2.4.4. Stvaranje i promoviranje turističkog identiteta	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Ova mjera generirala bi pozitivne (+) utjecaje na turizam kroz formiranje Općine Ružić kao autentične turističke destinacije. Mjera 2.4.4. ne uključuje intervencije u okolišu te se ne očekuju negativni utjecaji na okoliš.	
Mjera 2.4.5. Ulaganje u razvoj i unapređenje agro, gastro, ciklo, sportskog, zdravstvenog, avanturističkog, robinzonskog, vjerskog, kulturnog i drugih selektivnih oblika turizma	PROJEKT 2.4.5.1: Izgradnja eko i etno sela	Gornji Gradac	Mjera 2.4.5. pozitivno (+) se odražava na turističku ponudu i posredno pozitivno (+) na kulturnu baštinu Općine Ružić. Na strateškoj razini Mjera 2.4.5. nema negativnih utjecaja na okoliš.	
Mjera 2.4.6. Poticanje stvaranja i plasmana izvornih suvenira i ostalih tradicionalnih proizvoda	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Provedbom ove mjere mogući su pozitivni (+) utjecaji koji će se odraziti na turizam obogaćivanjem turističke ponude i na kulturnu baštinu uslijed očuvanja tradicijskih proizvodnje.	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
PRIORITET 2.5: Povećanje konkurentnosti poduzetništva i obrtništva				
Mjera 2.5.1. Razvoj poduzetništva i obrtništva, s naglaskom na malo i srednje poduzetništvo	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Realizacijom Mjere 2.5.1. izravno će se pozitivno (+) djelovati na gospodarstvo Općine Ružić.	Mala i srednja poduzeća su generator razvoja, s razvojem njihovog poslovanja pozitivno će se djelovati na poduzetničku klimu područja.
Mjera 2.5.2. Razvoj start-up-ova	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Realizacijom Mjere 2.5.2. izravno će se pozitivno (+) djelovati na gospodarstvo Općine Ružić stvaranjem pozitivne poduzetničke klime.	
Mjera 2.5.3. Razvoj inovativnog poduzetništva i obrtništva	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Realizacijom Mjere 2.5.3. izravno će se pozitivno (+) djelovati na gospodarstvo Općine Ružić stvaranjem pozitivne poduzetničke klime.	
CILJ 3: Poboljšanje kvalitete društvenog života i razvoj ljudskih potencijala općine				
PRIORITET 3.1: Izgradnja, nadogradnja i modernizacija sveukupne društvene infrastrukture				
Mjera 3.1.1. Izgradnja, dogradnja i renovacija objekata za obrazovanje, kulturu, zdravstvo, sport, rekreaciju te ostale društvene aktivnosti	PROJEKT 3.1.1.1: Multimedijalni centar	Mirlović polje	Pozitivan (+) utjecaj realizacije projekata Mjere 3.1.1. na stanovništvo ogleda se u poboljšanju zdravlja i podizanju kvalitete života stanovnika Općine Ružić. Mjera 3.1.1. uključuje obnovu Mauzoleja obitelji Meštrović što će pozitivno (+) utjecati na očuvanje ovog kulturnog dobra. Projektom izgradnje sportsko-rekreacijske zone Ružić mogući su negativni (-) utjecaji na kulturnu baštinu i ekološku mrežu. Prema PPUO Ružić lokacija sportsko-rekreacijske zone Ružić smještena je uz jedinstveno	
	PROJEKT 3.1.1.2: Opremanje škole u Umljanovićima	Umljanovići		
	PROJEKT 3.1.1.3: Obnova ambulante	Kljaci		
	PROJEKT 3.1.1.4: Izgradnja centra za rekreaciju Umljanovići	Umljanovići		
	PROJEKT 3.1.1.5: Izgradnja centra za rekreaciju Kljaci	Kljaci		

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
	PROJEKT 3.1.1.6: Izgradnja sportsko rekreacijske zone Ružić	Otavice (kod Mauzoleja)	<p>kulturno dobro koje se sastoji od Mauzoleja obitelji Meštrović, drvoreda koji vodi od Otavica prema mauzoleju i mosta preko Čikole, a od područja ekološke mreže HR2000919 Čikola sportsko-rekreacijska zona je udaljena oko 40 m.</p> <p>Obzirom da se planina Svilaja nalazi u području ekološke mreže HR2000922 Svilaja, realizacijom projekta izgradnje planinarskog doma mogući su negativni (-) utjecaji na spomenuto područje ekološke mreže.</p>	
	PROJEKT 3.1.1.7: Izgradnja centra za rekreaciju Mirlović polje	Mirlović Polje		
	PROJEKT 3.1.1.8: Izgradnja centra za rekreaciju Otavice	Ružić		
	PROJEKT 3.1.1.9: Streljana na otvorenom	Općina Ružić		
	PROJEKT 3.1.1.10: Izgradnja centra za hodočasnike	Čavoglave		
	PROJEKT 3.1.1.11: Izgradnja planinarskog doma	Mirlović Polje (Svilaja)		
	PROJEKT 3.1.1.12: Izgradnja planinarskog doma	Kljaci (Moseć)		
	PROJEKT 3.1.1.13: Integrirani projekt obnova Mauzoleja obitelji Meštrović	Općina Ružić		
Mjera 3.1.2. Izgradnja dječjeg vrtića	PROJEKT 3.1.2.1: Izgradnja dječjeg vrtića	Gradac	<p>Pozitivan (+) utjecaj realizacije projekta Mjere 3.1.2. na stanovništvo ogleda se u podizanju kvalitete života stanovnika Općine Ružić.</p> <p>Na strateškoj razini Mjera 3.1.2. nema negativnih utjecaja na okoliš.</p>	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
Mjera 3.1.3. Rekonstrukcija vatrogasnog doma	PROJEKT 3.1.3.1: Rekonstrukcija vatrogasnog doma	Kljaci	Pozitivan (+) utjecaj na stanovništvo ogleda se u poboljšanju sustava zaštite.	
Mjera 3.1.4. Izgradnja doma za starije i nemoćne	PROJEKT 3.1.4.1: Izgradnja doma za starije i nemoćne	Kljaci	Pozitivan (+) utjecaj realizacije projekta Mjere 3.1.4. na stanovništvo ogleda se u poboljšanju zdravlja i podizanju kvalitete života stanovnika Općine Ružić.	
Mjera 3.1.5. Poticanje razvoja kulturnih, sportskih, rekreativnih i zabavnih programa	PROJEKT 3.1.5.1: Razvoj programa kiparske kolonije	Otavice	Na strateškoj razini Mjera 3.1.5. nema negativnih utjecaja na okoliš, dok pozitivni (+) utjecaji na stanovništvo su posljedica unapređenja kvalitete društvenih sadržaja općine Ružić.	
Mjera 3.1.6. Izgradnja i uređenje ostalih javnih površina (trgova, parkova i sl.)	PROJEKT 3.1.6.1: Ulaganje u javne površine	Općina Ružić	Ovisno o načinu realizacije projekta koji se odnosi na ulaganje u javne površine, generirani utjecaj na krajobrazne značajke može biti dvojakog karaktera. Negativan (-) utjecaj bi nastao narušavanjem krajobraznih vrijednosti područja realizacijom planiranog projekata, međutim, ukoliko se projektom unaprijedi krajobraz, utjecaj bi bio pozitivan (+) .	
	PROJEKT 3.1.6.2: Uređenje i proširenje groblja u Kljaci	Kljaci		
	PROJEKT 3.1.6.3: Uređenje i proširenje groblja u Gradacu	Gradac		
Mjera 3.1.7. Poboljšanje stanja javnog, linijskog prijevoza	PROJEKT 3.1.7.1: Sufinanciranje autobusnih linija	Općina Ružić	Pozitivan (+) utjecaj realizacije projekta Mjere 3.1.7. na stanovništvo ogleda se u podizanju kvalitete života stanovnika Općine Ružić. Mjerom 3.1.2. nisu predviđene intervencije u okolišu te se ne očekuju negativni utjecaji.	
Mjera 3.1.8. Donošenje programa sufinanciranja studenata i učenika	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Pozitivan (+) utjecaj realizacije Mjere 3.1.8. na stanovništvo ogleda se u podizanju kvalitete života stanovnika Općine Ružić.	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
PRIORITET 3.2: Jačanje organizacija civilnog društva i aktivno provođenje mjera socijalne politike				
Mjera 3.2.1. Razvoj partnerstva između javnog, civilnog i gospodarskog sektora	PROJEKT 3.2.1.1: Unapređenje komunikacije i suradnje sa susjednim JLS-ovima	Općina Ružić	Pozitivan (+) utjecaj realizacije projekta Mjere 3.2.1. na gospodarske značajke ogleda se u boljoj razmjeni iskustava, usmjeravanju privrednih aktivnosti na razmjenu tehnologija, zajednički nastup na tržištu i sl.	
Mjera 3.2.2. Donošenje i provedba programa zaštite i društvene uključenosti marginaliziranih društvenih skupina	PROJEKT 3.2.2.1: Kućna njega starih i nemoćnih osoba	Općina Ružić	Pozitivan (+) utjecaj realizacije projekta Mjere 3.2.2. na stanovništvo ogleda se u poboljšanju zdravlja i podizanju kvalitete života stanovnika Općine Ružić.	
Mjera 3.2.3. Podupiranje djelovanja, osposobljavanja i transparentnosti rada lokalnih udruga	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Mjera 3.2.3. se pozitivno (+) odražava na stanovništvo.	
PRIORITET 3.3: Usklađivanje razvoja ljudskih potencijala s potrebama gospodarstva te omogućavanje cjeloživotnog stjecanja znanja i vještina				
Mjera 3.3.1. Provedba programa obrazovanja za bolju zapošljivost i uključenost u tržište rada	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Mjera 3.3.1. se pozitivno (+) odražava na stanovništvo.	
Mjera 3.3.2. Poticanje razvoja cjeloživotnog obrazovanja i osposobljavanja	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Mjera 3.3.2. se pozitivno (+) odražava na stanovništvo.	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
Mjera 3.3.3. Zaustavljanje odljeva radno aktivnog stanovništva provođenjem mjera aktivne politike zapošljavanja	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Mjera 3.3.3. se pozitivno (+) odražava na stanovništvo.	Depopulacija na području Općine Ružić prisutna je već dugi niz godina i predstavlja jedan od najvećih problema u cjelokupnom razvoju, a jedan od najučinkovitijih načina zaustavljanja odljeva ljudi je podizanje kvalitete života, na što bi ova mjera u konačnici utjecala.
PRIORITET 3.4: Osnažiti kapacitete Općine te izgraditi prepoznatljivost na tržištu				
Mjera 3.4.1. Jačanje ljudskih potencijala Općine	PROJEKT 3.4.1.1: Stvaranje tima za pripremu i provedbu projekta	Općina Ružić	Na strateškoj razini Mjera 3.4.1. nema utjecaj na okoliš, odnosno neutralnog (/) je karaktera.	
Mjera 3.4.2. Kontinuirano informiranje stanovnika općine o provedbi i rezultatima rada Općine	PROJEKT 3.4.2.1: Modernizacija web stranice Općine	Općina Ružić	Na strateškoj razini Mjera 3.4.2. nema utjecaj na okoliš, odnosno neutralnog (/) je karaktera.	
Mjera 3.4.3. Izrada relevantnih strateških dokumenata, studija i dokumentacije	PROJEKT 3.4.3.1: Strategija razvoja poljoprivrede Općine Ružić do 2020.	Općina Ružić	Na strateškoj razini Mjera 3.4.3. nema utjecaj na okoliš, odnosno neutralnog (/) je karaktera.	
	PROJEKT 3.4.3.2: Strategija razvoja turizma Općine Ružić do 2020.	Općina Ružić		
	PROJEKT 3.4.3.3: Izrada koncepta/studije za definiranje namjene poslovnih zona	Općina Ružić		
	PROJEKT 3.4.3.4: Projektna dokumentacija za poslovne zone	Općina Ružić		

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
	PROJEKT 3.4.3.5: Izmjena prostornog plana	Općina Ružić		
Mjera 3.4.4. Razvoj identiteta Općine	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Pozitivni (+) utjecaji ove mjere na turizam rezultat su stvorenog identiteta općine Ružić.	
Mjera 3.4.5. Promidžba općine pomoću stvorenih brendova koji zajedno stvaraju jedinstveni identitet područja	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Pozitivni (+) utjecaji ove mjere na turizam rezultat su promidžbe općine Ružić.	
Mjera 3.4.6. Jačanje sudjelovanja i angažmana svih građana u pripremi i provedbi Strategije razvoja	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Na strateškoj razini Mjera 3.4.6. nema utjecaj na okoliš, odnosno neutralnog (/) je karaktera.	
Mjera 3.4.7. Uređivanje imovinsko-pravnih odnosa nad nekretninama u posjedu/suvlasništvu Općine te podrška rješavanju imovinsko-pravnih odnosa na području cijele općine	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Na strateškoj razini Mjera 3.4.7. nema utjecaj na okoliš, odnosno neutralnog (/) je karaktera.	
Mjera 3.4.8. Osnivanje ustanova sa ciljem osnaživanja kapaciteta Općine	PROJEKT 3.4.8.1: Osnivanje turističke zajednice/Info centra	Općina Ružić	Realizacijom Mjere 3.4.8. doprinijet će se boljoj promociji turističke ponude što će pozitivno (+) utjecati na turizam Općine Ružić i u konačnici cijelog dioničkog područja.	
	PROJEKT 3.4.8.2: Osnivanje Javne Ustanove	Općina Ružić		

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
PRIORITET 3.5: Pronatalitetna politika i zadržavanje lokalnog stanovništva				
Mjera 3.5.1. Donošenje programa i aktivnosti pronatalitetne i migracijske politike	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Mjera 3.5.1. se pozitivno (+) odražava na stanovništvo.	
Mjera 3.5.2. Aktivnosti zadržavanja lokalnog stanovništva	PROJEKT 3.5.2.1: Izgradnja infrastrukture u stambenoj zoni Kljaci	Kljaci	Pozitivan (+) utjecaj na stanovništvo ogleda se u projektima obuhvaćenim Mjerom 3.5.2. čija realizacija će povećati razinu kvalitete života ljudi.	
	PROJEKT 3.5.2.2: Izgradnja infrastrukture u stambenoj zoni Ružić	Ružić		
CILJ 4: Održivo upravljanje kulturnim i prirodnim dobrima				
PRIORITET 4.1: Sustavno očuvanje i unapređivanje stanja okoliša te valorizacija prirodnih vrednota				
Mjera 4.1.1. Obnova, uređenje i zaštita prirodne baštine i okoliša	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Mjera 4.1.1. se pozitivno (+) odražava na prirodu.	
Mjera 4.1.2. Očuvanje i održivo korištenje prirodne baštine i biološke raznolikosti	PROJEKT 4.1.2.1: Zaštita riječnih rakova	Općina Ružić	Realizacijom projekta zaštite riječnih rakova doprinijet će se očuvanju autohtone faune vodenih staništa što je pozitivan (+) utjecaj na bioraznolikost područja.	Prije provođenja planiranog projekta zaštite riječnih rakova potrebno je konzultirati se s Ministarstvom zaštite okoliša i energetike i Hrvatskom agencijom za okoliš i prirodu.
Mjera 4.1.3. Podizanje svijesti stanovništva o potrebi održivog korištenja prirodne baštine putem organiziranih edukacija	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Mjera 4.1.3. se pozitivno (+) odražava na stanovništvo i posredno pozitivno (+) na prirodu.	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
PRIORITET 4.2: Obnova i zaštita kulturno-povijesne baštine kako bi se ista stavila u funkciju razvoja turizma i promociju Općine				
Mjera 4.2.1. Izgradnja i uređenje infrastrukture u kulturi, kulturnih programa i poboljšanje koordinacije između kulturnih institucija	PROJEKT 4.2.1.1: Izgradnja Vezovića mosta (Rimski grad Municipium Magnum)	Umljanovići	Kako bi atraktivna svojstva turističkih motiva dobila tržišni oblik vrijednosti kroz turističku ponudu, potrebno je provesti postupak turističke valorizacije, što je predviđeno Mjerom 4.2.1. što će potencijalno generirati pozitivan (+) utjecaj na turizam, a posredno pozitivno (+) će se odraziti i na kulturnu baštinu.	
	PROJEKT 4.2.1.2: Turistička valorizacija Antimalarične stanice	Otavice		
Mjera 4.2.2. Očuvanje i revitalizacija kulturnih programa te tradicijskih zanata i običaja	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Mjera 4.2.2. pozitivno (+) se odražava na kulturnu baštinu.	
Mjera 4.2.3. Objedinjavanje kulturne baštine i gastronomske ponude općine Ružić i susjednih općina kako bi se promovirao identitet i autohtonost područja	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Ova mjera generirala bi pozitivne (+) utjecaje na turizam Općine Ružić, ali i cijelog drniškog područja kroz formiranje drniškog područja kao autentične turističke destinacije, što ukazuje na kumulativni utjecaj nastao međudjelovanjem susjednih općina.	

7.2 Opis utjecaja na okoliš

U nastavku se prikazuju mogući pozitivni i/ili negativni utjecaji mjera grupirani po okolišnim temama. Mjere koje nemaju evidentiran utjecaj na okoliš (neutralan utjecaj), sukladno metodologiji opisanoj u Poglavlju 7, nisu dalje obrađivane.

7.2.1 Površinske i podzemne vode

Mjera	Utjecaj	Neposredan	Posredan	Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Prekogраниčan
Mjera 1.2.1 Izgradnja, sanacija i održavanje vodoopskrbne infrastrukture	-	✓	✓	x	x	✓	✓	x
Mjera 1.2.2. Izgradnja, renovacija i održavanje sustava za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.3.1. Sanacija divljih deponija i odlagališta	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.4.2. Poticati korištenje i izgradnju infrastrukture obnovljivih izvora energije	-	✓	x	x	x	✓	✓	x
Mjera 2.1.1. Izgradnja poslovne zone	-	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.3.1. Izgradnja, obnova i razvoj poljoprivredne infrastrukture	-	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.4.1. Formiranje, izgradnja, renovacija te unaprjeđenje turističke infrastrukture te infrastrukture u turističkim zonama	-	✓	x	x	x	✓	x	x

Sastavni dio mjere 1.2.1. je i projekt izgradnje „Akumulacije Čikola“. Predviđena akumulacija može **negativno** utjecati na kakvoću vode u vodotoku i na vodni režim rijeke Čikole.

Tijekom visokih vodostaja podzemne vode se prihranjuju iz vodotoka, dok prilikom niskih vodostaja podzemne vode prihranjuju vodotok. S obzirom na navedeno, uslijed promjene vodnog režima izvjestan je utjecaj i na izdašnost vodocrpilišta uslijed promjene razine podzemnih voda koje su u hidrogeološkoj vezi s vodocrpilištem.

Izgradnjom planirane akumulacije može doći i do promjene kakvoće vode. Pretvaranjem dijela vodotoka u akumulaciju mijenjaju se ekološki uvjeti - stajaća voda više je organski opterećena, sadrži manje kisika i njena temperatura je viša. Sve navedeno negativno djeluje na kakvoću vode u vodotoku.

Može se očekivati i da će zbog izgradnje akumulacije doći do intenziviranja poljoprivredne proizvodnje na navodnjavanom području. Zbog intenzifikacije poljoprivrede kao posljedice planiranog navodnjavanja, doći će do povećanog korištenja umjetnih gnojiva, i pesticida na okolnim površinama, koje infiltracijom u tlo, te naknadno dospijećem u podzemne vode ili ispiranjem uslijed oborina u površinske vodotoke, mogu utjecati na kvalitetu vode, što predstavlja posredan **negativan** utjecaj mjera na površinske i podzemne vode.

U normalnim uvjetima voda u vodotoku sadrži sedimentni materijal koji pronosi duž svog toka. Gradnjom brane, kao sastavnog dijela planirane akumulacije, postaviti će se umjetna barijera koja zadržava dio sedimenta, odnosno reducira pronos nanosa. Ovo će rezultirati reduciranom količinom sedimentnog materijala nizvodno od akumulacije. S obzirom da će doći do nedostatka suspendiranog materijala u vodi, dok će brzina erozije ostati približno ista, moguća je postepena erozija korita vodotoka nizvodno od planirane akumulacije.

Prilikom korištenja i rada planirane akumulacije može se očekivati da će doći do potrebe za ispuštanjem vode iz akumulacije. Ispuštanjem vode dolazi do naglog povećanja vodostaja u vodotoku, a nakon prolaska vodnog vala do njegovog naglog smanjenja. Ukoliko se taj proces odvija u kratkim razmacima može doći do poplave zbog nedovoljno vremena za procjeđivanje zaobalnih voda. Ispuštanjem voda iz akumulacije i povećanjem protoka u vodotoku također se može uzrokovati i ubrzana erozija korita.

Mjerom 1.2.2. predviđena je izgradnja sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području Općine Ružić. Većina naselja prihvata otpadnih voda rješava individualno putem septičkih jama koje često nisu odgovarajuće vodonepropusnosti. Ovakav sustav prihvaćanja otpadnih voda predstavlja raspršeni izvor onečišćenja površinskih i podzemnih voda koji zbog svoje blizine ljudskim naseljima predstavlja opasnost za ljudsko zdravlje. Izgradnjom sustava za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda kućanstva spojena na planirani sustav za odvodnju prestala bi predstavljati raspršene onečišćivače čime bi se umanjio negativan utjecaj otpadnih voda na kakvoću površinskih i podzemnih voda, što se može okarakterizirati kao **pozitivan** utjecaj.

Mjerom 1.3.1. predviđena je sanacija divljih odlagališta na području Općine Ružić. Nesanirana divlja odlagališta su tip točkastog izvora onečišćenja te mogu imati značajan negativan utjecaj na površinske i podzemne vode. Točan rizik koji pojedina divlja odlagališta predstavljaju teško je procijeniti uslijed nepoznavanja tipa i količine odloženog otpada u njima. Međutim, u usporedbi s komunalnim odlagalištima otpada rizik je znatno veći zbog nepostojanja zaštitnih membrana koje bi spriječile prodor onečišćivala iz divljih odlagališta u tlo te posljedično u podzemne i površinske vode. Sanacijom odlagališta uklonili bi se potencijalno opasni točkasti izvori onečišćenja što bi imalo **pozitivan** utjecaj na ekološko i kemijsko stanje površinskih voda, kao i na kemijsko stanje podzemnih voda.

Mjerom 1.4.2. predviđena je i izgradnja male hidrocentrale Projektom 1.4.2.2. Utjecaj hidroelektrana na okoliš uvelike ovisi o odabiru tehnologije izvedbe hidroelektrane. Prema načinu korištenja vode, odnosno regulacije protoka, hidroelektrane se dijele na akumulacijske, protočne i reverzibilne. U daljnjem tekstu ukratko su opisane vrste hidroelektrana, te njihovi utjecaji na vodna tijela.

Akumulacijske hidroelektrane koriste branu za pohranjivanje vode u spremnik (akumulaciju) koja se kada je potrebno dovodi do turbine i električnog generatora, da bi se proizvela električna energija. Izgradnja akumulacije može dovesti do povećanja vodostaja uzvodno, te do smanjenja vodostaja nizvodno od hidroelektrane. Posljedično, promjena razine vodostaja može uzrokovati povećanu infiltraciju vode u vodonosnik, odnosno drenažu vodonosnika te promjenu razine podzemne vode. Osim utjecaja na vodni režim, gradnja brane na vodotoku rezultira smanjenim pronosom nanosa vodotokom, te tako dolazi do pojačane erozije korita nizvodno od brane. Tijekom rada hidroelektrane može doći i do situacija kada je potrebno ispustiti vodu iz akumulacije što ovisno o razinama vodostaja nizvodno od hidroelektrane može uzrokovati poplave uslijed nalaska nastalog vodnog vala.

Protočne hidroelektrane su one hidroelektrane koje vodu iz vodotoka preusmjeravaju u postrojenje s turbinom putem kanala ili cijevi. Tipično ovaj tip hidroelektrane nema akumulaciju, ili ima akumulaciju malog kapaciteta, te ima najveći potencijal za proizvodnju električne energije na vodotocima u brdskim ili planinskim područjima, odnosno na vodotocima koji duž toka imaju veliku razliku u nadmorskoj visini. Ovaj tip hidroelektrane generalno ima manji utjecaj na vodni režim vodotoka, te pronos nanosa vodotokom.

Pumpno-akumulacijske (reverzibilne) hidroelektrane su elektrane koje u principu rade kao i ostale hidroelektrane, s time što imaju mogućnost vraćanja iskorištene vode iz donjega ponovno u gornji bazen (akumulacijsko jezero) iz kojega se u nekom drugom periodu, kada je to potrebno odnosno u razdoblju vršne potrošnje električne energije, može ponovno koristiti za njenu proizvodnju. U pravilu ovaj tip hidroelektrane generalno nema utjecaj na vodni režim vodotoka, te pronos nanosa vodotokom.

Projektom 2.1.1.3. sadržanim u Mjeri 2.1.1. planira se izgradnja gospodarske zone proizvodne i poslovne namjene u Mirlović polju. Iako Programom nije definirana njezina preciznija namjena, prema PPUO Ružić, u gospodarskoj zoni planira se smještaj punionice vode. Lokacija gospodarske zone se nalazi u II. zoni sanitarne zaštite, a od I. zone sanitarne zaštite je udaljena oko 100 m. Projektna dokumentacija za njezinu izgradnju nije izrađena, a u PPUO Ružić nisu navedeni detaljniji podaci o kapacitetu punionice vode. Obzirom na manjak podataka, osjetljivost površinskih i podzemnih voda krškog područja te smještaj lokacije prethodno navedene gospodarske zone u odnosu na zone sanitarne zaštite, na strateškoj razini se ne mogu isključiti **negativni** utjecaji Projekta 2.1.1.3. na površinske i podzemne vode.

Mjerom 2.3.1. predviđene su mjere koje će pridonijeti intenziviranju poljoprivrede na području Općine Ružić. Povećanjem poljoprivredne proizvodnje povećat će se i količina umjetnih gnojiva i pesticida na poljoprivrednim površinama, a koji mogu, ili infiltracijom u podzemlje dospjeti u podzemne vode, ili ispiranjem s poljoprivrednih površina prilikom oborina završiti u

okolnim površinskim vodama. Povećanje koncentracije ovih tvari u vodnim tijelima **negativno** utječe na kakvoću vode dok intenzitet utjecaja ovisi o tipu i količini gnojiva i pesticida koji će koristiti u poljoprivrednoj proizvodnji. Osim prethodno navedenog utjecaja, do **negativnih** utjecaja na površinske i podzemne vode može doći i realizacijom projekata koji se odnose na izgradnju stočarskih farmi i klaonica. Naime, stočarske farme (velika koncentracija stoke na jednom mjestu, velike količine tekućeg gnoja) i klaonice mogu biti značajni točkasti izvori onečišćenja. Neadekvatnim spremanjem i postupanjem sa stajskim gnojem i gnojovkom te s otpadnim vodama iz klaonica može doći do značajnih onečišćenja površinskih i podzemnih voda.

Projektom 2.4.1.1. Mjere 2.4.1. planirana je izgradnja turističko-ugostiteljske infrastrukture unutar gospodarske zone Mirlović Polje-Krakovača koja se nalazi u II. i III. zoni sanitarne zaštite. **Negativni** utjecaji turističko-ugostiteljske zone na stanje površinskih i podzemnih voda ogleda se u ispuštanju otpadnih voda u recipijent.

Kumulativni utjecaji:

Kumulativni utjecaji na sastavnicu površinske i podzemne vode mogući su kod provođenja mjera 1.2.1. i 1.4.2., točnije provođenjem projekata izgradnje akumulacije Čikola i izgradnje male hidrocentrale. Kumulativni utjecaji očekuju se budući da su oba objekta planirana na povezanim vodotocima (iako u Programu nije navedena lokacija smještaja male hidrocentrale, vodotoci u Općini Ružić pripadaju slivu rijeke Čikole i na taj način su svi povezani) te zbog drugih planiranih hidroelektrana i akumulacija na dijelu rijeke Čikole koji se nalazi u administrativnim granicama Grada Driša. Sveukupan utjecaj akumulacije/hidrocentrale na vodotok može se procijeniti tek kad se njenim pojedinačnim utjecajima pridodaju svi postojeći antropogeni utjecaji na promatranom dijelu vodotoka. U slučaju da postoji interakcija između postojećih utjecaja i planiranog zahvata mogu se pojaviti značajni negativni kumulativni utjecaji.

Kumulativni utjecaji proizlaze iz svih utjecaja prisutnih na određenom području. Izgradnjom planirane akumulacije mogući su i kumulativni utjecaji povezani s izgradnjom planirane ugostiteljsko-turističke zone Mirlović Polje-Krakovača koja bi se u slučaju izgradnje akumulacije Čikola nalazila neposredno uz njezinu obalu.

7.2.2 Priroda

Mjera	Utjecaj	Neposredan	Posredan	Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Prekogраниčan
Mjera 1.2.1. Izgradnja, sanacija i održavanje vodoopskrbne infrastrukture	–	✓	✓	x	x	✓	✓	x
Mjera 1.3.1. Sanacija divljih deponija i odlagališta	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.4.2. Poticati korištenje i izgradnju infrastrukture obnovljivih izvora energije	–	✓	✓	x	x	✓	✓	x
Mjera 1.6.2. Rekonstrukcija i izgradnja infrastrukture za prevenciju i ublažavanje elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.1.1. Izgradnja poslovne zone	–	x	✓	x	x	✓	x	x
Mjera 2.3.1. Izgradnja, obnova i razvoj poljoprivredne infrastrukture	–	x	✓	x	x	✓	x	x
Mjera 2.4.1. Formiranje, izgradnja, renovacija te unaprjeđenje turističke infrastrukture te infrastrukture u turističkim zonama	–	x	✓	x	x	✓	x	x
Mjera 3.1.1. Izgradnja, dogradnja i renovacija objekata za obrazovanje, kulturu, zdravlje, sport, rekreaciju te ostale društvene aktivnosti	–	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.1.6. Izgradnja i uređenje ostalih javnih površina (trgova, parkova i sl.)	–	✓	x	x	x	✓	x	x
	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 4.1.1. Obnova, uređenje i zaštita prirodne baštine i okoliša	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 4.1.2. Očuvanje i održivo korištenje prirodne baštine i biološke raznolikosti	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 4.1.3. Podizanje svijesti stanovništva o potrebi održivog korištenja prirodne baštine putem organiziranih edukacija	+	x	✓	x	x	✓	x	x

Mjera 1.2.1. obuhvaća projekt „Akumulacija Čikole za navodnjavanje“ čija bi primarna namjena bila navodnjavanje Petrovog polja, koje je okarakterizirano kao najpogodnije poljoprivredno područje u Županiji. Međutim, planirana akumulacija nalazi se unutar područja ekološke mreže HR2000919 Čikola, koje je povezano s područjem ekološke mreže HR2001266 Vrba. Ciljne vrste područja HR2000919 Čikola su *Aulopyge huegellii* (oštrulja) i *Phoxinellus spp.* (u rijeci Čikoli obitava vrsta *Phoxinellus dalmaticus* – dalmatinska gaovica). Rijeka Čikola stanište je i hrvatske endemične vrste *Telestes tursky* (turski klen). Rijeka Vrba, pritoka Čikole, važno je stanište dalmatinske gaovice i turskog klena. Obje rijeke su vodotocima povezane s područjem ekološke mreže HR2000918 Šire područje NP Krka. Planiranim zahvatom promijenit će se hidrološke prilike vodotoka Čikola, tj. krški vodotok zamijenit će stajačica, što će rezultirati promjenom temperature i količine otopljenog kisika u vodi i u konačnici potpuno drugačijim ekološkim uvjetima staništa, čime bi se povećala i opasnost od naseljavanja invazivnih vrsta. Obzirom na prethodno navedeno, može se zaključiti da će planirani zahvat može **negativno** djelovati na staništa i vrste koje se tamo nalaze te krajobrazne značajke. Akumulacija na Čikoli predviđena je za navodnjavanje poljoprivrednih zemljišta. Može se pretpostaviti da bi intenziviranjem poljoprivrede porasla i uporaba hranjivih tvari i pesticida, a obzirom na karakter krša, vrlo je vjerojatno njihovo dospijevanje u površinske i podzemne vode što bi promijenilo kvalitetu vode i tako dodatno posredno **negativno** utjecalo na bioraznolikost. Obzirom na povezanost vodotoka Čikole s vodotocima Vrbe i Krke, prethodno navedeni negativni utjecaji mogu se očekivati na širem području planirane akumulacije, iz razloga što promjene u prirodnim dijelovima rijeka mogu utjecati na sve povezane ekosustave iznad i ispod pregrade. Akumulacije uzrokuju plavljenje staništa koja prirodno nisu bila pod vodom pa osim promjene uvjeta u vodenim staništima, izgradnjom akumulacije dolazi do fragmentacije kopnenih staništa i razmještanja populacija kopnenih organizama okolnog područja.

Mjerom 1.3.1. kojom su predviđene sanacije divljih odlagališta koja predstavljaju pritisak na divlje vrste i staništa, **pozitivno** djeluje na prirodu. Također, **pozitivan** utjecaj na prirodu očekuje se provedbom Mjere 1.6.2. kojom se planira rekonstrukcija i izgradnja infrastrukture za prevenciju i ublažavanje elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa.

Mjerom 1.4.2. predviđena je izgradnja vjetroparka i male hidrocentrale. Projekt izgradnje vjetroparka uključuje izgradnju vjetroelektrane sa 17 vjetroatregata na lokaciji planine Svilaja koji su smješteni unutar područja Općine Ružić, Grada Drniša u Šibensko-kninskoj županiji i Grada Vrljke u Splitsko-dalmatinskoj županiji. Planirani vjetropark smješten je u POVS području ekološke mreže HR2000922 Svilaja koje obuhvaća veliki dio Općine Ružić. Procjenom utjecaja na strateškom nivou može se zaključiti da će se izgradnjom vjetroatregata generirati potencijalno **negativni** utjecaji na bioraznolikost, osobito na faunu ptica i šišmiša, zbog činjenice da vjetroatregati predstavljaju barijere za navedene skupine. Osim prijetnje koju predstavljaju za ptice i šišmiše, buka i vibracije koje nastaju kao rezultat rada vjetroatregata mogu negativno utjecati i na terestričku faunu, a jedna od ciljnih vrsta područja HR2000922 Svilaja je vrsta *Canis lupus* (vuk) koja je iznimno osjetljiva na buku. Prema PP Županije i PPUO Ružić, prostor za smještaj vjetroelektrane Svilaja svojim jednim dijelom se nalazi unutar granica područja Posebnog rezervata šumske vegetacije – Svilaja. Temeljem navedenog se može zaključiti da bi realizacija projekta vjetroparka na Svilaji dovela do potencijalno negativnih utjecaja na ovo područje predloženo za zaštitu, koji bi nastali kao posljedica narušavanja vrijednosti zbog kojih je ovo područje predloženo za zaštitu. Osim prethodno navedenog utjecaja na bioraznolikost i ekološku mrežu, vjetroatregati, koji su sastavni dio vjetroparka, vizualno su uočljivi što generira potencijalno **negativne** utjecaje na krajobrazne značajke područja.

Realizacijom projekta izgradnje male hidrocentrale koji je sadržan u Mjeri 1.4.2. mogući su **negativni** utjecaji na prirodu. Jedan od najvećih potencijalnih utjecaja je prekid riječnog kontinuiteta stvaranjem prepreka za kretanje životinja, osobito ribljih vrsta. Osim nemogućnosti prolaza riba uzvodno, nizvodnim kretanjem riba kroz turbine dolazi do njihovog stradavanja, ozljeđivanja i stresa koji ih čini ranjivima za veliki broj bolesti. Male hidrocentrale također utječu na promjenu temperature vode, prozirnost, brzinu toka, količinu otopljenog kisika u vodi i dr. što u konačnici negativno utječe na autohtonu floru i faunu, mijenja stanište i stvara povoljnu priliku za naseljavanje invazivnih vrsta. Obzirom na povezanost vodotoka na području Općine Ružić, negativni utjecaji mogu se očekivati na širem području planirane hidrocentrale, jer promjene na vodotocima mogu utjecati na sve povezane ekosustave uzvodno i nizvodno od izvora utjecaja. Realizacijom ovog projekta mogući su i negativni utjecaji na riječni krajobraz unošenjem antropogenih elemenata i moguće geometrijske regulacije u pojedinim dijelovima korita.

U Projektu 2.1.1.3. Programa planirana je izgradnja poslovne zone Mirlović Polje/Vriska glava, međutim namjena poslovne zone Programom nije specificirana. Prema PPUO Ružić, ova poslovna zona predviđena je za smještaj punionice vode. Njezina lokacija se nalazi na udaljenosti oko 150 m od područja ekološke mreže HR2000919 Čikola. Obzirom na navedene utjecaje u Poglavlju 7.2.1 Površinske i podzemne vode, na strateškoj razini se ne mogu isključiti posredno **negativni** utjecaji na vrste koje obitavaju u prethodno spomenutom području ekološke mreže, a nastali bi kao posljedica promjene stanja i kvalitete površinskih i podzemnih voda.

Mjera 2.3.1. obuhvaća projekt izgradnje sustava za navodnjavanje. Kao što je već navedeno u opisu utjecaja Mjere 1.2.1. na prirodu, intenziviranjem poljoprivrede porastao bi unos hranjivih tvari i pesticida u tlo, a obzirom na karakter krša, vrlo je vjerojatno njihovo dospijevanje u površinske i podzemne vode što bi promijenilo kvalitetu vode i tako posredno **negativno** utjecalo na bioraznolikost područja.

Projektom 2.4.1.1. Programa planirana je izgradnja turističko-ugostiteljske infrastrukture unutar gospodarske zone Mirlović polje-Krakovača. Obzirom na prostorni smještaj ove gospodarske zone koja se nalazi na oko 80 m udaljenosti od područja ekološke mreže HR2000919 Čikola te na potencijalno negativne utjecaje navedene u Poglavlju 7.2.1 Površinske i podzemne vode, mogući su posredno **negativni** utjecaji na bioraznolikost rijeke Čikole, što se odnosi i na ciljne vrste područja ekološke mreže HR2000919 Čikola, koji bi nastali kao posljedica narušavanja stanja površinskih i podzemnih voda.

Unutar Mjere 3.1.1. su projekti kojima se predviđa izgradnja sportsko-rekreacijske zone i planinarskog doma na Svilaji. Obzirom da se planirana sportsko-rekreacijska zona Ružić nalazi u blizini rijeke Čikole (40 m), njezinom izgradnjom može doći do degradacije obalnih staništa što bi se **negativno** odrazilo na područje ekološke mreže HR2000919 Čikola. Za projekt izgradnje planinarskog doma na Svilaji koji je također predviđen ovom mjerom projektna dokumentacija nije izrađena i nije poznata njegova točna lokacija, a planina Svilaja se nalazi u području ekološke mreže HR2000922 Svilaja unutar kojeg postoje staništa koja su okarakterizirana kao *ciljna* (istočno submediteranski suhi travnjaci (*Scorzoneretalia villosae*) (62A0), špilje i jame zatvorene za javnost (8310) i ilirske bukove šume (*Armenio-Fagion*) (91K0)). Shodno tome mogući su **negativni** utjecaji na ovo područje ekološke mreže koji bi nastali kao posljedica potencijalnog narušavanja ciljnih staništa izgradnjom planinarskog doma.

Mjera 3.1.6. uključuje projekt ulaganja u javne površine koji ima dvojak karakter obzirom na utjecaj na krajobrazne karakteristike općine Ružić. **Negativan** utjecaj moguć je ukoliko se tijekom realizacije projekta stvore novi antropogeni elementi u prostoru koji nisu vizualno atraktivni. Također su mogući utjecaji na karakteristike kulturnih krajobraza i vizualni identitet prostora. Međutim, ukoliko se provedbom projekta poboljša dosadašnje stanje te stvore nove sadržajne i funkcionalne cjeline, utjecaj na krajobraz bi bio **pozitivnog** karaktera. Mjere 4.1.1. i 4.1.2. direktno su usmjerene zaštitu i očuvanju prirode uopće, stoga je jedini očekivani utjecaj na strateškoj razini na prirodu **pozitivan**, kao i utjecaj Mjere 4.1.3. koji će nastati posredstvom edukacije stanovništva općine Ružić o održivom korištenju prirodnih dobara.

Kumulativni utjecaji:

Kumulativni utjecaji provedbe Programa mogući su uslijed realizacije dodatnih akumulacija, kao i hidrocentrala na povezanim vodotocima s vodotokom na kojemu se nalazi, ovim Programom, predviđena akumulacija i mala hidrocentrala. Sveukupan utjecaj akumulacije/hidrocentrale na vodotok može se procijeniti tek onda kad se njenim pojedinačnim utjecajima pridodaju svi postojeći antropogeni utjecaji na promatranom dijelu vodotoka. U slučaju da postoji interakcija između postojećih utjecaja i planiranog zahvata mogu se pojaviti značajni negativni kumulativni utjecaji. Kumulativni utjecaji proizlaze iz svih utjecaja prisutnih na određenom području. U riječnim okolišima jedan od kumulativnih utjecaja je gubitak ribljih vrsta ili njihove brojnosti, a proizlazi iz pojedinačnih utjecaja kao što su gubitak staništa, stvaranje migracijskih barijera, promjene prirodne morfologije rijeke uzrokovane stabilizacijom toka te erozijom sedimenta i ispiranjem nutrijenata. Izgradnjom planirane akumulacije mogući su i kumulativni utjecaji povezani s izgradnjom planirane ugostiteljsko-turističke zone Mirlović Polje-Krakovača koja bi se u slučaju izgradnje akumulacije Čikola nalazila neposredno uz njezinu obalu.

7.2.3 Korištenje zemljišta

Mjera	Utjecaj	Neposredan	Posredan	Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Prekograničan
Mjera 1.2.1. Izgradnja, sanacija i održavanje vodoopskrbne infrastrukture	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.3.1. Sanacija divljih deponija i odlagališta	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.6.2. Rekonstrukcija i izgradnja infrastrukture za prevenciju i ublažavanje elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.1.2. Stavljanje u funkciju poduzetništva objekte i zemljišta u općinskom i državnom vlasništvu	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.1.3. Potpora razvoju i djelovanju poduzetničkih centara i inkubatora	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.3.1. Izgradnja, obnova i razvoj poljoprivredne infrastrukture	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.3.2. Poticanje proizvodnje, prerade, trženja i promocije poljoprivrednih proizvoda	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.3.3. Razvoj i promocija ekološki i okolišno održive poljoprivrede (stočarstvo, voćarstvo, povrtlarstvo, ljekovito bilje, proizvodnja i prerada hrane i pića)	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.3.5. Poticanje zajedničkog nastupa poljoprivrednika i njihovog povezivanja s akterima u turizmu radi stvaranja jedinstvene gastronomsko-turističke ponude	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.3.6. Edukacija skupina ruralnog područja o poljoprivredi te mogućnostima financiranja iz EU i nacionalnih fondova	+	✓	x	x	x	✓	x	x

Projekt „Akumulacija Čikole za navodnjavanje“ koji je sadržan unutar Mjere 1.2.1. direktno je usmjerena na unapređenje poljoprivrede te će **pozitivno** utjecati na razvoj i rentabilnost poljoprivrede Općine Ružić.

Mjerom 1.3.1. predviđa se sanacija divljih odlagališta otpada na području Općine Ružić. Nesanirana divlja odlagališta otpada mogu onečistiti tlo koje prekrivaju organskim i anorganskim onečišćivačima te na taj način negativno utjecati na njegovu kvalitetu. Točan rizik koji pojedina divlja odlagališta predstavljaju ovisi ponajprije o vrsti i količini otpada odloženog u njima. Sanacijom odlagališta uklonili bi se potencijalno opasni točkasti izvori onečišćenja što bi imalo **pozitivan** utjecaj na kakvoću tla na lokaciji divljih odlagališta otpada.

Klimatska slika budućnosti najavljuje sve učestalije pojavljivanje elementarnih nepogoda, kao što su poplave, požari, suše, jaki vjetrovi, padaline i dr. Elementarne nepogode predstavljaju veliku opasnost za poljoprivredu i šumsko područje te će prevencija i ublažavanje elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa propisana Mjerom 1.6.2. **pozitivno** utjecati na poljoprivredu i šumsko područje.

Mjera 2.1.2. obuhvaća projekt izgradnje zatvorene tržnice čime će se **pozitivno** djelovati na razvoj poljoprivrede općine Ružić kroz poboljšanje plasmana proizvoda, izravnu prodaju i brzu naplatu proizvoda te poboljšanje higijenskih uvjeta na tržnici. U konačnici će se izgradnjom zatvorene tržnice omogućiti bolja održivost i povećanje domaće poljoprivredne proizvodnje.

Mjere 2.1.3., 2.3.1., 2.3.2. i 2.3.3. direktno su usmjerene na unapređenje poljoprivrede, a svojim projektima koji uključuju unapređenje poljoprivredne infrastrukture, poticanje poljoprivredne proizvodnje, prerade proizvoda, njihove prodaje i promocije te razvoj ekološki i okolišno održive poljoprivrede **pozitivno** će utjecati na razvoj i rentabilnost poljoprivrede Općine Ružić.

Preduvjeti za razvoj i rast poljoprivredne proizvodnje stvaraju se udruživanjem poljoprivrednika, a Mjerom 2.3.5. predviđeno je poticanje zajedničkog nastupa poljoprivrednika te se očekuje **pozitivan** utjecaj na poljoprivredni razvoj područja.

Prema Planu upravljanja razvojem i marketingom turizma drniškog područja iz 2016. godine, koji se odnosi i na Općinu Ružić, nerentabilnost poljoprivredne proizvodnje na drniškom području je rezultat niza problema koji uključuju slabu organiziranost proizvođača, kao i njihovu needuciranost što se planira promijeniti Mjerom 2.3.6. te će se tako ostvariti **pozitivan** utjecaj na poljoprivredu.

7.2.4 Kvaliteta zraka i klimatske značajke

Mjera	Utjecaj	Neposredan	Posredan	Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Prekogраниčan
Mjera 1.4.2. Poticati korištenje i izgradnju infrastrukture obnovljivih izvora energije	+	x	✓	x	x	✓	x	x
Mjera 1.4.3. Poticanje korištenja energetski učinkovitih oblika prijevoza	+	x	✓	x	x	✓	x	x
Mjera 1.4.4. Poticanje energetski učinkovite gradnje te uporabe energetski učinkovitih kućanskih aparata	+	x	✓	x	x	✓	x	x
Mjera 2.3.1. Izgradnja, obnova i razvoj poljoprivredne infrastrukture	–	✓	x	x	x	✓	x	x

Realizacijom projekata predviđenih Mjerom 1.4.2. kao i provođenjem mjera 1.4.3. i 1.4.4. može se očekivati posredno **pozitivan** utjecaj na kvalitetu zraka i klimatske značajke, jer će korištenje energije iz obnovljivih izvora, korištenje energetski učinkovitih oblika prijevoza te energetski učinkovita gradnja rezultirati smanjenim korištenjem konvencionalnih izvora energije i fosilnih goriva čime se smanjuje emisija stakleničkih plinova i ispušnih plinova cestovnog prometa koji danas predstavljaju jedan od najvećih pritisaka na zrak i klimu.

Projektima sadržanim u Mjeri 2.3.1. predviđena je izgradnja stočarskih farmi koje mogu negativno utjecati na kvalitetu zraka općine Ružić jer uzgoj životinja i stajski gnoj izvor su emisija dušikovih oksida, amonijaka, metana, sumporovodika i tiola. Navedeni plinovi su neugodnog mirisa i mogu se širiti na velike udaljenosti. Izvori emisije plinova su objekti za držanje životinja, plato za kruti stajski gnoj i gnojovka.

7.2.5 Kulturna baština

Mjera	Utjecaj	Neposredan	Posredan	Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Prekogраниčan
Mjera 1.1.3. Osmišljavanje, izgradnja i označavanje tematskih putova i staza	+	x	✓	x	x	✓	x	x
Mjera 1.1.5. Integracija i poboljšanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže kao i unaprjeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometom	–	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.2.1. Izgradnja, sanacija i održavanje vodoopskrbne infrastrukture	–	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.4.2. Poticati korištenje i izgradnju infrastrukture obnovljivih izvora energije	–	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.4.1. Formiranje, izgradnja, renovacija te unaprjeđenje turističke infrastrukture te infrastrukture u turističkim zonama	+	x	✓	x	x	✓	x	x
Mjera 2.4.5. Ulaganje u razvoj i unaprjeđenje agro, gastro, ciklo, sportskog, zdravstvenog, avanturističkog, robinzonskog, vjerskog, kulturnog i drugih selektivnih oblika turizma	+	x	✓	x	x	✓	x	x

Mjera 2.4.6. Poticanje stvaranja i plasmana izvornih suvenira i ostalih tradicionalnih proizvoda	+	x	✓	x	x	✓	x	x
Mjera 3.1.1. Izgradnja, dogradnja i renovacija objekata za obrazovanje, kulturu, zdravstvo, sport, rekreaciju te ostale društvene aktivnosti	+	✓	x	x	x	✓	x	x
	-	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 4.2.1. Izgradnja i uređenje infrastrukture u kulturi, kulturnih programa i poboljšanje koordinacije između kulturnih institucija	+	x	✓	x	x	✓	x	x
Mjera 4.2.2. Očuvanje i revitalizacija kulturnih programa te tradicijskih zanata i običaja	+	✓	x	x	x	✓	x	x

Aktivnosti obuhvaćene Mjerom 1.1.3. uključuju osmišljavanje, izgradnju i označavanje tematskih putova koji su vezani uz kulturno-povijesnu baštinu. Iako detaljna projektna dokumentacija još ne postoji, na strateškoj razini mogu se očekivati posredno **pozitivni** utjecaji na kulturno-povijesnu baštinu jer je mjera prvenstveno orijentirana uređenju turističke ponude. Posredno pozitivan utjecaj proizlazi iz potrebe za očuvanjem kulturno-povijesne baštine na koju će se odnositi planirani tematski putovi kako bi se mogao realizirati prvotni cilj ove mjere – unapređenje turističke ponude.

Izgradnjom parkinga kod Mauzoleja obitelji Meštrović, što je predviđeno Mjerom 1.1.5., mogući su **negativni** utjecaji narušavanja kulturnog dobra koje obuhvaća drvored koji vodi od Otavica prema glavici na kojoj je crkva Presvetog Otkupitelja (Mauzolej obitelji Meštrović) i most preko Čikole zajedno s arhitekturom crkve na glavici.

Realizacijom Mjere 1.2.1. moguće je generiranje **negativnih** utjecaja na kulturnu baštinu, tj. izgradnjom akumulacije na rijeci Čikoli moguće je potapanje starih mlinica koje se nalaze nizvodno od izvora, a koje bi potencijalno bile u obuhvatu akumulacije. Ovisno o površini potopljenog područja postoji i mogućnost ugroze arheoloških i povijesnih lokaliteta općine Ružić.

Provođenjem Mjere 1.4.2. mogući su **negativni** utjecaji na kulturnu baštinu koji proizlaze iz projekta predviđenog ovom mjerom. Naime, izgradnjom vjetroparka na Svilaji mogući su negativni utjecaji na arheološke lokalitete smještene u blizini planiranog zahvata.

Jedna od sastavnica Mjere 2.4.1. je prenamjena bivšeg Osnovne škole „Ivan Meštrović“ u hostel i centar za posjetitelje. Iako će ova mjera neposredno utjecati na kvalitetu turističke ponude Općine Ružić, posredno će **pozitivno** utjecati na kulturno-povijesnu baštinu ovog kraja jer će doći do očuvanja ovog objekta koji pripada zaštićenom kulturnom dobru.

Izgradnjom eko i etno sela u Gornjem Gradcu, što je predviđeno Mjerom 2.4.5. potencijalno će se generirati posredno **pozitivni** utjecaji na kulturnu baštinu, tj. kako bi se obogatila turistička ponuda javlja se potreba za obnovom zapuštene etno baštine i tradicijskog graditeljstva, a do posredno **pozitivnih** utjecaja na kulturnu baštinu će doći i provedbom Mjere 2.4.6. kojom se potiče i omogućuje očuvanje tradicionalne proizvodnja koja je dio nematerijalne kulturne baštine.

Područje Općine Ružić bogato je kulturno-povijesnom baštinom. Mjera 3.1.1. uključuje obnavljanje Mauzoleja obitelji Meštrović koji je zaštićeno kulturno dobro te će realizacija ove mjere neposredno **pozitivno** utjecati na kulturnu baštinu, jer će obnovom Mauzolej obitelji Meštrović biti dodatno zaštićen, međutim provedbom projekta izgradnje sportsko-rekreacijske zone Ružić sadržanog u ovoj mjeri, mogući su **negativni** utjecaji na jedinstveno kulturno dobro koje obuhvaća Mauzolej obitelji Meštrović, drvored koji vodi od Otavica prema mauzoleju i most preko Čikole. Naime, prema PPUO Ružić lokacija sportsko-rekreacijske zone Ružić smještena je neposredno uz spomenuto jedinstveno kulturno dobro.

Kao i u mjerama 1.1.3. i 2.4.1., projekt turističke valorizacije zgrade Antimalarične stanice predviđen Mjerom 4.2.1. posredno **pozitivno** utječe na kulturno-povijesnu baštinu. Posredno pozitivan utjecaj proizlazi iz potrebe za očuvanjem kulturno-povijesne baštine na koju će se odnositi planirani projekt kako bi se mogao realizirati prvotni cilj projekta – unapređenje turističke ponude.

Mjerom 4.2.2. predviđeno je očuvanje i revitalizacija nematerijalne kulturne baštine Općine Ružić, što se u konačnici odnosi i na nematerijalnu kulturnu baštinu cijelog drniškog područja te provođenje ove mjere može samo **pozitivno** djelovati na njezinu konzerviranost i očuvanje od zaborava.

7.2.6 Gospodarske značajke

Mjera	Utjecaj	Neposredan	Posredan	Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Prekograničan
Mjera 1.1.3. Osmišljavanje, izgradnja i označavanje tematskih putova i staza	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.1.4. Razvoj i uređenje biciklističkih i pješačkih staza	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.1.1. Izgradnja poslovne zone	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.1.3. Potpora razvoju i djelovanju poduzetničkih centara i inkubatora	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.2.1. Potpora razvoju i djelovanju poduzetnika na području općine	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.2.2. Provođenje edukacija o mogućnostima financiranja poduzetništva iz eksternih izvora (nacionalni i EU fondovi)	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.2.3. Promoviranje samozapošljavanja na području općine s osobitim naglaskom na poljoprivredu i turizam	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.2.4. Poticanje primjene znanja, inovacija i novih tehnologija u gospodarstvu	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.3.5. Poticanje zajedničkog nastupa poljoprivrednika i njihovog povezivanja s akterima u turizmu radi stvaranja jedinstvene gastronomsko-turističke ponude	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.4.1. Formiranje, izgradnja, renovacija te unaprjeđenje turističke infrastrukture te infrastrukture u turističkim zonama	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.4.2. Postavljanje dodatne turističke signalizacije	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.4.3. Unaprjeđenje i diversifikacija turističke ponude popratnim turističkim i ugostiteljskim sadržajima i događajima	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.4.4. Stvaranje i promoviranje turističkog identiteta	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.4.5. Ulaganje u razvoj i unaprjeđenje agro, gastro, ciklo, sportskog, zdravstvenog, avanturističkog, robinzonskog, vjerskog, kulturnog i drugih selektivnih oblika turizma	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.4.6. Poticanje stvaranja i plasmana izvornih suvenira i ostalih tradicionalnih proizvoda	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.5.1. Razvoj poduzetništva i obrtništva, s naglaskom na malo i srednje poduzetništvo	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.5.2. Razvoj start-up-ova	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.5.3. Razvoj inovativnog poduzetništva i obrtništva	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.2.1. Razvoj partnerstva između javnog, civilnog i gospodarskog sektora	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.4.4. Razvoj identiteta Općine	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.4.5. Promidžba općine pomoću stvorenih brendova koji zajedno stvaraju jedinstveni identitet područja	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.4.8. Osnivanje ustanova sa ciljem osnaživanja kapaciteta Općine	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 4.2.1. Izgradnja i uređenje infrastrukture u kulturi, kulturnih programa i poboljšanje koordinacije između kulturnih institucija	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 4.2.3. Objedinjavanje kulturne baštine i gastronomske ponude općine Ružić i susjednih općina kako bi se promovirao identitet i autohtonost područja	+	✓	x	x	x	✓	x	x

Mjera 1.1.3. kojom je predviđena izgradnja i označavanje tematskih putova zajedno s Mjerom 1.1.4. kojom se predviđa izgradnja biciklističkih staza imat će **pozitivan** utjecaj na turizam Općine Ružić jer će kulturna baština postati dostupnija posjetiteljima i time će se obogatiti turistička ponuda.

Obzirom da na području Općine Ružić ne postoji niti jedna izgrađena poslovna zona u sklopu Mjere 2.1.1. planira se izgraditi 6 poslovnih zona što će **pozitivno** utjecati na poduzetničku atmosferu Općine Ružić, a time i na gospodarstvo uopće.

Mjere 2.1.3., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3. i 2.2.4. direktno su usmjerene razvoju poduzetništva na području Općine Ružić te će njihova realizacija **pozitivno** utjecati na poduzetništvo, što će u konačnici doprinijeti razvijanju konkurentnijeg ukupnog gospodarstva ovog područja.

Poticanje povezivanja poljoprivrednika s akterima u turizmu, što je predviđeno Mjerom 2.3.5., omogućava diversifikaciju djelatnosti te obogaćuje vrijednost turističkog proizvoda, što **pozitivno** djeluje na gospodarstvo povećanjem prihoda, ali i stvara dodatnu dimenziju turističke aktivnosti ruralnog prostora.

Prema podacima TOMAS istraživanja „Ljeto 2014“ koje provodi Institut za turizam, turistima su za ponovni posjet destinaciji najvažnije prirodne ljepote, kvaliteta smještaja, kulturne i povijesne atrakcije te cijene. U sklopu Mjere 2.4.1. planirana je prenamjena u hostel zgrade bivše Osnovne škole „Ivan Meštrović“ u Otavicama te je planirana izgradnja turističko-ugostiteljske zone u Mirlović Polju (Krakovača), što će unaprijediti turističku ponudu Općine Ružić, a time **pozitivno** utjecati na turizam područja. Iako u mjerama 2.4.2., 2.4.3., 2.4.4., 2.4.6., 3.4.4. i 3.4.5. nisu navedeni projekti, sam karakter mjera direktno je usmjeren ka podizanju kvalitete turističke ponude te se njihovom provedbom također može očekivati **pozitivan** utjecaj na turizam.

Prema Master i marketing planu turizma Šibensko-kninske županije drniško područje bi se trebalo usmjeriti na izletnike, bicikliste, planinare i turiste koji traže doživljaj i tematizirane programe usmjerene odabranim optimalnim tržišnim nišama, što je predviđeno Mjerom 2.4.5. te se s njezinom realizacijom može očekivati **pozitivan** utjecaj na turizam.

Sektor malog i srednjeg poduzetništva je najdinamičniji sektor svih razvijenih gospodarstava, te generator razvoja i ekonomskog rasta. Da bi mala i srednja poduzeća doista i postala generator razvoja, vrlo je važna dobra i poticajna poduzetnička klima u njihovom okruženju što se planira postići mjerama 2.5.1. i 2.5.2 ovog Programa pa se njihovom provedbom može očekivati **pozitivan** utjecaj na gospodarstvo Općine Ružić, čemu će doprinijeti i realizacija Mjere 2.5.3.

Iako u Mjeri 3.2.1. nisu definirani projekti, procjenom na strateškoj razini očekuju se **pozitivni** utjecaji provedbe ove mjere na gospodarstvo u općini Ružić, ali i cijelom drniškom području. Konkurentnost gospodarstva ovisi o sveukupnoj društvenoj i okolišnoj stabilnosti zajednica, što se planira unaprijediti provedbom ove mjere kojom će se olakšati uklanjanje prepreka u razvoju gospodarstva i ostvariti bolja komunikacija i među JLS-ovima.

Na području Općine Ružić ne postoji turistička zajednica niti je općina Ružić u nadležnosti susjednih turističkih zajednica, što predstavlja problem za razvoj turizma. **Pozitivan** utjecaj Mjere 3.4.8. na turizam se ogleda u predviđenom otvaranju turističke zajednice s info centrom što će pomoći u promociji općine Ružić kao turističke destinacije, ali i u promociji cijelog drniškog područja.

Kako bi atraktivna svojstva turističkih motiva dobila tržišni oblik vrijednosti kroz turističku ponudu, potrebno je provesti postupak turističke valorizacije, što je predviđeno Mjerom 4.2.1. čime će se potencijalno generirati **pozitivan** utjecaj na turizam.

Prema Planu upravljanja razvojem i marketingom turizma drniškog područja pršut, sir i različite sorte vina su autohtona hrana i piće drniškog kraja, jasno prepoznatljiva diljem Hrvatske, ali i nedovoljno pozicionirana na domaćem i stranom tržištu s obzirom na njihov potencijal pa je vrijednost pršuta i drugih delicija kao izvornih turističkih proizvoda gotovo u potpunosti neiskorištena. Iz tog razloga je potrebno snažnije promovirati gastronomsku ponudu uz korištenje eko i etno obilježja. Mjera 4.2.3. će upravo utjecati na rješavanje navedenog problema pa će tako **pozitivno** utjecati na turizam cjelokupnog drniškog kraja.

7.2.7 Stanovništvo

Mjera	Utjecaj	Neposredan	Posredan	Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Prekograničan
Mjera 1.2.1. Izgradnja, sanacija i održavanje vodoopskrbne infrastrukture	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.3.4. Provođenje edukativne kampanje u vrtićima, školama i prema građanima o primarnoj selekciji otpada i važnosti održivog upravljanja otpadom	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.4.1. Unaprijediti sustav elektroopskrbe na području općine	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.5.1. Rekonstrukcija, nadogradnja elektroničke komunikacijske infrastrukture u skladu s potrebama i tehnološkim dostignućima	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.5.2. Razvoj širokopojasnog interneta u područjima bez dovoljno komercijalnog interesa	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.6.1. Podizanje svijesti stanovništva i educiranje o upravljanju elementarnim nepogodama i prirodnim katastrofama	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.6.2. Rekonstrukcija i izgradnja infrastrukture za prevenciju i ublažavanje elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.1.2. Stavljanje u funkciju poduzetništva objekte i zemljišta u općinskom i državnom vlasništvu	+	x	✓	x	x	✓	x	x
Mjera 3.1.1. Izgradnja, dogradnja i renovacija objekata za obrazovanje, kulturu, zdravstvo, sport, rekreaciju te ostale društvene aktivnosti	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.1.2. Izgradnja dječjeg vrtića	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.1.3. Rekonstrukcija vatrogasnog doma	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.1.4. Izgradnja doma za starije i nemoćne	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.1.5. Poticanje razvoja kulturnih, sportskih, rekreativnih i zabavnih programa	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.1.7. Pобољшanje stanja javnog, linijskog prijevoza*	+	✓	x	x	x	x	x	x
Mjera 3.1.8. Donošenje programa sufinanciranja studenata i učenika*	+	✓	x	x	x	x	x	x
Mjera 3.2.2. Donošenje i provedba programa zaštite i društvene uključenosti marginaliziranih društvenih skupina*	+	✓	x	x	x	x	x	x
Mjera 3.2.3. Podupiranje djelovanja, osposobljavanja i transparentnosti rada lokalnih udruga	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.3.1. Provedba programa obrazovanja za bolju zapošljivost i uključenost u tržište rada	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.3.2. Poticanje razvoja cjeloživotnog obrazovanja i osposobljavanja	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.3.3. Zaustavljanje odljeva radno aktivnog stanovništva provođenjem mjera aktivne politike zapošljavanja	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.5.1. Donošenje programa i aktivnosti pronatalitetne i migracijske politike	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.5.2. Aktivnosti zadržavanja lokalnog stanovništva	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 4.1.3. Podizanje svijesti stanovništva o potrebi održivog korištenja prirodne baštine putem organiziranih edukacija	+	✓	x	x	x	✓	x	x

*Zbog karaktera mjere/projekta nije bilo moguće odrediti vremenski obuhvat utjecaja mjere/projekta na okoliš

Mjere koje su definirane Programom imaju **pozitivan** socijalni utjecaj na prosperitet domaćeg stanovništva i kvalitetu življenja.

Unapređenje vodoopskrbnog sustava, elektroopskrbe, komunikacijske infrastrukture, razvoj širokopojasnog interneta te zaštita od elementarnih nepogoda i njihovo ublažavanje, što je planirano mjerama 1.2.1., 1.4.1., 1.5.1., 1.5.2. i 1.6.2. **pozitivno** djeluju na stanovništvo. Realizacija navedenih mjera doprinijela bi poboljšanju zdravlja ljudi i kvalitete njihova života.

Izgradnjom zatvorene tržnice, što je predviđeno Projektom 2.1.2.1. Mjere 2.1.2., posredno **pozitivno** će se utjecati na zdravlje ljudi na području općine Ružić, što je posljedica kvalitetnijih higijenskih uvjeta i unaprjeđenog skladištenja proizvoda na tržnicama zatvorenog tipa.

Podizanje svijesti javnosti o elementarnim nepogodama i održivom upravljanju otpadom i prirodnim dobrima, podizanje razine socijalne i zdravstvene skrbi, te podizanje razine sigurnosti življenja, što je planirano mjerama 1.3.4., 1.6.1. 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3., 3.1.4., 3.1.7., 3.2.2. i 4.1.3. **pozitivno** će se odraziti na stanovništvo, odnosno doprinijet će kvaliteti življenja te zdravlju stanovništva na području Općine Ružić. Za mjere 3.1.7., 3.1.8. i 3.2.2. zbog karaktera projekata koji su planirani unutar ovih mjera nije bilo moguće odrediti vremenski obuhvat njihovog utjecaja na stanovništvo općine Ružić.

Realizacija Mjere 3.1.5. kojom je predviđen razvoj programa kiparske kolonije i Mjere 3.2.3. koja se odnosi na rad lokalnih udruga doprinijet će obogaćivanju i unapređenju društvenog života što će se **pozitivno** odraziti na lokalno stanovništvo.

Mjere 3.1.8., 3.3.1. i 3.3.2. mogu doprinijeti poboljšanju obrazovne strukture stanovništva, čime se **pozitivno** djeluje na kvalitetu života ljudi. Mjere 3.3.1., 3.3.3., 3.5.1. i 3.5.2. doprinose ostanku stanovništva na prostoru općine Ružić. Kako je prema dostupnim podacima u Općini Ružić, kao i u cijelom drniškom području vidljiv višegodišnji pad broja stanovnika, Program predstavlja **pozitivan** pomak u rješavanju tog tekućeg problema.

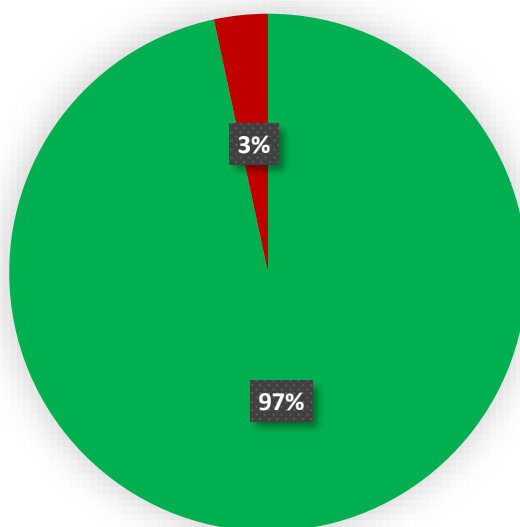

7.3 Procjena utjecaja na strateški cilj

Strateški cilj na koji Studija procjenjuje utjecaj Programa glasi: „Usuglašenost mjera Programa sa zahtjevima okoliša i prirode“. Ovaj cilj daje uvid u održivost razvoja Općine Ružić definiranog Programom u odnosu na potrebno očuvanje prirodnih resursa. Ostvarenost cilja analizira se putem procjene utjecaja svih mjera na okoliš i prirodu u poglavlju 7.1 Procjena utjecaja Programa na okoliš.

U konačnoj ocjeni ispunjenosti strateškog cilja mjere su podijeljene u dvije skupine, u prvoj skupini su mjere za koje je utvrđen neutralan utjecaj objedinjene s mjerama koje su generirale pozitivan utjecaj, dok su u drugu skupinu uvrštene mjere koje imaju negativan utjecaj na okoliš i prirodu.

Slika ispod (Slika 7.1) pokazuje omjer pozitivnih/neutralnih (■) i negativnih (■) utjecaja mjera Programa na okoliš i prirodu, iz čega je vidljivo da 97 % mjera Programa ima pozitivno ili neutralno djelovanje na analizirane teme okoliša.

Slika 7.1 Omjer pozitivnih/neutralnih i negativnih utjecaja Programa na okoliš i prirodu

Sa stajališta strateške procjene utjecaja na okoliš strateški cilj je zadovoljen, odnosno mjere koje se planiraju implementirati Programom zadovoljavaju uvjete zaštite okoliša i prirode uz Studijom predložene mjere zaštite.

8 Mjere zaštite okoliša

U ovom poglavlju definirane su mjere zaštite okoliša za one mjere Programa za koje je na strateškoj razini utvrđeno da mogu imati potencijalno negativan utjecaj na okoliš.

Mjera Programa	Utjecaj	Okolišna tema na koju mjera utječe	Mjera zaštite okoliša
Mjera 1.1.5. Integracija i poboljšanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže kao i unaprjeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometom	Izgradnjom parkinga kod Mauzoleja obitelji Meštrović, što je predviđeno Mjerom 1.1.5., mogući su negativni utjecaji narušavanja kulturnog dobra koje obuhvaća drvored koji vodi od Otavica prema glavici na kojoj je crkva Presvetog Otkupitelja (Mauzolej obitelji Meštrović) i most preko Čikole zajedno s arhitekturom crkve na glavici.	Kulturna baština	Planiranu izgradnju parkinga organizirati uz prometnicu podno brijega na način da ne narušava pogled na drvored i Mauzolej obitelji Meštrović.
Mjera 1.2.1. Izgradnja, sanacija i održavanje vodoopskrbne infrastrukture	Izgradnja akumulacije može uzrokovati promjene vodnog režima vodotoka što će negativno utjecati na stanje površinskih i podzemnih vodnih tijela. Također, moguć je negativan utjecaj na kvalitetu vode u vodotoku, a potencijalno se može ubrzati i proces erozije korita.	Površinske i podzemne vode	Za planirani zahvat akumulacije na rijeci Čikoli pokrenut je postupak procjene utjecaja na okoliš. Daljnje aktivnosti/mjere na ovom projektu bit će definirane mišljenjem nadležnog tijela o prihvatljivosti planiranog zahvata na okoliš.
	Posredni utjecaj može se očekivati zbog negativnog utjecaja poljoprivredne proizvodnje na kvalitetu vodnih tijela uslijed korištenja umjetnih gnojiva i pesticida. Detaljan opis utjecaja naveden je u poglavlju 7.2.1. Površinske i podzemne vode.		
	Gradnja akumulacije dovela bi do promjene stanišnih uvjeta čime bi se djelovalo i na divlje vrste koje koriste staništa pod utjecajem. Očekivani negativni utjecaji odrazili bi se neposredno i posredno preko površinskih i podzemnih voda na prirodu.	Priroda	
	Također, izgradnjom akumulacije na rijeci Čikoli moguće je generiranje kumulativnog utjecaja povezanog s utjecajima koji su rezultat drugih antropogenih zahvata na ovom vodotoku. Detaljan opis utjecaja naveden je u poglavlju 7.2.2 Priroda.		
	Izgradnjom akumulacije na rijeci Čikoli moguće je potapanje starih mlinica koje se nalaze nizvodno od izvora, a koje bi potencijalno bile u obuhvatu akumulacije. Ovisno o površini potopljenog područja postoji i mogućnost ugroze	Kulturna baština	Prilikom izgradnje akumulacije na rijeci Čikoli potrebno je izbjeći potapanje/narušavanje objekata i lokaliteta kulturne baštine.

Mjera Programa	Utjecaj	Okolišna tema na koju mjera utječe	Mjera zaštite okoliša
	arheoloških i povijesnih lokaliteta općine Ružić.		
Mjera 1.4.2. Poticati korištenje i izgradnju infrastrukture obnovljivih izvora energije	Negativni utjecaji na površinske i podzemne vode mogu se očekivati zbog izgradnje male hidrocentrale. Intenzitet negativnog utjecaja ne može se točno odrediti, no on ovisi ponajprije o lokaciji i tipu planirane hidrocentrale. Detaljan opis utjecaja naveden je u poglavlju 7.2.1. Površinske i podzemne vode.	Površinske i podzemne vode	Planiranu malu hidrocentralu izvesti tehnologijom koja će prilikom korištenja vodostaj i kakvoću vode u vodotoku održati na postojećoj razini.
	Ovom mjerom predviđena je izgradnja vjetroparka na Svilaji i male hidrocentrale što može negativno djelovati na prirodu. Detaljan opis utjecaja naveden je u poglavlju 7.2.2 Priroda.	Priroda	<p>Za planirani zahvat vjetroelektrane na Svilaji pokrenut je postupak procjene utjecaja na okoliš.</p> <p>Daljnje aktivnosti na ovom projektu bit će definirane mišljenjem nadležnog tijela o prihvatljivosti planiranog zahvata na okoliš.</p> <p>Obzirom da u navedenom projektu izgradnje male hidrocentrale nije navedena lokacija zahvata niti tip planirane hidrocentrale, Studija ne može isključiti negativne utjecaje njihove izgradnje, kako pojedinačne tako i kumulativne. U tom kontekstu predlaže se izrada posebne studije koja bi za svaku rijeku odredila nultu stanje vrsta riba (kao skupine koja je pod direktnim utjecajem) na temelju kojeg bi bilo moguće procijeniti postoji li pogodna lokacija za smještaj hidrocentrale, definirati njezinu snagu i način rada. Osim pojedinačnih utjecaja studija bi trebala procijeniti kumulativne utjecaje, kao i utjecaje na ostale ljudske djelatnosti.</p> <p>Zaključno tome, malu hidrocentralu treba graditi na način da prilikom korištenja ne generira značajne negativne utjecaje na bioraznolikost i ekološku mrežu te regulaciju riječnog korita svesti na minimum zbog mogućnosti narušavanja prirodnih kvaliteta riječnog krajobraza.</p>
	Izgradnjom vjetroparka na Svilaji mogući su negativni utjecaji na arheološke lokalitete smještene u blizini planiranog zahvata.	Kulturna baština	Mjere zaštite kulturne baštine prilikom izgradnje vjetroparka Svilaja bit će definirane prilikom procjene utjecaja na okoliš koji je u tijeku.
Mjera 2.1.1. Izgradnja poslovne zone	Projektom izgradnje poslovne zone Mirlović Polje/Vriska glava moguće je generiranje negativnih utjecaja na površinske i podzemne vode. Detaljan opis utjecaja naveden je u poglavlju 7.2.1. Površinske i podzemne vode.	Površinske i podzemne vode	Za planiranu izgradnju poslovne zone Mirlović Polje/Vriska glava potrebno je ishoditi vodopravnu dozvolu i osigurati pročišćavanje otpadnih voda prije ispuštanja u recipijent.

Mjera Programa	Utjecaj	Okolišna tema na koju mjera utječe	Mjera zaštite okoliša
	Projektom izgradnje poslovne zone Mirlović Polje/Vriska glava moguće je generiranje posredno negativnih utjecaja na ekološku mrežu HR2000919 Čikola.	Priroda	Obzirom da će potencijalno negativni utjecaj na sastavnicu okoliša priroda biti rezultat potencijalno negativnog utjecaja na površinske i podzemne vode, mjera zaštite odgovara mjeri zaštite propisanoj za površinske i podzemne vode.
Mjera 2.3.1. Izgradnja, obnova i razvoj poljoprivredne infrastrukture	<p>Uslijed jačanja poljoprivredne proizvodnje mogu se očekivati negativni utjecaji na kvalitetu površinskih i podzemnih voda zbog povećane količine umjetnih gnojiva i pesticida koje će se koristiti na obrađivanim površinama.</p> <p>Projektima izgradnje stočarskih farmi i mini klaonice moguće je generiranje negativnih utjecaja na površinske i podzemne vode općine Ružić.</p> <p>Detaljan opis utjecaja naveden je u poglavlju 7.2.1. Površinske i podzemne vode.</p>	Površinske i podzemne vode	<p>Provoditi monitoring stanja površinskih i podzemnih vodnih tijela. Ukoliko se prilikom provođenja monitoringa pokaže da je uslijed intenzifikacije poljoprivredne proizvodnje došlo do povišenja koncentracija hranjivih tvari i pesticida u vodnim tijelima potrebno je provesti korake kojima će se kakvoća voda dovesti u prvotno stanje.</p> <p>Za planirane projekte izgradnje stočarskih farmi i mini klaonice potrebno je ishoditi vodopravne odnosno okolišne dozvole, a tijekom izgradnje planiranih stočarskih farmi i mini klaonice potrebno je osigurati adekvatno zbrinjavanje gnojovki i otpadnih voda.</p>
	Realizacijom ove mjere mogući su posredno negativni utjecaji na sastavnicu okoliša priroda koji su detaljno opisani u poglavlju 7.2.2 Priroda.	Priroda	Obzirom da će potencijalno negativni utjecaj na sastavnicu okoliša priroda biti rezultat potencijalno negativnog utjecaja na površinske i podzemne vode, mjera zaštite odgovara mjeri zaštite propisanoj za površinske i podzemne vode.
	Projektom izgradnje stočarskih farmi moguće je generiranje negativnih utjecaja na kvalitetu zraka općine Ružić što je detaljnije opisano u poglavlju 7.2.4 Kvaliteta zraka i klimatske značajke.	Kvaliteta zraka i klimatske značajke	Tijekom projektiranja planiranih stočarskih farmi primijeniti tehnička rješenja koja uključuju mjere zaštite zraka.
	Planirana izgradnja gospodarske zone Mirlović Polje – Krakovača može se negativno odraziti na površinske i podzemne vode što je detaljnije opisano u poglavlju 7.2.1. Površinske i podzemne vode	Površinske i podzemne vode	Tijekom projektiranja gospodarske zone planirati zatvoreni sustav odvodnje otpadnih voda uz prethodno pročišćavanje prije ispuštanja u recipijent.
Mjera 2.4.1. Formiranje, izgradnja, renovacija te unaprjeđenje turističke infrastrukture te infrastrukture u turističkim zonama	Projektom izgradnje gospodarske zone Mirlović Polje – Krakovača moguće je generiranje posredno negativnih utjecaja na ekološku mrežu HR2000919 Čikola.	Priroda	Obzirom da će mogući negativni utjecaj na sastavnicu okoliša priroda biti rezultat potencijalno negativnog utjecaja na površinske i podzemne vode, mjera zaštite odgovara mjeri zaštite propisanoj za površinske i podzemne vode.
Mjera 3.1.1. Izgradnja, dogradnja i renovacija objekata za obrazovanje, kulturu, zdravstvo,	Projektom izgradnje sportsko-rekreacijske zone Ružić i planinarskog doma na Svilaji mogući su negativni utjecaji na područja ekološke mreže.	Priroda	Tijekom izgradnje sportsko-rekreacijske zone Ružić izbjeći narušavanje obalnih staništa na rijeci Čikoli, a prilikom planiranja i projektiranja planinarskog doma na Svilaji izbjeći narušavanje

Mjera Programa	Utjecaj	Okolišna tema na koju mjera utječe	Mjera zaštite okoliša
sport, rekreaciju te ostale društvene aktivnosti			ciljnih staništa područja ekološke mreže HR2000922 Svilaja.
	Projektom izgradnje sportsko-rekreacijske zone Ružić mogući su negativni utjecaji na kulturnu baštinu što je detaljnije opisano u poglavlju 7.2.5 Kulturna baština.	Kulturna baština	Tijekom projektiranja sportsko-rekreacijske zone Ružić konzultirati se s Konzervatorskim odjelom u Šibeniku.
Mjera 3.1.6. Izgradnja i uređenje ostalih javnih površina (trgova, parkova i sl.)	Realizacijom projekta koji obuhvaća ulaganje u javne površine mogući su negativni utjecaji na krajobraz općine Ružić. Detaljniji opis utjecaja nalazi se u poglavlju 7.2.2 Priroda.	Priroda	Uređenje javnih površina provoditi uz korištenje elemenata prirodnog i/ili kulturnog krajobraza, te u što većoj mjeri koristiti biljni materijal karakterističan za područje Dalmatinske zagore.

Osim definiranih utjecaja i shodno tome propisanih mjera zaštite, Studija je kroz analizu postojećih okolišnih problema u Općini Ružić evidentirala mogućnost za dopunjavanjem dva prioriteta Programa.

Naime, iako je veliki udio općine Ružić očišćen od mina i neeksplozivnih ubojnih sredstava, dio područja je ostao onečišćen te je s obzirom na planirani razvoj turizma i poboljšanje kvalitete života i zdravlja ljudi potrebno nastaviti s razminiranjem tla općine Ružić.

Izuzev prethodno navedenog, u svrhu očuvanja kulturne baštine i unapređenja turističke ponude Općine Ružić potrebno je valorizirati, obnoviti i urediti nevaloriziranu etnološku nepokretnu baštinu, kao što su skupine pastirskih stanova i zaselaka podno Svilaje te stare mlinice. Osim toga, javlja se i potreba za izradom plana i popisa starih seoskih putova koji vode do starih i napuštenih sela, stanova i arheoloških lokaliteta te njihova valorizacija, obnova i uređenje čime bi se ostvario preduvjet za upotrebljiv turistički proizvod.

Iz navedenih razloga Studija predlaže dopunu Prioriteta 4.1. i Prioriteta 4.2. sljedećim mjerama:

Strateški cilj Programa	Prioritet	Dopuna prioriteta mjerom
Strateški cilj 4: Održivo upravljanje kulturnim i prirodnim dobrima	Prioritet 4.1. Sustavno očuvanje i unapređivanje stanja okoliša te valorizacija prirodnih vrednota	Razminiranje tla onečišćenog minama
	Prioritet 4.2. Obnova i zaštita kulturno-povijesne baštine kako bi se ista stavila u funkciju razvoja turizma i promociju općine	Valorizacija, obnova i uređenje nevalorizirane etnološke nepokretne baštine (skupine pastirskih stanova i zaselaka podno Svilaje te stare mlinice)
		Izrada plana i popisa starih seoskih putova koji vode do starih i napuštenih sela, stanova i arheoloških lokaliteta te njihova valorizacija, obnova i uređenje

S obzirom na općeniti karakter Mjere 1.1.2. Studijom se predlaže njezino spajanje s Mjerom 1.1.1. u jedinstvenu mjeru.

Prije provođenja planiranog projekta zaštite riječnih rakova koji je predviđen Mjerom 4.2.1. potrebno je konzultirati se s Ministarstvom zaštite okoliša i energetike i Hrvatskom agencijom za okoliš i prirodu, a prije bilo kakvih zahvata u blizini ili na lokacijama/objektima kulturne baštine potrebno je konzultirati se s Konzervatorskim odjelom u Šibeniku koji je nadležan za područje Županije.

9 Zaključak

Program je temeljni dokument razvoja Općine Ružić, formiran u svrhu planiranja, provedbe, kontrole i ocjenjivanja ukupnog razvitka u periodu 2015. – 2020. godine. Sadrži sažeti prikaz realno ostvarivih preferencija zajednice kao rezultat zajedničkog angažmana na rješavanju problema i potreba jedinice lokalne samouprave. Služi kao vodič i okvir lokalnoj samoupravi u procesu razvoja. Osim toga, potencijalnim investitorima daje uvid u strategiju zajednice u koju žele ulagati, dok je za donatore osnovni dokument na temelju kojega odlučuju o raspodjeli bespovratnih sredstava. Njegova je svrha sveobuhvatni održivi razvoj zajednice, optimalno korištenje resursa, postizanje zadanih ciljeva razvoja te zadovoljstvo stanovnika zajednice.

Strateška procjena utjecaja na okoliš je postupak kojim se procjenjuju vjerojatno značajni utjecaji na okoliš koji mogu nastati provedbom Programa te se objedinjavanjem Programa s uvjetima za zaštitu okoliša stvara osnova za promicanje održivog razvitka. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode je postupkom prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu donijelo Rješenje da je Program prihvatljiv za ekološku mrežu.

Tijekom pregleda strateških i planskih dokumenata Republike Hrvatske, Županije i Općine Ružić koji su povezani s provedbom Programa utvrđena je usuglašenost Programa sa svim navedenim strateškim i planskim dokumentima izuzev sadržaja Mjere 2.1.1. kojom se predviđa izgradnja šest poslovnih zona, od kojih 3 nisu predviđene PP Županije (Čavoglave, Mirlović polje/Vriska glava i Umljanovići).

Prilikom procjene utjecaja kao glavna metodološka smjernica koristila se analiza prihvatljivosti mjera koje predlaže Program u odnosu na relevantne okolišne teme i njihove sastavnice. Procijenjeni su mogući neposredni, posredni, kratkoročni, srednjoročni, trajni, kumulativni i prekogranični utjecaji na okoliš. Nakon analize utvrđeno je da 97 % mjera Programa ima pozitivno ili neutralno djelovanje na okoliš, a za mjere kod kojih je utvrđen mogući značajan negativan utjecaj navedene su i obrazložene mjere zaštite okoliša.

Mjere/projekti sa mogućim negativnim utjecajem na okoliš su:

Mjera 1.1.5. Integracija i poboljšanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže kao i unaprjeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometom

PROJEKT 1.1.5.1: Izgradnja parkinga kod Mauzoleja Meštrović

Mjera 1.2.1. Izgradnja, sanacija i održavanje vodoopskrbne infrastrukture

PROJEKT 1.2.1.1: Akumulacija Čikole za navodnjavanje

Mjera 1.4.2. Poticati korištenje i izgradnju infrastrukture obnovljivih izvora energije

PROJEKT 1.4.2.1: Vjetropark Svilaja

PROJEKT 1.4.2.2: Izgradnja Male hidrocentrale

Mjera 2.1.1. Izgradnja poslovne zone

PROJEKT 2.1.1.3. Poslovna zona Mirlović Polje/Vriska glava

Mjera 2.3.1. Izgradnja, obnova i razvoj poljoprivredne infrastrukture

PROJEKT 2.3.1.5: Izgradnja sustava navodnjavanja

PROJEKT 2.3.1.6: Izgradnja farmi za proizvodnju mlijeka

PROJEKT 2.3.1.7: Izgradnja farmi za uzgoj ovaca i koza

PROJEKT 2.3.1.8: Izgradnja farmi za uzgoj svinja

PROJEKT 2.3.1.10: Izgradnja mini klaonice

Mjera 2.4.1. Formiranje, izgradnja, renovacija te unaprjeđenje turističke infrastrukture te infrastrukture u turističkim zonama

PROJEKT 2.4.1.1. Izgradnja turističko-ugostiteljske zone

Mjera 3.1.1. Izgradnja, dogradnja i renovacija objekata za obrazovanje, kulturu, zdravstvo, sport, rekreaciju te ostale društvene aktivnosti

PROJEKT 3.1.1.6. Izgradnja sportsko rekreacijske zone Ružić

PROJEKT 3.1.1.11. Izgradnja planinarskog doma

Mjera 3.1.6. Izgradnja i uređenje ostalih javnih površina (trgova, parkova i sl.)

PROJEKT 3.1.6.1. Ulaganje u javne površine

Za Mjeru 1.1.5. kojom je predviđena izgradnja parkinga kod Mauzoleja obitelji Meštrović, utvrđen je potencijalno negativan utjecaj na *Kulturnu baštinu* te je Studijom navedena mjera zaštite okoliša kojom se predlaže da je izgradnju parkinga potrebno organizirati uz prometnicu podno brijega na način da ne narušava pogled na drvore i Mauzolej obitelji Meštrović.

U sklopu Mjere 1.2.1. nalazi se projekt „Akumulacija Čikole za navodnjavanje“ koji može potencijalno negativno utjecati na *Površinske i podzemne vode*, *Prirodu* te *Kulturnu baštinu*. Za ovaj projekt pokrenut je postupak procjene utjecaja na okoliš, a daljnje aktivnosti bit će definirane mišljenjem nadležnog tijela o prihvatljivosti planiranog zahvata na okoliš.

Kako bi se izbjegao negativan utjecaj Mjere 1.2.1. na kulturnu baštinu, navedena je mjera zaštite okoliša u kojoj se navodi da je prilikom izgradnje akumulacije na rijeci Čikoli potrebno izbjeći potapanje/narušavanje objekata i lokaliteta kulturne baštine.

Za Mjeru 1.4.2. je utvrđen potencijalno negativni utjecaj na *Površinske i podzemne vode*, *Prirodu* te *Kulturnu baštinu*. Studijom su obrazložene mjere zaštite okoliša prema kojima je potrebno malu hidrocentralu izvesti tehnologijom koja će prilikom korištenja vodostaj i kakvoću vode u vodotoku održati na postojećoj razini te je graditi na način da prilikom korištenja ne generira značajne negativne utjecaje na bioraznolikost i ekološku mrežu, a regulaciju riječnog korita potrebno je svesti na minimum zbog mogućnosti narušavanja prirodnih kvaliteta riječnog krajobraza. Obzirom da u Projektu „Izgradnja Male hidrocentrale“ nije navedena lokacija zahvata niti tip planirane male hidrocentrale ovom Studijom predlaže se izrada posebne studije koja bi za svaku rijeku odredila nulto stanje vrsta riba (kao skupine koja je pod direktnim utjecajem) na temelju kojeg bi bilo moguće procijeniti postoji li pogodna lokacija za smještaj hidrocentrale, definirati njezinu snagu i način rada. Osim pojedinačnih utjecaja studija bi trebala procijeniti kumulativne utjecaje, kao i utjecaje na ostale ljudske djelatnosti.

Za projekt „Vjetropark Svilaja“ koji može negativno utjecati na *Prirodu* i *Kulturnu baštinu*, a sadržan je u Mjeri 1.4.2., pokrenut je postupak procjene utjecaja na okoliš a daljnje aktivnosti bit će definirane mišljenjem nadležnog tijela o prihvatljivosti planiranog zahvata na okoliš.

Za Mjeru 2.1.1. je utvrđen negativan utjecaj na *Površinske i podzemne vode* te *Prirodu*, stoga je Studijom predložena mjera zaštite kojom se navodi da je za izgradnju planirane poslovne zone Mirlović Polje/Vriska glava potrebno ishoditi vodopravnu dozvolu i osigurati pročišćavanje otpadnih voda prije ispuštanja u recipijent.

Obzirom na potencijalno negativan utjecaj Mjere 2.3.1. na *Površinske i podzemne vode*, *Prirodu* te *Kvalitetu zraka i klimatske značajke*, navedena su mjere zaštite okoliša. Mjerom zaštite, koja se odnosi na projekt izgradnje sustava za navodnjavanje, se predlaže provođenje monitoringa stanja površinskih i podzemnih vodnih tijela. Ukoliko se prilikom provođenja monitoringa pokaže da je uslijed intenzifikacije poljoprivredne proizvodnje došlo do povišenja koncentracija hranjivih tvari i pesticida u vodnim tijelima potrebno je provesti korake kojima će se kakvoća voda dovesti u prvotno stanje. Za mogući negativan utjecaj izgradnje farmi i mini klaonice navedena je mjera zaštite kojom se upućuje na ishođenje vodopravnih odnosno okolišnih dozvola te na adekvatno zbrinjavanje gnojovki, otpadnih voda uz kontroliranu emisiju onečišćujućih tvari u zrak.

Kako bi se izbjegao negativan utjecaj Mjere 2.4.1. na *Površinske i podzemne vode* te *Prirodu*, predložena je mjera zaštite kojom se navodi da je tijekom projektiranja gospodarske zone Mirlović Polje – Krakovača potrebno planirati zatvoreni sustav odvodnje otpadnih voda uz prethodno pročišćavanje prije ispuštanja u recipijent.

Za Mjeru 3.1.1. je utvrđen negativan utjecaj na *Prirodu* i *Kulturnu baštinu*. Studijom su obrazložene mjere zaštite okoliša prema kojima je potrebno tijekom izgradnje sportsko-rekreacijske zone Ružić izbjeći narušavanje obalnih staništa na rijeci Čikoli, a prilikom planiranja i projektiranja planinarskog doma na Svilaji izbjeći narušavanje ciljnih staništa područja

ekološke mreže HR2000922 Svilaja. Obzirom na zaštitu kulturne baštine tijekom projektiranja sportsko-rekreacijske zone Ružić potrebno je konzultirati se s Konzervatorskim odjelom u Šibeniku.

Obzirom na potencijalno negativan utjecaj Mjere 3.1.6. na *Prirodu*, Studijom je predložena mjera zaštite kojom se navodi da je uređenje javnih površina potrebno provoditi uz korištenje elemenata prirodnog i/ili kulturnog krajobraza, te je u što većoj mjeri potrebno koristiti biljni materijal karakterističan za područje Dalmatinske zagore.

Prijedlog Studije je da se prije provođenja planiranog projekta zaštite riječnih rakova koji je predviđen Mjerom 4.2.1. potrebno konzultirati s Ministarstvom zaštite okoliša i energetike i Hrvatskom agencijom za okoliš i prirodu, a prije bilo kakvih zahvata u blizini ili na lokacijama/objektima kulturne baštine potrebno je konzultirati se s Konzervatorskim odjelom u Šibeniku koji je nadležan za područje Županije.

Analizom postojećih okolišnih problema u Općini Ružić evidentirana je mogućnost za dopunjavanjem Prioriteta 4.1. i Prioriteta 4.2. Programa. Ovom Studijom predlaže se dopuna Prioriteta 4.1. mjerom *Razminiranje tla onečišćenog minama*. Za dopunu Prioriteta 4.2., Studijom su predložene mjere *Valorizacija, obnova i uređenje nevalorizirane etnološke nepokretne baštine (skupine pastirskih stanova i zaselaka podno Svilaje te stare mlinice)* i *Izrada plana i popisa starih seoskih putova koji vode do starih i napuštenih sela, stanova i arheoloških lokaliteta te njihova valorizacija, obnova i uređenje*.

Izuzev prethodno navedenog, Studijom se predlaže spajanje Mjere 1.1.2. s Mjerom 1.1.1. u jedinstvenu mjeru.

Zaključno prethodno navedenom, implementacijom predloženih mjera zaštite okoliša Program će u potpunosti zadovoljiti uvjete zaštite okoliša i prirode.

10 Varijantna rješenja

Studija ne obrađuje varijantna rješenja, budući da Program, kao polazni dokument koji je predmet analize, ne predviđa druge pogodne mogućnosti za realizaciju pojedinih mjera.

11 Praćenje stanja okoliša

Uzimajući u obzir da su ovom strateškom procjenom analizirane mjere koje je definirao Program te da procjenom utjecaja ovih mjera na okoliš nisu detektirani utjecaji koji bi zahtijevali praćenje stanja na strateškoj razini, Studija nije definirala način praćenja stanja okoliša. Ono će se propisivati i obavljati za one aktivnosti koje će se provoditi na razini procjene utjecaja pojedinih zahvata na okoliš i ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu.

12 Izvori podataka

12.1 Znanstveni i stručni radovi

- Andlar, G., Aničić, B., Pereković, P., Rechner Dika I., Hrdalo I. (2010): Kulturni krajobraz i legislativa – stanje u Hrvatskoj, Društvena istraživanja, 20 (3), str. 813 – 835
- Andlar, G. (2012). Iznimni kulturni krajobrzi primorske Hrvatske. Disertacija, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb
- Antolović, J., Flajšman, E., Frković, A., Grubešić, M., Holcer, D., Vuković, M., Flajšman, E., Grgurev, M., Hamidović, D., Pavlinić, I. i Tvrtković, N. (2006): Crvena knjiga sisavaca Hrvatske. Ministarstvo kulture, Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb
- Aralica, M. (2008). Petropoljska raskršća. *Godišnjak Titius : godišnjak za interdisciplinarna istraživanja porječja Krke*, 1(1), 317-328. Preuzeto s <http://hrcak.srce.hr/111983>
- Cambi, N., Glavičić, M., Maršić, D., Miletić, Ž., Zaninović, J. (2007.): *Rimska vojska u Burnumu*, Driš – Šibenik – Zadar.
- Čečuk B., Marović I., Rapanić Ž. (uredništvo) (1984): Cetinska krajina od prethistorije do dolaska Turaka, Hrvatsko arheološko društvo, Split
- Dramstad, W.E., Olson, J.D., Forman, R.T. T. (1996), *Landscape ecology principles in landscape architecture and land-use planning*, Harvard University Graduate School of Design, Island Press and the American Society of Landscape Architects
- Glavaš, I. (2010.): Municipij Magnum, raskršće rimskih cestovnih pravaca i beneficijarska postaja, Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru, Zadar.
- Glavaš I., (2012): Prilozi za antičku topografiju Petrovog polja, Logor rimskih pomoćnih vojnih postrojbi u Kadinoj Glavici, municipij Magnum i beneficijarska postaja u Balinoj Glavici, Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske 35-2011, Zagreb
- Ivanović, A., Sikirica V., Marković, S. & Sakač, K.: Osnovna geološka karta SFRJ 1: 100 000 List Driš K33-9. Inst. geol. istraž. Zagreb (1967- 1972), Savezni geol. zavod Beograd, 1977.
- Ivanović, A., Sikirica V. & Sakač, K.: Osnovna geološka karta 1: 100 000. Tumač za list Driš K33-9. Inst. geol. istraž. Zagreb (1972), Savezni geol. zavod Beograd, 59 str., Beograd, 1978.
- Jelić, D., Kuljerić, M., Koren, T., Treer, D., Šalamon, D., Lončar, M., Podnar-Lešić, M., Janev Hutinec, B., Bogdanović, T., Mekinić, S. i Jelić, K. (2012): Crvena knjiga vodozemaca i gmazova Hrvatske. Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb
- Mrakovčić, M., Brigić, A., Buj, I., Čaleta, M., Mustafić, P. i Zanella, D. (2006): Crvena knjiga slatkovodnih riba Hrvatske. Ministarstvo kulture i Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb
- Milošević, A. (1991): Stećci i Vlasi, Split: Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture Split, Split
- Nikolić, T. i Topić, J. (urednici) (2005): Crvena knjiga vaskularne flore Hrvatske. Ministarstvo kulture, Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb
- Relja, R., Alfrević, N. (2014). Lokalne i regionalne sociokulturne odrednice razvoja posebnih oblika turizma: studija slučaja driške regije. *Godišnjak Titius : godišnjak za interdisciplinarna istraživanja porječja Krke*, 6-7(6-7), 451-46.
- Roksandić, D. i Mimica I., Štefanec N., Glunčić-Bužančić V., ur. (2003): „Triplex Confinium (1500-1800) : ekohistorija“ : zbornik radova sa međunarodnog znanstvenog skupa 3. - 7. svibnja 2000. godine u Zadru. Split : Zagreb

- Romić D., Marušić J. (2005): Nacionalni projekt navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama u Republici Hrvatskoj, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva i Agronomski fakultet Zagreb, Zagreb.
- Tutiš, V., Kralj, J., Radović, D., Čiković, D., Barišić, S. (ur.) (2013): Crvena knjiga ptica Hrvatske. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb
- Zaninović J. (2008): Ranokršćanski sakralni kompleks „Crkvina“ u selu Trbounje kod Driša,, Archaeologia Adriatica II, Zadar

12.2 Internetske baze podataka

- Agencija za zaštitu okoliša – Corine Land Cover, 2012
- FCD – Flora Croatica Database, <http://hirc.botanic.hr/fcd>
- Historical Maps of the Habsburg Empire, <http://mapire.eu/en/>
- Hrvatske šume, <http://javni-podaci-karta.hrsume.hr/>
- Lovački portal, <http://www.lovac.info/lovacki-portal-lovac-home/karte-lovista-hrvatske.html>
- Ministarstvo kulture – Registar kulturnih dobara RH, www.min-kulture.hr
- Ministarstvo poljoprivrede, https://lovistarh.mps.hr/lovstvo_javnost/Lovista.aspx
- Ministarstvo poljoprivrede, www.mps.hr
- Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, <https://razvoj.gov.hr/>
- Oikon - Kartiranje staništa Republike Hrvatske, 2004
- Portal otvorenih podataka Republike Hrvatske, <http://data.gov.hr/dataset/registar-kulturnih-dobara>
- Službena stranica Državnog zavoda za statistiku, www.dzs.hr
- Službena stranica Hrvatskog centra za razminiranje, www.hcr.hr
- Službena stranica Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, www.hzz.hr
- Službena stranica Javne ustanove u kulturi Tvrđava kulture Šibenik, <http://svmihovil.sibenik.hr/>
- Službena stranica Općine Ružić – www.opcina-ruzic.hr
- Web portal Informacijskog sustava zaštite prirode, www.bioportal.hr
- Web portal Državne geodetske uprave, www.dgu.hr
- <http://www.bisnode.hr/proizvod/bonitetihr/>

12.3 Zakoni, pravilnici, uredbe, direktive

- Direktivom 92/43/EEZ o zaštiti prirodnih staništa i divljih biljnih i životinjskih vrsta (SL L 206, 22.07.1992.)
- Direktiva 2001/42/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća o procjeni učinaka određenih planova i programa na okoliš
- Direktiva europskog parlamenta i vijeća o energetske učinkovitosti (2012/27/EU)
- Direktiva 2001/80/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2001. o ograničenju emisija određenih onečišćujućih tvari u zrak iz velikih uređaja za loženje

Direktiva 2000/60/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2000. kojom se uspostavlja okvir za djelovanje zajednice na području politike voda

Pravilnik o arheološkim istraživanjima (NN 102/10)

Pravilnik o dobroj poljoprivrednoj praksi u korištenju gnojiva (Narodne novine, br. 56/08)

Pravilnik o graničnim vrijednostima emisija otpadnih voda (Narodne novine, br. 80/13, 43/14)

Pravilnik o određivanju kulturnih predmeta koji se smatraju nacionalnim blagom država članica Europske unije (NN 38/04)

Pravilnik o parametrima sukladnosti i metodama analize vode za ljudsku potrošnju (Narodne novine, br. 125/13, 141/13)

Pravilnik o popisu stanišnih tipova, karti staništa te ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima (Narodne novine, br. 88/14).

Pravilnik o posebnim uvjetima za obavljanje djelatnosti javne odvodnje (Narodne novine, br. 28/11, 16/14)

Pravilnik o posebnim uvjetima za obavljanje djelatnosti javne vodoopskrbe (Narodne novine, br. 28/11, 16/14)

Pravilnik o povjerenstvu za stratešku procjenu (Narodne novine, br. 70/08)

Pravilnik o praćenju kvalitete zraka (Narodne novine 03/13),

Pravilnik o sanitarno tehničkim i higijenskim te drugim uvjetima koje moraju ispunjavati vodoopskrbni objekti (Narodne novine, br. 44/14)

Pravilnik o strogo zaštićenim vrstama (Narodne novine, br. 144/13, 75/16)

Pravilnik o utvrđivanju zona sanitarne zaštite izvorišta (NN 66/11, 47/13)

Pravilnik o uvjetima za utvrđivanje zona sanitarne zaštite izvorišta (Narodne novine, br. 66/11, 47/13)

Pravilnik o zaštiti poljoprivrednog zemljišta od onečišćenja štetnim tvarima (Narodne novine, br. 9/14)

Pravilnik o praćenju kvalitete zraka (Narodne novine br. 03/13),

Uredba o ekološkoj mreži (NN 124/13)

Uredba o emisijskim kvotama za određene onečišćujuće tvari u zraku u Republici Hrvatskoj, (Narodne novine br. 108/13)

Uredba o procjeni utjecaja zahvata na okoliš (Narodne novine, br. 61/14)

Uredba o razinama onečišćujućih tvari u zraku (NN 117/12)

Uredba o standardu kakvoće voda (Narodne novine, br. 73/13, 151/14)

Uredba o standardu kakvoće voda (NN 73/13, 151/14, 78/15)

Uredba o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (Narodne novine, br. 64/08)

Uredba o tvarima koje oštećuju ozonski sloj i fluoriranim stakleničkim plinovima (Narodne novine, br. 90/14)

Uredba o uslužnim područjima (Narodne novine, br. 67/14)

Uredba o graničnim vrijednostima emisija onečišćujućih tvari u zrak iz nepokretnih izvora (Narodne novine, br. 117/12)

Uredba o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša (Narodne novine, br. 64/08)

Zakon o financiranju vodnog gospodarstva (Narodne novine, br. 53/09, 90/11, 56/13, 154/14)

Zakon o komunalnom gospodarstvu (Narodne novine, br. 36/95, 70/97, 128/99, 57/00, 129/00, 59/01, 26/03, 82/04, 110/04, 178/04, 38/09, 79/09, 153/09, 49/11, 84/11, 90/11, 144/12, 94/13, 153/13, 147/14)

Zakon o lovstvu (Narodne novine, br. 140/05, 75/09, 153/09, 14/14)

Zakon o poljoprivrednom zemljištu (Narodne novine, br. 39/13)

Zakon o potvrđivanju Konvencije o zaštiti nematerijalne kulturne baštine, (NN, Međunarodni ugovori 5/05,5/07)

- Zakon o potvrđivanju Konvencije o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica (NN 06/96)
- Zakon o potvrđivanju Okvirne konvencije Vijeća Europe o vrijednosti kulturne baštine za društvo (NN, Međunarodni ugovori 5/07)
- Zakon o potvrđivanju Protokola o strateškoj procjeni okoliša uz Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica (NN 07/09)
- Zakon o potvrđivanju Konvencije o europskim krajobrazima (NN; Međunarodni ugovori, br. 12/02)
- Zakon o prostornom uređenju (Narodne novine, br. 76/07, 38/09, 55/11, 90/11, 50/12, 55/12, 80/13)
- Zakon o ratifikaciji Europske konvencije o zaštiti arheološke baštine (revidirana) iz 1992. godine sastavljene u Valetti 16. siječnja 1992. godine, (NN, Međunarodni ugovori, 4/04 i 9/04)
- Zakon o šumama (Narodne novine, br. 140/05, 82/06, 129/08, 80/10, 124/10, 25/12, 68/12, 148/13, 94/14)
- Zakon o vodama (Narodne novine, br. 153/09, 63/11, 130/11, 56/13 i 14/14)
- Zakon o vodi za ljudsku potrošnju (Narodne novine, br. 56/13)
- Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN br. 69/99, 151/03, 157/03; Ispravak NN, br. 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14)
- Zakon o zaštiti okoliša (Narodne novine, br. 80/13, 153/13)
- Zakon o zaštiti prirode (Narodne novine, br. 80/13)
- Zakon o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti (Narodne novine, br. 79/07, 113/08 i 43/09)
- Zakon o zaštiti zraka (Narodne novine 130/11, 47/14)

12.4 Konvencije, protokoli, sporazumi

- Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša (Aarhus, 1998.)
- Konvencija o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica (Espoo, 1991)
- Protokol o strateškoj procjeni okoliša (Kijev, 2003.)
- Konvencija o biološkoj raznolikosti (Rio de Janeiro, 1992.)
- Stockholmska konvencija o postojanim organskim onečišćujućim tvarima (Stockholm, 2001.)
- Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija)
- Konvencija o močvarama (Ramsarska konvencija) (Ramsar, 1971).
- Tematska strategija za zaštitu tla COM/2006/231
- Konvencija o europskim krajobrazima (Firenze, 2000.)
- Europska konvencija o zaštiti arheološkog naslijeđa Europe (London, 1969.)
- Konvencija Vijeća Europe o zaštiti arhitektonskog blaga Europe, (NN, Međunarodni ugovori, 6/94)
- Deklaracija o očuvanju smještaja struktura, mjesta i područja baštine (Xian, 2005)
- Prijedlozi željenih standardiziranih instrumenata za povijesni urbani krajolik (UNESCO, 2011)
- Europska konvencija o zaštiti arheološke baštine (Valetta, 1992)
- Povelja o zaštiti i upravljanju arheološkim naslijeđem (Lausanne, 1990)

Konvencija o vrijednosti kulturne baštine za društvo, (Faro, 2005)
 Međunarodna povelja o kulturnom turizmu (Mexico, 1999)
 Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine (UNESCO, 1972)

12.5 Planovi, programi, strategije

Akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2011.-2016., Ministarstvo poljoprivrede Republike Hrvatske, 2011

Akcijski plan razvoja cikloturizma, Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 2015

Master i marketing plan turizma Šibensko-kninske županije (2005), The European Union's CARDS Programme for Croatia

Nacionalni projekt navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama u Republici Hrvatskoj (2005), Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (voditelj projekta prof.dr.sc. D. Romić), Zagreb.

Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2012. do 2016.

Nacionalna strategija zaštite od požara za razdoblje od 2013. do 2022. (Narodne novine, br. 68/13)

Nacrt Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020.

Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. - 2020., Ministarstvo gospodarstva Republike Hrvatske, 2014

Plan gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2007. do 2015.godine (NN 85/07, 126/10, 31/11, 46/15)

Plan gospodarenja otpadom za Općinu Ružić za razdoblje od 2012. do 2020. godine, 2012

Plan navodnjavanja za područje Šibensko-kninske županije (2006), Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Fakultet građevinarstva, arhitekture i geodezije u Splitu, Zagreb i Split

Plan upravljanja razvojem i marketingom turizma dnrškog područja, Eupolis grupa, 2016.

Plan upravljanja vodnim područjima 2016. – 2021., Hrvatske vode, 2016

Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020. Ministarstvo poljoprivrede, 2015.

Prostorni plan uređenja Općine Ružić (Službeni vjesnik Šibensko-kninske županije, br. 04/04, 07/12, 09/16)

Prostorni plan Šibensko-kninske županije (Službeni vjesnik Šibensko-kninske županije, br. 09/12, 04/13, 02/14)

Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 143/08)

Strategija energetskog razvoja Republike Hrvatske do 2020. (Narodne novine, br. 130/09)

Strategija gospodarenja otpadom Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 130/05)

Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (Narodne novine, br. 124/14)

Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske

Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 76/13)

Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2014. - 2030. (Narodne novine, br. 131/14)

Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013.-2020. (Narodne novine, br. 136/13)

Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine (Narodne novine, br. 55/13)

Strategija razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2016. do 2020. godine (Narodne novine, br. 68/16)

Strategija upravljanja vodama (Narodne novine, br. 91/08)

Strateški plan ministarstva kulture 2015. – 2017., Ministarstvo kulture, 2014.

12.6 Izvješća i publikacije

Landscape character assessment, Guidance for England and Scotland, (2002): The countryside Agency and Scottish Natural Heritage, Sheffield

Godišnje izvješće o praćenju kvalitete zraka na području Republike Hrvatske za 2014. godinu, Agencija za zaštitu okoliša, 2015.

Izvješće o stanju okoliša Šibensko-kninske županije iz 2009., OIKON d.o.o. – Institut za primijenjenu ekologiju, 2010.

Izvješće o provedbi Plana gospodarenja otpadom Općine Ružić za 2015. godinu, 2016

Stanje MSP-a na području Općine Ružić, Vektorski format podataka ESRI.shp, Hrvatski centar za razminiranje, Sisak, 02.09.2016

Stručne smjernice – male hidroelektrane, Hrvatska agencija za okoliš i prirodu, 2015

13 Sažetak

13.1 Uvod

Strateška procjena utjecaja na okoliš je postupak kojim se procjenjuju vjerojatno značajni utjecaji na okoliš koji mogu nastati provedbom strategije, plana ili programa. Strateškom procjenom stvara se osnova za promicanje održivog razvitka kroz objedinjavanje uvjeta za zaštitu okoliša u strategije, planove i programe pojedinog područja. Time se omogućava da se mjerodavne odluke o prihvaćanju strategija, plana i programa donose uz poznavanje mogućih značajnih utjecaja koje bi strategija, plan i program svojom provedbom mogao imati na okoliš, a nositeljima zahvata pružaju se okviri djelovanja i daje se mogućnost uključivanja bitnih elemenata zaštite okoliša u donošenje odluka (Zakon o zaštiti okoliša).

Izrađivač Programa je UHY savjetovanje d.o.o., Hrvatske mornarice 1H, 21 000 Split. Postupak strateške procjene prema Odluci o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020. provodi Jedinstveni upravni odjel Općine Ružić. Postupak strateške procjene utjecaja na okoliš za Program provodi se temeljem odredbi Zakona o zaštiti okoliša, Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš, Pravilnika o povjerenstvu za stratešku procjenu i Uredbe o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša. Ovim postupkom se procjenjuju vjerojatno značajni utjecaji na okoliš i zdravlje ljudi koji mogu nastati provedbom Programa.

U slučaju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš za Program, za njegovu provedbu, prema Zakonu o zaštiti okoliša, nadležan Jedinstveni upravni odjel Općine Ružić. Načelnik Općine Ružić 2. svibnja. 2016 donio je Odluku o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020.g (KLASA: 351-01/16-01/6; URBROJ: 2182/08-16-1). Odluka se nalazi u poglavlju Prilozi (Prilog 2 – Odluka o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš).

Za Program je proveden postupak prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu sukladno Zakonu o zaštiti prirode za koji je MZOIP donio Rješenje (KLASA: UP/I 612-07/16-71/169, URBROJ: 517-07-2-1-16-4) 22. travnja 2016. godine da je Program prihvatljiv za ekološku mrežu te stoga nije potrebno provesti glavnu ocjenu prihvatljivosti. Iz tog razloga Studija ne uključuje poglavlje Glavna ocjena. Rješenje MZOIP-a nalazi se u poglavlju Prilozi (Prilog 3 - Rješenje MZOIP-a o prihvatljivosti za ekološku mrežu).

U svrhu informiranja javnosti, informacija o provedbi postupka određivanja sadržaja Studije objavljena je na internetskoj stranici Općine Ružić (www.opcina-ruzic.hr). Odluka o sadržaju Strateške studije procjene utjecaja na okoliš Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020 donesena je 12. listopada 2016. godine (KLASA: 351-01/16-01/6, URBROJ: 2182/08-16-78), a nalazi se u poglavlju Prilozi (Prilog 1 - Odluka o sadržaju Strateške studije utjecaja na okoliš).

Sukladno navedenoj Odluci o sadržaju Studije utjecaja na okoliš i odredbama Zakona o zaštiti okoliša, definirane su sastavnice okoliša na koje provedba Programa može imati utjecaj:

- Geološke značajke
- Površinske i podzemne vode
- Priroda (bioraznolikost, zaštićena područja, ekološka mreža, krajobraz)
- Korištenje zemljišta (tlo, poljoprivreda, šumsko područje)
- Kvaliteta zraka i klimatske značajke
- Kulturna baština
- Gospodarske značajke (turizam i ugostiteljstvo, poduzetništvo, lovstvo)
- Infrastruktura (promet, telekomunikacije, energetske sustavi, vodoopskrbni sustav, sustav odvodnje, otpad)
- Stanovništvo (zdravlje ljudi i socio-ekonomske značajke).

S ciljem što preciznije i kvalitetnije izrade Studije u više navrata su provedene konzultacije s predstavnicima Jedinственог upravnog odjela Općine Ružić te predstavnicima izrađivača Programa iz tvrtke UHY savjetovanje d.o.o.

13.2 Okolišne značajke područja na koja provedba Programa može utjecati

Programom su definirani ciljevi i prioriteti razvoja Općine Ružić koji trebaju kroz svoje mjere integrirati načela održivog razvoja, kako bi provedba Programa bila prihvatljiva za sve okolišne teme. Početnom procjenom mjera Programa procijenjeni su potencijalni utjecaji na okolišne teme te su u ovom poglavlju izdvojene one na koje se očekuju utjecaji uslijed provedbe Programa (Tablica 13.1).

Tablica 13.1 Potencijalni očekivani utjecaji na okolišne teme

Okolišne teme	Analiza provedbe Programa na pojedinu okolišnu temu
Površinske i podzemne vode	Poboljšanje komunalne infrastrukture (otpadne vode) doprinijet će smanjenju opterećenja na površinske i podzemne vode, uslijed smanjenja difuznih izvora zagađenja izgradnjom kolektora s pročišćivačem. Sanacijom odlagališta uklonili bi se potencijalno opasni točkasti izvori onečišćenja što bi imalo pozitivan utjecaj na ekološko i kemijsko stanje površinskih voda, kao i na kemijsko stanje podzemnih voda. Međutim, mjere koje se odnose na intenziviranje poljoprivrede, izgradnju male hidrocentrale, izgradnju gospodarskih zona te izgradnju stočarskih farmi i mini klaonice zbog svog karaktera mogu negativno utjecati na ovu okolišnu temu.
Priroda (bioraznolikost, ekološka mreža, krajobraz)	Provedbom Programa mogu se očekivati negativni utjecaji na prirodu, što se odnosi na pojedine mjere koje definiraju intenziviranje poljoprivrede, potiču razvoj obnovljivih izvora energije, predviđaju izgradnju gospodarskih zona, planinarskog doma i uređenje javnih površina. Također, provedba dijela mjera koje se odnose na izgradnju i rekonstrukciju infrastrukture za prevenciju i ublažavanje elementarnih nepogoda te mjere koje se direktno odnose na zaštitu prirode mogu pozitivno djelovati na ovu okolišnu temu.
Korištenje zemljišta (poljoprivreda, šumsko područje)	Provedba Programa može potencijalno djelovati na korištenje zemljišta uslijed poticanja razvoja sektorskih djelatnosti koje koriste zemljište kao resurs te uslijed infrastrukture vezane za unapređenje poljoprivrede i šumskog područja. Sve mjere propisane Programom generirale bi pozitivne utjecaje na ovu okolišnu temu.
Kvaliteta zraka i klimatske značajke	Provedbom Programa očekuju se uglavnom pozitivni utjecaji na kvalitetu zraka i klimatske značajke uslijed predviđenog korištenja energije iz obnovljivih izvora, međutim mjera koja se odnosi na izgradnju stočarskih farmi može negativno utjecati na ovu okolišnu temu.
Kulturna baština	Provedbom Programa očekuju se i pozitivni i negativni utjecaji na kulturnu baštinu na području Općine Ružić. Ulaganja u obnovu kulturnih dobara te uređenje tematskih putova do određenih lokacija kulturnog karaktera doprinose očuvanju kulturne baštine ovog područja. Međutim, provedbom Programa mogu se očekivati i negativni utjecaji na kulturnu baštinu na području Općine Ružić, što se odnosi na pojedine mjere kojima je predviđeno poboljšanje prometa u mirovanju, izgradnja akumulacije za navodnjavanje, izgradnja infrastrukture za obnovljive izvore energije te izgradnja gospodarske zone sportsko-rekreacijske namjene.
Gospodarske značajke (turizam i ugostiteljstvo, poduzetništvo)	Uslijed provedbe Programa očekuju se pozitivni učinci na gospodarstvo, prvenstveno uslijed ulaganja u turizam i poduzetništvo. Također, izgradnja poslovnih zona doprinijet će boljem razvoju gospodarskog sektora.
Stanovništvo (migracije stanovništva, zdravlje ljudi i socijalna skrb)	Provedbom Programa očekuju se pozitivni utjecaji na stanovništvo prvenstveno uslijed unaprjeđenja komunalne infrastrukture, organiziranih edukacija u raznim sektorima, izgradnje i poboljšanja društvene infrastrukture.

13.3 Utjecaji Programa na okoliš

Prilikom procjene utjecaja polazi se od činjenice da će se prilikom realizacije mjera Programa poštivati sve zakonske odredbe, stoga se Studija oslanja na predmetne zakone i u svojoj procjeni ne analizira utjecaje koji podliježu zakonskim obavezama.

Procjena utjecaja temelji se na strateškoj razini, koja isključuje pojedinačne zahvate i specifičnu projektno vezanu procjenu utjecaja na okoliš. Sukladno metodološkim preporukama za izradu strateških studija koje analiziraju strategije, planove i programe na krovnoj razini, nastalima u okviru projekta „*Jačanje kapaciteta za provedbu strateške procjene utjecaja na okoliš na regionalnoj i lokalnoj razini*“ iz 2014. godine, procjena utjecaja izvršena je putem odabira strateškog cilja Studije. Strateški cilj na koji se procjenjuje utjecaj je „Usuglašenost mjera Programa sa zahtjevima okoliša i prirode“. Iz odabira cilja vidljivo je da glavna metodološka smjernica za procjenu utjecaja predstavlja analizu prihvatljivosti mjera koje predlaže Program u odnosu na relevantne okolišne teme s njihovim sastavnicama.

Uz analizu svih mjera daje se ocjena njihove opravdanosti u odnosu na ekološke zahtjeve po pitanju okoliša i prirode te se procjenjuju mogući neposredni, posredni, kratkoročni, srednjoročni, trajni, kumulativni i prekogranični utjecaji na okoliš.

Kriteriji za procjenu utjecaja

Prilikom procjene utjecaja mjera predloženih Programom, koriste se tri kategorije utjecaja:

Pozitivan utjecaj (+): Utjecaj je pozitivan ako predložena mjera poboljšava postojeće stanje okoliša u odnosu na sadašnje stanje ili trend. Do poboljšanja može doći uslijed rješavanja nekog od postojećih okolišnih problema ili uslijed pozitivne promjene postojećeg negativnog trenda.

Negativan utjecaj (-): Utjecaj se ocjenjuje kao negativan ako se procijeni da se provedbom mjera značajno negativan utjecaj ne može isključiti. Za ovu kategoriju utjecaja definiraju se mjere zaštite okoliša koje mogu isključiti/umanjiti mogućnost značajno negativnog utjecaja.

Neutralan utjecaj (/): Utjecaj je neutralan ukoliko mjere na strateškom nivou ne generiraju pozitivne ili negativne utjecaje na okoliš. Za ovu kategoriju utjecaja također se mogu definirati mjere poboljšanja.

Prilikom opisa utjecaja predloženih mjera na okoliš i prirodu, koriste se sljedeći termini koji služe za detaljnije definiranje vrste i opsega pojedinačnih utjecaja:

Neposredan utjecaj – ako je predložena mjera direktni izvor opisanog utjecaja.

Posredan utjecaj – ako predložena mjera generira promjenu koja je izvor opisanog (budućeg) utjecaja.

Kratkoročan utjecaj – ako djelovanje utjecaja na okoliš/prirodu prestaje unutar 5 godina.

Srednjoročan utjecaj – ako djelovanje utjecaja na okoliš/prirodu prestaje između 5. i 10. godine od početka razvoja utjecaja.

Trajan utjecaj – ako utjecaj ima trajne posljedice po okoliš/prirodu te ne prestaje ni nakon 10 godina.

Kumulativan utjecaj – ako predložena mjera može međudjelovati s drugim predloženim mjerama Programa ili postojećim ili planiranim aktivnostima, trendovima i zahvatima u prostoru, što generira utjecaje čije je zajedničko djelovanje veće od sume djelovanja pojedinačnih utjecaja.

Prekograničan utjecaj – ako predložena mjera može utjecati na okoliš/prirodu drugih država.

13.3.1 Procjena utjecaja Programa na okoliš

Analiza utjecaja Programa na okoliš podrazumijeva procjenu utjecaja svih mjera koje su definirane unutar strateških ciljeva te prioriteta razvoja Općine Ružić. U prvom koraku je za sve mjere definiran potencijalni utjecaj (+, - ili /) na okoliš, a potom su navedeni utjecaji detaljnije prikazani u poglavlju 13.3.2. Opis utjecaja na okoliš.

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
CILJ 1: Sveobuhvatna obnova i razvoj infrastrukturnog sustava Općine				
PRIORITET 1.1: Razvoj i obnova prometne infrastrukture				
Mjera 1.1.1. Izgradnja i održavanje prometne infrastrukture (lokalnih i nerazvrstanih cesta te šumskih i poljskih putova)	PROJEKT 1.1.1.1: Nerazvrstana cesta br. 1 Gornji put	Općina Ružić	Realizacijom Mjere 1.1.1. ne predviđaju se novi koridori cesta koji bi povećali fragmentiranost područja te se stoga neće generirati utjecaji na okoliš na strateškoj razini, odnosno utjecaj je neutralnog (/) karaktera.	S obzirom na općeniti karakter Mjere 1.1.2. optimalno je tu mjeru spojiti s Mjerom 1.1.1. u jedinstvenu mjeru
	PROJEKT 1.1.1.2: Nerazvrstana cesta br. 27 Put Dolaca	Općina Ružić		
	PROJEKT 1.1.1.3: Nerazvrstana cesta br. 154 Put Selina	Općina Ružić		
	PROJEKT 1.1.1.4: Nerazvrstana cesta br. 123 Put Drvara	Općina Ružić		
	PROJEKT 1.1.1.5: Nerazvrstana cesta br. 053 Put Stražbenice	Općina Ružić		
	PROJEKT 1.1.1.6: Nerazvrstana cesta br. 095 Put kroz Gornji Gradac	Općina Ružić		
	PROJEKT 1.1.1.7: Ostale nerazvrstane ceste na području Općine	Općina Ružić		

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
Mjera 1.1.2. Poboljšanje kvalitete prometnica i prometne povezanosti	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Obzirom da u mjeri nisu navedene lokacije prometnica, za provođenje ove mjere, poboljšanje kvalitete prometnica i prometne povezanosti na strateškom nivou utjecaj je okarakteriziran kao neutralan (/) .	
Mjera 1.1.3. Osmišljavanje, izgradnja i označavanje tematskih putova i staza	PROJEKT 1.1.3.1: Tematski put (Rimski grad <i>Municipium Magnum</i>)	Umljanovići	Realizacijom Mjere 1.1.3. kojom se planira osmišljavanje, izgradnja i označavanje dvaju tematskih putova s popratnim sadržajima očekuje se pozitivan (+) utjecaj na turizam i posredno pozitivan (+) utjecaj na kulturno-povijesnu baštinu. Provedbom ove mjere ne očekuju se negativni utjecaji na okoliš.	
	PROJEKT 1.1.3.2: Tematski put (Meštrovićev znak u Hrvatskoj)	Općina Ružić		
Mjera 1.1.4. Razvoj i uređenje biciklističkih i pješačkih staza	PROJEKT 1.1.4.1: Biciklističke staze (Meštrovićev znak u Hrvatskoj + Rimski grad)	Općina Ružić	Procjenom na strateškoj razini, realizacijom Mjere 1.1.4. neće se generirati negativni utjecaji na okoliš, međutim mjera će pozitivno (+) utjecati na turizam obzirom da cikloturizam predstavlja jedan od turističkih proizvoda s najvećom perspektivom razvoja.	Obzirom da projektna dokumentacija za Projekt 1.1.4.1. još uvijek ne postoji i nije poznata točna lokacija planiranih biciklističkih staza, na strateškoj razini detaljnija procjena utjecaja na okoliš nije bila moguća.
Mjera 1.1.5. Integracija i poboljšanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže kao i unaprjeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometom	PROJEKT 1.1.5.1: Izgradnja parkinga kod Mauzoleja Meštrović	Otavice	Realizacijom Mjere 1.1.5. moguć je negativan (-) utjecaj na kulturnu baštinu.	Izgradnjom parkinga kod Mauzoleja obitelji Meštrović moguć je neposredan utjecaj na jedinstveno kulturno dobro koje se sastoji od Mauzoleja obitelji Meštrović, drvoreda koji vodi od Otavica prema mauzoleju i mosta preko Čikole.

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
PRIORITET 1.2: Unaprjeđenje i razvoj sustava vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda				
Mjera 1.2.1. Izgradnja, sanacija i održavanje vodoopskrbne infrastrukture	PROJEKT 1.2.1.1: Akumulacija Čikole za navodnjavanje	Općina Ružić	Mjera 1.2.1. uključuje izgradnju akumulacije na rijeci Čikoli koja bi se koristila za navodnjavanje poljoprivrednih površina što će se pozitivno (+) odraziti na razvoj poljoprivrede, ali će potencijalno negativno (-) djelovati na prirodu te površinske i podzemne vode, a intenziviranjem poljoprivrede moguć je i posredno negativan (-) utjecaj na površinske i podzemne vode zbog povećanog unosa hranjivih tvari i pesticida. Mjerom 1.2.1. planirani su projekti izgradnje vodovoda čime se očekuje pozitivan (+) utjecaj na zdravlje i kvalitetu života ljudi zbog povećanja broja kućanstava priključenih na vodovodni sustav. Izgradnjom akumulacije mogući su negativni (-) utjecaji na kulturnu baštinu uslijed potencijalnog potapanja objekata kulturne baštine i arheoloških ili povijesnih lokaliteta.	Planirana akumulacija Čikola nalazi se na gornjem dijelu toka rijeke Čikola, na području katastarskih općina Kljaci, Umljanović, Mirlović polje, Čavoglave i Baljci. Postupak procjene utjecaja zahvata Akumulacija Čikola na okoliš, koji za vrijeme pisanja Studije nije završen, provodi Ministarstvo zaštite okoliša i prirode.
	PROJEKT 1.2.1.2: Izgradnja vodovoda	Mirlović polje (Drvenjak)		
	PROJEKT 1.2.1.3: Izgradnja vodovoda	Gornji Moseć		
	PROJEKT 1.2.1.4: Izgradnja vodovoda	Gornji Gradac, Baljci, Otavice Gornje		
Mjera 1.2.2. Izgradnja, renovacija i održavanje sustava za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda	PROJEKT 1.2.2.1: Kolektor i pročišćivač	Izvor Čikole	Ugradnjom kolektora otpadnih voda s pročišćivačem povećala bi se kakvoća površinskih i podzemnih voda što je pozitivan (+) utjecaj na površinske i podzemne vode.	Uređenje sustava odvodnje otpadnih voda pozitivno će utjecati na površinske i podzemne vode zbog smanjenja pritiska na njihovu kakvoću.

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
PRIORITET 1.3: Razvoj i unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom				
Mjera 1.3.1. Sanacija divljih deponija i odlagališta	PROJEKT 1.3.1.1: Sanacija ilegalnih odlagališta otpada	Općina Ružić	Realizacijom ove mjere očekuju se pozitivni (+) utjecaji na tlo, prirodu te površinske i podzemne vode.	Projektom sanacije divljih odlagališta otpada smanjio bi se pritisak na tlo, divlje vrste, staništa te površinske i podzemne vode.
Mjera 1.3.2. Organizirano prikupljanje te poticanje aktivnosti za porast iskorištavanja i prerade otpada	PROJEKT 1.3.2.1: Izgradnja reciklažnog dvorišta za građevinski otpad	Kljaci	Procjenom na strateškoj razini, realizacijom Mjere 1.3.2. neće se generirati utjecaji na okoliš, odnosno utjecaji su neutralnog (/) karaktera.	PPUO Ružić, na području naselja Kljaci, planirano je smještanje sustava za odlaganje građevinskog otpada. Lokacija je udaljena oko 500 m od prvih stambenih objekata, nalazi se izvan područja ekološke mreže, a u blizini lokacije nisu evidentirani objekti kulturno-povijesne baštine.
Mjera 1.3.3. Poticanje aktivnosti čišćenja javnih površina	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Procjenom na strateškoj razini, provedbom Mjere 1.3.3. ne očekuju se negativni utjecaji na okolišne teme tijekom intervencija u okolišu, a zbog karaktera mjere okarakterizirana je kao mjera neutralnog (/) karaktera.	Iako Mjera 1.3.3. ima tendenciju pozitivnog utjecaja na cjelokupan okoliš, zbog općenitog karaktera mjere nije bilo moguće procijeniti na koje okolišne teme bi se utjecaj neposredno odrazio.
Mjera 1.3.4. Provođenje edukativne kampanje u vrtićima, školama i prema građanima o primarnoj selekciji otpada i važnosti održivog upravljanja otpadom	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Provedbom Mjere 1.3.4. očekuje se neposredno pozitivan (+) utjecaj na stanovništvo, dok će pozitivan utjecaj na okoliš uopće biti rezultat podizanja svijesti stanovnika općine Ružić.	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
PRIORITET 1.4: Održivo upravljanje energijom uz promicanje korištenja i povećanje udjela obnovljivih izvora energije				
Mjera 1.4.1. Unaprijediti sustav elektroopskrbe na području općine	PROJEKT 1.4.1.1: Unapređenje elektroopskrbe	Mirlović polje	Unapređenjem elektroopskrbe na području naselja Mirlović polje, što je propisano ovom mjerom, očekuje se pozitivan (+) utjecaj na stanovništvo uslijed podizanja kvalitete života ljudi. Obzirom na općeniti karakter Projekta 1.4.1.1., na strateškoj razini nisu evidentirani utjecaji na ostale okolišne teme.	
Mjera 1.4.2. Poticati korištenje i izgradnju infrastrukture obnovljivih izvora energije	PROJEKT 1.4.2.1: Vjetropark Svilaja	Svilaja	Ukoliko se realiziraju projekti predviđeni ovom mjerom može se očekivati posredan pozitivan (+) utjecaj na klimu zbog korištenja energije iz obnovljivih izvora. Mjerom 1.4.2. predviđena je izgradnja vjetroparka na Svilaji što može negativno (-) djelovati na prirodu i kulturnu baštinu, dok na površinske i podzemne vode te prirodu može doći do potencijalno negativnog (-) utjecaja realizacijom projekta male hidrocentrale.	Planirana je izgradnja vjetroelektrane na sjeverozapadnom dijelu Svilaje, na granici Šibensko-kninske i Splitsko-dalmatinske županije. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode provodi postupak procjene utjecaja zahvata Vjetroelektrana Svilaja na okoliš, koji nije završen za vrijeme pisanja ove Studije.
	PROJEKT 1.4.2.2: Izgradnja Male hidrocentrale	Općina Ružić		
	PROJEKT 1.4.2.3 Izgradnja energetski učinkovite javne rasvjete	Općina Ružić		
Mjera 1.4.3. Poticanje korištenja energetski učinkovitih oblika prijevoza	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Procjenom na strateškoj razini, realizacijom Mjere 1.4.3. neće doći do intervencija u okolišu koje mogu generirati negativne utjecaje, međutim, korištenje energetski učinkovitih oblika prijevoza utječe na smanjenje potrošnje fosilnih goriva te na smanjenje emisije stakleničkih plinova što će u konačnici generirati pozitivne (+) utjecaje na kvalitetu zraka i klimatske značajke.	Promet u ukupnoj energetskej potrošnji ima udjel od 30%, a u emisijama stakleničkih plinova u EU oko 25%, od čega 71,3% generira cestovni promet.

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
Mjera 1.4.4. Poticanje energetske učinkovite gradnje te uporabe energetske učinkovitih kućanskih aparata	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Kao što je navedeno u prethodno mjeri, na strateškoj razini se ne očekuje generiranje negativnih utjecaja na okoliš provedbom Mjere 1.4.4., dok se pozitivni (+) utjecaji na kvalitetu zraka i klimatske značajke mogu očekivati.	
PRIORITET 1.5: Unapređenje IKT infrastrukture				
Mjera 1.5.1. Rekonstrukcija, nadogradnja elektroničke komunikacijske infrastrukture u skladu s potrebama i tehnološkim dostignućima	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Provedbom Mjere 1.5.1. očekuju se pozitivni (+) utjecaji na stanovništvo zbog podizanja kvalitete života ljudi. Obzirom na općeniti karakter Mjere 1.5.1., na strateškoj razini nisu evidentirani negativni utjecaji na okolišne teme.	
Mjera 1.5.2. Razvoj širokopojsnog Interneta u područjima bez dovoljno komercijalnog interesa	PROJEKT 1.5.2.1: Pобољшanje Internet veze i širokopojsnog Interneta	Općina Ružić	Na strateškoj razini, realizacija Mjere 1.5.2. neće dovesti do negativnih utjecaja na okoliš te su jedini evidentirani utjecaji projekata sadržanih u ovoj mjeri pozitivnog (+) karaktera koji će se prvenstveno odraziti na kvalitetu života ljudi na području Općine Ružić.	Prema Strategiji razvoja širokopojsnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2016. do 2020. godine, ključnu ulogu u uspješnoj provedbi u njezinoj uspješnoj provedbi imaju tijela javne vlasti na regionalnoj (županijskoj) i lokalnoj razini (gradovi i općine), koje treba poticati i pomoći da se aktivno uključe u provedbu Strategije razvoja širokopojsnog pristupa u RH.
	PROJEKT 1.5.2.2: Hot spot	Općina Ružić		
PRIORITET 1.6: Izgradnja sustava za upravljanje elementarnim nepogodama i prirodnim katastrofama				
Mjera 1.6.1. Podizanje svijesti stanovništva i educiranje o upravljanju elementarnim nepogodama i prirodnim katastrofama	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Podizanjem svijesti i edukacijom o upravljanju elementarnim nepogodama doprinijet će se podizanju (+) kvalitete života i zdravlja ljudi zbog mogućnosti pravovremene i ispravne reakcije na pojavu elementarne nepogode, a posredstvom ljudi utjecat će se i na očuvanje okoliša u cjelini.	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
Mjera 1.6.2. Rekonstrukcija i izgradnja infrastrukture za prevenciju i ublažavanje elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Mjera 1.6.2. se odnosi na prevenciju i ublažavanje elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa te se provedbom ove mjere očekuje pozitivan (+) utjecaj na korištenje zemljišta, prirodu i stanovništvo.	Iako mjera ne sadržava konkretne projekte realizacije, njenom provedbom će se prevenirati i ublažiti negativni utjecaji elementarnih nepogoda na šumska područja, poljoprivredna zemljišta, staništa te zdravlje i kvalitetu života ljudi.
CILJ 2: Razvoj održivog i konkurentnog gospodarskog okruženja				
PRIORITET 2.1: Razvoj gospodarske infrastrukture				
Mjera 2.1.1. Izgradnja poslovne zone	PROJEKT 2.1.1.1: Poslovna zona Čavoglave	Čavoglave	<p>Pozitivni (+) utjecaji na gospodarske značajke proizlaze iz aktivnosti izgradnje poslovnih zona, međutim, izgradnja poslovne zone Mirlović Polje/Vriska glava može potencijalno negativno (-) utjecati na površinske i podzemne vode te prirodu.</p> <p>U Projektu 2.1.1.3. Programa nije specificirana namjena poslovne zone Mirlović Polje/Vriska glava, međutim prema PPUO Ružić, ova poslovna zona predviđena je za smještaj punionice vode. Obzirom da je smještena u blizini područja ekološke mreže HR2000919 Čikola (oko 150 m), u II. zoni sanitarne zaštite, a od I. zone sanitarne zaštite je udaljena oko 100 m te na činjenicu da je poslovna zona prema PPUO Ružić planirana za smještaj punionice vode za sad nepoznatog kapaciteta negativni (-) utjecaji Projekta 2.1.1.3. na okolišne teme priroda te površinske i podzemne vode se ne mogu isključiti.</p>	<p>Programom nije specificirano što se planira smjestiti u određene poslovne zone. Međutim, uvidom u PPUO Ružić, poslovna zona Čavoglave je planirana za smještaj pršutane dok je poslovna zona Ružić planirana za smještaj proizvodnje i prerade poljoprivrednih proizvoda, stočnog sajma, klaonice i sličnih sadržaja. Planirana poslovna zona Čavoglave smještena je uz makadamski put, a poslovna zona Ružić se nalazi uz asfaltirane prometnice (D56 i L65055). Cijelom svojom površinom ove poslovne zone se nalaze u <i>III. zoni sanitarne zaštite</i> i na mozaičnom staništu <i>submediteranski i epimediteranski suhi travnjaci s dračicama</i> (ugroženi i rijetki stanišni tip) zauzimajući oko 0,094 % (PZ Čavoglave) i 0,23 % (PZ Ružić) ukupne površine ovog stanišnog tipa na području Općine Ružić. Međutim, obzirom na karakter poslovnih zona, njihove površine i smještaj uz postojeće ceste, na strateškoj razini, njihovom izgradnjom se ne očekuju negativni utjecaji na okoliš.</p>
	PROJEKT 2.1.1.2: Poslovna zona Kljaci	Kljaci		
	PROJEKT 2.1.1.3: Poslovna zona Mirlović Polje/Vriska glava	Mirlović Polje		
	PROJEKT 2.1.1.4: Poslovna zona Ružić	Ružić		
	PROJEKT 2.1.1.5: Poslovna zona Kljaci	Kljaci		
	PROJEKT 2.1.1.6: Poslovna i komunalna zona Umljanovići	Umljanovići		

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
				<p>Prema PPUO Ružić, poslovne zone u Kljacima su planirane uz županijsku cestu Ž6098, na rubnom dijelu mozaičnog stanišnog tipa <i>submediteranski i epimediteranski suhi travnjaci s dračicama</i> (ugroženi i rijetki stanišni tip) zauzimajući oko 0,42 % ukupne površine ovog stanišnog tipa na području Općine Ružić. Poslovne zone u Kljacima planirane su izvan područja ekološke mreže, zona sanitarne zaštite, područja planiranih za zaštitu te poljoprivrednog tla i šuma isključivo osnovne namjene. Obzirom na sve navedeno, uz poštivanje zakonskih odredbi tijekom planiranja, izgradnje i korištenja, na strateškoj razini se ne očekuje negativan utjecaj ovih zona na okoliš.</p> <p>Planirana poslovna i komunalna zona Umljanović se nalazi u III zoni sanitarne zaštite, uz državnu cestu D56. Programom i PPUO Ružić nije specificirano za smještaj čega je namijenjena ova poslovna zona, ali uz poštivanje zakonskih odredbi tijekom planiranja, izgradnje i korištenja, na strateškoj razini se ne očekuje negativan utjecaj ove zone na okoliš.</p>
Mjera 2.1.2. Stavljanje u funkciju poduzetništva objekte i zemljišta u općinskom i državnom vlasništvu	PROJEKT 2.1.2.1: Izgradnja zatvorene tržnice	Općina Ružić	Pozitivni (+) utjecaji na poljoprivredu izgradnjom tržnice zatvorenog tipa proizlaze iz novih mogućnosti plasmana proizvoda, kvalitetnije pohrane proizvoda i unapređenja higijenskih uvjeta, što će u konačnici pozitivno (+) utjecati i na zdravlje ljudi.	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
			Na strateškoj razini, realizacijom Mjere 2.1.2. ne očekuju se negativni utjecaji na okoliš.	
Mjera 2.1.3. Potpora razvoju i djelovanju poduzetničkih centara i inkubatora	PROJEKT 2.1.3.1: Izgradnja poduzetničkog poljoprivrednog inkubatora	Umljanovići	Pozitivan (+) utjecaj na poljoprivredu i poduzetništvo proizlazi iz realizacije projekta izgradnje poduzetničkog poljoprivrednog inkubatora na području Općine Ružić.	
Mjera 2.1.4. Usklađenje katastarskih izmjera	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Obzirom na karakter Mjere 2.1.4. koji se ne odnosi na intervencije u okolišu, realizacijom mjere se neće generirati negativni utjecaji na okolišne teme te je mjera okarakterizirana kao neutralna (/)	
PRIORITET 2.2: Stvaranje poticajnog poduzetničkog okruženja				
Mjera 2.2.1. Potpora razvoju i djelovanju poduzetnika na području Općine	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Pozitivni (+) utjecaji na gospodarske značajke proizlaze iz aktivnosti potpore razvoja i djelovanja poduzetnika. Obzirom na općeniti karakter mjere za koju nisu predviđeni projekti i ne uključuje intervencije u okolišu ne očekuju se negativni utjecaji na okoliš.	
Mjera 2.2.2. Provođenje edukacija o mogućnostima financiranja poduzetništva iz eksternih izvora (nacionalni i EU fondovi)	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Pozitivni (+) utjecaji na gospodarske značajke proizlaze iz aktivnosti edukacije poduzetnika.	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
Mjera 2.2.3. Promoviranje samozapošljavanja na području općine s osobitim naglaskom na poljoprivredu i turizam	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Provedbom ove mjere očekuje se povećanje broja poduzetnika što bi pozitivno (+) utjecalo na gospodarske značajke Općine Ružić.	
Mjera 2.2.4. Poticanje primjene znanja, inovacija i novih tehnologija u gospodarstvu	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Provedbom Mjere 2.2.4. doprinjet će se razvoju konkurentnijeg gospodarstva što se može okarakterizirati kao pozitivan (+) utjecaj na gospodarske značajke.	Jedan od najbitnijih faktora konkurentnog gospodarstva je primjena novih znanja i tehnologija što je i cilj ove mjere te se njezinom realizacijom mogu očekivati pozitivni utjecaji na razvoj Općine Ružić.
PRIORITET 2.3: Revitalizacija i razvoj poljoprivrednih i prerađivačkih djelatnosti				
Mjera 2.3.1. Izgradnja, obnova i razvoj poljoprivredne infrastrukture	PROJEKT 2.3.1.1: Podizanje dugogodišnjih nasada autohtonih sorti	Općina Ružić	Do pozitivnog (+) utjecaja na poljoprivredu došlo bi realizacijom projekata predviđenih ovom mjerom jer oni direktno doprinose razvoju poljoprivrednog sektora Općine Ružić. Projekt izgradnje sustava navodnjavanja dovesti će do intenziviranja poljoprivrede što će potencijalno rezultirati povećanjem hranjivih tvari i unosa pesticida u tlo. Obzirom na karakter krša koji je prisutan na području Općine Ružić, mogući su negativni (-) utjecaji na podzemne i površinske vode zbog promjene njihove kvalitete, što bi posredno negativno (-) djelovalo na bioraznolikost područja.	
	PROJEKT 2.3.1.2: Plastenici za egzotično voće	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.1.3: Plastenici za sadnice i uzgoj povrća	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.1.4: Izgradnja destilerije za aromatično bilje	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.1.5: Izgradnja sustava navodnjavanja	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.1.6: Izgradnja farmi za proizvodnju mlijeka	Općina Ružić	Obzirom da u mjeri nisu definirane lokacije realizacije projekata, mogući negativan utjecaj može nastati realizacijom Projekta 2.3.1.5.,	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
	PROJEKT 2.3.1.7: Izgradnja farmi za uzgoj ovaca i koza	Općina Ružić	<p>kao i projekata koji se odnose na izgradnju farmi i mini klaonice. To se prvenstveno odnosi na neodgovarajuće zbrinjavanje gnojovke, otpadnih voda te emisije onečišćujućih tvari u zrak što bi se negativno (-) odrazilo na površinske i podzemne vode te kvalitetu zraka.</p> <p>Za ostale projekte sadržane u ovoj mjeri nisu utvrđeni negativni utjecaji na okoliš.</p>	
	PROJEKT 2.3.1.8: Izgradnja farmi za uzgoj svinja	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.1.9: Izgradnja mini sirane	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.1.10: Izgradnja mini klaonice	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.1.11: Izgradnja mini pršutane s tradicionalnim načinom prerade	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.1.12: Izgradnja pogona za sušenje i preradu mesnih proizvoda	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.1.13: Izgradnja hladnjača za skladištenje poljoprivrednih proizvoda	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.1.14: Izgradnja pogona za preradu poljoprivrednih proizvoda	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.1.15: Izgradnja kušaonica za poljoprivredne proizvode	Općina Ružić		
Mjera 2.3.2. Poticanje proizvodnje, prerade, trženja i	PROJEKT 2.3.2.1: Uzgoj bobičastog voća	Općina Ružić		

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
promocije poljoprivrednih proizvoda	PROJEKT 2.3.2.2: Uzgoj voća i povrća	Općina Ružić	Realizacijom projekata uključenih u Mjeru 2.3.2. očekuju se pozitivni (+) utjecaji na poljoprivredu Općine Ružić. Provedbom Mjere 2.3.2 ne očekuju se negativni utjecaji na okoliš.	
	PROJEKT 2.3.2.3: Uzgoj mente	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.2.4: Uzgoj aromatičnog bilja	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.2.5: Razvoj pčelarstva	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.2.6: Izgradnja veletržnice za otkup poljoprivrednih proizvoda	Općina Ružić		
Mjera 2.3.3. Razvoj i promocija ekološki i okolišno održive poljoprivrede (stočarstvo, voćarstvo, povrtlarstvo, ljekovito bilje, proizvodnja i prerada hrane i pića)	PROJEKT 2.3.3.1: Stočni sajam	Kljaci	Realizacijom projekata uključenih u Mjeru 2.3.3. očekuju se pozitivni (+) utjecaji na poljoprivredu Općine Ružić, ali i cijelog drniškog područja. Na strateškoj razini ova mjera nema negativnih utjecaja na okoliš.	
	PROJEKT 2.3.3.2: Razvoj eko brenda	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.3.3: Ulo-hladnjače za voće i povrće	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.3.4: Hidroponski uzgoj	Općina Ružić		
Mjera 2.3.4. Potpora certificiranju, zaštiti i standardizaciji autohtonih poljoprivrednih proizvoda	PROJEKT 2.3.4.1: Zaštita autohtonih proizvoda	Općina Ružić	Na strateškoj razini Mjera 2.3.4. nema utjecaj na okoliš, odnosno neutralnog (/) je karaktera.	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
Mjera 2.3.5. Poticanje zajedničkog nastupa poljoprivrednika i njihovog povezivanja s akterima u turizmu radi stvaranja jedinstvene gastronomsko-turističke ponude	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Realizacijom ove mjere povećat će se konkurentnost poljoprivrede što će se pozitivno (+) odraziti na poljoprivredu, a povezivanjem poljoprivrednika s akterima u turizmu očekuje se povećanje kvalitete turističke ponude što će pozitivno (+) utjecati na turizam Općine Ružić. Iako Mjera 2.3.5. ne sadržava konkretne projekte, negativni utjecaji na okoliš mogu se isključiti obzirom da se mjerom ne planiraju nikakve intervencije u okolišu.	
Mjera 2.3.6. Edukacija skupina ruralnog područja o poljoprivredi te mogućnostima financiranja iz EU i nacionalnih fondova	PROJEKT 2.3.6.1: Edukacija za stočare	Općina Ružić	Pozitivni (+) utjecaji na poljoprivredu proizlaze iz aktivnosti edukacije skupina ruralnog područja o poljoprivredi.	Edukacijom i savjetovanjem ostvarit će se preduvjet za razvoj konkurentnije poljoprivrede Općine Ružić.
	PROJEKT 2.3.6.2: Edukacija za pčelare	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.6.3: Edukacija za proizvođače voća i povrća	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.6.4: Edukacija poljoprivrednika o ekološkoj proizvodnji	Općina Ružić		
	PROJEKT 2.3.6.5: Edukacija poljoprivrednika o uzgoju ljekovitog bilja	Općina Ružić		
PRIORITET 2.4: Razvoj ponude ruralnog turizma temeljenog na tradicionalnim proizvodima i prirodnoj i kulturnoj baštini				
Mjera 2.4.1. Formiranje, izgradnja, renovacija te unaprjeđenje turističke	PROJEKT 2.4.1.1: Izgradnja turističko-ugostiteljske zone	Mirlović Polje-Krakovača	Osim izravnog pozitivnog (+) utjecaja na turizam unaprjeđenjem turističke ponude, Mjera 2.4.1. potencijalno će posredno	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
infrastrukture te infrastrukture u turističkim zonama	PROJEKT 2.4.1.2: Uređenje hostela i centra za posjetitelje	Otavice (bivša škola I. Meštrovića)	<p>pozitivno (+) utjecati na očuvanje kulturne baštine Općine Ružić jer se uređenje odnosi na zgradu Osnovne škole „Ivan Meštrović“ koja je registrirana kao kulturno dobro Općine Ružić.</p> <p>Unutar gospodarske zone Mirlović polje-Krakovča, Projektom 2.4.1.1. planirana je izgradnja turističko-ugostiteljske infrastrukture. Obzirom na prostorni smještaj prethodno spomenute gospodarske zone koja se nalazi u II. i III. zoni sanitarne zaštite i na oko 80 m udaljenosti od područja ekološke mreže, realizacijom Projekta 2.4.1.1. mogući su negativni (-) utjecaji na površinske i podzemne vode koji potencijalno mogu rezultirati posredno negativnim (-) utjecajima na bioraznolikost rijeke Čikole, što se odnosi i na ciljne vrste područja ekološke mreže HR2000919 Čikola.</p>	
Mjera 2.4.2. Postavljanje dodatne turističke signalizacije	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Na strateškoj razini Mjera 2.4.2. nema negativnih utjecaja na okoliš, dok se pozitivni (+) utjecaji na turizam mogu očekivati. Iako postavljanje dodatne turističke signalizacije uključuje intervencije u okolišu, ne očekuju se negativni utjecaj provedbe ove mjere na okoliš.	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
Mjera 2.4.3. Unapređenje i diversifikacija turističke ponude popratnim turističkim i ugostiteljskim sadržajima i događajima	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Unapređenjem turističke ponude Mjera 2.3.5. izravno će pozitivno (+) djelovati na turizam Općine Ružić. Zbog općenitog karaktera mjere, izuzev prethodno navedenog utjecaja, na strateškoj razini nisu evidentirani drugi utjecaji na okoliš.	
Mjera 2.4.4. Stvaranje i promoviranje turističkog identiteta	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Ova mjera generirala bi pozitivne (+) utjecaje na turizam kroz formiranje Općine Ružić kao autentične turističke destinacije. Mjera 2.4.4. ne uključuje intervencije u okolišu te se ne očekuju negativni utjecaji na okoliš.	
Mjera 2.4.5. Ulaganje u razvoj i unapređenje agro, gastro, ciklo, sportskog, zdravstvenog, avanturističkog, robinzonskog, vjerskog, kulturnog i drugih selektivnih oblika turizma	PROJEKT 2.4.5.1: Izgradnja eko i etno sela	Gornji Gradac	Mjera 2.4.5. pozitivno (+) se odražava na turističku ponudu i posredno pozitivno (+) na kulturnu baštinu Općine Ružić. Na strateškoj razini Mjera 2.4.5. nema negativnih utjecaja na okoliš.	
Mjera 2.4.6. Poticanje stvaranja i plasmana izvornih suvenira i ostalih tradicionalnih proizvoda	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Provedbom ove mjere mogući su pozitivni (+) utjecaji koji će se odraziti na turizam obogaćivanjem turističke ponude i na kulturnu baštinu uslijed očuvanja tradicijskih proizvodnje.	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
PRIORITET 2.5: Povećanje konkurentnosti poduzetništva i obrtništva				
Mjera 2.5.1. Razvoj poduzetništva i obrtništva, s naglaskom na malo i srednje poduzetništvo	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Realizacijom Mjere 2.5.1. izravno će se pozitivno (+) djelovati na gospodarstvo Općine Ružić.	Mala i srednja poduzeća su generator razvoja, s razvojem njihovog poslovanja pozitivno će se djelovati na poduzetničku klimu područja.
Mjera 2.5.2. Razvoj start-up-ova	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Realizacijom Mjere 2.5.2. izravno će se pozitivno (+) djelovati na gospodarstvo Općine Ružić stvaranjem pozitivne poduzetničke klime.	
Mjera 2.5.3. Razvoj inovativnog poduzetništva i obrtništva	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Realizacijom Mjere 2.5.3. izravno će se pozitivno (+) djelovati na gospodarstvo Općine Ružić stvaranjem pozitivne poduzetničke klime.	
CILJ 3: Poboljšanje kvalitete društvenog života i razvoj ljudskih potencijala općine				
PRIORITET 3.1: Izgradnja, nadogradnja i modernizacija sveukupne društvene infrastrukture				
Mjera 3.1.1. Izgradnja, dogradnja i renovacija objekata za obrazovanje, kulturu, zdravstvo, sport, rekreaciju te ostale društvene aktivnosti	PROJEKT 3.1.1.1: Multimedijalni centar	Mirlović polje	Pozitivan (+) utjecaj realizacije projekata Mjere 3.1.1. na stanovništvo ogleda se u poboljšanju zdravlja i podizanju kvalitete života stanovnika Općine Ružić. Mjera 3.1.1. uključuje obnovu Mauzoleja obitelji Meštrović što će pozitivno (+) utjecati na očuvanje ovog kulturnog dobra. Projektom izgradnje sportsko-rekreacijske zone Ružić mogući su negativni (-) utjecaji na kulturnu baštinu i ekološku mrežu. Prema PPUO Ružić lokacija sportsko-rekreacijske zone Ružić smještena je uz jedinstveno	
	PROJEKT 3.1.1.2: Opremanje škole u Umljanovićima	Umljanovići		
	PROJEKT 3.1.1.3: Obnova ambulate	Kljaci		
	PROJEKT 3.1.1.4: Izgradnja centra za rekreaciju Umljanovići	Umljanovići		
	PROJEKT 3.1.1.5: Izgradnja centra za rekreaciju Kljaci	Kljaci		

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
	PROJEKT 3.1.1.6: Izgradnja sportsko rekreacijske zone Ružić	Otavice (kod Mauzoleja)	<p>kulturno dobro koje se sastoji od Mauzoleja obitelji Meštrović, drvoreda koji vodi od Otavica prema mauzoleju i mosta preko Čikole, a od područja ekološke mreže HR2000919 Čikola sportsko-rekreacijska zona je udaljena oko 40 m.</p> <p>Obzirom da se planina Svilaja nalazi u području ekološke mreže HR2000922 Svilaja, realizacijom projekta izgradnje planinarskog doma mogući su negativni (-) utjecaji na spomenuto područje ekološke mreže.</p>	
	PROJEKT 3.1.1.7: Izgradnja centra za rekreaciju Mirlović polje	Mirlović Polje		
	PROJEKT 3.1.1.8: Izgradnja centra za rekreaciju Otavice	Ružić		
	PROJEKT 3.1.1.9: Streljana na otvorenom	Općina Ružić		
	PROJEKT 3.1.1.10: Izgradnja centra za hodočasnike	Čavoglave		
	PROJEKT 3.1.1.11: Izgradnja planinarskog doma	Mirlović Polje (Svilaja)		
	PROJEKT 3.1.1.12: Izgradnja planinarskog doma	Kljaci (Moseć)		
	PROJEKT 3.1.1.13: Integrirani projekt obnova Mauzoleja obitelji Meštrović	Općina Ružić		
Mjera 3.1.2. Izgradnja dječjeg vrtića	PROJEKT 3.1.2.1: Izgradnja dječjeg vrtića	Gradac	<p>Pozitivan (+) utjecaj realizacije projekta Mjere 3.1.2. na stanovništvo ogleda se u podizanju kvalitete života stanovnika Općine Ružić.</p> <p>Na strateškoj razini Mjera 3.1.2. nema negativnih utjecaja na okoliš.</p>	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
Mjera 3.1.3. Rekonstrukcija vatrogasnog doma	PROJEKT 3.1.3.1: Rekonstrukcija vatrogasnog doma	Kljaci	Pozitivan (+) utjecaj na stanovništvo ogleda se u poboljšanju sustava zaštite.	
Mjera 3.1.4. Izgradnja doma za starije i nemoćne	PROJEKT 3.1.4.1: Izgradnja doma za starije i nemoćne	Kljaci	Pozitivan (+) utjecaj realizacije projekta Mjere 3.1.4. na stanovništvo ogleda se u poboljšanju zdravlja i podizanju kvalitete života stanovnika Općine Ružić.	
Mjera 3.1.5. Poticanje razvoja kulturnih, sportskih, rekreativnih i zabavnih programa	PROJEKT 3.1.5.1: Razvoj programa kiparske kolonije	Otavice	Na strateškoj razini Mjera 3.1.5. nema negativnih utjecaja na okoliš, dok pozitivni (+) utjecaji na stanovništvo su posljedica unapređenja kvalitete društvenih sadržaja općine Ružić.	
Mjera 3.1.6. Izgradnja i uređenje ostalih javnih površina (trgova, parkova i sl.)	PROJEKT 3.1.6.1: Ulaganje u javne površine	Općina Ružić	Ovisno o načinu realizacije projekta koji se odnosi na ulaganje u javne površine, generirani utjecaj na krajobrazne značajke može biti dvojakog karaktera. Negativan (-) utjecaj bi nastao narušavanjem krajobraznih vrijednosti područja realizacijom planiranog projekata, međutim, ukoliko se projektom unaprijedi krajobraz, utjecaj bi bio pozitivan (+) .	
	PROJEKT 3.1.6.2: Uređenje i proširenje groblja u Kljacija	Kljaci		
	PROJEKT 3.1.6.3: Uređenje i proširenje groblja u Gradacu	Gradac		
Mjera 3.1.7. Poboljšanje stanja javnog, linijskog prijevoza	PROJEKT 3.1.7.1: Sufinanciranje autobusnih linija	Općina Ružić	Pozitivan (+) utjecaj realizacije projekta Mjere 3.1.7. na stanovništvo ogleda se u podizanju kvalitete života stanovnika Općine Ružić. Mjerom 3.1.2. nisu predviđene intervencije u okolišu te se ne očekuju negativni utjecaji.	
Mjera 3.1.8. Donošenje programa sufinanciranja studenata i učenika	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Pozitivan (+) utjecaj realizacije Mjere 3.1.8. na stanovništvo ogleda se u podizanju kvalitete života stanovnika Općine Ružić.	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
PRIORITET 3.2: Jačanje organizacija civilnog društva i aktivno provođenje mjera socijalne politike				
Mjera 3.2.1. Razvoj partnerstva između javnog, civilnog i gospodarskog sektora	PROJEKT 3.2.1.1: Unapređenje komunikacije i suradnje sa susjednim JLS-ovima	Općina Ružić	Pozitivan (+) utjecaj realizacije projekta Mjere 3.2.1. na gospodarske značajke ogleda se u boljoj razmjeni iskustava, usmjeravanju privrednih aktivnosti na razmjenu tehnologija, zajednički nastup na tržištu i sl.	
Mjera 3.2.2. Donošenje i provedba programa zaštite i društvene uključenosti marginaliziranih društvenih skupina	PROJEKT 3.2.2.1: Kućna njega starih i nemoćnih osoba	Općina Ružić	Pozitivan (+) utjecaj realizacije projekta Mjere 3.2.2. na stanovništvo ogleda se u poboljšanju zdravlja i podizanju kvalitete života stanovnika Općine Ružić.	
Mjera 3.2.3. Podupiranje djelovanja, osposobljavanja i transparentnosti rada lokalnih udruga	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Mjera 3.2.3. se pozitivno (+) odražava na stanovništvo.	
PRIORITET 3.3: Usklađivanje razvoja ljudskih potencijala s potrebama gospodarstva te omogućavanje cjeloživotnog stjecanja znanja i vještina				
Mjera 3.3.1. Provedba programa obrazovanja za bolju zapošljivost i uključenost u tržište rada	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Mjera 3.3.1. se pozitivno (+) odražava na stanovništvo.	
Mjera 3.3.2. Poticanje razvoja cjeloživotnog obrazovanja i osposobljavanja	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Mjera 3.3.2. se pozitivno (+) odražava na stanovništvo.	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
Mjera 3.3.3. Zaustavljanje odljeva radno aktivnog stanovništva provođenjem mjera aktivne politike zapošljavanja	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Mjera 3.3.3. se pozitivno (+) odražava na stanovništvo.	Depopulacija na području Općine Ružić prisutna je već dugi niz godina i predstavlja jedan od najvećih problema u cjelokupnom razvoju, a jedan od najučinkovitijih načina zaustavljanja odljeva ljudi je podizanje kvalitete života, na što bi ova mjera u konačnici utjecala.
PRIORITET 3.4: Osnažiti kapacitete Općine te izgraditi prepoznatljivost na tržištu				
Mjera 3.4.1. Jačanje ljudskih potencijala Općine	PROJEKT 3.4.1.1: Stvaranje tima za pripremu i provedbu projekta	Općina Ružić	Na strateškoj razini Mjera 3.4.1. nema utjecaj na okoliš, odnosno neutralnog (/) je karaktera.	
Mjera 3.4.2. Kontinuirano informiranje stanovnika općine o provedbi i rezultatima rada Općine	PROJEKT 3.4.2.1: Modernizacija web stranice Općine	Općina Ružić	Na strateškoj razini Mjera 3.4.2. nema utjecaj na okoliš, odnosno neutralnog (/) je karaktera.	
Mjera 3.4.3. Izrada relevantnih strateških dokumenata, studija i dokumentacije	PROJEKT 3.4.3.1: Strategija razvoja poljoprivrede Općine Ružić do 2020.	Općina Ružić	Na strateškoj razini Mjera 3.4.3. nema utjecaj na okoliš, odnosno neutralnog (/) je karaktera.	
	PROJEKT 3.4.3.2: Strategija razvoja turizma Općine Ružić do 2020.	Općina Ružić		
	PROJEKT 3.4.3.3: Izrada koncepta/studije za definiranje namjene poslovnih zona	Općina Ružić		
	PROJEKT 3.4.3.4: Projektna dokumentacija za poslovne zone	Općina Ružić		

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
	PROJEKT 3.4.3.5: Izmjena prostornog plana	Općina Ružić		
Mjera 3.4.4. Razvoj identiteta Općine	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Pozitivni (+) utjecaji ove mjere na turizam rezultat su stvorenog identiteta općine Ružić.	
Mjera 3.4.5. Promidžba općine pomoću stvorenih brendova koji zajedno stvaraju jedinstveni identitet područja	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Pozitivni (+) utjecaji ove mjere na turizam rezultat su promidžbe općine Ružić.	
Mjera 3.4.6. Jačanje sudjelovanja i angažmana svih građana u pripremi i provedbi Strategije razvoja	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Na strateškoj razini Mjera 3.4.6. nema utjecaj na okoliš, odnosno neutralnog (/) je karaktera.	
Mjera 3.4.7. Uređivanje imovinsko-pravnih odnosa nad nekretninama u posjedu/suvlasništvu Općine te podrška rješavanju imovinsko-pravnih odnosa na području cijele općine	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Na strateškoj razini Mjera 3.4.7. nema utjecaj na okoliš, odnosno neutralnog (/) je karaktera.	
Mjera 3.4.8. Osnivanje ustanova sa ciljem osnaživanja kapaciteta Općine	PROJEKT 3.4.8.1: Osnivanje turističke zajednice/Info centra	Općina Ružić	Realizacijom Mjere 3.4.8. doprinijet će se boljoj promociji turističke ponude što će pozitivno (+) utjecati na turizam Općine Ružić i u konačnici cijelog dioničkog područja.	
	PROJEKT 3.4.8.2: Osnivanje Javne Ustanove	Općina Ružić		

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
PRIORITET 3.5: Pronatalitetna politika i zadržavanje lokalnog stanovništva				
Mjera 3.5.1. Donošenje programa i aktivnosti pronatalitetne i migracijske politike	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Mjera 3.5.1. se pozitivno (+) odražava na stanovništvo.	
Mjera 3.5.2. Aktivnosti zadržavanja lokalnog stanovništva	PROJEKT 3.5.2.1: Izgradnja infrastrukture u stambenoj zoni Kljaci	Kljaci	Pozitivan (+) utjecaj na stanovništvo ogleda se u projektima obuhvaćenim Mjerom 3.5.2. čija realizacija će povećati razinu kvalitete života ljudi.	
	PROJEKT 3.5.2.2: Izgradnja infrastrukture u stambenoj zoni Ružić	Ružić		
CILJ 4: Održivo upravljanje kulturnim i prirodnim dobrima				
PRIORITET 4.1: Sustavno očuvanje i unapređivanje stanja okoliša te valorizacija prirodnih vrednota				
Mjera 4.1.1. Obnova, uređenje i zaštita prirodne baštine i okoliša	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Mjera 4.1.1. se pozitivno (+) odražava na prirodu.	
Mjera 4.1.2. Očuvanje i održivo korištenje prirodne baštine i biološke raznolikosti	PROJEKT 4.1.2.1: Zaštita riječnih rakova	Općina Ružić	Realizacijom projekta zaštite riječnih rakova doprinijet će se očuvanju autohtone faune vodenih staništa što je pozitivan (+) utjecaj na bioraznolikost područja.	Prije provođenja planiranog projekta zaštite riječnih rakova potrebno je konzultirati se s Ministarstvom zaštite okoliša i energetike i Hrvatskom agencijom za okoliš i prirodu.
Mjera 4.1.3. Podizanje svijesti stanovništva o potrebi održivog korištenja prirodne baštine putem organiziranih edukacija	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Mjera 4.1.3. se pozitivno (+) odražava na stanovništvo i posredno pozitivno (+) na prirodu.	

Naziv mjere	Projekti za realizaciju mjere	Lokacija/zemljišna čestica provedbe projekta	Potencijalni utjecaji	Komentar
PRIORITET 4.2: Obnova i zaštita kulturno-povijesne baštine kako bi se ista stavila u funkciju razvoja turizma i promociju Općine				
Mjera 4.2.1. Izgradnja i uređenje infrastrukture u kulturi, kulturnih programa i poboljšanje koordinacije između kulturnih institucija	PROJEKT 4.2.1.1: Izgradnja Vezovića mosta (Rimski grad Municipium Magnum)	Umljanovići	Kako bi atraktivna svojstva turističkih motiva dobila tržišni oblik vrijednosti kroz turističku ponudu, potrebno je provesti postupak turističke valorizacije, što je predviđeno Mjerom 4.2.1. što će potencijalno generirati pozitivan (+) utjecaj na turizam, a posredno pozitivno (+) će se odraziti i na kulturnu baštinu.	
	PROJEKT 4.2.1.2: Turistička valorizacija Antimalarične stanice	Otavice		
Mjera 4.2.2. Očuvanje i revitalizacija kulturnih programa te tradicijskih zanata i običaja	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Mjera 4.2.2. pozitivno (+) se odražava na kulturnu baštinu.	
Mjera 4.2.3. Objedinjavanje kulturne baštine i gastronomske ponude općine Ružić i susjednih općina kako bi se promovirao identitet i autohtonost područja	U sklopu ove mjere nisu definirani zasebni projekti.	Općina Ružić	Ova mjera generirala bi pozitivne (+) utjecaje na turizam Općine Ružić, ali i cijelog drniškog područja kroz formiranje drniškog područja kao autentične turističke destinacije, što ukazuje na kumulativni utjecaj nastao međudjelovanjem susjednih općina.	

13.3.2 Opis utjecaja na okoliš

U nastavku se prikazuju mogući pozitivni i/ili negativni utjecaji mjera grupirani po okolišnim temama. Mjere koje nemaju evidentiran utjecaj na okoliš (neutralan utjecaj), sukladno metodologiji opisanoj u Poglavlju 13.3., nisu dalje obrađivane.

13.3.2.1 Površinske i podzemne vode

Mjera	Utjecaj	Neposredan	Posredan	Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Prekogраниčan
Mjera 1.2.1 Izgradnja, sanacija i održavanje vodoopskrbne infrastrukture	-	✓	✓	x	x	✓	✓	x
Mjera 1.2.2. Izgradnja, renovacija i održavanje sustava za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.3.1. Sanacija divljih deponija i odlagališta	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.4.2. Poticati korištenje i izgradnju infrastrukture obnovljivih izvora energije	-	✓	x	x	x	✓	✓	x
Mjera 2.1.1. Izgradnja poslovne zone	-	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.3.1. Izgradnja, obnova i razvoj poljoprivredne infrastrukture	-	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.4.1. Formiranje, izgradnja, renovacija te unaprjeđenje turističke infrastrukture te infrastrukture u turističkim zonama	-	✓	x	x	x	✓	x	x

Sastavni dio mjere 1.2.1. je i projekt izgradnje „Akumulacije Čikola“. Predviđena akumulacija može **negativno** utjecati na kakvoću vode u vodotoku i na vodni režim rijeke Čikole.

Tijekom visokih vodostaja podzemne vode se prihranjuju iz vodotoka, dok prilikom niskih vodostaja podzemne vode prihranjuju vodotok. S obzirom na navedeno, uslijed promjene vodnog režima izvjestan je utjecaj i na izdašnost vodocrpilišta uslijed promjene razine podzemnih voda koje su u hidrogeološkoj vezi s vodocrpilištem.

Izgradnjom planirane akumulacije može doći i do promjene kakvoće vode. Pretvaranjem dijela vodotoka u akumulaciju mijenjaju se ekološki uvjeti - stajaća voda više je organski opterećena, sadrži manje kisika i njena temperatura je viša. Sve navedeno negativno djeluje na kakvoću vode u vodotoku.

Može se očekivati i da će zbog izgradnje akumulacije doći do intenziviranja poljoprivredne proizvodnje na navodnjavanom području. Zbog intenzifikacije poljoprivrede kao posljedice planiranog navodnjavanja, doći će do povećanog korištenja umjetnih gnojiva, i pesticida na okolnim površinama, koje infiltracijom u tlo, te naknadno dospijećem u podzemne vode ili ispiranjem uslijed oborina u površinske vodotoke, mogu utjecati na kvalitetu vode, što predstavlja posredan **negativan** utjecaj mjera na površinske i podzemne vode.

U normalnim uvjetima voda u vodotoku sadrži sedimentni materijal koji pronosi duž svog toka. Gradnjom brane, kao sastavnog dijela planirane akumulacije, postaviti će se umjetna barijera koja zadržava dio sedimenta, odnosno reducira pronos nanosa. Ovo će rezultirati reduciranom količinom sedimentnog materijala nizvodno od akumulacije. S obzirom da će doći do nedostatka suspendiranog materijala u vodi, dok će brzina erozije ostati približno ista, moguća je postepena erozija korita vodotoka nizvodno od planirane akumulacije.

Prilikom korištenja i rada planirane akumulacije može se očekivati da će doći do potrebe za ispuštanjem vode iz akumulacije. Ispuštanjem vode dolazi do naglog povećanja vodostaja u vodotoku, a nakon prolaska vodnog vala do njegovog naglog smanjenja. Ukoliko se taj proces odvija u kratkim razmacima može doći do poplave zbog nedovoljno vremena za procjeđivanje zaobalnih voda. Ispuštanjem voda iz akumulacije i povećanjem protoka u vodotoku također se može uzrokovati i ubrzana erozija korita.

Mjerom 1.2.2. predviđena je izgradnja sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području Općine Ružić. Većina naselja prihvata otpadnih voda rješava individualno putem septičkih jama koje često nisu odgovarajuće vodonepropusnosti. Ovakav sustav prihvaćanja otpadnih voda predstavlja raspršeni izvor onečišćenja površinskih i podzemnih voda koji zbog svoje blizine ljudskim naseljima predstavlja opasnost za ljudsko zdravlje. Izgradnjom sustava za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda kućanstva spojena na planirani sustav za odvodnju prestala bi predstavljati raspršene onečišćivače čime bi se umanjio negativan utjecaj otpadnih voda na kakvoću površinskih i podzemnih voda, što se može okarakterizirati kao **pozitivan** utjecaj.

Mjerom 1.3.1. predviđena je sanacija divljih odlagališta na području Općine Ružić. Nesanirana divlja odlagališta su tip točkastog izvora onečišćenja te mogu imati značajan negativan utjecaj na površinske i podzemne vode. Točan rizik koji pojedina divlja odlagališta predstavljaju teško je procijeniti uslijed nepoznavanja tipa i količine odloženog otpada u njima. Međutim, u usporedbi s komunalnim odlagalištima otpada rizik je znatno veći zbog nepostojanja zaštitnih membrana koje bi spriječile prodor onečišćivala iz divljih odlagališta u tlo te posljedično u podzemne i površinske vode. Sanacijom odlagališta uklonili bi se potencijalno opasni točkasti izvori onečišćenja što bi imalo **pozitivan** utjecaj na ekološko i kemijsko stanje površinskih voda, kao i na kemijsko stanje podzemnih voda.

Mjerom 1.4.2. predviđena je i izgradnja male hidrocentrale Projektom 1.4.2.2. Utjecaj hidroelektrana na okoliš uvelike ovisi o odabiru tehnologije izvedbe hidroelektrane. Prema načinu korištenja vode, odnosno regulacije protoka, hidroelektrane se dijele na akumulacijske, protočne i reverzibilne. U daljnjem tekstu ukratko su opisane vrste hidroelektrana, te njihovi utjecaji na vodna tijela.

Akumulacijske hidroelektrane koriste branu za pohranjivanje vode u spremnik (akumulaciju) koja se kada je potrebno dovodi do turbine i električnog generatora, da bi se proizvela električna energija. Izgradnja akumulacije može dovesti do povećanja vodostaja uzvodno, te do smanjenja vodostaja nizvodno od hidroelektrane. Posljedično, promjena razine vodostaja može uzrokovati povećanu infiltraciju vode u vodonosnik, odnosno drenažu vodonosnika te promjenu razine podzemne vode. Osim utjecaja na vodni režim, gradnja brane na vodotoku rezultira smanjenim pronosom nanosa vodotokom, te tako dolazi do pojačane erozije korita nizvodno od brane. Tijekom rada hidroelektrane može doći i do situacija kada je potrebno ispustiti vodu iz akumulacije što ovisno o razinama vodostaja nizvodno od hidroelektrane može uzrokovati poplave uslijed nalaska nastalog vodnog vala.

Protočne hidroelektrane su one hidroelektrane koje vodu iz vodotoka preusmjeravaju u postrojenje s turbinom putem kanala ili cijevi. Tipično ovaj tip hidroelektrane nema akumulaciju, ili ima akumulaciju malog kapaciteta, te ima najveći potencijal za proizvodnju električne energije na vodotocima u brdskim ili planinskim područjima, odnosno na vodotocima koji duž toka imaju veliku razliku u nadmorskoj visini. Ovaj tip hidroelektrane generalno ima manji utjecaj na vodni režim vodotoka, te pronos nanosa vodotokom.

Pumpno-akumulacijske (reverzibilne) hidroelektrane su elektrane koje u principu rade kao i ostale hidroelektrane, s time što imaju mogućnost vraćanja iskorištene vode iz donjega ponovno u gornji bazen (akumulacijsko jezero) iz kojega se u nekom drugom periodu, kada je to potrebno odnosno u razdoblju vršne potrošnje električne energije, može ponovno koristiti za njenu proizvodnju. U pravilu ovaj tip hidroelektrane generalno nema utjecaj na vodni režim vodotoka, te pronos nanosa vodotokom.

Projektom 2.1.1.3. sadržanim u Mjeri 2.1.1. planira se izgradnja gospodarske zone proizvodne i poslovne namjene u Mirlović polju. Iako Programom nije definirana njezina preciznija namjena, prema PPUO Ružić, u gospodarskoj zoni planira se smještaj punionice vode. Lokacija gospodarske zone se nalazi u II. zoni sanitarne zaštite, a od I. zone sanitarne zaštite je udaljena oko 100 m. Projektna dokumentacija za njezinu izgradnju nije izrađena, a u PPUO Ružić nisu navedeni detaljniji podaci o kapacitetu punionice vode. Obzirom na manjak podataka, osjetljivost površinskih i podzemnih voda krškog područja te smještaj lokacije prethodno navedene gospodarske zone u odnosu na zone sanitarne zaštite, na strateškoj razini se ne mogu isključiti **negativni** utjecaji Projekta 2.1.1.3. na površinske i podzemne vode.

Mjerom 2.3.1. predviđene su mjere koje će pridonijeti intenziviranju poljoprivrede na području Općine Ružić. Povećanjem poljoprivredne proizvodnje povećat će se i količina umjetnih gnojiva i pesticida na poljoprivrednim površinama, a koji mogu, ili infiltracijom u podzemlje dospjeti u podzemne vode, ili ispiranjem s poljoprivrednih površina prilikom oborina završiti u

okolnim površinskim vodama. Povećanje koncentracije ovih tvari u vodnim tijelima **negativno** utječe na kakvoću vode dok intenzitet utjecaja ovisi o tipu i količini gnojiva i pesticida koji će koristiti u poljoprivrednoj proizvodnji. Osim prethodno navedenog utjecaja, do **negativnih** utjecaja na površinske i podzemne vode može doći i realizacijom projekata koji se odnose na izgradnju stočarskih farmi i klaonica. Naime, stočarske farme (velika koncentracija stoke na jednom mjestu, velike količine tekućeg gnoja) i klaonice mogu biti značajni točkasti izvori onečišćenja. Neadekvatnim spremanjem i postupanjem sa stajskim gnojem i gnojovkom te s otpadnim vodama iz klaonica može doći do značajnih onečišćenja površinskih i podzemnih voda.

Projektom 2.4.1.1. Mjere 2.4.1. planirana je izgradnja turističko-ugostiteljske infrastrukture unutar gospodarske zone Mirlović Polje-Krakovača koja se nalazi u II. i III. zoni sanitarne zaštite. **Negativni** utjecaji turističko-ugostiteljske zone na stanje površinskih i podzemnih voda ogleda se u ispuštanju otpadnih voda u recipijent.

Kumulativni utjecaji:

Kumulativni utjecaji na sastavnicu površinske i podzemne vode mogući su kod provođenja mjera 1.2.1. i 1.4.2., točnije provođenjem projekata izgradnje akumulacije Čikola i izgradnje male hidrocentrale. Kumulativni utjecaji očekuju se budući da su oba objekta planirana na povezanim vodotocima (iako u Programu nije navedena lokacija smještaja male hidrocentrale, vodotoci u Općini Ružić pripadaju slivu rijeke Čikole i na taj način su svi povezani) te zbog drugih planiranih hidroelektrana i akumulacija na dijelu rijeke Čikole koji se nalazi u administrativnim granicama Grada Drišta. Sveukupan utjecaj akumulacije/hidrocentrale na vodotok može se procijeniti tek kad se njenim pojedinačnim utjecajima pridodaju svi postojeći antropogeni utjecaji na promatranom dijelu vodotoka. U slučaju da postoji interakcija između postojećih utjecaja i planiranog zahvata mogu se pojaviti značajni negativni kumulativni utjecaji.

Kumulativni utjecaji proizlaze iz svih utjecaja prisutnih na određenom području. Izgradnjom planirane akumulacije mogući su i kumulativni utjecaji povezani s izgradnjom planirane ugostiteljsko-turističke zone Mirlović Polje-Krakovača koja bi se u slučaju izgradnje akumulacije Čikola nalazila neposredno uz njezinu obalu.

13.3.2.2 Priroda

Mjera	Utjecaj	Neposredan	Posredan	Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Prekograničan
Mjera 1.2.1. Izgradnja, sanacija i održavanje vodoopskrbne infrastrukture	–	✓	✓	x	x	✓	✓	x
Mjera 1.3.1. Sanacija divljih deponija i odlagališta	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.4.2. Poticati korištenje i izgradnju infrastrukture obnovljivih izvora energije	–	✓	✓	x	x	✓	✓	x
Mjera 1.6.2. Rekonstrukcija i izgradnja infrastrukture za prevenciju i ublažavanje elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.1.1. Izgradnja poslovne zone	–	x	✓	x	x	✓	x	x
Mjera 2.3.1. Izgradnja, obnova i razvoj poljoprivredne infrastrukture	–	x	✓	x	x	✓	x	x
Mjera 2.4.1. Formiranje, izgradnja, renovacija te unaprjeđenje turističke infrastrukture te infrastrukture u turističkim zonama	–	x	✓	x	x	✓	x	x
Mjera 3.1.1. Izgradnja, dogradnja i renovacija objekata za obrazovanje, kulturu, zdravlje, sport, rekreaciju te ostale društvene aktivnosti	–	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.1.6. Izgradnja i uređenje ostalih javnih površina (trgova, parkova i sl.)	–	✓	x	x	x	✓	x	x
	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 4.1.1. Obnova, uređenje i zaštita prirodne baštine i okoliša	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 4.1.2. Očuvanje i održivo korištenje prirodne baštine i biološke raznolikosti	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 4.1.3. Podizanje svijesti stanovništva o potrebi održivog korištenja prirodne baštine putem organiziranih edukacija	+	x	✓	x	x	✓	x	x

Mjera 1.2.1. obuhvaća projekt „Akumulacija Čikole za navodnjavanje“ čija bi primarna namjena bila navodnjavanje Petrovog polja, koje je okarakterizirano kao najpogodnije poljoprivredno područje u Županiji. Međutim, planirana akumulacija nalazi se unutar područja ekološke mreže HR2000919 Čikola, koje je povezano s područjem ekološke mreže HR2001266 Vrba. Ciljne vrste područja HR2000919 Čikola su *Aulopyge huegellii* (oštrulja) i *Phoxinellus spp.* (u rijeci Čikoli obitava vrsta *Phoxinellus dalmaticus* – dalmatinska gaovica). Rijeka Čikola stanište je i hrvatske endemične vrste *Telestes tursky* (turski klen). Rijeka Vrba, pritoka Čikole, važno je stanište dalmatinske gaovice i turskog klena. Obje rijeke su vodotocima povezane s područjem ekološke mreže HR2000918 Šire područje NP Krka. Planiranim zahvatom promijenit će se hidrološke prilike vodotoka Čikola, tj. krški vodotok zamijenit će stajaćica, što će rezultirati promjenom temperature i količine otopljenog kisika u vodi i u konačnici potpuno drugačijim ekološkim uvjetima staništa, čime bi se povećala i opasnost od naseljavanja invazivnih vrsta. Obzirom na prethodno navedeno, može se zaključiti da će planirani zahvat može **negativno** djelovati na staništa i vrste koje se tamo nalaze te krajobrazne značajke. Akumulacija na Čikoli predviđena je za navodnjavanje poljoprivrednih zemljišta. Može se pretpostaviti da bi intenziviranjem poljoprivrede porasla i uporaba hranjivih tvari i pesticida, a obzirom na karakter krša, vrlo je vjerojatno njihovo dospijevanje u površinske i podzemne vode što bi promijenilo kvalitetu vode i tako dodatno posredno **negativno** utjecalo na bioraznolikost. Obzirom na povezanost vodotoka Čikole s vodotocima Vrbe i Krke, prethodno navedeni negativni utjecaji mogu se očekivati na širem području planirane akumulacije, iz razloga što promjene u prirodnim dijelovima rijeka mogu utjecati na sve povezane ekosustave iznad i ispod pregrade. Akumulacije uzrokuju plavljenje staništa koja prirodno nisu bila pod vodom pa osim promjene uvjeta u vodenim staništima, izgradnjom akumulacije dolazi do fragmentacije kopnenih staništa i razmještanja populacija kopnenih organizama okolnog područja.

Mjerom 1.3.1. kojom su predviđene sanacije divljih odlagališta koja predstavljaju pritisak na divlje vrste i staništa, **pozitivno** djeluje na prirodu. Također, **pozitivan** utjecaj na prirodu očekuje se provedbom Mjere 1.6.2. kojom se planira rekonstrukcija i izgradnja infrastrukture za prevenciju i ublažavanje elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa.

Mjerom 1.4.2. predviđena je izgradnja vjetroparka i male hidrocentrale. Projekt izgradnje vjetroparka uključuje izgradnju vjetroelektrane sa 17 vjetroagregata na lokaciji planine Svilaja koji su smješteni unutar područja Općine Ružić, Grada Drniša u Šibensko-kninskoj županiji i Grada Vrljike u Splitsko-dalmatinskoj županiji. Planirani vjetropark smješten je u POVS području ekološke mreže HR2000922 Svilaja koje obuhvaća veliki dio Općine Ružić. Procjenom utjecaja na strateškom nivou može se zaključiti da će se izgradnjom vjetroagregata generirati potencijalno **negativni** utjecaji na bioraznolikost, osobito na faunu ptica i šišmiša, zbog činjenice da vjetroagregati predstavljaju barijere za navedene skupine. Osim prijetnje koju predstavljaju za ptice i šišmiše, buka i vibracije koje nastaju kao rezultat rada vjetroagregata mogu negativno utjecati i na terestričku faunu, a jedna od ciljnih vrsta područja HR2000922 Svilaja je vrsta *Canis lupus* (vuk) koja je iznimno osjetljiva na buku. Prema PP Županije i PPUO Ružić, prostor za smještaj vjetroelektrane Svilaja svojim jednim dijelom se nalazi unutar granica područja Posebnog rezervata šumske vegetacije – Svilaja. Temeljem navedenog se može zaključiti da bi realizacija projekta vjetroparka na Svilaji dovela do potencijalno negativnih utjecaja na ovo područje predloženo za zaštitu, koji bi nastali kao posljedica narušavanja vrijednosti zbog kojih je ovo područje predloženo za zaštitu. Osim prethodno navedenog utjecaja na bioraznolikost i ekološku mrežu, vjetroagregati, koji su sastavni dio vjetroparka, vizualno su uočljivi što generira potencijalno **negativne** utjecaje na krajobrazne značajke područja.

Realizacijom projekta izgradnje male hidrocentrale koji je sadržan u Mjeri 1.4.2. mogući su **negativni** utjecaji na prirodu. Jedan od najvećih potencijalnih utjecaja je prekid riječnog kontinuiteta stvaranjem prepreka za kretanje životinja, osobito ribljih vrsta. Osim nemogućnosti prolaza riba uzvodno, nizvodnim kretanjem riba kroz turbine dolazi do njihovog stradavanja, ozljeđivanja i stresa koji ih čini ranjivima za veliki broj bolesti. Male hidrocentrale također utječu na promjenu temperature vode, prozirnost, brzinu toka, količinu otopljenog kisika u vodi i dr. što u konačnici negativno utječe na autohtonu floru i faunu, mijenja stanište i stvara povoljnu priliku za naseljavanje invazivnih vrsta. Obzirom na povezanost vodotoka na području Općine Ružić, negativni utjecaji mogu se očekivati na širem području planirane hidrocentrale, jer promjene na vodotocima mogu utjecati na sve povezane ekosustave uzvodno i nizvodno od izvora utjecaja. Realizacijom ovog projekta mogući su i negativni utjecaji na riječni krajobraz unošenjem antropogenih elemenata i moguće geometrijske regulacije u pojedinim dijelovima korita.

U Projektu 2.1.1.3. Programa planirana je izgradnja poslovne zone Mirlović Polje/Vriska glava, međutim namjena poslovne zone Programom nije specificirana. Prema PPUO Ružić, ova poslovna zona predviđena je za smještaj punionice vode. Njezina lokacija se nalazi na udaljenosti oko 150 m od područja ekološke mreže HR2000919 Čikola. Obzirom na navedene utjecaje u poglavlju 13.3.2.1 Površinske i podzemne vode, na strateškoj razini se ne mogu isključiti posredno **negativni** utjecaji na vrste koje obitavaju u prethodno spomenutom području ekološke mreže, a nastali bi kao posljedica promjene stanja i kvalitete površinskih i podzemnih voda.

Mjera 2.3.1. obuhvaća projekt izgradnje sustava za navodnjavanje. Kao što je već navedeno u opisu utjecaja Mjere 1.2.1. na prirodu, intenziviranjem poljoprivrede porastao bi unos hranjivih tvari i pesticida u tlo, a obzirom na karakter krša, vrlo je vjerojatno njihovo dospijevanje u površinske i podzemne vode što bi promijenilo kvalitetu vode i tako posredno **negativno** utjecalo na bioraznolikost područja.

Projektom 2.4.1.1. Programa planirana je izgradnja turističko-ugostiteljske infrastrukture unutar gospodarske zone Mirlović polje-Krakovača. Obzirom na prostorni smještaj ove gospodarske zone koja se nalazi na oko 80 m udaljenosti od područja ekološke mreže HR2000919 Čikola te na potencijalno negativne utjecaje navedene u poglavlju 13.3.2.1 Površinske i podzemne vode, mogući su posredno **negativni** utjecaji na bioraznolikost rijeke Čikole, što se odnosi i na ciljne vrste područja ekološke mreže HR2000919 Čikola, koji bi nastali kao posljedica narušavanja stanja površinskih i podzemnih voda.

Unutar Mjere 3.1.1. su projekti kojima se predviđa izgradnja sportsko-rekreacijske zone i planinarskog doma na Svilaji. Obzirom da se planirana sportsko-rekreacijska zona Ružić nalazi u blizini rijeke Čikole (40 m), njezinom izgradnjom može doći do degradacije obalnih staništa što bi se **negativno** odrazilo na područje ekološke mreže HR2000919 Čikola. Za projekt izgradnje planinarskog doma na Svilaji koji je također predviđen ovom mjerom projektna dokumentacija nije izrađena i nije poznata njegova točna lokacija, a planina Svilaja se nalazi u području ekološke mreže HR2000922 Svilaja unutar kojeg postoje staništa koja su okarakterizirana kao *ciljna* (istočno submediteranski suhi travnjaci (*Scorzoneretalia villosae*) (62A0), špilje i jame zatvorene za javnost (8310) i ilirske bukove šume (*Armenio-Fagion*) (91K0)). Shodno tome mogući su **negativni** utjecaji na ovo područje ekološke mreže koji bi nastali kao posljedica potencijalnog narušavanja ciljnih staništa izgradnjom planinarskog doma.

Mjera 3.1.6. uključuje projekt ulaganja u javne površine koji ima dvojak karakter obzirom na utjecaj na krajobrazne karakteristike općine Ružić. **Negativan** utjecaj moguć je ukoliko se tijekom realizacije projekta stvore novi antropogeni elementi u prostoru koji nisu vizualno atraktivni. Također su mogući utjecaji na karakteristike kulturnih krajobrazova i vizualni identitet prostora. Međutim, ukoliko se provedbom projekta poboljša dosadašnje stanje te stvore nove sadržajne i funkcionalne cjeline, utjecaj na krajobraz bi bio **pozitivnog** karaktera. Mjere 4.1.1. i 4.1.2. direktno su usmjerene zaštitu i očuvanju prirode uopće, stoga je jedini očekivani utjecaj na strateškoj razini na prirodu **pozitivan**, kao i utjecaj Mjere 4.1.3. koji će nastati posredstvom edukacije stanovništva općine Ružić o održivom korištenju prirodnih dobara.

Kumulativni utjecaji:

Kumulativni utjecaji provedbe Programa mogući su uslijed realizacije dodatnih akumulacija, kao i hidrocentrala na povezanim vodotocima s vodotokom na kojemu se nalazi, ovim Programom, predviđena akumulacija i mala hidrocentrala. Sveukupan utjecaj akumulacije/hidrocentrale na vodotok može se procijeniti tek onda kad se njenim pojedinačnim utjecajima pridodaju svi postojeći antropogeni utjecaji na promatranom dijelu vodotoka. U slučaju da postoji interakcija između postojećih utjecaja i planiranog zahvata mogu se pojaviti značajni negativni kumulativni utjecaji. Kumulativni utjecaji proizlaze iz svih utjecaja prisutnih na određenom području. U riječnim okolišima jedan od kumulativnih utjecaja je gubitak ribljih vrsta ili njihove brojnosti, a proizlazi iz pojedinačnih utjecaja kao što su gubitak staništa, stvaranje migracijskih barijera, promjene prirodne morfologije rijeke uzrokovane stabilizacijom toka te erozijom sedimenta i ispiranjem nutrijenata. Izgradnjom planirane akumulacije mogući su i kumulativni utjecaji povezani s izgradnjom planirane ugostiteljsko-turističke zone Mirlović Polje-Krakovača koja bi se u slučaju izgradnje akumulacije Čikola nalazila neposredno uz njezinu obalu.

13.3.2.3 Korištenje zemljišta

Mjera	Utjecaj	Neposredan	Posredan	Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Prekogраниčan
Mjera 1.2.1. Izgradnja, sanacija i održavanje vodoopskrbne infrastrukture	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.3.1. Sanacija divljih deponija i odlagališta	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.6.2. Rekonstrukcija i izgradnja infrastrukture za prevenciju i ublažavanje elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.1.2. Stavljanje u funkciju poduzetništva objekte i zemljišta u općinskom i državnom vlasništvu	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.1.3. Potpora razvoju i djelovanju poduzetničkih centara i inkubatora	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.3.1. Izgradnja, obnova i razvoj poljoprivredne infrastrukture	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.3.2. Poticanje proizvodnje, prerade, trženja i promocije poljoprivrednih proizvoda	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.3.3. Razvoj i promocija ekološki i okolišno održive poljoprivrede (stočarstvo, voćarstvo, povrtlarstvo, ljekovito bilje, proizvodnja i prerada hrane i pića)	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.3.5. Poticanje zajedničkog nastupa poljoprivrednika i njihovog povezivanja s akterima u turizmu radi stvaranja jedinstvene gastronomsko-turističke ponude	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.3.6. Edukacija skupina ruralnog područja o poljoprivredi te mogućnostima financiranja iz EU i nacionalnih fondova	+	✓	x	x	x	✓	x	x

Projekt „Akumulacija Čikole za navodnjavanje“ koji je sadržan unutar Mjere 1.2.1. direktno je usmjerena na unapređenje poljoprivrede te će **pozitivno** utjecati na razvoj i rentabilnost poljoprivrede Općine Ružić.

Mjerom 1.3.1. predviđa se sanacija divljih odlagališta otpada na području Općine Ružić. Nesanirana divlja odlagališta otpada mogu onečistiti tlo koje prekrivaju organskim i anorganskim onečišćivačima te na taj način negativno utjecati na njegovu kvalitetu. Točan rizik koji pojedina divlja odlagališta predstavljaju ovisi ponajprije o vrsti i količini otpada odloženog u njima. Sanacijom odlagališta uklonili bi se potencijalno opasni točkasti izvori onečišćenja što bi imalo **pozitivan** utjecaj na kakvoću tla na lokaciji divljih odlagališta otpada.

Klimatska slika budućnosti najavljuje sve učestalije pojavljivanje elementarnih nepogoda, kao što su poplave, požari, suše, jaki vjetrovi, padaline i dr. Elementarne nepogode predstavljaju veliku opasnost za poljoprivredu i šumsko područje te će prevencija i ublažavanje elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa propisana Mjerom 1.6.2. **pozitivno** utjecati na poljoprivredu i šumsko područje.

Mjera 2.1.2. obuhvaća projekt izgradnje zatvorene tržnice čime će se **pozitivno** djelovati na razvoj poljoprivrede općine Ružić kroz poboljšanje plasmana proizvoda, izravnu prodaju i brzu naplatu proizvoda te poboljšanje higijenskih uvjeta na tržnici. U konačnici će se izgradnjom zatvorene tržnice omogućiti bolja održivost i povećanje domaće poljoprivredne proizvodnje.

Mjere 2.1.3., 2.3.1., 2.3.2. i 2.3.3. direktno su usmjerene na unapređenje poljoprivrede, a svojim projektima koji uključuju unapređenje poljoprivredne infrastrukture, poticanje poljoprivredne proizvodnje, prerade proizvoda, njihove prodaje i promocije te razvoj ekološki i okolišno održive poljoprivrede **pozitivno** će utjecati na razvoj i rentabilnost poljoprivrede Općine Ružić.

Preduvjeti za razvoj i rast poljoprivredne proizvodnje stvaraju se udruživanjem poljoprivrednika, a Mjerom 2.3.5. predviđeno je poticanje zajedničkog nastupa poljoprivrednika te se očekuje **pozitivan** utjecaj na poljoprivredni razvoj područja.

Prema Planu upravljanja razvojem i marketingom turizma drniškog područja iz 2016. godine, koji se odnosi i na Općinu Ružić, nerentabilnost poljoprivredne proizvodnje na drniškom području je rezultat niza problema koji uključuju slabu organiziranost proizvođača, kao i njihovu needuciranost što se planira promijeniti Mjerom 2.3.6. te će se tako ostvariti **pozitivan** utjecaj na poljoprivredu.

13.3.2.4 Kvaliteta zraka i klimatske značajke

Mjera	Utjecaj	Neposredan	Posredan	Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Prekogраниčan
Mjera 1.4.2. Poticati korištenje i izgradnju infrastrukture obnovljivih izvora energije	+	x	✓	x	x	✓	x	x
Mjera 1.4.3. Poticanje korištenja energetski učinkovitih oblika prijevoza	+	x	✓	x	x	✓	x	x
Mjera 1.4.4. Poticanje energetski učinkovite gradnje te uporabe energetski učinkovitih kućanskih aparata	+	x	✓	x	x	✓	x	x
Mjera 2.3.1. Izgradnja, obnova i razvoj poljoprivredne infrastrukture	–	✓	x	x	x	✓	x	x

Realizacijom projekata predviđenih Mjerom 1.4.2. kao i provođenjem mjera 1.4.3. i 1.4.4. može se očekivati posredno **pozitivan** utjecaj na kvalitetu zraka i klimatske značajke, jer će korištenje energije iz obnovljivih izvora, korištenje energetski učinkovitih oblika prijevoza te energetski učinkovita gradnja rezultirati smanjenim korištenjem konvencionalnih izvora energije i fosilnih goriva čime se smanjuje emisija stakleničkih plinova i ispušnih plinova cestovnog prometa koji danas predstavljaju jedan od najvećih pritisaka na zrak i klimu.

Projektima sadržanim u Mjeri 2.3.1. predviđena je izgradnja stočarskih farmi koje mogu negativno utjecati na kvalitetu zraka općine Ružić jer uzgoj životinja i stajski gnoj izvor su emisija dušikovih oksida, amonijaka, metana, sumporovodika i tiola. Navedeni plinovi su neugodnog mirisa i mogu se širiti na velike udaljenosti. Izvori emisije plinova su objekti za držanje životinja, plato za kruti stajski gnoj i gnojovka.

13.3.2.5 Kulturna baština

Mjera	Utjecaj	Neposredan	Posredan	Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Prekograničan
Mjera 1.1.3. Osmišljavanje, izgradnja i označavanje tematskih putova i staza	+	x	✓	x	x	✓	x	x
Mjera 1.1.5. Integracija i poboljšanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže kao i unaprjeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometom	–	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.2.1. Izgradnja, sanacija i održavanje vodoopskrbne infrastrukture	–	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.4.2. Poticati korištenje i izgradnju infrastrukture obnovljivih izvora energije	–	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.4.1. Formiranje, izgradnja, renovacija te unaprjeđenje turističke infrastrukture te infrastrukture u turističkim zonama	+	x	✓	x	x	✓	x	x
Mjera 2.4.5. Ulaganje u razvoj i unapređenje agro, gastro, ciklo, sportskog, zdravstvenog, avanturističkog, robinzonskog, vjerskog, kulturnog i drugih selektivnih oblika turizma	+	x	✓	x	x	✓	x	x
Mjera 2.4.6. Poticanje stvaranja i plasmana izvornih suvenira i ostalih tradicionalnih proizvoda	+	x	✓	x	x	✓	x	x
Mjera 3.1.1. Izgradnja, dogradnja i renovacija objekata za obrazovanje, kulturu, zdravstvo, sport, rekreaciju te ostale društvene aktivnosti	+	✓	x	x	x	✓	x	x
	–	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 4.2.1. Izgradnja i uređenje infrastrukture u kulturi, kulturnih programa i poboljšanje koordinacije između kulturnih institucija	+	x	✓	x	x	✓	x	x
Mjera 4.2.2. Očuvanje i revitalizacija kulturnih programa te tradicijskih zanata i običaja	+	✓	x	x	x	✓	x	x

Aktivnosti obuhvaćene Mjerom 1.1.3. uključuju osmišljavanje, izgradnju i označavanje tematskih putova koji su vezani uz kulturno-povijesnu baštinu. Iako detaljna projektna dokumentacija još ne postoji, na strateškoj razini mogu se očekivati posredno **pozitivni** utjecaji na kulturno-povijesnu baštinu jer je mjera prvenstveno orijentirana uređenju turističke ponude. Posredno pozitivan utjecaj proizlazi iz potrebe za očuvanjem kulturno-povijesne baštine na koju će se odnositi planirani tematski putovi kako bi se mogao realizirati prvotni cilj ove mjere – unaprjeđenje turističke ponude.

Izgradnjom parkinga kod Mauzoleja obitelji Meštrović, što je predviđeno Mjerom 1.1.5., mogući su **negativni** utjecaji narušavanja kulturnog dobra koje obuhvaća drvored koji vodi od Otavica prema glavici na kojoj je crkva Presvetog Otkupitelja (Mauzolej obitelji Meštrović) i most preko Čikole zajedno s arhitekturom crkve na glavici.

Realizacijom Mjere 1.2.1. moguće je generiranje **negativnih** utjecaja na kulturnu baštinu, tj. izgradnjom akumulacije na rijeci Čikoli moguće je potapanje starih mlinica koje se nalaze nizvodno od izvora, a koje bi potencijalno bile u obuhvatu akumulacije. Ovisno o površini potopljenog područja postoji i mogućnost ugroze arheoloških i povijesnih lokaliteta općine Ružić.

Provođenjem Mjere 1.4.2. mogući su **negativni** utjecaji na kulturnu baštinu koji proizlaze iz projekta predviđenog ovom mjerom. Naime, izgradnjom vjetroparka na Svilaji mogući su negativni utjecaji na arheološke lokalitete smještene u blizini planiranog zahvata.

Jedna od sastavnica Mjere 2.4.1. je prenamjena bivšeg Osnovne škole „Ivan Meštrović“ u hostel i centar za posjetitelje. Iako će ova mjera neposredno utjecati na kvalitetu turističke ponude Općine Ružić, posredno će **pozitivno** utjecati na kulturno-povijesnu baštinu ovog kraja jer će doći do očuvanja ovog objekta koji pripada zaštićenom kulturnom dobru.

Izgradnjom eko i etno sela u Gornjem Gradcu, što je predviđeno Mjerom 2.4.5. potencijalno će se generirati posredno **pozitivni** utjecaji na kulturnu baštinu, tj. kako bi se obogatila turistička ponuda javlja se potreba za obnovom zapuštene etno baštine i tradicijskog graditeljstva, a do posredno **pozitivnih** utjecaja na kulturnu baštinu će doći i provedbom Mjere 2.4.6. kojom se potiče i omogućuje očuvanje tradicionalne proizvodnja koja je dio nematerijalne kulturne baštine.

Područje Općine Ružić bogato je kulturno-povijesnom baštinom. Mjera 3.1.1. uključuje obnavljanje Mauzoleja obitelji Meštrović koji je zaštićeno kulturno dobro te će realizacija ove mjere neposredno **pozitivno** utjecati na kulturnu baštinu, jer će obnovom Mauzolej obitelji Meštrović biti dodatno zaštićen, međutim provedbom projekta izgradnje sportsko-rekreacijske zone Ružić sadržanog u ovoj mjeri, mogući su **negativni** utjecaji na jedinstveno kulturno dobro koje obuhvaća Mauzolej obitelji Meštrović, drvored koji vodi od Otavica prema mauzoleju i most preko Čikole. Naime, prema PPUO Ružić lokacija sportsko-rekreacijske zone Ružić smještena je neposredno uz spomenuto jedinstveno kulturno dobro.

Kao i u mjerama 1.1.3. i 2.4.1., projekt turističke valorizacije zgrade Antimalarične stanice predviđen Mjerom 4.2.1. posredno **pozitivno** utječe na kulturno-povijesnu baštinu. Posredno pozitivan utjecaj proizlazi iz potrebe za očuvanjem kulturno-povijesne baštine na koju će se odnositi planirani projekt kako bi se mogao realizirati prvotni cilj projekta – unapređenje turističke ponude.

Mjerom 4.2.2. predviđeno je očuvanje i revitalizacija nematerijalne kulturne baštine Općine Ružić, što se u konačnici odnosi i na nematerijalnu kulturnu baštinu cijelog drniškog područja te provođenje ove mjere može samo **pozitivno** djelovati na njezinu konzerviranost i očuvanje od zaborava.

13.3.2.6 Gospodarske značajke

Mjera	Utjecaj	Neposredan	Posredan	Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Prekograničan
Mjera 1.1.3. Osmišljavanje, izgradnja i označavanje tematskih putova i staza	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.1.4. Razvoj i uređenje biciklističkih i pješačkih staza	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.1.1. Izgradnja poslovne zone	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.1.3. Potpora razvoju i djelovanju poduzetničkih centara i inkubatora	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.2.1. Potpora razvoju i djelovanju poduzetnika na području općine	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.2.2. Provođenje edukacija o mogućnostima financiranja poduzetništva iz eksternih izvora (nacionalni i EU fondovi)	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.2.3. Promoviranje samozapošljavanja na području općine s osobitim naglaskom na poljoprivredu i turizam	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.2.4. Poticanje primjene znanja, inovacija i novih tehnologija u gospodarstvu	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.3.5. Poticanje zajedničkog nastupa poljoprivrednika i njihovog povezivanja s akterima u turizmu radi stvaranja jedinstvene gastronomsko-turističke ponude	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.4.1. Formiranje, izgradnja, renovacija te unaprjeđenje turističke infrastrukture te infrastrukture u turističkim zonama	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.4.2. Postavljanje dodatne turističke signalizacije	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.4.3. Unapređenje i diversifikacija turističke ponude popratnim turističkim i ugostiteljskim sadržajima i događajima	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.4.4. Stvaranje i promoviranje turističkog identiteta	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.4.5. Ulaganje u razvoj i unapređenje agro, gastro, ciklo, sportskog, zdravstvenog, avanturističkog, robinzonskog, vjerskog, kulturnog i drugih selektivnih oblika turizma	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.4.6. Poticanje stvaranja i plasmana izvornih suvenira i ostalih tradicionalnih proizvoda	+	✓	x	x	x	✓	x	x

Mjera	Utjecaj	Neposredan	Posredan	Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Prekograničan
Mjera 2.5.1. Razvoj poduzetništva i obrtništva, s naglaskom na malo i srednje poduzetništvo	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.5.2. Razvoj start-up-ova	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.5.3. Razvoj inovativnog poduzetništva i obrtništva	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.2.1. Razvoj partnerstva između javnog, civilnog i gospodarskog sektora	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.4.4. Razvoj identiteta Općine	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.4.5. Promidžba općine pomoću stvorenih brendova koji zajedno stvaraju jedinstveni identitet područja	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.4.8. Osnivanje ustanova sa ciljem osnaživanja kapaciteta Općine	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 4.2.1. Izgradnja i uređenje infrastrukture u kulturi, kulturnih programa i poboljšanje koordinacije između kulturnih institucija	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 4.2.3. Objedinjavanje kulturne baštine i gastronomske ponude općine Ružić i susjednih općina kako bi se promovirao identitet i autohtonost područja	+	✓	x	x	x	✓	x	x

Mjera 1.1.3. kojom je predviđena izgradnja i označavanje tematskih putova zajedno s Mjerom 1.1.4. kojom se predviđa izgradnja biciklističkih staza imat će **pozitivan** utjecaj na turizam Općine Ružić jer će kulturna baština postati dostupnija posjetiteljima i time će se obogatiti turistička ponuda.

Obzirom da na području Općine Ružić ne postoji niti jedna izgrađena poslovna zona u sklopu Mjere 2.1.1. planira se izgraditi 6 poslovnih zona što će **pozitivno** utjecati na poduzetničku atmosferu Općine Ružić, a time i na gospodarstvo uopće.

Mjere 2.1.3., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3. i 2.2.4. direktno su usmjerene razvoju poduzetništva na području Općine Ružić te će njihova realizacija **pozitivno** utjecati na poduzetništvo, što će u konačnici doprinijeti razvijanju konkurentnijeg ukupnog gospodarstva ovog područja.

Poticanje povezivanja poljoprivrednika s akterima u turizmu, što je predviđeno Mjerom 2.3.5., omogućava diversifikaciju djelatnosti te obogaćuje vrijednost turističkog proizvoda, što **pozitivno** djeluje na gospodarstvo povećanjem prihoda, ali i stvara dodatnu dimenziju turističke aktivnosti ruralnog prostora.

Prema podacima TOMAS istraživanja „Ljeto 2014“ koje provodi Institut za turizam, turistima su za ponovni posjet destinaciji najvažnije prirodne ljepote, kvaliteta smještaja, kulturne i povijesne atrakcije te cijene. U sklopu Mjere 2.4.1. planirana je prenamjena u hostel zgrade bivše Osnovne škole „Ivan Meštrović“ u Otavicama te je planirana izgradnja turističko-ugostiteljske zone u Mirlović Polju (Krakovača), što će unaprijediti turističku ponudu Općine Ružić, a time **pozitivno** utjecati na turizam područja. Iako u mjerama 2.4.2., 2.4.3., 2.4.4., 2.4.6., 3.4.4. i 3.4.5. nisu navedeni projekti, sam karakter mjera direktno je usmjeren ka podizanju kvalitete turističke ponude te se njihovom provedbom također može očekivati **pozitivan** utjecaj na turizam.

Prema Master i marketing planu turizma Šibensko-kninske županije drniško područje bi se trebalo usmjeriti na izletnike, bicikliste, planinare i turiste koji traže doživljaj i tematizirane programe usmjerene odabranim tržišnim nišama, što je predviđeno Mjerom 2.4.5. te se s njezinom realizacijom može očekivati **pozitivan** utjecaj na turizam.

Sektor malog i srednjeg poduzetništva je najdinamičniji sektor svih razvijenih gospodarstava, te generator razvoja i ekonomskog rasta. Da bi mala i srednja poduzeća doista i postala generator razvoja, vrlo je važna dobra i poticajna poduzetnička klima u njihovom okruženju što se planira postići mjerama 2.5.1. i 2.5.2 ovog Programa pa se njihovom provedbom može očekivati **pozitivan** utjecaj na gospodarstvo Općine Ružić, čemu će doprinijeti i realizacija Mjere 2.5.3.

Iako u Mjeri 3.2.1. nisu definirani projekti, procjenom na strateškoj razini očekuju se **pozitivni** utjecaji provedbe ove mjere na gospodarstvo u općini Ružić, ali i cijelom drniškom području. Konkurentnost gospodarstva ovisi o sveukupnoj društvenoj

i okolišnoj stabilnosti zajednica, što se planira unaprijediti provedbom ove mjere kojom će se olakšati uklanjanje prepreka u razvoju gospodarstva i ostvariti bolja komunikacija i među JLS-ovima.

Na području Općine Ružić ne postoji turistička zajednica niti je općina Ružić u nadležnosti susjednih turističkih zajednica, što predstavlja problem za razvoj turizma. **Pozitivan** utjecaj Mjere 3.4.8. na turizam se ogleda u predviđenom otvaranju turističke zajednice s info centrom što će pomoći u promociji općine Ružić kao turističke destinacije, ali i u promociji cijelog dniškog područja.

Kako bi atraktivna svojstva turističkih motiva dobila tržišni oblik vrijednosti kroz turističku ponudu, potrebno je provesti postupak turističke valorizacije, što je predviđeno Mjerom 4.2.1. čime će se potencijalno generirati **pozitivan** utjecaj na turizam.

Prema Planu upravljanja razvojem i marketingom turizma dniškog područja pršut, sir i različite sorte vina su autohtona hrana i piće dniškog kraja, jasno prepoznatljiva diljem Hrvatske, ali i nedovoljno pozicionirana na domaćem i stranom tržištu s obzirom na njihov potencijal pa je vrijednost pršuta i drugih delicija kao izvornih turističkih proizvoda gotovo u potpunosti neiskorištena. Iz tog razloga je potrebno snažnije promovirati gastronomsku ponudu uz korištenje eko i etno obilježja. Mjera 4.2.3. će upravo utjecati na rješavanje navedenog problema pa će tako **pozitivno** utjecati na turizam cjelokupnog dniškog kraja.

13.3.2.7 Stanovništvo

Mjera	Utjecaj	Neposredan	Posredan	Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Prekogраниčan
Mjera 1.2.1. Izgradnja, sanacija i održavanje vodoopskrbne infrastrukture	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.3.4. Provođenje edukativne kampanje u vrtićima, školama i prema građanima o primarnoj selekciji otpada i važnosti održivog upravljanja otpadom	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.4.1. Unaprijediti sustav elektroopskrbe na području općine	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.5.1. Rekonstrukcija, nadogradnja elektroničke komunikacijske infrastrukture u skladu s potrebama i tehnološkim dostignućima	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.5.2. Razvoj širokopojasnog interneta u područjima bez dovoljno komercijalnog interesa	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.6.1. Podizanje svijesti stanovništva i educiranje o upravljanju elementarnim nepogodama i prirodnim katastrofama	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 1.6.2. Rekonstrukcija i izgradnja infrastrukture za prevenciju i ublažavanje elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 2.1.2. Stavljanje u funkciju poduzetništva objekte i zemljišta u općinskom i državnom vlasništvu	+	x	✓	x	x	✓	x	x
Mjera 3.1.1. Izgradnja, dogradnja i renovacija objekata za obrazovanje, kulturu, zdravlje, sport, rekreaciju te ostale društvene aktivnosti	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.1.2. Izgradnja dječjeg vrtića	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.1.3. Rekonstrukcija vatrogasnog doma	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.1.4. Izgradnja doma za starije i nemoćne	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.1.5. Poticanje razvoja kulturnih, sportskih, rekreativnih i zabavnih programa	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.1.7. Pобољшanje stanja javnog, linijskog prijevoza*	+	✓	x	x	x	x	x	x
Mjera 3.1.8. Donošenje programa sufinanciranja studenata i učenika*	+	✓	x	x	x	x	x	x
Mjera 3.2.2. Donošenje i provedba programa zaštite i društvene uključenosti marginaliziranih društvenih skupina*	+	✓	x	x	x	x	x	x
Mjera 3.2.3. Podupiranje djelovanja, osposobljavanja i transparentnosti rada lokalnih udruga	+	✓	x	x	x	✓	x	x

Mjera	Utjecaj	Neposredan	Posredan	Kratkoročan	Srednjoročan	Trajan	Kumulativan	Prekograničan
Mjera 3.3.1. Provedba programa obrazovanja za bolju zapošljivost i uključenost u tržište rada	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.3.2. Poticanje razvoja cjeloživotnog obrazovanja i osposobljavanja	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.3.3. Zaustavljanje odljeva radno aktivnog stanovništva provođenjem mjera aktivne politike zapošljavanja	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.5.1. Donošenje programa i aktivnosti pronatalitetne i migracijske politike	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 3.5.2. Aktivnosti zadržavanja lokalnog stanovništva	+	✓	x	x	x	✓	x	x
Mjera 4.1.3. Podizanje svijesti stanovništva o potrebi održivog korištenja prirodne baštine putem organiziranih edukacija	+	✓	x	x	x	✓	x	x

*Zbog karaktera mjere/projekta nije bilo moguće odrediti vremenski obuhvat utjecaja mjere/projekta na okoliš

Mjere koje su definirane Programom imaju **pozitivan** socijalni utjecaj na prosperitet domaćeg stanovništva i kvalitetu življenja.

Unapređenje vodoopskrbnog sustava, elektroopskrbe, komunikacijske infrastrukture, razvoj širokopojasnog interneta te zaštita od elementarnih nepogoda i njihovo ublažavanje, što je planirano mjerama 1.2.1., 1.4.1., 1.5.1., 1.5.2. i 1.6.2. **pozitivno** djeluju na stanovništvo. Realizacija navedenih mjera doprinijela bi poboljšanju zdravlja ljudi i kvalitete njihova života.

Izgradnjom zatvorene tržnice, što je predviđeno Projektom 2.1.2.1. Mjere 2.1.2., posredno **pozitivno** će se utjecati na zdravlje ljudi na području općine Ružić, što je posljedica kvalitetnijih higijenskih uvjeta i unaprijeđenog skladištenja proizvoda na tržnicama zatvorenog tipa.

Podizanje svijesti javnosti o elementarnim nepogodama i održivom upravljanju otpadom i prirodnim dobrima, podizanje razine socijalne i zdravstvene skrbi, te podizanje razine sigurnosti življenja, što je planirano mjerama 1.3.4., 1.6.1. 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3., 3.1.4., 3.1.7., 3.2.2. i 4.1.3. **pozitivno** će se odraziti na stanovništvo, odnosno doprinijet će kvaliteti življenja te zdravlju stanovništva na području Općine Ružić. Za mjere 3.1.7., 3.1.8. i 3.2.2. zbog karaktera projekata koji su planirani unutar ovih mjera nije bilo moguće odrediti vremenski obuhvat njihovog utjecaja na stanovništvo općine Ružić.

Realizacija Mjere 3.1.5. kojom je predviđen razvoj programa kiparske kolonije i Mjere 3.2.3. koja se odnosi na rad lokalnih udruga doprinijet će obogaćivanju i unapređenju društvenog života što će se **pozitivno** odraziti na lokalno stanovništvo.

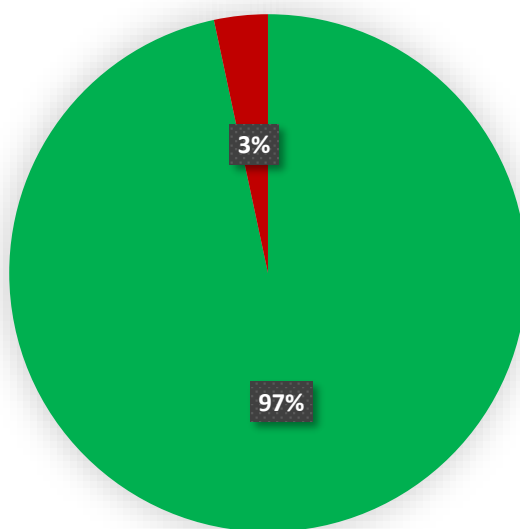
Mjere 3.1.8., 3.3.1. i 3.3.2. mogu doprinijeti poboljšanju obrazovne strukture stanovništva, čime se **pozitivno** djeluje na kvalitetu života ljudi. Mjere 3.3.1., 3.3.3., 3.5.1. i 3.5.2. doprinose ostanku stanovništva na prostoru općine Ružić. Kako je prema dostupnim podacima u Općini Ružić, kao i u cijelom drniškom području vidljiv višegodišnji pad broja stanovnika, Program predstavlja **pozitivan** pomak u rješavanju tog tekućeg problema.

13.3.3 Procjena utjecaja na strateški cilj

Strateški cilj na koji Studija procjenjuje utjecaj Programa glasi: „Usuglašenost mjera Programa sa zahtjevima okoliša i prirode“. Ovaj cilj daje uvid u održivost razvoja Općine Ružić kojeg je definirao Program u odnosu na potrebno očuvanje prirodnih resursa. Ostvarenost cilja analizira se putem procjene utjecaja svih mjera na okoliš i prirodu u poglavlju 13.3.1. Procjena utjecaja Programa na okoliš.

U konačnoj ocjeni ispunjenosti strateškog cilja mjere su podijeljene u dvije skupine, u prvoj skupini su mjere za koje je utvrđen neutralan utjecaj objedinjene s mjerama koje su generirale pozitivan utjecaj, dok su u drugu skupinu uvrštene mjere koje imaju negativan utjecaj na okoliš i prirodu.

Slika ispod (Slika 13.1) pokazuje omjer pozitivnih/neutralnih (■) i negativnih (■) utjecaja mjera Programa na okoliš i prirodu, iz čega je vidljivo da 97 % mjera Programa ima pozitivno ili neutralno djelovanje na analizirane teme okoliša.

Slika 13.1 Omjer pozitivnih i negativnih utjecaja Programa na okoliš i prirodu

Sa stajališta strateške procjene utjecaja na okoliš strateški cilj je zadovoljen, odnosno mjere koje se planiraju implementirati Programom zadovoljavaju uvjete zaštite okoliša i prirode uz Studijom predložene mjere zaštite.

13.4 Mjere zaštite okoliša

U ovom poglavlju definirane su mjere zaštite okoliša za one mjere Programa za koje je na strateškoj razini utvrđeno da mogu imati potencijalno negativan utjecaj na okoliš.

Mjera Programa	Utjecaj	Okolišna tema na koju mjera utječe	Mjera zaštite okoliša
Mjera 1.1.5. Integracija i poboljšanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže kao i unaprjeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometom	Izgradnjom parkinga kod Mauzoleja obitelji Meštrović, što je predviđeno Mjerom 1.1.5., mogući su negativni utjecaji narušavanja kulturnog dobra koje obuhvaća drvored koji vodi od Otavica prema glavici na kojoj je crkva Presvetog Otkupitelja (Mauzolej obitelji Meštrović) i most preko Čikole zajedno s arhitekturom crkve na glavici.	Kulturna baština	Planiranu izgradnju parkinga organizirati uz prometnicu podno brijega na način da ne narušava pogled na drvored i Mauzolej obitelji Meštrović.
Mjera 1.2.1. Izgradnja, sanacija i održavanje vodoopskrbne infrastrukture	Izgradnja akumulacije može uzrokovati promjene vodnog režima vodotoka što će negativno utjecati na stanje površinskih i podzemnih vodnih tijela. Također, moguć je negativan utjecaj na kvalitetu vode u vodotoku, a potencijalno se može ubrzati i proces erozije korita.	Površinske i podzemne vode	Za planirani zahvat akumulacije na rijeci Čikoli pokrenut je postupak procjene utjecaja na okoliš.
	Posredni utjecaj može se očekivati zbog negativnog utjecaja poljoprivredne proizvodnje na kvalitetu vodnih tijela uslijed korištenja umjetnih gnojiva i pesticida. Detaljan opis utjecaja naveden je u poglavlju 13.3.2.1. Površinske i podzemne vode.		
	Gradnja akumulacije dovela bi do promjene stanišnih uvjeta čime bi se djelovalo i na divlje vrste koje koriste staništa pod utjecajem. Očekivani negativni utjecaji odrazili bi se neposredno i posredno preko površinskih i podzemnih voda na prirodu.	Priroda	Daljnje aktivnosti/mjere na ovom projektu bit će definirane mišljenjem nadležnog tijela o prihvatljivosti planiranog zahvata na okoliš.
	Također, izgradnjom akumulacije na rijeci Čikoli moguće je generiranje kumulativnog utjecaja povezanog s utjecajima koji su rezultat drugih antropogenih zahvata na ovom vodotoku. Detaljan opis utjecaja naveden je u poglavlju 13.3.2.2. Priroda.		
	Izgradnjom akumulacije na rijeci Čikoli moguće je potapanje starih mlinica koje se nalaze nizvodno od izvora, a koje bi potencijalno bile u obuhvatu akumulacije. Ovisno o površini potopljenog područja postoji i mogućnost ugroze	Kulturna baština	Prilikom izgradnje akumulacije na rijeci Čikoli potrebno je izbjeći potapanje/narušavanje objekata i lokaliteta kulturne baštine.

Mjera Programa	Utjecaj	Okolišna tema na koju mjera utječe	Mjera zaštite okoliša
	arheoloških i povijesnih lokaliteta općine Ružić.		
Mjera 1.4.2. Poticati korištenje i izgradnju infrastrukture obnovljivih izvora energije	Negativni utjecaji na površinske i podzemne vode mogu se očekivati zbog izgradnje male hidrocentrale. Intenzitet negativnog utjecaja ne može se točno odrediti, no on ovisi ponajprije o lokaciji i tipu planirane hidrocentrale. Detaljan opis utjecaja naveden je u poglavlju 13.3.2.1. Površinske i podzemne vode.	Površinske i podzemne vode	Planiranu malu hidrocentralu izvesti tehnologijom koja će prilikom korištenja vodostaj i kakvoću vode u vodotoku održati na postojećoj razini.
	Ovom mjerom predviđena je izgradnja vjetroparka na Svilaji i male hidrocentrale što može negativno djelovati na prirodu. Detaljan opis utjecaja naveden je u poglavlju 13.3.2.2. Priroda.	Priroda	<p>Za planirani zahvat vjetroelektrane na Svilaji pokrenut je postupak procjene utjecaja na okoliš.</p> <p>Daljnje aktivnosti na ovom projektu bit će definirane mišljenjem nadležnog tijela o prihvatljivosti planiranog zahvata na okoliš.</p> <p>Obzirom da u navedenom projektu izgradnje male hidrocentrale nije navedena lokacija zahvata niti tip planirane hidrocentrale, Studija ne može isključiti negativne utjecaje njihove izgradnje, kako pojedinačne tako i kumulativne. U tom kontekstu predlaže se izrada posebne studije koja bi za svaku rijeku odredila nultu stanje vrsta riba (kao skupine koja je pod direktnim utjecajem) na temelju kojeg bi bilo moguće procijeniti postoji li pogodna lokacija za smještaj hidrocentrale, definirati njezinu snagu i način rada. Osim pojedinačnih utjecaja studija bi trebala procijeniti kumulativne utjecaje, kao i utjecaje na ostale ljudske djelatnosti.</p> <p>Zaključno tome, malu hidrocentralu treba graditi na način da prilikom korištenja ne generira značajne negativne utjecaje na bioraznolikost i ekološku mrežu te regulaciju riječnog korita svesti na minimum zbog mogućnosti narušavanja prirodnih kvaliteta riječnog krajobraz.</p>
	Izgradnjom vjetroparka na Svilaji mogući su negativni utjecaji na arheološke lokalitete smještene u blizini planiranog zahvata.	Kulturna baština	Mjere zaštite kulturne baštine prilikom izgradnje vjetroparka Svilaja bit će definirane prilikom procjene utjecaja na okoliš koji je u tijeku.
Mjera 2.1.1. Izgradnja poslovne zone	Projektom izgradnje poslovne zone Mirlović Polje/Vriska glava moguće je generiranje negativnih utjecaja na površinske i podzemne vode. Detaljan opis utjecaja naveden je u poglavlju 13.3.2.1. Površinske i podzemne vode.	Površinske i podzemne vode	Za planiranu izgradnju poslovne zone Mirlović Polje/Vriska glava potrebno je ishoditi vodopravnu dozvolu i osigurati pročišćavanje otpadnih voda prije ispuštanja u recipijent.

Mjera Programa	Utjecaj	Okolišna tema na koju mjera utječe	Mjera zaštite okoliša
	Projektom izgradnje poslovne zone Mirlović Polje/Vriska glava moguće je generiranje posredno negativnih utjecaja na ekološku mrežu HR2000919 Čikola.	Priroda	Obzirom da će potencijalno negativni utjecaj na sastavnicu okoliša priroda biti rezultat potencijalno negativnog utjecaja na površinske i podzemne vode, mjera zaštite odgovara mjeri zaštite propisanoj za površinske i podzemne vode.
Mjera 2.3.1. Izgradnja, obnova i razvoj poljoprivredne infrastrukture	<p>Uslijed jačanja poljoprivredne proizvodnje mogu se očekivati negativni utjecaji na kvalitetu površinskih i podzemnih voda zbog povećane količine umjetnih gnojiva i pesticida koje će se koristiti na obrađivanim površinama.</p> <p>Projektima izgradnje stočarskih farmi i mini klaonice moguće je generiranje negativnih utjecaja na površinske i podzemne vode općine Ružić.</p> <p>Detaljan opis utjecaja naveden je u poglavlju 13.3.2.1. Površinske i podzemne vode.</p>	Površinske i podzemne vode	<p>Provoditi monitoring stanja površinskih i podzemnih vodnih tijela. Ukoliko se prilikom provođenja monitoringa pokaže da je uslijed intenzifikacije poljoprivredne proizvodnje došlo do povišenja koncentracija hranjivih tvari i pesticida u vodnim tijelima potrebno je provesti korake kojima će se kakvoća voda dovesti u prvotno stanje.</p> <p>Za planirane projekte izgradnje stočarskih farmi i mini klaonice potrebno je ishoditi vodopravne odnosno okolišne dozvole, a tijekom izgradnje planiranih stočarskih farmi i mini klaonice potrebno je osigurati adekvatno zbrinjavanje gnojovki i otpadnih voda.</p>
	Realizacijom ove mjere mogući su posredno negativni utjecaji na sastavnicu okoliša priroda koji su detaljno opisani u poglavlju 13.3.2.2. Priroda.	Priroda	Obzirom da će potencijalno negativni utjecaj na sastavnicu okoliša priroda biti rezultat potencijalno negativnog utjecaja na površinske i podzemne vode, mjera zaštite odgovara mjeri zaštite propisanoj za površinske i podzemne vode.
	Projektom izgradnje stočarskih farmi moguće je generiranje negativnih utjecaja na kvalitetu zraka općine Ružić što je detaljnije opisano u poglavlju 13.3.2.4. Kvaliteta zraka i klimatske značajke.	Kvaliteta zraka i klimatske značajke	Tijekom projektiranja planiranih stočarskih farmi primijeniti tehnička rješenja koja uključuju mjere zaštite zraka.
Mjera 2.4.1. Formiranje, izgradnja, renovacija te unaprjeđenje turističke infrastrukture te infrastrukture u turističkim zonama	Planirana izgradnja gospodarske zone Mirlović Polje – Krakovača može se negativno odraziti na površinske i podzemne vode što je detaljnije opisano u poglavlju 13.3.2.1. Površinske i podzemne vode	Površinske i podzemne vode	Tijekom projektiranja gospodarske zone planirati zatvoreni sustav odvodnje otpadnih voda uz prethodno pročišćavanje prije ispuštanja u recipijent.
	Projektom izgradnje gospodarske zone Mirlović Polje – Krakovača moguće je generiranje posredno negativnih utjecaja na ekološku mrežu HR2000919 Čikola.	Priroda	Obzirom da će mogući negativni utjecaj na sastavnicu okoliša priroda biti rezultat potencijalno negativnog utjecaja na površinske i podzemne vode, mjera zaštite odgovara mjeri zaštite propisanoj za površinske i podzemne vode.
Mjera 3.1.1. Izgradnja, dogradnja i renovacija objekata za obrazovanje, kulturu, zdravstvo,	Projektom izgradnje sportsko-rekreacijske zone Ružić i planinarskog doma na Svilaji mogući su negativni utjecaji na područja ekološke mreže.	Priroda	Tijekom izgradnje sportsko-rekreacijske zone Ružić izbjeći narušavanje obalnih staništa na rijeci Čikoli, a prilikom planiranja i projektiranja planinarskog doma na Svilaji izbjeći narušavanje

Mjera Programa	Utjecaj	Okolišna tema na koju mjera utječe	Mjera zaštite okoliša
sport, rekreaciju te ostale društvene aktivnosti			ciljnih staništa područja ekološke mreže HR2000922 Svilaja.
	Projektom izgradnje sportsko-rekreacijske zone Ružić mogući su negativni utjecaji na kulturnu baštinu što je detaljnije opisano u poglavlju 7.2.5 Kulturna baština.	Kulturna baština	Tijekom projektiranja sportsko-rekreacijske zone Ružić konzultirati se s Konzervatorskim odjelom u Šibeniku.
Mjera 3.1.6. Izgradnja i uređenje ostalih javnih površina (trgova, parkova i sl.)	Realizacijom projekta koji obuhvaća ulaganje u javne površine mogući su negativni utjecaji na krajobraz općine Ružić. Detaljniji opis utjecaja nalazi se u poglavlju 7.2.2 Priroda.	Priroda	Uređenje javnih površina provoditi uz korištenje elemenata prirodnog i/ili kulturnog krajobraza, te u što većoj mjeri koristiti biljni materijal karakterističan za područje Dalmatinske zagore.

Osim definiranih utjecaja i shodno tome propisanih mjera zaštite, Studija je kroz analizu postojećih okolišnih problema u Općini Ružić evidentirala mogućnost za dopunjavanjem dva prioriteta Programa. Naime, iako je veliki udio općine Ružić očišćen od mina i neeksplozivnih ubojnih sredstava, dio područja je ostao onečišćen te je s obzirom na planirani razvoj turizma i poboljšanje kvalitete života i zdravlja ljudi potrebno nastaviti s razminiranjem tla općine Ružić.

Izuzev prethodno navedenog, u svrhu očuvanja kulturne baštine i unapređenja turističke ponude Općine Ružić potrebno je valorizirati, obnoviti i urediti nevaloriziranu etnološku nepokretnu baštinu, kao što su skupine pastirskih stanova i zaselaka podno Svilaje te stare mlinice. Osim toga, javlja se i potreba za izradom plana i popisa starih seoskih putova koji vode do starih i napuštenih sela, stanova i arheoloških lokaliteta te njihova valorizacija, obnova i uređenje čime bi se ostvarilo preduvjet za upotrebljiv turistički proizvod.

Iz navedenih razloga Studija predlaže dopunu Prioriteta 4.1. i Prioriteta 4.2. sljedećim mjerama:

Strateški cilj Programa	Prioritet	Dopuna prioriteta mjerom
Strateški cilj 4: Održivo upravljanje kulturnim i prirodnim dobrima	Prioritet 4.1. Sustavno očuvanje i unapređivanje stanja okoliša te valorizacija prirodnih vrednota	Razminiranje tla onečišćenog minama
	Prioritet 4.2. Obnova i zaštita kulturno-povijesne baštine kako bi se ista stavila u funkciju razvoja turizma i promociju općine	Valorizacija, obnova i uređenje nevalorizirane etnološke nepokretne baštine (skupine pastirskih stanova i zaselaka podno Svilaje te stare mlinice)
		Izrada plana i popisa starih seoskih putova koji vode do starih i napuštenih sela, stanova i arheoloških lokaliteta te njihova valorizacija, obnova i uređenje

S obzirom na općeniti karakter Mjere 1.1.2. Studijom se predlaže njezino spajanje s Mjerom 1.1.1. u jedinstvenu mjeru.

Prije provođenja planiranog projekta zaštite riječnih rakova koji je predviđen Mjerom 4.2.1. potrebno je konzultirati se s Ministarstvom zaštite okoliša i energetike i Hrvatskom agencijom za okoliš i prirodu, a prije bilo kakvih zahvata u blizini ili na lokacijama/objektima kulturne baštine potrebno je konzultirati se s Konzervatorskim odjelom u Šibeniku koji je nadležan za područje Županije.

13.5 Zaključak

Program je temeljni dokument razvoja Općine Ružić, formiran u svrhu planiranja, provedbe, kontrole i ocjenjivanja ukupnog razvitka u periodu 2015. – 2020. godine. Sadrži sažeti prikaz realno ostvarivih preferencija zajednice kao rezultat zajedničkog angažmana na rješavanju problema i potreba jedinice lokalne samouprave. Služi kao vodič i okvir lokalnoj samoupravi u procesu razvoja. Osim toga, potencijalnim investitorima daje uvid u strategiju zajednice u koju žele ulagati, dok je za donatore osnovni dokument na temelju kojega odlučuju o raspodjeli bespovratnih sredstava. Njegova je svrha sveobuhvatni održivi razvoj zajednice, optimalno korištenje resursa, postizanje zadanih ciljeva razvoja te zadovoljstvo stanovnika zajednice.

Strateška procjena utjecaja na okoliš je postupak kojim se procjenjuju vjerojatno značajni utjecaji na okoliš koji mogu nastati provedbom Programa te se objedinjavanjem Programa s uvjetima za zaštitu okoliša stvara osnova za promicanje održivog razvitka. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode je postupkom prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu donijelo Rješenje da je Program prihvatljiv za ekološku mrežu.

Tijekom pregleda strateških i planskih dokumenata Republike Hrvatske, Županije i Općine Ružić koji su povezani s provedbom Programa utvrđena je usuglašenost Programa sa svim navedenim strateškim i planskim dokumentima izuzev sadržaja Mjere 2.1.1. kojom se predviđa izgradnja šest poslovnih zona, od kojih 3 nisu predviđene PP Županije (Čavoglave, Mirlović polje/Vriska glava i Umljanovići).

Prilikom procjene utjecaja kao glavna metodološka smjernica koristila se analiza prihvatljivosti mjera koje predlaže Program u odnosu na relevantne okolišne teme i njihove sastavnice. Procijenjeni su mogući neposredni, posredni, kratkoročni, srednjoročni, trajni, kumulativni i prekogranični utjecaji na okoliš. Nakon analize utvrđeno je da 97 % mjera Programa ima pozitivno ili neutralno djelovanje na okoliš, a za mjere kod kojih je utvrđen mogući značajan negativan utjecaj navedene su i obrazložene mjere zaštite okoliša.

Mjere/projekti sa mogućim negativnim utjecajem na okoliš su:

Mjera 1.1.5. Integracija i poboljšanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže kao i unaprjeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometom

PROJEKT 1.1.5.1: Izgradnja parkinga kod Mauzoleja Meštrović

Mjera 1.2.1. Izgradnja, sanacija i održavanje vodoopskrbne infrastrukture

PROJEKT 1.2.1.1: Akumulacija Čikole za navodnjavanje

Mjera 1.4.2. Poticati korištenje i izgradnju infrastrukture obnovljivih izvora energije

PROJEKT 1.4.2.1: Vjetropark Svilaja

PROJEKT 1.4.2.2: Izgradnja Male hidrocentrale

Mjera 2.1.1. Izgradnja poslovne zone

PROJEKT 2.1.1.3. Poslovna zona Mirlović Polje/Vriska glava

Mjera 2.3.1. Izgradnja, obnova i razvoj poljoprivredne infrastrukture

PROJEKT 2.3.1.5: Izgradnja sustava navodnjavanja

PROJEKT 2.3.1.6: Izgradnja farmi za proizvodnju mlijeka

PROJEKT 2.3.1.7: Izgradnja farmi za uzgoj ovaca i koza

PROJEKT 2.3.1.8: Izgradnja farmi za uzgoj svinja

PROJEKT 2.3.1.10: Izgradnja mini klaonice

Mjera 2.4.1. Formiranje, izgradnja, renovacija te unaprjeđenje turističke infrastrukture te infrastrukture u turističkim zonama

PROJEKT 2.4.1.1. Izgradnja turističko-ugostiteljske zone

Mjera 3.1.1. Izgradnja, dogradnja i renovacija objekata za obrazovanje, kulturu, zdravstvo, sport, rekreaciju te ostale društvene aktivnosti

PROJEKT 3.1.1.6. Izgradnja sportsko rekreacijske zone Ružić

PROJEKT 3.1.1.11. Izgradnja planinarskog doma

Mjera 3.1.6. Izgradnja i uređenje ostalih javnih površina (trgova, parkova i sl.)

PROJEKT 3.1.6.1. Ulaganje u javne površine

Za Mjeru 1.1.5. kojom je predviđena izgradnja parkinga kod Mauzoleja obitelji Meštrović, utvrđen je potencijalno negativan utjecaj na *Kulturnu baštinu* te je Studijom navedena mjera zaštite okoliša kojom se predlaže da je izgradnju parkinga potrebno organizirati uz prometnicu podno brijega na način da ne narušava pogled na drvore i Mauzolej obitelji Meštrović.

U sklopu Mjere 1.2.1. nalazi se projekt „Akumulacija Čikole za navodnjavanje“ koji može potencijalno negativno utjecati na *Površinske i podzemne vode*, *Prirodu* te *Kulturnu baštinu*. Za ovaj projekt pokrenut je postupak procjene utjecaja na okoliš, a daljnje aktivnosti bit će definirane mišljenjem nadležnog tijela o prihvatljivosti planiranog zahvata na okoliš.

Kako bi se izbjegao negativan utjecaj Mjere 1.2.1. na kulturnu baštinu, navedena je mjera zaštite okoliša u kojoj se navodi da je prilikom izgradnje akumulacije na rijeci Čikoli potrebno izbjeći potapanje/narušavanje objekata i lokaliteta kulturne baštine.

Za Mjeru 1.4.2. je utvrđen potencijalno negativni utjecaj na *Površinske i podzemne vode*, *Prirodu* te *Kulturnu baštinu*. Studijom su obrazložene mjere zaštite okoliša prema kojima je potrebno malu hidrocentralu izvesti tehnologijom koja će prilikom korištenja vodostaj i kakvoću vode u vodotoku održati na postojećoj razini te je graditi na način da prilikom korištenja ne generira značajne negativne utjecaje na bioraznolikost i ekološku mrežu, a regulaciju riječnog korita potrebno je svesti na minimum zbog mogućnosti narušavanja prirodnih kvaliteta riječnog krajobraza. Obzirom da u Projektu „Izgradnja Male hidrocentrale“ nije navedena lokacija zahvata niti tip planirane male hidrocentrale ovom Studijom predlaže se izrada posebne studije koja bi za svaku rijeku odredila nultu stanje vrsta riba (kao skupine koja je pod direktnim utjecajem) na temelju kojeg bi bilo moguće procijeniti postoji li pogodna lokacija za smještaj hidrocentrale, definirati njezinu snagu i način rada. Osim pojedinačnih utjecaja studija bi trebala procijeniti kumulativne utjecaje, kao i utjecaje na ostale ljudske djelatnosti.

Za projekt „Vjetropark Svilaja“ koji može negativno utjecati na *Prirodu* i *Kulturnu baštinu*, a sadržan je u Mjeri 1.4.2., pokrenut je postupak procjene utjecaja na okoliš a daljnje aktivnosti bit će definirane mišljenjem nadležnog tijela o prihvatljivosti planiranog zahvata na okoliš.

Za Mjeru 2.1.1. je utvrđen negativan utjecaj na *Površinske i podzemne vode* te *Prirodu*, stoga je Studijom predložena mjera zaštite kojom se navodi da je za izgradnju planirane poslovne zone Mirlović Polje/Vriska glava potrebno ishoditi vodopravnu dozvolu i osigurati pročišćavanje otpadnih voda prije ispuštanja u recipijent.

Obzirom na potencijalno negativan utjecaj Mjere 2.3.1. na *Površinske i podzemne vode*, *Prirodu* te *Kvalitetu zraka i klimatske značajke*, navedena su mjere zaštite okoliša. Mjerom zaštite, koja se odnosi na projekt izgradnje sustava za navodnjavanje, se predlaže provođenje monitoringa stanja površinskih i podzemnih vodnih tijela. Ukoliko se prilikom provođenja monitoringa pokaže da je uslijed intenzifikacije poljoprivredne proizvodnje došlo do povišenja koncentracija hranjivih tvari i pesticida u vodnim tijelima potrebno je provesti korake kojima će se kakvoća voda dovesti u prvotno stanje. Za mogući negativan utjecaj izgradnje farmi i mini klaonice navedena je mjera zaštite kojom se upućuje na ishođenje vodopravnih odnosno okolišnih dozvola te na adekvatno zbrinjavanje gnojovki, otpadnih voda uz kontroliranu emisiju onečišćujućih tvari u zrak.

Kako bi se izbjegao negativan utjecaj Mjere 2.4.1. na *Površinske i podzemne vode* te *Prirodu*, predložena je mjera zaštite kojom se navodi da je tijekom projektiranja gospodarske zone Mirlović Polje – Krakovača potrebno planirati zatvoreni sustav odvodnje otpadnih voda uz prethodno pročišćavanje prije ispuštanja u recipijent.

Za Mjeru 3.1.1. je utvrđen negativan utjecaj na *Prirodu* i *Kulturnu baštinu*. Studijom su obrazložene mjere zaštite okoliša prema kojima je potrebno tijekom izgradnje sportsko-rekreacijske zone Ružić izbjeći narušavanje obalnih staništa na rijeci Čikoli, a prilikom planiranja i projektiranja planinarskog doma na Svilaji izbjeći narušavanje ciljnih staništa područja

ekološke mreže HR2000922 Svilaja. Obzirom na zaštitu kulturne baštine tijekom projektiranja sportsko-rekreacijske zone Ružić potrebno je konzultirati se s Konzervatorskim odjelom u Šibeniku.

Obzirom na potencijalno negativan utjecaj Mjere 3.1.6. na *Prirodu*, Studijom je predložena mjera zaštite kojom se navodi da je uređenje javnih površina potrebno provoditi uz korištenje elemenata prirodnog i/ili kulturnog krajobraza, te je u što većoj mjeri potrebno koristiti biljni materijal karakterističan za područje Dalmatinske zagore.

Prijedlog Studije je da se prije provođenja planiranog projekta zaštite riječnih rakova koji je predviđen Mjerom 4.2.1. potrebno konzultirati s Ministarstvom zaštite okoliša i energetike i Hrvatskom agencijom za okoliš i prirodu, a prije bilo kakvih zahvata u blizini ili na lokacijama/objektima kulturne baštine potrebno je konzultirati se s Konzervatorskim odjelom u Šibeniku koji je nadležan za područje Županije.

Analizom postojećih okolišnih problema u Općini Ružić evidentirana je mogućnost za dopunjavanjem Prioriteta 4.1. i Prioriteta 4.2. Programa. Ovom Studijom predlaže se dopuna Prioriteta 4.1. mjerom *Razminiranje tla onečišćenog minama*. Za dopunu Prioriteta 4.2., Studijom su predložene mjere *Valorizacija, obnova i uređenje nevalorizirane etnološke nepokretne baštine (skupine pastirskih stanova i zaselaka podno Svilaje te stare mlinice)* i *Izrada plana i popisa starih seoskih putova koji vode do starih i napuštenih sela, stanova i arheoloških lokaliteta te njihova valorizacija, obnova i uređenje*.

Izuzev prethodno navedenog, Studijom se predlaže spajanje Mjere 1.1.2. s Mjerom 1.1.1. u jedinstvenu mjeru.

Zaključno prethodno navedenom, implementacijom predloženih mjera zaštite okoliša Program će u potpunosti zadovoljiti uvjete zaštite okoliša i prirode.

14 Prilozi

14.1 Prilog 1 - Odluka o sadržaju Strateške studije utjecaja na okoliš

REPUBLIKA HRVATSKA
ŠIBENSKO-KNINSKA ŽUPANIJA
OPĆINA RUŽIĆ

Jedinstveni upravni odjel Općine Ružić

KLASA: 351-01/16-01/6
URBROJ: 2182/08-16-78
Gradac, 12. listopada 2016.g.

Na temelju članka 68. stavka 3. Zakona o zaštiti okoliša (Narodne novine, broj 80/13, 153/13 i 78/15) i članka 9. stavka 2. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (Narodne novine broj 64/08), Jedinstveni upravni odjel Općine Ružić donosi

ODLUKU

o sadržaju Strateške studije procjene utjecaja na okoliš Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020.

I.

Ovom Odlukom utvrđuje se sadržaj Strateške studije utjecaja na okoliš Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020. (u daljnjem tekstu: Strateška studija).

Strateški ciljevi, prioriteti i mjere Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020.

II.

Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 47/14), koji predstavlja pravni okvir za donošenje Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020., uređuju se ciljevi i načela upravljanja regionalnim razvojem Republike Hrvatske, planski dokumenti politike regionalnog razvoja, tijela nadležna za upravljanje regionalnim razvojem, ocjenjivanje stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, način utvrđivanja urbanih i potpomognutih područja, poticanje razvoja potpomognutih područja, provedba, praćenje i izvještavanje o provedbi politike regionalnoga razvoja u svrhu što učinkovitijeg korištenja fondova Europske unije. Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020. je temeljni strateški planski dokument Općine Ružić a u kojem će se odrediti strateški ciljevi i prioriteti razvoja.

Strateški ciljevi, prioriteti i mjere obuhvaćaju:

STRATEŠKI CILJ 1. Sveobuhvatna obnova i razvoj infrastrukturnog sustava općine

1.1. PRIORITET

Razvoj i obnova prometne infrastrukture

Mjere

- 1.1.1. Izgradnja i održavanje prometne infrastrukture (lokalnih i nerazvrstanih cesta te šumskih i poljskih putova)
- 1.1.2. Poboljšanje kvalitete prometnica i prometne povezanosti
- 1.1.3. Osmišljavanje, izgradnja i označavanje tematskih putova i staza uz popratne sadržaje
- 1.1.4. Razvoj i uređenje biciklističkih i pješačkih staza

- 1.1.5. Integracija i poboljšanje kvalitete kolnog, pješačkog i prometa u mirovanju te cestovne mreže kao i unaprjeđenje sustava za upravljanje i nadzor prometom

1.2. PRIORITET

Unaprjeđenje i razvoj sustava vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda

Mjere

- 1.2.1. Izgradnja, sanacija i održavanje vodoopskrbne infrastrukture
- 1.2.2. Izgradnja, renovacija i održavanje sustava za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda

1.3. PRIORITET

Razvoj i unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom

Mjere

- 1.3.1. Sanacija divljih deponija i odlagališta
- 1.3.2. Organizirano prikupljanje te poticanje aktivnosti za porast iskorištavanja i prerade otpada
- 1.3.3. Poticanje aktivnosti čišćenja javnih površina
- 1.3.4. Provođenje edukativne kampanje u vrtićima, školama i prema građanima o primarnoj selekciji otpada i važnosti održivog upravljanja otpadom

1.4. PRIORITET

Održivo upravljanje energijom uz promicanje korištenja i povećanje udjela obnovljivih izvora energije

Mjere

- 1.4.1. Unaprjeđenje sustava elektroopskrbe na području općine
- 1.4.2. Poticanje korištenja i izgradnja infrastrukture obnovljivih izvora energije
- 1.4.3. Poticanje korištenja energetski učinkovitih oblika prijevoza
- 1.4.4. Poticanje energetski učinkovite gradnje te uporabe energetski učinkovitih kućanskih aparata

1.5. PRIORITET

Unapređenje IKT infrastrukture

Mjere

- 1.5.1. Rekonstrukcija, nadogradnja elektroničke komunikacijske infrastrukture u skladu s potrebama i tehnološkim dostignućima
- 1.5.2. Razvoj širokopojasnog Interneta u područjima bez dovoljno komercijalnog interesa

1.6. PRIORITET

Izgradnja sustava za upravljanje elementarnim nepogodama i prirodnim katastrofama

Mjere

- 1.6.1. Podizanje svijesti stanovništva i educiranje o upravljanju elementarnim nepogodama i prirodnim katastrofama
- 1.6.2. Rekonstrukcija i izgradnja infrastrukture za prevenciju i ublažavanje elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa

STRATEŠKI CILJ 2. Razvoj održivog i konkurentnog gospodarskog okruženja

2.1 PRIORITET

Razvoj gospodarske infrastrukture

Mjere

- 2.1.1. Izgradnja poslovne zone
- 2.1.2. Stavljanje u funkciju poduzetništva objekte i zemljišta u općinskom i državnom vlasništvu
- 2.1.3. Potpora razvoju i djelovanju poduzetničkih centara i inkubatora

3.1. PRIORITET

Izgradnja, nadogradnja i modernizacija sveukupne društvene infrastrukture

Mjere

- 3.1.1. Izgradnja, dogradnja, renovacija i opremanje objekata za obrazovanje, kulturu, zdravstvo, sport, rekreaciju te ostale društvene aktivnosti
- 3.1.2. Izgradnja dječjeg vrtića
- 3.1.3. Rekonstrukcija vatrogasnog doma
- 3.1.4. Izgradnja doma za starije i nemoćne
- 3.1.5. Razvoj kulturnih, edukacijskih sportskih, rekreativnih i zabavnih programa
- 3.1.6. Izgradnja i uređenje ostalih javnih površina (trgova, parkova i sl.)
- 3.1.7. Poboljšanje stanja javnog, linijskog prijevoza
- 3.1.8. Donošenje programa sufinanciranja studenata i učenika

3.2. PRIORITET

Jačanje organizacija civilnog društva i aktivno provođenje mjera socijalne politike

Mjere

- 3.2.1. Razvoj partnerstva između javnog, civilnog i gospodarskog sektora
- 3.2.2. Donošenje i provedba programa zaštite i društvene uključenosti
- 3.2.3. Podupiranje djelovanja, osposobljavanja i transparentnosti rada lokalnih udruga

3.3. PRIORITET

Usklađivanje razvoja ljudskih potencijala s potrebama gospodarstva te omogućavanje cjeloživotnog stjecanja znanja i vještina

Mjere

- 3.3.1. Provedba programa obrazovanja za bolju zapošljivost i uključenost u tržište rada
- 3.3.2. Poticanje razvoja cjeloživotnog obrazovanja i osposobljavanja
- 3.3.3. Zaustavljanje odljeva radno aktivnog stanovništva provođenjem mjera aktivne politike zapošljavanja

3.4. PRIORITET

Osnaziti kapacitete Općine te izgraditi prepoznatljivost na tržištu

Mjere

- 3.4.1. Jačanje ljudskih potencijala Općine
- 3.4.2. Kontinuirano informiranje stanovnika Općine o provedbi i rezultatima rada Općine
- 3.4.3. Izrada relevantnih strateških dokumenata, studija i dokumentacije
- 3.4.4. Razvoj identiteta Općine
- 3.4.5. Promidžba općine pomoću stvorenih brendova koji zajedno stvaraju jedinstveni identitet područja
- 3.4.6. Jačanje sudjelovanja i angažmana svih građana u pripremi i provedbi Strategije razvoja
- 3.4.7. Uređivanje imovinsko-pravnih odnosa nad nekretninama u posjedu/suvlasništvu Općine te podrška rješavanju imovinsko-pravnih odnosa na području cijele općine
- 3.4.8. Osnivanje ustanova sa ciljem osnaživanja kapaciteta Općine

3.5. PRIORITET

Pronatalitetna politika i zadržavanje lokalnog stanovništva

Mjere

3.5.1. Donošenje programa i aktivnosti pronatalitetne i migracijske politike

3.5.2. Aktivnosti zadržavanja lokalnog stanovništva

STRATEŠKI CILJ 4. Održivo upravljanje kulturnim i prirodnim dobrima

4.1. PRIORITET

Sustavno očuvanje i unapređivanje stanja okoliša te valorizacija prirodnih vrednota

Mjere

4.1.1. Obnova, uređenje i zaštita prirodne baštine i okoliša

4.1.2. Očuvanje i održivo korištenje prirodne baštine i biološke raznolikosti

4.1.3. Podizanje svijesti stanovništva o potrebi održivog korištenja prirodne baštine putem organiziranih edukacija

4.2. PRIORITET

Obnova i zaštita kulturno-povijesne baštine kako bi se ista stavila u funkciju razvoja turizma i promociju općine

Mjere

4.2.1. Izgradnja i uređenje infrastrukture u kulturi, kulturnih programa i poboljšanje koordinacije između kulturnih institucija

4.2.2. Očuvanje i revitalizacija kulturnih programa te tradicijskih zanata i običaja

4.2.3. Objedinjavanje kulturne baštine i gastronomske ponude općine Ružić i susjednih općina kako bi se promovirao identitet i autohtonost područja

Obvezni sadržaj Strateške studije

III.

Strateška studija sadrži osobito:

- kratki pregled sadržaja i glavnih ciljeva Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020. i odnosa s drugim odgovarajućim planovima i programima;
- podatke o postojećem stanju okoliša i mogući razvoj okoliša bez provedbe Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020.;
- okolišne značajke područja na koja provedba Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020. može značajno utjecati;
- postojeće okolišne probleme koji su važni za Strateški razvojni program Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020., posebno uključujući one koji se odnose na područja posebnog ekološkog značaja, primjerice područja određena u skladu s propisima o zaštiti prirode;
- ciljeve zaštite okoliša uspostavljene po zaključivanju međunarodnih ugovora i sporazuma, koji se odnose na Strateški razvojni program Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020. te način na koji su ti ciljevi i druga pitanja zaštite okoliša uzeti u obzir tijekom izrade;
- vjerojatno značajne utjecaje (sekundarne, kumulativne, sinergijske, kratkoročne, srednjoročne i dugoročne, stalne i privremene, pozitivne i negativne) Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020. na okoliš, uključujući biološku raznolikost, zaštićena područja prema posebnom propisu, ljude, biljni i životinjski svijet, tlo, vodu, zrak, klimu, materijalnu imovinu, kulturno-povijesnu baštinu, krajobraz, uzimajući u obzir i njihove međudnose;
- mjere zaštite okoliša uključujući mjere sprječavanja, smanjenja, ublažavanja i kompenzacije nepovoljnih utjecaja provedbe Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020. na okoliš;

- kratki prikaz razloga za odabir razmotrenih varijantnih rješenja, obrazloženje najprihvatljivijeg varijantnog rješenja, uključujući i naznaku razmatranih varijanti i opis provedene procjene, te poteškoće (primjerice tehničke nedostatke ili nedostatke znanja i iskustva) pri prikupljanju i procjeni potrebnih podataka;
- opis predviđenih mjera praćenja;
- ostale podatke i zahtjeve u Zakonom utvrđenom postupku određivanja sadržaja Strateške studije sukladno dostavljenim mišljenjima;
- ne-tehnički sažetak Strateške studije s naznakom razmatranih varijanti;

Strateška studija dodatno sadrži analizu mjera definiranih u okviru ciljeva i prioriteta razvoja.

Popis tijela i/ili osoba određenih posebnim propisima, od kojih je zatraženo mišljenje o sadržaju i razini obuhvata Strateške studije

IV.

Popis tijela od kojih je zatraženo mišljenje

1. Ministarstvo gospodarstva, Uprava za industrijsku politiku, energetiku i rudarstvo, Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb,
2. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Uprava za zaštitu prirode, Radnička cesta 80, 10000 Zagreb,
3. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Uprava za klimatske aktivnosti, održivi razvoj i zaštitu tla i mora, Radnička cesta 80, 10000 Zagreb,
4. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Uprava za procjenu utjecaja na okoliš i održivo gospodarenje otpadom, Radnička cesta 80, 10000 Zagreb,
5. Hrvatska agencija za okoliš i prirodu, Radnička cesta 80, 10000 Zagreb,
6. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, Franje Račkoga 6, 10000 Zagreb,
7. Ministarstvo poduzetništva i obrta, Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb,
8. Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja, Ulica Republike Austrije 20, 10000 Zagreb,
9. Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture, Uprava pomorske i unutarnje plovidbe, brodarstva, luka i pomorskog dobra, Prisavlje 14, 10000 Zagreb,
10. Ministarstvo zdravlja, Ksaver 200a, 10000 Zagreb,
11. Ministarstvo poljoprivrede, Uprava poljoprivrede i prehrambene industrije, Služba za poljoprivredno zemljište, Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb,
12. Ministarstvo poljoprivrede, Uprava vodnog gospodarstva, Ulica grada Vukovara 220, 10000 Zagreb,
13. Ministarstvo poljoprivrede, Uprava šumarstva, lovstva i drvne industrije, Planinska 2a, 10000 Zagreb,
14. Ministarstvo poljoprivrede, Uprava ribarstva, Planinska 2a, 10000 Zagreb,
15. Hrvatske vode, Vodnogospodarski odjel za vodno područje dalmatinskih slivova, Vukovarska 35, 21000 Split,
16. Hrvatske šume, Uprava šuma Podružnica Split, Kralja Zvonimira 35, 21000 Split,
17. Ministarstvo obrane, Uprava za materijalne resurse, Sektor za nekretnine, graditeljstvo i zaštitu okoliša, Sarajevska cesta br. 7 (objekt broj 7), 10000 Zagreb,
18. Ministarstvo turizma, Prisavlje 14, 10000 Zagreb,
19. Ministarstvo unutarnjih poslova, Policijska uprava Šibensko-kninska, Odjel upravnih i inspekcijskih poslova, Inspektorat unutarnjih poslova, Velimira Škorpika 5, 22000 Šibenik,
20. Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Šibeniku, Stube Čulinovića 1/3, 22000 Šibenik,
21. Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Runjaninova 2, 10000 Zagreb,
22. Državna uprava za zaštitu i spašavanje, Područni ured za zaštitu i spašavanje Šibenik, Odjel za zaštitu i spašavanje, Velimira Škorpika 5, 22000 Šibenik,
23. Državni ured za upravljanje državnom imovinom, Dežmanova 10, 10000 Zagreb,
24. Ured državne uprave u Šibensko-kninskoj županiji, Trg Pavla Šubića I br. 2, 22000 Šibenik,
25. Zavod za prostorno uređenje Šibensko-kninske županije, Vladimira Nazora br. 1/IV, 22000 Šibenik,

26. HEP Proizvodnja d.o.o., Ulica grada Vukovara 37, 10000 Zagreb,
27. Hrvatski operator prijenosnog sustava d.o.o., Kupska 4, 10000 Zagreb,
28. HEP Distribucija d.o.o. Zagreb, DP Elektra, Ante Šupuka 1, 22000 Šibenik,
29. JKP „Vodovod i odvodnja“, Ul. Kralja Zvonimira 50, 22000 Šibenik,
30. RAD d.o.o. komunalno poduzeće Drniš, S. Radića 69, 22320 Drniš,
31. Županijska uprava za ceste-Šibenik, Velimira Škorpika 27, 22000 Šibenik,
32. HŽ Infrastruktura društvo s ograničenom odgovornošću za upravljanje, održavanje i izgradnju željezničke infrastrukture, Antuna Mihanovića 12, 10000 Zagreb,
33. Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Šibensko-kninske županije, Prilaz tvornici 39/2, 22000 Šibenik,
34. Hrvatska agencija za telekomunikacije, PP 162, Ulica Roberta Frangeša Mihanovića 9, 10110 Zagreb,
35. Hrvatske ceste d.o.o., Vončinina 3, 10000 Zagreb,
36. HAKOM, Ulica Roberta Frangeša Mihanovića 9, 10110 Zagreb,
37. Gradska čistoća Drniš d.o.o., Stjepana Radića 69, 22320 Drniš,
38. Upravni odjel za gospodarstvo Šibensko-kninske županije, Trg Pavla Šubića I, br. 2, 22000 Šibenik,
39. Upravni odjel za zaštitu okoliša i komunalne poslove Šibensko-kninske županije, Trg Pavla Šubića I, br. 2, 22000 Šibenik.

Tijekom zakonom utvrđenog roka zaprimljena su mišljenja i/ili prijedlozi o sadržaju Strateške studije od:

- Ministarstvo zdravlja od 28.06.2016.
- Državna uprava za zaštitu i spašavanje, Područni ured za zaštitu i spašavanje Šibenik od 01.07.2016.
- Ministarstvo poljoprivrede od 01.07.2016.
- Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Uprava za zaštitu prirode od 01.07.2016.
- HŽ Infrastruktura d.o.o. od 04.07.2016.
- Ministarstvo obrane, Uprava za materijalne resurse, Sektor za nekretnine, graditeljstvo i zaštitu okoliša, služba za graditeljstvo i zaštitu okoliša od 04.07.2016.
- Gradska čistoća Drniš d.o.o. od 05.07.2016.
- Javna ustanova za upravljanje zaštićenim područjima i drugim zaštićenim dijelovima prirode Šibensko-kninske županije – PRIRODA od 07.07.2016.
- Ministarstvo poljoprivrede, Uprava ribarstva od 07.07.2016.
- Hrvatski operator prijenosnog sustava d.o.o., Sektor za razvoj, investicije i izgradnju od 11.07.2016.
- Hrvatska agencija za okoliš i prirodu od 12.07.2016.
- Ministarstvo zaštite okoliša i prirode od 12.07.2016.
- Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Šibeniku od 13.07.2016.
- Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja, Uprava za dozvole državnog značaja, Sektor lokacijskih dozvola i investicija od 14.07.2016.
- Ministarstvo unutarnjih poslova, Policijska uprava Šibensko-kninska, Služba upravnih i inspekcijskih poslova, Inspektorat unutarnjih poslova od 14.07.2016.
- Ministarstvo gospodarstva, Uprava za energetiku i rudarstvo od 18.07.2016.
- Ministarstvo poljoprivrede, Uprava šumarstva, lovstva i drvne industrije od 18.07.2016.
- Hrvatska agencija za okoliš i prirodu od 18.07.2016.
- HEP Operator distribucijskog sustava d.o.o., Elektra Šibenik od 18.07.2016.
- Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Uprava za procjenu utjecaja na okoliš i održivo gospodarenje otpadom, Sektor za procjenu utjecaja na okoliš i industrijsko onečišćenje od 22.07.2016.
- Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine od 28.07.2016.

Informiranje javnosti

V.

U svrhu informiranja javnosti, informacija o provedbi postupka određivanja sadržaja Strateške studije objavljena je na internetskoj stranici Općine Ružić (www.opcina-ruzic.hr) 24. svibnja 2016.g.

Osnovni podaci o izrađivaču Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020.

VI.

Nositelj izrade Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020. je Općina Ružić, Put kroz Gradac 25, Gradac, 22 322 Ružić.

Izrađivač Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020. je UHY savjetovanje d.o.o., Hrvatske mornarice 1H, 21 000 Split.

Nadležnost za izradu Strateške studije

VII.

U skladu s odredbama Zakona o zaštiti okoliša i Pravilnika o uvjetima za izdavanje suglasnosti pravnim osobama za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša ("Narodne novine" br. 57/10.), stratešku studiju mora izraditi pravna osoba koja ima suglasnost Ministarstva zaštite okoliša i prirode za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša, i to poslova izrade studije o značajnom utjecaju plana, programa i strategije na okoliš.

Objava Odluke o sadržaju Strateške studije

VIII.

Sukladno odredbama članka 160. stavka 1. Zakona o zaštiti okoliša, članka 7. stavka 5. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš i članka 5. stavka 1. točke 2. Uredbe o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša (Narodne novine, broj 64/08) Jedinствeni upravni odjel Općine Ružić, na propisan način objavit će ovu Odluku na internetskoj stranici Općine Ružić (www.opcina-ruzic.hr) u svrhu informiranja javnosti.

PROČELNICA

Katarina Drezga, dipl. oec.

14.2 Prilog 2 – Odluka o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020.

Na temelju članka 63. Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine“ broj 80/13, 153/13 i 78/15) i članka 21. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš („Narodne novine“ broj 64/08), a u skladu sa odredbama članka 48. Statuta Općine Ružić („Službeni vjesnik Šibensko-kninske županije“, broj 8/09 i 4/13), Načelnik Općine Ružić dana 02. svibnja 2016. godine donosi

O D L U K U

o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš

Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. - 2020. g.

Članak 1.

Izrada Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020.g, (u daljnjem tekstu: Strategija) započela je donošenjem Odluke o izradi Strategije na sjednici Općinskog vijeća Općine Ružić održanoj 07. ožujka 2015. godine.

Donošenjem ove Odluke započinje postupak strateške procjene utjecaja na okoliš Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020.g.

Članak 2.

Postupak strateške procjene prema ovoj Odluci provodi Jedinostveni upravni odjel Općine Ružić.

Članak 3.

Razlozi za izradu Strategije su:

- Strategija razvoja jedinice lokalne samouprave predstavlja strateški razvojni dokument jedinice lokalne samouprave.
- Strategija će dati odgovore na pitanja u kojem smjeru treba ići razvoj Općine Ružić i na koji način ga ostvariti te dati sliku o potrebama svih subjekata i skupina u društvu.
- Strategija će pomoći pri rješavanju problema s kojima se Općina Ružić susreće (npr. prihodi, zaposlenost, privlačenje investicija i slično).
- Strategija je osnova za buduće korištenje bespovratnih sredstava u programskom razdoblju 2015.-2020. (usklađena sa Sektorskim strategijama Republike Hrvatske i Županijskom razvojnog strategijom).

Članak 4.

Ciljevi Strategije su sljedeći:

- **CILJ 1** – sveobuhvatna obnova i razvoj infrastrukturnog sustava općine,
- **CILJ 2** – razvoj održivog i konkurentnog gospodarskog okruženja,

- **CILJ 3** – poboljšanje kvalitete društvenog života i razvoj ljudskih potencijala općine.

Članak 5.

Obuhvat Strategije određen je granicama Općine Ružić, sukladno Zakonu o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj.

Članak 6.

Radnje koje će se provesti u postupku strateške procjene utjecaja na okoliš RS, provode se sukladno odredbama Zakona o zaštiti okoliša, („Narodne novine“ broj 80/13, 153/13 i 78/15), Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš („Narodne novine“ broj 64/08), redosljedom kako je utvrđeno u Prilogu I. ove Odluke.

Prema Rješenju Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Uprave za zaštitu prirode, KLASA:UP/I 612-07/16-17/169, URBROJ: 517-07-2-1-16-4, od dana 22. travnja 2016. godine., u postupku prethodne ocjene utvrđeno je da je Strategija razvoja Općine Ružić prihvatljiva za ekološku mrežu.

Članak 7.

U postupku strateške procjene prema ovoj Odluci sudjelovati će tijela i osobe koje su navedene u Prilogu II. ove Odluke.

Članak 8.

Jedinstveni upravni odjel je o ovoj Odluci dužan informirati javnost sukladno odredbama Zakona o zaštiti okoliša i odredbama Uredbe o informiranju i sudjelovanje javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša („Narodne novine“ broj 64/08) kojima se uređuje informiranje javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša.

Članak 9.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se mrežnoj stranici Općine Ružić www.opcina-ruzic.hr.

KLASA: 351-01/16-01/6
URBROJ:2182/08-16-1
Gradac, 02. svibnja 2016. godine

NAČELNIK OPĆINE RUŽIĆ
JOSIP SUČIĆ

PRILOG I.

Redoslijed radnji koje će se provesti u postupku strateške procjene utjecaja Strategije razvoja Općine Ružić na okoliš:

1. Jedinstveni upravni odjel Općine Ružić, sukladno odredbi članka 3. Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja na okoliš plana i programa na okoliš („Narodne novine“, broj 64/08) (u daljnjem tekstu: Uredba) započinje postupak strateške procjene utjecaja na okoliš za strategiju razvoja Općine Ružić (u daljnjem tekstu SROR) u roku od osam dana od dana donošenja ove Odluke. U svrhu određivanja sadržaja Strateške studije, Jedinstveni upravni odjel Općine Ružić će zatražiti mišljenje o sadržaju Strateške studije i razini obuhvata podataka od tijela i/ili osoba određenih posebnim propisima nadležnih za pojedine sastavnice okoliša i opterećenja za okoliše (npr. vode, priroda, zrak, more, tlo, krajobraz, kulturno-povijesna baština, buka, otpad i dr.).
2. U svrhu usuglašavanja mišljenja o potrebnom sadržaju Strateške studije i utvrđivanja konačnog sadržaja Strateške studije u tijeku roka za dostavu mišljenja provodi se rasprava s tijelima navedenim u Prilogu II. ove radnje provode se sukladno odredbama članka 5. do 9. Uredbe o strateškoj procjeni plana i programa na okoliš.
3. U postupku određivanja sadržaja Strateške studije Jedinstveni upravni odjel Općine Ružić objavljuje na internetskoj stranici Općine Ružić Odluku o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš Strategije, te informira javnost o načinu sudjelovanja u postupku strateške procjene, a sukladno odredbama članka 5., 6. i 12. Uredbe o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša („Narodne novine“, broj 64/08).
4. Nakon pribavljanja mišljenja tijela iz točke 1. te mišljenja javnosti dostavljenih u postupku informiranja, Jedinstveni upravni odjel Općine Ružić utvrđuje konačan sadržaj Strateške studije i donosi Odluku o sadržaju Strateške studije koju objavljuje na internetskoj stranici Općine Ružić, a sukladno člancima 9. i 10. Uredbe.
5. Jedinstveni upravni odjel Općine Ružić u roku od osam dana od dana donošenja Odluke o sadržaju Strateške studije istu dostavlja ovlašteniku koji će izraditi Stratešku studiju.
6. Nakon što ovlaštenik izradi Stratešku studiju i stručni izrađivač izradi Nacrt prijedloga Strategije, sve zajedno dostavlja na uvid i raspravu povjerenstvu kojeg imenuje Načelnik Općine Ružić.
Ove radnje se obavljaju prema članku 13. Uredbe.
7. Postupak imenovanja i rad povjerenstva propisan je odredbama Pravilnika o povjerenstvu za stratešku procjenu („Narodne novine“, broj 70/08). Nakon što u postupku prema članku 13. Uredbe povjerenstvo ocijeni da je Strateška studija cjelovita i stručno utemeljena donosi mišljenje o rezultatima Strateške studije u odnosu na Nacrt prijedloga SROR.
8. Nakon što razmotri mišljenje povjerenstva, Jedinstveni upravni odjel Općine Ružić donosi Odluku o upućivanju Strateške studije i prijedlog SROR na javnu raspravu koju objavljuje na internetskoj stranici Općine Ružić, sukladno članku 15. Uredbe.
9. Postupak sudjelovanja javnosti na javnoj raspravi o Strateškoj studiji i prijedlogu SROR provodi se prema odredbama članka 5, 6. i 12. Uredbe o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša.

10. Istodobno s upućivanjem na javnu raspravu Jedinštveni upravni odjel Općine Ružić dostavlja Stratešku studiju i prijedlog Strategije na mišljenje tijelima i osobama sukladno Uredbi.
11. Nakon provedene javne rasprave, prikupljanja mišljenja, primjedbi i prijedloga s javne rasprave i prikupljanja mišljenja iz točke 8. dostavljaju se na očitovanje ovlašteniku izrade Strateške studije i stručnom izrađivaču Strategije. Ovlaštenik izrade Strateške studije svojim očitovanjem predlaže konačne mjere zaštite okoliša i program praćenja stanja okoliša, vezane uz Strategiju.
12. Prije stavljanja u proceduru donošenja pri utvrđivanju konačnog prijedloga Strategije obavezno se uzimaju u obzir rezultati strateške procjene, mišljenja tijela i/ili osoba određenih posebnim propisom te se razmatraju primjedbe, prijedlozi i mišljenja javnosti, koji su dani na prijedlog i mišljenje savjetodavnog stručnog povjerenstva.
13. Nakon provedene javne rasprave, a prije upućivanja konačnog prijedloga Strategije u postupak donošenja, Jedinštveni upravni odjel Općine Ružić je dužan pribaviti mišljenje Ministarstva zaštite okoliša i prirode o provedenoj strateškoj procjeni sukladno članku 18. Uredbe.
14. Nakon donošenja Strategije Jedinštveni upravni odjel Općine Ružić izrađuje izvješće o provedenoj strateškoj procjeni Strategije, sukladno odredbama članka 19. Uredbe, o čemu izvješćuje javnost i tijela koja su sudjelovala u postupku strateške procjene sukladno članku 6. Uredbe o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša.
15. Tijelo nadležno za donošenje Strategije, nakon donošenja dužno je donijeti program praćenja stanja okoliša u odnosu na provedbu Strategije, sukladno članku 20. Uredbe.

PRILOG II.

Popis tijela koja su prema posebnim propisima dužna sudjelovati u postupku strateške procjene utjecaja Strategije razvoja Općine Ružić na okoliš:

1. Ministarstvo gospodarstva, Uprava za industrijsku politiku, energetiku i rudarstvo, Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb,
2. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Uprava za zaštitu prirode, Radnička cesta 80, 10000 Zagreb,
3. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Uprava za klimatske aktivnosti, održivi razvoj i zaštitu tla i mora, Radnička cesta 80, 10000 Zagreb,
4. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Uprava za procjenu utjecaja na okoliš i održivo gospodarenje otpadom, Radnička cesta 80, 10000 Zagreb,
5. Hrvatska agencija za okoliš i prirodu, Radnička cesta 80, 10000 Zagreb,
6. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, Trg Kralja P. Krešimira IV 1, 10000 Zagreb,
7. Ministarstvo poduzetništva i obrta, Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb,
8. Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja, Ulica Republike Austrije 20, 10000 Zagreb,
9. Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture, Uprava pomorske i unutarnje plovidbe, brodarstva, luka i pomorskog dobra, Prisavlje 14, 10000 Zagreb,
10. Ministarstvo zdravlja, Ksaver 200a, 10000 Zagreb,
11. Ministarstvo poljoprivrede, Uprava poljoprivrede i prehrambene industrije, Služba za poljoprivredno zemljište, Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb,
12. Ministarstvo poljoprivrede, Uprava vodnog gospodarstva, Ulica grada Vukovara 220, 10000 Zagreb,
13. Ministarstvo poljoprivrede, Uprava šumarstva, lovstva i drvne industrije, Planinska 2a, 10000 Zagreb,
14. Ministarstvo poljoprivrede, Uprava ribarstva, Planinska 2a, 10000 Zagreb,
15. Hrvatske vode, Vodnogospodarski odjel za vodno područje dalmatinskih slivova, Vukovarska 35, 21000 Split,
16. Hrvatske šume, Uprava šuma Podružnica Split, Kralja Zvonimira 35, 21000 Split,
17. Ministarstvo obrane, Uprava za materijalne resurse, Sektor za nekretnine, graditeljstvo i zaštitu okoliša, Sarajevska cesta br. 7 (objekt broj 7), 10000 Zagreb,
18. Ministarstvo turizma, Prisavlje 14, 10000 Zagreb,
19. Ministarstvo unutarnjih poslova, Policijska uprava Šibensko-kninska, Odjel upravnih i inspekcijskih poslova, Inspektorat unutarnjih poslova, Velimira Škorpika 5, 22000 Šibenik,
20. Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Šibeniku, Stube Čulinovića 1/3, 22000 Šibenik,
21. Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Runjaninova 2, 10000 Zagreb,
22. Državna uprava za zaštitu i spašavanje, Područni ured za zaštitu i spašavanje Šibenik, Odjel za zaštitu i spašavanje, Velimira Škorpika 5, 22000 Šibenik,

23. Državni ured za upravljanje državnom imovinom, Dežmanova 10, 10000 Zagreb,
24. Ured državne uprave u Šibensko-kninskoj županiji, Trg Pavla Šubića I br. 2, 22000 Šibenik,
25. Zavod za prostorno uređenje Šibensko-kninske županije, Vladimira Nazora br. 1/IV, 22000 Šibenik,
26. HEP Proizvodnja d.o.o., Ulica grada Vukovara 37, 10000 Zagreb,
27. Hrvatski operator prijenosnog sustava d.o.o., Kupska 4, 10000 Zagreb,
28. HEP Distribucija d.o.o. Zagreb, DP Elektra, Ante Šupuka 1, 22000 Šibenik,
29. JKP „Vodovod i odvodnja“, Ul. Kralja Zvonimira 50, 22000 Šibenik,
30. RAD d.o.o. komunalno poduzeće Drniš, S. Radića 69, 22320 Drniš,
31. Županijska uprava za ceste-Šibenik, Velimira Škorpika 27, 22000 Šibenik,
32. HŽ Infrastruktura društvo s ograničenom odgovornošću za upravljanje, održavanje i izgradnju željezničke infrastrukture, Antuna Mihanovića 12, 10000 Zagreb,
33. Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Šibensko-kninske županije, Prilaz tvornici 39/2, 22000 Šibenik,
34. Hrvatska agencija za telekomunikacije, PP 162, Ulica Roberta Frangeša Mihanovića 9, 10110 Zagreb,
35. Hrvatske ceste d.o.o., Vončinina 3, 10000 Zagreb,
36. HAKOM, Ulica Roberta Frangeša Mihanovića 9, 10110 Zagreb,
37. Gradska čistoća Drniš d.o.o., Stjepana Radića 69, 22320 Drniš,
38. Upravni odjel za gospodarstvo Šibensko-kninske županije, Trg Pavla Šubića I, br.2, 22000 Šibenik,
39. Upravni odjel za zaštitu okoliša i komunalne poslove Šibensko-kninske županije, Trg Pavla Šubića I, br. 2, 22000 Šibenik.

14.3 Prilog 3 - Rješenje MZOIP-a o prihvatljivosti za ekološku mrežu

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA
I PRIRODE

10000 Zagreb, Radnička cesta 80
Tel: 01 / 3717 111 fax: 01 / 4866 100

Uprava za zaštitu prirode

KLASA: UP/I 612-07/16-71/169

URBROJ: 517-07-2-1-16-4

Zagreb, 22. travnja 2016.

Ministarstvo zaštite okoliša i prirode temeljem članka 48. stavka 5. vezano uz članak 26. stavak 2. i članak 46. Zakona o zaštiti prirode (Narodne novine, broj 80/2013), povodom zahtjeva nositelja izrade programa Općine Ružić, Put kroz Gradac 25, Ružić, za prethodnu ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020., nakon provedenog postupka, donosi

RJEŠENJE

Strateški razvojni program Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020., nositelja izrade programa Općine Ružić, Put kroz Gradac 25, Ružić, prihvatljiv je za ekološku mrežu.

Obrazloženje

Općina Ružić, Put kroz Gradac 25, Ružić, nositelj izrade strategije, podnijela je 24. ožujka 2016. godine, Ministarstvu zaštite okoliša i prirode, Upravi za zaštitu prirode zahtjev (KLASA: 302-01/15-01/2, URBROJ: 2182/08-16-13) za provedbu postupka prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu Strateškog razvojnog programa Općine Ružić za razdoblje 2015. – 2020. (u daljnjem tekstu: Program). U zahtjevu su u bitnom navedeni podaci sukladno odredbama članka 48. stavka 2. Zakona o zaštiti prirode (u daljnjem tekstu: Zakon) i članka 9. Pravilnika o ocjeni prihvatljivosti za ekološku mrežu (Narodne novine, broj 146/2014).

Po zaprimljenom zahtjevu sukladno odredbama članka 48. stavka 3. Zakona, Ministarstvo je dopisom od 6. travnja 2016. g. (KLASA: UP/I 612-07/16-71/169, URBROJ: 517-07-2-1-16-2) zatražilo od Hrvatske agencije za okoliš i prirodu (u daljnjem tekstu: Agencija) mišljenje o mogućnosti značajnih negativnih utjecaja Programa na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže. Ministarstvo je 21. travnja 2016. g. zaprimilo mišljenje Agencije (KLASA: 612-07/16-42/46, URBROJ: 427-07-20-16-2 od 11. travnja 2016.) u kojem se navodi da se prethodnom ocjenom može isključiti mogućnost značajnih negativnih utjecaja Programa na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže.

U provedbi postupka ovo Ministarstvo je razmotrilo predmetni zahtjev, polazišta, ciljeve i obuhvat Programa, podatke o ekološkoj mreži (područja ekološke mreže, ciljne vrste i stanišne tipove) te je utvrdilo slijedeće.

Program je planski dokument politike lokalnog razvoja kojim se određuju strateški ciljevi i prioriteti održivog društveno gospodarskog razvoja općine. Programom su definirana četiri

strateška cilja s prioritetima i mjerama koji će doprinijeti ostvarenju postavljenih ciljeva. Strateški ciljevi su: sveobuhvatna obnova i razvoj infrastrukturnog sustava općine, razvoj održivog i konkurentnog gospodarskog okruženja, poboljšanje kvalitete društvenog života i razvoj ljudskih potencijala općine te održivo upravljanje kulturnim i prirodnim dobrima.

Prema Uredbi o ekološkoj mreži (Narodne novine, broj 124/2013, 105/2015) na području obuhvata Programa, odnosno Općine Ružić nalaze se područja ekološke mreže – Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS) HR2000922 Svilaja, HR2000919 Čikola i HR2001266 Vrba.

Razmatrajući predmetni zahtjev, a nakon provedene analize ovo Ministarstvo nalazi da je predmetni Program dokument općenitog karaktera s nedostatnom razinom definiranosti planiranih projekata/zahvata (prostorni smještaj istih). Planirani prioriteti i mjere u bitnom se odnose na provedbu aktivnosti vezanih uz: izgradnju i održavanje lokalnih i nerazvrstanih cesta te šumskih, protupožarnih i poljskih putova; poboljšanje kvalitete prometnica i prometne povezanosti; izgradnju i označavanje tematskih putova i staza; unaprjeđenje i razvoj sustava vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda; sanaciju divljih deponija i odlagališta otpada; poticanje aktivnosti čišćenja javnih površina; unaprjeđenje sustava elektroopskrbe na području općine; poticanje korištenja obnovljivih izvora energije; poticanje korištenja energetski učinkovitih oblika prijevoza; poticanje energetski učinkovite gradnje te uporabe energetski učinkovitih kućanskih aparata; izgradnju i rekonstrukciju elektroničke komunikacijske infrastrukture u skladu s potrebama i tehnološkim dostignućima; izgradnju poslovne zone; stavljanje u funkciju poduzetništva objekte i zemljišta u općinskom i državnom vlasništvu; potporu razvoju i djelovanju poduzetnika na području općine; promoviranje samozapošljavanja na području općine s osobitim naglaskom na poljoprivredu i turizam; poticanje primjene znanja, inovacija i novih tehnologija u gospodarstvu; poticanje proizvodnje, prerade, trženja i promocije poljoprivrednih proizvoda; razvoj promocija ekološki i okolišno održive poljoprivrede (stočarstvo, voćarstvo, povrtlarstvo, ljekovito bilje, proizvodnja i prerada hrane i pića); potporu certificiranju, zaštiti i standardizaciji autohtonih poljoprivrednih proizvoda; razvoj ponude ruralnog turizma temeljenog na tradicionalnim proizvodima i kulturnoj baštini; izgradnju, dogradnju i renovaciju objekata za obrazovanje, kulturu, zdravstvo, sport i rekreaciju, dječjeg vrtića, vatrogasnog doma, doma za starije i nemoćne; jačanje organizacija civilnog društva i aktivno provođenje mjera socijalne politike; podizanje svijesti stanovništva o potrebi održivog korištenja prirodne baštine putem organiziranih edukacija; zaštitu i revitalizaciju kulturne baštine; očuvanje i revitalizacija kulturnih programa te tradicijskih zanata i običaja i dr. Uzimajući u obzir površinu područja ekološke mreže, kao i ciljne stanišne tipove i ciljne vrste, obzirom na opći karakter Strategije, za planirane prioritet i mjere koji će pridonijeti ostvarenju postavljenih strateških ciljeva, moguće je isključiti mogućnost značajnih negativnih utjecaja na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže.

Uzevši u obzir sve navedeno, ovo Ministarstvo smatra da Program neće imati značajan negativan utjecaj na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže te je stoga riješeno kao u izreci. Za programske dokumente nižeg reda kojima će se utvrditi prostorni smještaj i obilježja pojedinih projekata/zahvata koji bi mogli imati značajan negativan utjecaj na ekološku mrežu obvezno je provesti ocjenu prihvatljivosti.

U Programu nigdje nisu navedeni podaci o ekološkoj mreži koja se nalazi na području Općine Ružić te je Program potrebno nadopuniti s tim podacima. Najnoviji podaci o ekološkoj mreži dostupni su na web portalu Informacijskog sustava zaštite prirode: <http://www.bioportal.hr/gis/> putem kojeg se mogu pregledavati, analizirati i pretraživati sve prostorne podloge ISZP-a (staništa, vrste, zaštićena područja, ekološka mreža i dr.).

Sukladno odredbama članka 26. stavka 2. Zakona o zaštiti prirode za strategije, planove i programe, za koje je posebnim propisom kojim se uređuje zaštita okoliša određena obveza strateške procjene, prethodna ocjena obavlja se prije pokretanja postupka strateške procjene utjecaja strategije, plana i programa na okoliš.

Člankom 46. Zakona o zaštiti prirode propisano je da za strategije, planove i programe za koje je posebnim propisom kojim se uređuje zaštita okoliša određena obveza strateške procjene ili ocjene o potrebi strateške procjene, Ocjenu prihvatljivosti provodi Ministarstvo u skladu s člankom 26. Zakona.

Ako Ministarstvo isključi mogućnost značajnih negativnih utjecaja strategije, plana i programa na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže, sukladno odredbama članka 48. stavka 5. Zakona o zaštiti prirode donosi rješenje da je strategija, plan ili program prihvatljiv za ekološku mrežu.

U skladu s odredbama članka 51. stavka 3. Zakona o zaštiti prirode ovo Rješenje objavljuje se na internetskoj stranici Ministarstva.

Podnositelj zahtjeva oslobođen je plaćanja upravne pristojbe temeljem članka 6. stavka 1. Zakona o upravnim pristojbama (Narodne novine, br. 8/96, 77/96, 95/97, 131/97, 68/98, 66/99, 145/99, 30/2000, 116/2000, 163/2003, 17/2004, 110/2004, 141/2004, 150/2005, 153/2005, 129/2006, 117/2007, 25/2008, 60/2008, 20/2010, 69/2010, 126/2011, 112/2012, 19/2013, 80/2013, 40/2014, 69/2014, 87/2014 i 94/2014).

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU

Ovo je Rješenje izvršno u upravnom postupku te se protiv njega ne može izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred upravnim sudom na području kojeg tužitelj ima prebivalište, odnosno sjedište. Upravni spor pokreće se tužbom koja se podnosi u roku od 30 dana od dana dostave ovog Rješenja. Tužba se predaje nadležnom upravnom sudu neposredno u pisanom obliku, usmeno na zapisnik ili se šalje poštom, odnosno dostavlja elektronički.

Dostaviti:

1. Općina Ružić, Put kroz Gradac 25, 22322 Ružić (R s povratnicom),
2. U spis predmeta, ovdje

14.4 Prilog 4 - Suglasnost za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA
I PRIRODE

10000 Zagreb, Radnička cesta 80
Tel: 01 / 3717 111 fax: 01 / 3717 149

KLASA: UP/I 351-02/15-08/100
URBROJ: 517-06-2-1-1-15-3
Zagreb, 25. siječnja 2015.

Ministarstvo zaštite okoliša i prirode na temelju odredbe članka 40. stavka 5. i u svezi s odredbom članka 271. Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine“, brojevi 80/13, 153/13 i 78/15) te članka 22. stavka 1. Pravilnika o uvjetima za izdavanje suglasnosti pravnim osobama za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša („Narodne novine“, broj 57/10), povodom zahtjeva tvrtke IRES EKOLOGIJA d.o.o., Prilaz baruna Filipovića 21, Zagreb, zastupane po osobi ovlaštenoj za zastupanje sukladno zakonu, radi izdavanja suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša, donosi

RJEŠENJE

- I. Tvrtki IRES EKOLOGIJA d.o.o., Prilaz baruna Filipovića 21, Zagreb, izdaje se suglasnost za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša:
  1. Izrada studija o značajnom utjecaju strategije, plana ili programa na okoliš (strateška studija) uključujući i dokumentaciju potrebnu za ocjenu o potrebi strateške procjene te dokumentaciju za određivanje sadržaja strateške studije;
  2. Izrada studija o utjecaju zahvata na okoliš, uključujući i dokumentaciju za provedbu postupka ocjene o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš te dokumentacije za određivanje sadržaja studije utjecaja na okoliš;
  3. Izrada programa zaštite okoliša;
  4. Izrada izvješća o stanju okoliša;
  5. Izrada elaborata o zaštiti okoliša koji se odnose na zahvate za koje nije propisana obveza procjene utjecaja na okoliš;
  6. Obavljanje stručnih poslova za potrebe Registra onečišćavanja okoliša;
  7. Izrada elaborata o usklađenosti proizvoda s mjerilima u postupku ishođenja znaka zaštite okoliša „Priatelj okoliša“ i znaka EU Ecolabel;
  8. Izrada podloga za ishođenje znaka zaštite okoliša „Priatelj okoliša“.
- II. Suglasnost iz točke I. ove izreke prestaje važiti u roku od godine dana od dana stupanja na snagu propisa iz članka 40. stavka 12. Zakona o zaštiti okoliša.
- III. Ovo rješenje upisuje se u očevidnik izdanih suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša koji vodi Ministarstvo zaštite okoliša i prirode.

- IV. Uz ovo rješenje prileži popis zaposlenika ovlaštenika: voditelja stručnih poslova u zaštiti okoliša i stručnjaka slijedom kojih su ispunjeni propisani uvjeti glede zaposlenih stručnjaka za izdavanje suglasnosti iz točke I. ove izreke.

O b r a z l o ž e n j e

Tvrtka IRES EKOLOGIJA d.o.o. iz Zagreba (u daljnjem tekstu: ovlaštenik) podnijela je ovom Ministarstvu zahtjev za izdavanje suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša: Izrada studija o značajnom utjecaju strategije, plana ili programa na okoliš (strateška studija) uključujući i dokumentaciju potrebnu za ocjenu o potrebi strateške procjene te dokumentaciju za određivanje sadržaja strateške studije; Izrada studija o utjecaju zahvata na okoliš, uključujući i dokumentaciju za provedbu postupka ocjene o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš te dokumentacije za određivanje sadržaja studije o utjecaju na okoliš; Izrada dokumentacije vezano za postupak izdavanja okolišne dozvole uključujući izradu Temelnog izvješća; Izrada programa zaštite okoliša; Izrada izvješća o stanju okoliša; Izrada izvješća o sigurnosti; Izrada elaborata o zaštiti okoliša koji se odnose na zahvate za koje nije propisana obveza procjene utjecaja na okoliš; Praćenje stanja okoliša; Obavljanje stručnih poslova za potrebe Registra onečišćavanja okoliša; Izrada elaborata o usklađenosti proizvoda s mjerilima u postupku ishođenja znaka zaštite okoliša „Prijatelj okoliša“ i znaka EU Ecolabel; Izrada podloga za ishođenje znaka zaštite okoliša „Prijatelj okoliša“.

Ovlaštenik je uz zahtjev za izdavanje suglasnosti priložio odgovarajuće dokaze prema zahtjevima propisanim odredbama članka 5. i 20. Pravilnika o uvjetima za izdavanje suglasnosti pravnim osobama za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša (u daljnjem tekstu: Pravilnik), koji je donesen temeljem Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine“, broj 110/07), a odgovarajuće se primjenjuje u predmetnom postupku slijedom odredbe članka 271. stavka 2. točke 21. Zakona o zaštiti okoliša („Narodne novine“, brojevi 80/13, 153/13 i 78/15) kojim je ostavljen na snazi u dijelu u kojem nije suprotan tom Zakonu.

Ovlaštenik je naveo činjenice i podnio dokaze na podlozi kojih se moglo utvrditi pravo stanje stvari. U postupku je obavljen uvid u zahtjev i priloženu dokumentaciju te je utvrđeno da su ispunjeni svi propisani uvjeti i da je zahtjev za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša iz točke I. izreke ovog rješenja osnovan.

U dijelu koji se odnosi na izdavanje suglasnosti za obavljanje stručnih poslova: Izrada dokumentacije vezano za postupak izdavanja okolišne dozvole uključujući izradu Temelnog izvješća i Praćenje stanja okoliša, ovlaštenik ne ispunjava uvjete jer nema zaposlene stručnjake odgovarajuće stručne osposobljenosti za obavljanje tih poslova. Ove činjenice utvrđene su uvidom u dostavljenu dokumentaciju vezano za stručnjake i vezano za stručne radove u kojima su sudjelovali ti stručnjaci: popis radova i naslovne stranice, a koje pravna osoba navodi kao relevantne i kojima potkrepljuje svoje navode da raspolaže stručnjacima odgovarajuće stručne osposobljenosti za obavljanje navedenih poslova. Naime, ovlaštenik uz svoj zahtjev nije dostavio dokaze iz kojih je očito da su zaposlenici sudjelovali kao voditelji ili odgovorne osobe u izradi najmanje tri odgovarajuće stručne podloge, dokumentacije vezane za postupak izdavanja okolišne dozvole uključujući izradu Temelnog izvješća, odnosno odgovarajuće stručno iskustvo u izradi bilo kojeg drugog dokumenta s tim u svezi. Nadalje, uvidom u dostavljenu dokumentaciju utvrđeno je da ovlaštenik nije dostavio potvrdu Hrvatske akreditacijske agencije o stručnoj i tehničkoj osposobljenosti u svrhu obavljanja stručnih poslova praćenja stanja okoliša.

Slijedom naprijed navedenog, zbog odgovarajuće primjene Pravilnika, ovu suglasnost potrebno je uskladiti s odredbama propisa iz članka 40. stavka 3. Zakona o zaštiti okoliša, nakon njegova donošenja. Stoga se suglasnost izdaje s rokom važnosti kako stoji u točki II.

izreke ovoga rješenja. Točka III. izreke ovoga rješenja utemeljena je na odredbi članka 40. stavka 9. Zakona o zaštiti okoliša. Točka IV. izreke ovoga rješenja temelji se na naprijed izloženim utvrđenom činjeničnom stanju.

Temeljem svega naprijed navedenoga valjalo je riješiti kao u izreci ovoga rješenja.

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU:

Ovo rješenje je izvršno u upravnom postupku i protiv njega se ne može izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor. Upravni spor pokreće se tužbom Upravnom sudu u Zagrebu, Avenija Dubrovnik 6, u roku 30 dana od dana dostave ovog rješenja. Tužba se predaje navedenom upravnom sudu neposredno u pisanom obliku, usmeno na zapisnik ili se šalje poštom, odnosno dostavlja elektronički.

Upravna pristojba za zahtjev i ovo Rješenje propisno je naplaćena državnim biljezima u ukupnom iznosu od 70,00 kuna prema Tar. br. 1. i 2. Tarife upravnih pristojbi, Zakona o upravnim pristojbama („Narodne novine“, brojevi 8/96, 77/96, 131/97, 68/98, 66/99, 145/99, 30/00, 116/00, 163/03, 17/04, 110/04, 141/04, 150/05, 153/05, 129/06, 117/07, 60/08, 20/10, 69/10, 126/11, 112/12, 19/13, 80/13, 40/14, 69/14, 87/14 i 94/14).

Privitak: Popis zaposlenika kao u točki IV. izreke rješenja.

Dostaviti:

- ① IRES EKOLOGIJA d.o.o., Prilaz baruna Filipovića 21, Zagreb (**R! s povratnicom**)
2. Uprava za inspekcijske poslove, ovdje
3. Očevidnik, ovdje
4. Spis predmeta, ovdje

POPIS zaposlenika ovlaštenika: IRES EKOLOGIJA d.o.o., Prilaz baruna Filipovića 21, Zagreb, slijedom kojih je ovlaštenik ispunio propisane uvjete za izdavanje suglasnosti za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša sukladno rješenju Ministarstva KLASA: UP/I 351-02/15-08/100; URBROJ: 517-06-2-1-1-16-3 od 25. siječnja 2016.		
<i>STRUČNI POSLOVI ZAŠTITE OKOLIŠA</i>	<i>VODITELJ STRUČNIH POSLOVA</i>	<i>ZAPOSLENI STRUČNJACI</i>
1. Izrada studija o značajnom utjecaju strategije, plana ili programa na okoliš (strateška studija) uključujući i dokumentaciju potrebnu za ocjenu o potrebi strateške procjene te dokumentaciju za određivanje sadržaja strateške studije	<i>Mirko Mesarić, dipl.ing.biol.</i>	<i>Edin Lugić, dipl.ing.biol. Jelena Likić, prof.biol. dr.sc.Maja Kljenak</i>
2. Izrada studija o utjecaju zahvata na okoliš, uključujući i dokumentaciju za provedbu postupka ocjene o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš te dokumentacije za određivanje sadržaja studije utjecaja na okoliš	<i>voditelj naveden pod 1)</i>	<i>stručnjaci navedeni pod 1)</i>
3. Izrada programa zaštite okoliša	<i>voditelj naveden pod 1)</i>	<i>stručnjaci navedeni pod 1)</i>
4. Izrada izvješća o stanju okoliša	<i>voditelj naveden pod 1)</i>	<i>stručnjaci navedeni pod 1)</i>
5. Izrada elaborata o zaštiti okoliša koji se odnose na zahvate za koje nije propisana obveza procjene utjecaja na okoliš	<i>voditelj naveden pod 1)</i>	<i>stručnjaci navedeni pod 1)</i>
6. Obavljanje stručnih poslova za potrebe Registra onečišćavanja okoliša	<i>voditelj naveden pod 1)</i>	<i>stručnjaci navedeni pod 1)</i>
7. Izrada elaborata o usklađenosti proizvoda s mjerilima u postupku ishođenja znaka zaštite okoliša "Priatelj okoliša" i znaka EU Ecolabel	<i>voditelj naveden pod 1)</i>	<i>stručnjaci navedeni pod 1)</i>
8. Izrada podloga za ishođenje znaka zaštite okoliša „Priatelj okoliša“	<i>voditelj naveden pod 1)</i>	<i>stručnjaci navedeni pod 1)</i>